Alef

SCIENCE FICTION MAGAZIN

3

OKTOBAR 1987
700 DINARA

DŽIN VULF
SMRT DOKTORA OSTRVA

Broj 3 Oktobar 1987 700 d

Prečnik Alefa iznosi oko dva-tri santimetra, ali kosmički prostor bio je tamo u nesmanjenoj veličini.

H. L. BORHES

SADRŽAJ

Odgovorni urednik Milorad Predojević
Urednik Boban Knežević
Likovni urednik Dragoljub Stanković
Naslovna strana i ilustracije Bob Živković

Izdaje: NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21.000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI

REČ UREDNIKA

Iako se i ovaj, treći broj pojavio sa zakašnjenjem od nekoliko dana, celokupna situacija se poboljšava i Alef hvata ritam po kome bi trebalo ubuduće da izlazi. Male neusklađenosti su objektivno uslovljene, jer je u pitanju novo izdanje, koje tek treba da ustali svoje mesto među mnogobrojnim, starijim, već uhodanim »Dnevnikovim« edicijama.

Vaši prilozi, uglavnom priče (ali srećom i likovni radovi, ma da ne u meri koju priželjkujemo) stižu i, što je još važnije, zadovoljavaju kvalitetom. Međutim, pored dobrih priča, dobijamo i mnoštvo kratkih i superkratkih pričica — SF viceva, praktično. Pisanje takvih minijatura, posebno ako tek počinjete da pišete, veoma je rizično: iako male, one spadaju u najsloženije književne oblike ... Da se razumemo, nemamo ništa protiv tih pričica, svaku dobru sa zadovoljstvom ćemo objaviti, ali vam ipak preporučujemo da pišete priče normalne dužine, između 10 i 30 stranica; njih je najlakše osmisliti i ostvariti, one imaju najviše šansi da budu objavljene u Alefu.

Džin Vulf, čiju novelu »Smrt doktora Ostrva« donosimo kao naslovnu u ovom broju, sigurno spada među najzapostavljenije autore prve američke SF lige, bar kada je u pitanju jugoslovensko tržište. Tek pokoja priča, a nijedno od njegovih mnogobrojnih novela visoke umetničke vrednosti, sa izuzetnom karakterizacijom likova i dobrom upućenošću u ono o čemu piše, što je inače česta mana čak i dobrih SF pisaca.

Noveleta »Muzika krvi« Grega Bira spada među najvrednija ostvarenja iz ne tako davne 1983. godine, a Andersonova priča jedna je od mnogih iz njegove serije o vremenskoj patroli!

Boban KNEŽEVIĆ

PISMA

Srećan početak, Svemirci!

Pozdravljam svako rađanje SF časopisa, magazina, revija itd., ali, red je, konačno, da imamo domaći, dakle, jugoslovenski časopis, magazin ili reviju, za jugoslovenske pisce.

Dosta je više tih prozapadnjačkih tvorevina; istina, one su potrebne, ali, zar zbog njih da zatvaramo ulaz našim autorima. Zapad neće objavljivati naše pisce ako ih prvo mi ne štampamo. Srećom, imamo izdavača (»Kentaur«) koji vodi računa o jugo-piscima. Od štampe to rade »Sirius«, nekad »Andromeda«, »Zabavnik«, i »Galaksija«.

Prvi broj »ALEFA« prećutkuje jugo SF, sa izuzetkom priloga A. B. Nedeljkovića i Miodraga Milovanovića.

Glasam za poeziju, prozu, esej, kritiku domaćih pisaca. Ako ih budete objavljivali imaćete i više saradnika i čitalaca, a verujem da vam je stalo do njih. Kad budemo imali jugo SF-literaturu, onda ćemo imati i pisaca, a strane možemo uvoziti uvek, kad god želimo. Nisam protiv strane, ona je potrebna, ali sam više za domaću književnost.

SLOBODAN VUKANOVIĆ,
novinar i pjesnik
REDAKCIJA »POBJEDA«
TITOGRAD

»Alef« se povinuje željama većine čitalaca, i to apsolutno kada je u pitanju apsolutna većina. Da li naši čitaoci više vole da čitaju strane ili domaće autore, dileme nema: najviše vole da čitaju najbolja dela najboljih autora, i stranih i domaćih! Kod nas u Jugoslaviji, na žalost, nema dovoljno pisaca koji bi mogli svojim uspelim radovima popunjavati jedan mesečni časopis. Zato ćemo u »Alefu« objavljivati domaće autore u onoj meri u kojoj oni to kvalitetom budu zasluživali, trudeći se da ni u jednom broju ne izostane njihovo prisustvo. O poeziji za sada ne razmišljamo, jer je SF pre svega i iznad svega žanr koji se ograničava na prozna ostvarenja. Poeziju koju bi pojedinci uvrstili u SF nema mnogo poklonika ni u svetu ni kod nas.

Druže uredniče,

Prvo bih želeo da se zahvalim na »Alefu« i da dodam, N A J Z A D i mi u našoj zemlji da dobijemo nešto dostupno širem krugu čitalaca, a i pravim poznavaocima SF izdanja. BRAVO drugarice i drugovi, BRAVO svima vama, vama koji ste radili i stvarali da bi se pojavio i naš »Alef«!

Kako bih želeo da i ja dam svoj doprinos »Alefu«, morao bih da vam postavim nekoliko pitanja. Niste precizno objasnili šta i koja štiva mogu da vam se pošalju. Molim vas da mi odgovorite:

Da li rukopisi moraju biti štampani, kojim proredom, na kojim formatima hartije, ili samo u standardnim novinarskim šlajfnama?

Da li se šalje original rukopisa ili samo kopija, i u koliko primeraka?

Mogu li likovni prilozi biti u sklopu rukopisa, ili mogu biti i samostalni, i da li je bitno u kojoj je tehnici (crno-bela ili kolor) i koja vrsta hartije, koji format? Morao sam da postavim i ovakvo pitanje jer sam po struci akademski slikar, koji nije samo slikar, već i ekonomista.

Kako sam dugo živeo i radio u inostranstvu, znam da postoji i takozvani spoljno-redakcijski saradnik, pa vas molim da mi objasnite da li je vašim statutom ili sporazumom to i ozvaničeno, i kako se to honorariše, i na koji način?

DUŠAN MILIČEVIĆ
SAVE BURIĆA BR. 1
ZEMUN

Kao što je već najavljeno u prvom broju »Alefa«, saradnju sa čitaocima ostvarićemo preko četiri osnovna vida: SF priče, teorijski radovi, vesti i likovni prilozi. Praktično od čitalaca tražimo sve sem prevoda stranih SF dela. Tekstovi koje nam šaljete treba da budu otkucani u obliku standardnih novinarskih šlajfni, trideset redo-

va na jednoj strani i 65 slovnih mesta u jednom redu. Poželjno je da šaljete originale, ili čitke kopije, u jednom primerku. Ništa što nam šaljete ne sme biti prethodno objavljivano na srpskohrvatskom jeziku. Što se likovnih priloga tiče, oni mogu biti ilustracija teksta koji šaljete, ali mogu biti i samostalni, s tim što je pravo Redakcije da objavi samo tekst ili samo crteže. Likovni prilozi su zapravo ilustracije (ne fotografije), kakve ste već videli u našim dosadašnjim brojevima. Kad su u pitanju crno-beli crteži, možete nam slati originale ili izuzetno kvalitetne fotokopije, a kod kolora najbolje je poslati dijapozitiv. Radite na formatima koji vam najviše odgovaraju, iako tehnološkim zahtevima ne odgovaraju formati iznad 50x70 cm. Priloge, tekstualne i likovne, ne vraćamo osim ukoliko se prethodno ne dogovorimo sa autorom. Svaki naš čitalac, razume se, može biti spoljni saradnik »Alefa«,a uslovi saradnje regulisani su samoupravnim opštim aktima izdavača.

Drugovi urednici,

Sve je uredu sa prvim brojem »Alefa« osim jedne stvari koja me je jako iznenadila i razočarala. Silverbergov roman Hawskbill Station znatno ste skratili i izbacili čitava poglavlja. Napominjem da imam original knjige i smatram da ovakve stvari ne bi smele da vam se događaju. Silverberg nije bilo ko, pa da s njegovim delima radi ko šta stigne...

Vladimir Ristić
Beograd

Silverberg naravno nije bilo ko u naučnoj fantastici, a stvari za koje nas optužujete (skraćivanje originalnog teksta) ne bi nam pale na pamet ni da je u pitanju neki početnik. U ovom slučaju vi ste u zabludi, a da bismo predupredili slične nedoumice u budućnosti, objasnićemo o čemu se radi. Silverberg je naime, 1967. godine objavio novelu koju smo u celosti, od reči do reči, štampali u prvom broju »Alefa«. Godinu dana kasnije autor je tu istu novelu proširio u istoimeni roman, što je vrlo česta praksa američkih SF pisaca. Naime, novela koja postigne uspeh, gotovo obavezno prerasta u roman. Međutim, romani koji nastaju produžavanjem novele vrlo retko postižu zapaženiji uspeh i česta mana im je razvučenost. Naravno, ima i izuzetaka. Najsvežiji primer je »Enderova igra« Orsona Skota Karda, najpre objavljena kao novela, da bi tek kao roman doživela nezapamćenu popularnost u SAD i širom sveta, a njen nastavak, »Govornik za mrtve« odneo je ove godine sve najznačajnije svetske SF nagrade.

Poštovani družeredniče,

pročitao sam ALEF od korica do korica i mogu reći da je vrlo dobar. Jedina primjedba odnosi se na kvalitetu papira i na uvez. Sviđa mi se Vaš način predstavljanja djela kroz naslovnu stranicu (počev od dvojezičnog naslova do vješto urađenih ilustracija). Najbolje djelo, po mom ukusu, je Silverbergova novela »HAWKSBILL STATION« Za njom ne zaostaje mnogo ni Kirvalova priča. Dobra Vam je ideja o romanu u nastavcima. Ipak, mogli ste izabrati neki bolji Hajnlajnov roman. Smatram da premalo prostora posvećujete vijestima. Dajte ih više! I dalje objavljujte intervjue i eseje ali bolje. Zar Vi nemate nekog drugog ilustratora osim Boba Živkovića. Apelirajte na domaće crtače.

Sve u svemu, ALEF je dobar SF Magazin, pravo osvježenje za poklonike SF-a u Jugoslaviji. S najboljim željama za dalji rad i mnogo uspjeha, vaš

SINIŠA BRNAD
ZAGREB

Hvala vam, druže Siniša, na dobrim željama i na korisnim sugestijama. Vaša primedba na kvalitet papira i na povez sasvim je opravdana. Na žalost, papir nećemo menjati, jer bi to enormno podiglo prodajnu cenu »Alefa« i, bojimo se, dosta uticalo na njegov tiraž. Za slab povez, međutim, nema opravdanja i, u saradnji sa štamparijom, nastojaćemo da taj problem što pre rešimo. Što se tiče vaših ocena o kvalitetu objavljenih tekstova, slažemo se sa njima, uostalom kao što se slažemo i sa brojnim pohvalama koje nam čitaoci upućuju na Hajnlajnov

roman. Vestima ćemo, svakako, poklanjati i više pažnje i više prostora, a očekujemo da nam u tom pomognu i čitaoci. Što se Boba Živkovića tiče, zahvalni smo mu što je s puno entuzijazma dao značajan doprinos pokretanju »Alefa«. I njegova je želja da se na stranicama našeg magazina nađu ilustracije novih talentovanih autora. Prilozi već stižu. Neke ćemo objaviti u ovom broju »Alefa« Svima koji žele da se oprobaju — vrata su širom otvorena!

Poštovana Redakcijo Alefa,

Nakon pročitana prva dva broja Alefa i nakon pročitane najave priča koje će ući u sledeći broj, sa zadovoljstvom mogu konstatirati da ste na pravom putu. Izbor priča i naslovnih novela je sjajan. Teorijski tekstovi zaslužuju prolaznu ocjenu, iako biste baš mogli prenijeti i poneki teorijski prilog iz poznatih svjetskih časopisa koji se bave ovom problematikom. Ono na čemu vam najviše zamjeram je slijedeće Grozan estetski izgled Alefa, koji je, najblaže rečeno, obrnuto srazmjeran njegovoj (dosadašnjoj) literarnoj kvaliteti. Mogli biste malo poraditi na tome, i to pod hitno. Kao bibliofilu, prosto mi je neugodno da ga smjestim pokraj ostalih knjiga, a, iako nisam snob, prilično mi je neugodno izdanje takvog izgleda kupiti na kiosku. Ugledajte se uostalom na Sirius ili Supernovu. Druga primjedba odnosi se na izbor romana u Alefu, a pogotovu na način kako ga štampate. Nemam ništa protiv ideje da pokušate s romanom u nastavcima, ali pobogu ... Heinlein!? Kako vam je samo palo na pamet štampanje tako bijednog dijelca, i to još u dvoredu (što je samo po sebi postalo nekakvom oznakom za šund). Ne vidim, kako se čitaocu kome se dopada izbor priča i novela u Alefu, može dopasti i nešto tako minorne vrijednosti. Takvim romanima je mjesto u onoj vašoj X-100 biblioteci, (koju ne bih preporučio ni najgorem neprijatelju). Keselovu priču u drugom broju također ste objavili u dvoredu. Iskreno se nadam da je to bila greška. U krajnjoj liniji, smatram to obezvrjeđivanjem samog teksta. Zamislite remek-djelo, poput »Lijeve ruke tame« odštampano na taj način!?

Puno uspjeha u daljem radu želi vam

DARKO iz Zagreba

Nije nam, priznajemo, sasvim jasno što vam toliko smeta u setetskom izgledu Alefa: naslovna strana, ilustracije, vinjete ... Istina, i sami imamo nekih primedaba i nastojimo da sve propuste što pre otklonimo, ali izgledom časopisa uglavnom nismo nezadovoljni. Nije nezadovoljna ni većina naših čitalaca, koji za estetski izgled Alefa imaju čak i takvih pohvala da ih ne možemo objaviti, jer bi se, sasvim sigurno, moglo posumnjati u njihovu autentičnost.

Što se Hajnlajna tiče, pogledajte samo Lokusovu listu najboljih SF romana i prebrojte koliko se puta on na njoj pojavljuje: bez ikakve sumnje, on je tridesetak godina najpopularniji američki SF pisac. Ljudi jednostavno traže i žele da ga čitaju. Slažemo se, zato, u potpunosti s vama da takvi romani imaju mesta u našoj X-100 biblioteci: objavljivaćemo ih tamo, zajedno s delima Silverberga, Klarka, Ursule Legvin, Braće Strugackih, Kejt Loumer, Lin Karter, Vilijama Nolana, Džejmsa Bliša, Gregori Benforda, Alfreda Bestera i mnogih drugih autora, čija dela trenutno prevodimo.

Na kraju, apsoluto se ne slažemo s vašim stavom da dvostubačna štampa obezvređuje tekst, što vam, naravno, nećemo dokazivati. Ali, sigurni smo da je dvostubačni tekst čitljiviji od širokog, jednostubačnog. Eto: uporedite Svonvikovu i Keselovu priču? Koja se lakše čita?

Gene Wolfe: THE DEATH OF DOCTOR ISLAND, 1973

Prevod sa engleskog: Regina Vasiljević

Džin Vulf
SMRT
DOKTORA
OSTRVA

Žudeo sam da odem
tamo gde proleća ne prestaju,
na polja gde insekti žaoka nemaju
gde sa svih strana pozdravljaju
i gde ljiljani cvetaju.

Bejah pozvan
tamo gde oluje ne dolaze
gde zeleno buja u nebeskoj tišini
i gde more ne talasa.

GERARD MANLEY HOPKINS

Zrno peska se zanjihalo na rubu jame i upalo u nju. Mrav sa dna ga ljutito vrati nazad. Za trenutak je bilo tiho, a onda se cela jama i kvadratni metar peska oko nje pomeriše. Ispod dve nagnute palme pesak se podiže nabirajući se na jednom kraju i pojavi se preplašeno lice dečaka čekinjave smeđe kose, koja je pretila da pokrije šavove na glavi, raširenih očiju, hipnotički tamnih. Zaustavio je vrat upravo tamo gde se mrav nalazio a onda, kao da ga goni nešto odozdo, iskočio na plažu, osvrnuo se i šutnuo pesak u tamno grotlo iz koga je izašao. Treskom se zatvorilo. Dečak je imao oko četrnaest godina.

Čučao je neko vreme i gurao pesak na stranu trudeći se da pronađe vrata. Nekoliko santimetara ispod, rakama je napipao čvrst zrnast materijal koji je — premda nije bio ni beton ni kamen — posedovao osobine oba — peskovita organska plastika. Ogulio je prste grebući po njoj ali nije mogao dopreti do ivica tih poluvrata.

Onda je stao obazirući se oko sebe. Glava mu se neprestano kretala kao što se kreće glava nekih reptila — tamo-amo bez pauza na kraju pokreta. Radio je to konstantno, neprestano, stalno — i zbog toga to neće biti tako često nanovo opisivano, upravo kao što neće biti pomenuto da on diše. Podsećao je na uzdignutu zmiju koja se njiše. Dečak je bio mršav i go kao žaba.

Ispred njega se pesak blago izlivao prema tamnoplavoj vodi. Na plaži su bili kokosi, školjke i rak koji se igrao ivicom svakog obojenog talasa. Iza njega su bile samo palme i pesak unedogled, palme koje su rasle jedna blizu druge sklanjajući se od vode, dok je šuma njihovih stubastih stabala delovala arhitektonski kao neka lavirint-palata koja buja sve više i više, nabrana puzavicama i lijanama sa zelenim, crvenim i žutim lišćem. Palme su se uplele sa bambusima i listopadnim drvećem koje je bilo posuto orhidejama žarkih boja, gotovo sve dok se granica čitavog njegovog vidokruga nije završila u nečemu što je ličilo na zid posut šljokicama čija je preovlađujuća boja bila crno-zelena.

Dečak je išao prema plaži a onda niz nju sve dok nije stao u vodu koja je bila topla kao krv. Uronio je prste u nju i okusio — bila je sveža bez primesa dezinfekcionih sredstava na ko]a je navikao. Izašao je iz plićaka i seo na pesak oko pet metara dalje od znaka najviše plime i posle desetak minuta za koje vreme se nije čuo nikakav zvuk osim vetra i talasa, zabacio je glavu unazad i počeo da vrišti. Vrisak je bio prodoran i svaki njegov udisaj završavao se u brzom, nerazumljivom govoru sa urlajućim prizvukom posle koga je sledilo muklo, teško disanje sledećeg udisaja. Jednom prilikom je ovako vrištao četranest sati i dvadeset dva minuta bez prestanka posle čega mu je časna sestra bez dozvole doktora dala injekciju.

Posle nekog vremena dečak je zastao — ne zbog toga što se umorio — već da bi

bolje oslušnuo. I dalje je postojao zvuk u palminom lišću i zapljuskivanje talasa o obalu, ali je ipak imao osećaj da je čuo glas. Dečak je mogao biti tih isto kao što je bio i bučan, a sada je bio tih. Levom rukom je prosejavao pesak, koji je bio čist kao so, a desnom bacao oblutke nalik na staklene perle.

»Čuj me«, govorio je talas. »Čuj me. Čuj me.«

»Slušam te«, reče dečak.

»Dobro«, reče talas nejasno ponavljajući: »Dobro, dobro, dobro.«

Dečak sleže ramenima.

»Kako ću te zvati?« upita talas.

»Ime mi je Nikolas Kenet de Vor.«

»Nik, Nik?«

Dečak je stajao okrenut leđima moru a onda krenuo od obale. Kad mu je voda bila izvan vidokruga naišao je na kokosovu palmu koja je rasla pod uglom, nakrivo, naginjući se nad drugim tako da se preplitala sa svojim drugaricama nalik na perjanicu nekog uspinjućeg mlaza nošenog vetrom.

Pošto je opipao obema rukama njenu grubu spoljašnjost, dečak poče da se pentra. Bio je nespretan i zbog toga se penjao polako i pomalo nesigurno, ali je njegovo telo bilo lako a on snažan. Stigao je na vrh i uznemirio male, smeđe plišane majmune koji čavrljajući pobegoše na druge palme ostavljajući ga da se smesti među listovima i zelenim kokosima.

»I ja sam ovde«, reče glas iz palme.

»Ah«, reče dečak posmatrajući nemirno, safirno nebo daleko iznad svoje glave.

»Zvaću te Nikolas.«

Dečak reče: »Mogu da vidim more.«

»Znaš li moje ime?«

Dečak ne odgovori? Ispod njega se lagano njihalo dugo vijugavo deblo palme.

»Svi moji prijatelji me zovu dr Ostrvo.«

»Ja te neću tako zvati«, reče dečak.

»Hoćeš da kažeš da mi nisi prijatelj?«

Galeb kliknu.

»A vidiš, ja ću te smatrati svojim prijateljem. Ti možeš reći da ja nisam tvoj prijatelj, ali ja ću reći za tebe da si moj prijatelj. Ti mi se sviđaš. Nikolas, i ja ću se prema tebi ponašati kao prema prijatelju«

»Jesi li ti mašina, osoba ili odbor?« upita dečak

»Ja sam sve to i još više. Ja sam duša ovoga ostrva, njegov zaštitnički genije.«

»Sranje.«

»Sad kad smo se upoznali, da li bi više voleo da te ostavim samog?«

Dečak opet ne odgovori.

»Možda više voliš da ostaneš sam sa svojim mislima. Želeo bih da ti kažem da smo danas napredovali mnogo više nego što sam očekivao. Osećam da ćemo zajedno veoma mnogo napredovati.«

Posle petnaest, ili više minuta, dečak zapita: »Odakle dolazi svetlost?« Nije bilo odgovora. Dečak je sačekao neko vreme a onda se spustio niz stablo. Poslednjih pet metara se spuštao bez zadržavanja tako da je, skotrljavši se, tresnuo u pesak.

Ponovo je išao prema plaži, a onda zastade buljeći u vodu. U daljini je video kako se ona krivi sve više i više kao i udaljene valove što se lome u beloj peni sve dok more nije postalo išarano belo nebo. Sa njegove leve i desne strane plaža se zakrivljavala i savijala i beskonačno smanjivala dok nije nestala. Počeo je da hoda a onda opazi, gotovo na

tački gde se opažaj gubi, ljudsku fiiguru. Poče da trči, a tren kasnije da okleva. Okrenuo se. Daleko ispred još jedan šetač, gotovo nevidljiv, dugim koracima koračao je plažom. Nikolas ga je ignorisao. Našao je kokos i pokušao da ga otvori, a zatim ga je bacio u stranu i nastavio da hoda. S vremena na vreme ribe su iskakale iz vode a povremeno bi viđao i morsku pticu kako roni. Svetlost se mutila. Bio je svestan da dugo nije jeo, s tim što nije bio u pravom smislu reči gladan — pre bi se moglo reći da je sada uživao u svojoj gladi isto kao kad je jednom prilikom posekao ruku i gledao kako krvari. Dok je prolazio pored kokosovih palmi, odjednom glasno reče: »Dr Ostrvo«, a kasnije poče da peva u hodu »Dr Ostrvo, dr Ostrvo, dr Ostrvo«, sve dok reći ne izgubiše značenje. Zaplivao je kao što je bio naučen da pliva u velikom bazenu za obučavanje na Kalistu da bi usavršio svoju koordinaciju pokreta. Nerazgovetno je pričao i negodovao sve dok nije naučio da izađe nakraj sa talasima. Kad postade toliko mračno da je mogao videti samo belinu peska i belu penu talasa koji su se razbijali, napio se vode iz mora i zaspao na plaži. Desna strana napetog ružnog lica se odmarala tako da je izgledalo kao da je mirno zaspao, iako je levo oko bilo otvoreno i buljilo; levi ugao usta čuvao je kao posmrtna maska njegov karakterističan izraz — ljutinu i nepristupačnost prožetu neljudskom crtom.

Kad se probudio, još nije bilo svetla, ali je noć bledela u nežno sivu boju. Bezglave palme stajale su kao visoki duhovi ovde-onde po plaži dok su im se vrhovi gubili u magli i zaostalom mraku. Bilo mu je hladno. Rukama je trljao bokove; igrao se na pesku i trčao duž ivice talasa u želji da se zagreje. Ispred njega, kao vršak igle crveno svetlo postalo je vatra i on je usporio.

Čovek koji je izgledao kao da ima dvadeset pet godina čučao je pokraj vatre. Kovrdžava crna kosa padala mu je preko ramena, brada mu je bila retka; inače, i on je bio nag kao i Nikolas. Oči su mu bile krupne, tamne i prazne kao krajevi slomljenih cevi; razgrnuo je vatru i miris pržene ribe došao je sa dimom. Nikolas je neko vreme stajao daleko i posmatrao.

Pljuvačka jurnu iz ugla čovekovih usana i on je obrisa jednom rukom ostavljajući mrlju pepela na svom licu. Nikolas priđe bliže sve dok nije stao sa druge strane vatre. Riba je bila umotana u široko lišće i blato i ležalo je u središtu uglja.

»Ja sam Nikolas«, reče Nikolas. »Ko si ti?«

Mladi čovek ga ne pogleda, nije uopšte gledao u njega.

»Hej, ja bih želeo parče tvoje ribe. Ne mnogo. U redu?«

Mladić podiže glavu ne gledajući u Nikolasa već u neku tačku iza njega; spusti pogled ponovo. Nikolas se smešio. Osmeh je još više naglašavao nepovezanost njegovog izraza: njegove usne su se nejednako krivile.

»Samo malo parče? Zar nije već gotovo?« Nikolas čučnu imitirajući mladića i to kao da beše znak jer mladić preko vatre skoči na njega. Nikolas suviše kasno odskoči — mladićevo telo udarilo je o njegovo i on se nađe na pesku. Prsti se zabiše u njegov vrat Vrišteći, Nikolas se oslobodi i otkotrlja u vodu; mladić skoči za njim. Nikolas zaroni.

Ronio je pod vodom trbuhom lagano dodirujući pesak izmreškan talasima sve dok nije naišao na dublju vodu; onda je izronio dahćući za vazduhom i ugledao mladića kako ga posmatra. Zaronio je ponovo ovoga puta izronivši dalje u dubokoj vodi. Dok se održavao na površini, mogao je videti vatru na obali i mladića koji izlazi iz mora i prilazi joj. Nikolas zapliva i plivao je sve dok ne beše petsto i više metara nizvodno.

Gacao je po plićaku i vraćao se nazad.

Mladić ga je ugledao ali je nastavio da sedi. Jeo je ružičasto obojene poslastice iz ribe i gledao u Nikolasa.

»Šta se dešava?« reče Nikolas sa bezbedne udaljenosti. »Jesi li ljut na mene?«

Ptice iz šume su upozoravale: »Budi oprezan Nikolase.«

»Neću te povrediti«, reče mladić. Ustao je brišući svoje masne ruke o bedra, gestikulirajući prema ribi kraj svojih nogu. »Hoćeš malo ribe?«

Nikolas klimnu glavom smejući se svojim osakaćenim osmehom.

»Dođi onda.«

Nikolas sačeka, nadajući se da će se mladić pomeriti ali ovaj to ne učini; nije se ni osmehnuo.

»Nikolas, ovo je Ignjacio«, šaptali su talasići kraj njegovih nogu.

»Slušaj, je li stvarno u redu da uzmem malo?«

Ignjacio klimnu glavom bez osmeha.

Nikolas oprezno krenu napred; dok se saginjao da dohvati ribu Ignjacijeve jake ruke ga ščepaše; pokušao je da se otrgne ali ga je Ignjacio savladao našavši se na njemu. »Molim te!« vrištao je. »Molim te, nemoj.« Suze su se pojavili u njegovim očima. Pokušao je ponovo da zavrišti ali nije imao daha; jezik deblji od zgloba njegove ruke ispade mu iz usta..

Ignjacio ga pusti i udari pesnicom u lice. Nikolas je i ranije bivao šamaran i tučen, tukao se divljački sa ostalim dečacima, ali nikada nije ovako bio izudaran. Ignjacio ga opet udari i iz ustana mu šiknu krv.

Ležao je dugo vremena na pesku pored tinjajuće vatre. Svest mu se polako vraćala; zatreptao je i odmah opet zaronio nazad u mrak. Ponovo trepnu. Usta su mu bila puna krvi koja je ispljunuta na pesku ličila na meko meso, tamno i polimerizovano u čudnim oblicima. Obraz mu je bio jako otečen i jedva da je mogao gledati na levo oko. Posle nekog vremena otpuzao je do vode; kasnije se nesigurno vratio do pepela vatre. Ignjacio bese otišao, a od ribe nije ništa ostalo osim kostiju.

»Ignjacio je otišao,« reče dr Ostrvo usnama talasa.

Nikolas sede na pesak prekrstivši noge.

»Postupio si sa njim vrlo dobro.«

»Video si našu tuču?«

»Video sam; ja vidim sve, Nikolas.«

»Ovo je najgore mesto«, reče Nikolas; govorio je to u svoje krilo.

»Kako to misliš«

»Bio sam i ranije na lošim mestima — mestima gde te tresnu ili na tebe šiknu hladnu vodu iz velikih creva za polivanje koja te zakucaju na pod. Ali nigde ne bi dopustili nekom drugom ...«

»Drugom pacijentu?« pitao je galeb.

» ... da to uradi.«

»Imao si sreće, Nikolas. Ignjacio je ubica.«

»Mogao si da ga sprečiš.«

»Ne, nisam mogao. Sav ovaj svet je, Nikolas, moje oko, moje uvo i moj jezik; ali nemam ruke.«

»Mislio sam da si sve ovo ti uradio.«

»Čovek je sve to uradio.«

»Mislim, mislio sam da ti ovo održavaš.«

»Ono samo sebe održava, a ti i svi ljudi ovde upravljate njime.«

Nikolas je gledao u vodu.

»Šta pravi talase?«

»Plima i oseka i vetar.«

»Da li smo na Zemlji?«

»Da li bi ti bilo prijatnije na Zemlji?«

»Nikad nisam bio tamo; voleo bih da znam.«

»Ja više ličim na nju nego što Zemlja liči na sebe, Nikolas. Ako bi trebalo da odabereš najbolju od najboljih plaža na Zemlji i očistiš je od svih otrova i sve prljavštine poslednja tri veka, imao bi mene.«

»Ali ovo nije Zemlja.«

Nije bilo odgovora. Nikolas je išao oko pepela vatre sve dok nije našao otiske Ignjacijevih stopala. Nije bio tragač, ali za udubljenja na mekom pesku plaže to nije ni bilo potrebno; sledo ih je, a njegova glava se njihala sa jedne strane na drugu kao senzor detektora mina. Ignjacijeov trag se držao plaže nekoliko, kilometara; onda, nenadano, otisci stopala su zakrivudali, lutali između kokosovih palmi, da bi se na kraju izgubili na čvrstom tlu u unutrašnjosti. Nikolas podiže glavu i poviče: »Ignjacio? Ignjacio?« Trenutak kasnije začu pucketanje šiblja i kako neko gura u stranu lisnate grane. Čekao je.

»Mama?«

Iz gustog rastinja je izašla devojka; prilazila mu je. Bila je lepa, mada suviše mršava i izgledalo je kao da ima devetnaest godina; kosa joj je bila plava na mestima gde je bila izložena suncu a tamnija na ostalim.

»Izgrebala si se«, reče Nikolas, »krvariš.«

»Mislila sam od tebe da je moja majka«, reče devojka. Bila je za glavu više od Nikolasa. »Tukao si se, zar ne? Da li si došao po mene?

Nikolas je ranije bio u sličnim situacijama i normalno je da bi više voleo da može da ignoriše to stanje ali se osećao usamljenim. Reče: »Želiš da ideš kući?«

»Pa znaš, mislim da bih.«

»Ali da li stvarno želiš?«

»Moja mama je uvek govorila da ako imaš nešto na šporetu, onda ne želiš da to izgori — ona je dosta dobra kuvarica. Ona je stvarno takva. Voliš li kupus sa slaninom?«

»Imaš li išta za jelo?«

»Sad ne. Pre kratkog vremena imala sam nešto.«

»Šta je to bilo?«

»Ptica.«

Devojka napravi nejasan mali pokret ne gledajući u Nikolasa.

»Sećam se da je nešto progutalo pticu.«

»Da li bi želela da se šetaš pored vode?«.

Već su išli u pravcu plaže.

»Upravo sam krenula da pijem vode. Ti si sladak mališa.«

Nikolas nije voleo da ga zovu »mališa«. Reče joj: »Zapalio sam neka mesta.«

»Ti ne bi zapalio ovo mesto; bilo je lepo poslednjih nekoliko dana, ali kad su svi tužni, pada kiša.«

Neko vreme Nikolas je bio tih. Kad su stigli do mora, devojka se spustila na kolena i nagnula da pije. Duga kosa pade joj preko lica dok su se krajevi vukli po vodi. Bradavice i polovinae svake dojke bili su joj u vodi.

»Tu je peskovito zato što valovi udaraju o plažu jako blizu. Hajdemo tamo.« Gacao je po vodi sve dok mu talasi koji su mrmorili nisu došli do pazuha; onda je savio glavu i počeo da pije.

»Nikad se ne bih setila tako nečeg«, reče devojka. »Mama kaže da sam glupa. Isto i

otac. Da li misliš da sam glupa?«
Nikolas odmahnu glavom.
»Kako se zoveš?«
»Nikolas Kenet de Vor. A ti?
»Dijana. Zvaću te Niki. Nemaš ništa protiv?«
»Povrediću te dok budeš spavala«, reče Nikolas.
»Nećeš.«
»Hoću. Kod Svetog Džonsa gde sam obično bio, bilo je glupo sve vreme i jedna tamošnja devojka me nazivala onako kako nisam voleo. Jedne noći sam se iskrao i ušao u njenu kabinu dok je spavala. Isključio sam aparat za nadzor i onda ona poče da leti sve dok nije lupila o nešto. To ju je probudilo i pokušala je da se uhvati za nešto a onda je počela da se udara svuda po unutrašnjosti kabine i slomila je dva prsta i nos i svuda je bilo krvi. Bolničari su došli, a jedan mi je posle pričao o tome — nisu znali da sam ja to uradio — da je njegova bela uniforma, kad su je izneli, bila išarana crvenim tačkicama; gde god su je kapljice krvi dodirnule tu su se i upile.«
Devojka mu se smešila, imala je jamice na mršavom licu. »Kako su saznali da si to bio ti?«
»Ja sam rekao jednom i on je rekao njima.«
»Kladim se da si im ti sam rekao.«
»Kladim se da nisam.«
Ljutito i kočoperno poče da gaca po plićaku, a onda sede nedaleko od nje okrenuvši joj leđa.
»Nisam mislila da te naljutim, gospodine de Vor.«
»Nisam ljut!«
Za trenutak nije bila sigurna šta on misli. Sela je malo niže u stranu i pravila lakrdije iza njega, a posle poče lenjo da otklanja pesak iz krila.
Dr Ostrvo reče: »Vidim da ste se sreli!«
Nikolas se okrenu tražeći izvor glasa. »Pomislio sam da sve vidiš.«
»Samo važne stvari. Bio sam zauzet na svom drugom delu. Srećan sam što se vas dvoje znate; da li ste uvideli da dobro međusobno sarađujete?«
Niko od njih ne odgovori.
»Trebalo bi da stupite u vezu sa Ignjacijem; potrebni ste mu.«
»Ne možemo da ga nađemo«, reče Nikolas.
»Pođite niz plažu sa vaše leve strane sve dok ne vidite veliku stenu, a onda krenite u unutrašnjost ostrva. Oko pet stotina metara.«
Nikolas ustade i okrenuvši se nadesno poče da se udaljava. Dijana ga je kaskajući sledila sve dok ga nije sustigla.
»Ne sviđa mi se,« reče Nikolas, naglo okrenuvši rame da pokaže nešto iza sebe.
»Ignjacio?«
»Doktor.«
»Zašto pokrećeš glavu na taj način?«
»Zar ti nisu rekli?«
»Niko mi nije ništa rekao o tebi.«
»Otvorili su je.« Nikolas dodirnu svoje ožiljke, »i uzeli su nož i sekli, sekli skroz kroz moj corpus ... corpus ... «
»Corpus callosum«, mrmljalo je suvo palmino lišće.
» ... corpus callosum«, završi Nikolas. »Vidiš, tvoj mozak je iznutra kao orah. Postoje dve polovine a u sredini je neka vrsta debele mesnate veze između njih. I oni su

je presekli.«

»Ti se šališ sa mnom, zar ne?«

»Ne, on se ne šali«, reče joj majmun koji je prišao ivici vode. »Njegov mozak je hirurški podeljen, to stoji u dosijeu.« Bio je to mlad majmun, poverljivog lica.

»To je u mojoj glavi.« Nikolas se uhvati za nju.

Dijana reče: »Mislim da te je to moglo ubiti ili napraviti od tebe idiota ili tako nešto.«

»Rekli su mi da je svaka polovina otprilike pametna kao obe. Bilo kako, ova polovina je ... polovina ... ja koji govorim.«

»Sada postoje dvojica tebe?«

»Ako presečeš crva na pola, i oba dela su živa, onda su to dve jedinke, zar ne? Kako bi nas drugačije zvala? Mi više nikad ne možemo da postanemo jedno.«

»Ali ja govorim jednom od vas?«

»Obojica možemo da te čujemo.«

»Koji mi odgovara na pitanja?«

Nikolas desnom rukom dodirnu desnu stranu svojih prsa.

»Ja, ja to radim. Rekli su mi da je to leva polovina mog mozga, ona u kojoj se nalazi centar za govor, ali se to ne osećam tako; nervi se ukrštaju i onda je to moja desna strana. Ja pričam. Oba moja uha slušaju za nas obojicu, ali okolinu svako oko vidi po pola — mislim, ja jedino vidim ono što je na desnoj strani onog što posmatram, a pretpostavljam da druga polovina vidi jedino ono sa leve strane, zato ja pokrećem svoju glavu. Pretpostavljam da to liči na ono kad slabije vidiš; moraš tako da se ponašaš.«

Devojka je još uvek razmišljala o njegovom podeljenom telu. Reče: »Ako si samo polovina, ne razumem kako možeš da hodaš.«

»Mogu da pomeram levu stranu po malo i ne ljutimo se jedan na drugog. Mi verovatno nismo sposobni da postanemo jedno, ali to nekako uspevamo; dole — kroz noge i krajevima prstiju i tako se pomažemo. Jedino što ne mogu da pričam sa svojom drugom stranom jer on to ne može, ali me razume.«

»Zašto su ti to uradili?«

Majmun koji ih je pratio reče: »Imao je nekontrolisane napade.«

»Jesi li?« upita devojka. Gledala je morsku pticu kako se obrušava nad vodom i nije izgledala kao da je briga.

Nikolas uze školjku i hitnu je na majmuna koji odskakuta s puta. Posle pola minuta ćutanja on reče. »Imao sam vizije.«

»Oh, zar?«

»To im se nije svidelo. Rekoše da sam se stravično bacakao okolo i da sam mogao pasti i pretpostavljam da sam mogao povrediti sebe kad padnem ili se ugristi za jezik, a onda bih krvario. Ali to nije bilo ono što sam osećao; nisam znao ni za jednu od ovih stvari — tek kasnije. Za mene je to bilo kao da sam otišao daleko ispred i da moram da se vratim. Ja to nisam želeo.«

Vetar je mrsio Dijaninu kosu. Ona je skloni sa lica.

»Da li si video stvari koje će se tek dogoditi?« pitala je.

»Neki put.«

»Stvarno?«

»Ponekad.«

»Pričaj mi o tome. Kad si video ono što će se desiti?«

»Video sam sebe mrtvog. Bio sam sav crn i smanjen kao mrtva stvar koju su odrezali u gradskoj bašti, i lebdeo sam i okretao se kao u vodi, ali to nije bila voda —

samo sam lebdeo i okretao se u prostoru u ništavilu. I bila su neka svetla sa obe moje strane, tako da su obe strane bile svetle, a u stvari crne, i mogao sam videti svoje zube, zato što su oni...« povukao je svoje obraze, »ispali odavde i stvarno su bili beli.«

»To se još nije dogodilo.«

»Ne ovde.«

»Pričaj mi o onom što si video, a što se dogodilo.«

»Misliš kao ono, da će se nečija sestra udati? To je ono što su devojke gde sam ja bio najviše želele da znaju. Ili da li će ići kući; uglavnom, to nije bilo tako.«

»Ali neki put jeste?«

»Pretpostavljam.«

»Ispričaj mi nešto.«

Nikolas je zatresao glavom.

»Ne bi ti se svidelo i u svakom slučaju nije bilo tako. Uglavnom su to bila svetla koja nisam video ni na jednom drugom mestu, i glasovi koje nikad nisam čuo govorili su mi stvari koje se ne mogu objasniti rečima; samo što se ne mogu vraćati na to. Slušaj, hteo bih da te pitam o Ignjaciju.«

»On nije bilo ko«, reče devojka.

»Šta misliš time — on nije bilo ko? Da li ovde ima još nekog osim tebe, mene, Ignjacija i dr Ostrva?«

»Ništa što mi možemo videti ili dodirnuti.«

Majmun doviknu: »Postoje i drugi pacijenti ali za sada, Nikolas, za tvoje sopstveno dobro kao i za njihovo, za tebe je najbolje da ostaneš sam.« Bila je to duga rečenica za jednog majmuna.

»O čemu on to?«

»Ako ti kažem, da li ćeš mi pričati o onom što si video, a što se stvarno dogodilo?«

»U redu.«

»Pričaj prvi.«

»Tamo gde sam bio, živela je jedna devojka — zvala se Maja. Znaš, tamo su postojale spavaonice za dečake i za devojčice, ali si sve mogla da ih vidiš u rekreacionoj sali i sali za ručavanje, a ona je bila u mojoj grupi za psihodramu. Kosa joj je bila crna i sjajna kao lakirani nameštaj u sobi dr Honga, koža bela kao sedef, oči izdužene i uzane (podsećale su ga na mačije oči) i tamnoplave. Imala je petnaest ili, kako je Nikolas verovao, možda šesnaest godina. Idem kući, rekla mu je. Bilo je to u psihodrami i on je bio njen mlađi brat, a ona je već bila kod kuće; a kad mu je to rekla, lebdeći krug svetlosti koji ih je odvajao od male publike koju su činili doktori i pacijenti prestao je da bude dnevna soba Majine majke i postao predvorje za posete. Nikolas Džeri reče: »Pa to je super. Hej, dobio sam novi bicikl — hoćeš li ga voziti kad dođeš kući?«

Morijan, Majina majka reče: »Nemoj, Majo. Naletećeš na nešto i razbiti zube, a znaš koliko koštaju.«

»Vi ne želite da se ja vodim.«

»Mi to želimo, dušo, ali da to bude lep provod. Devojka mora da bude pažljivija — oh, Majo, stvarno bih tako volela da ti objasnim da bi shvatila koliko devojke treba da budu pažljive.«

Niko ne reče ništa, tako da Nikolas Džeri ispuni to sa:

»On ima tri oštra oslonca i ja ću za njih vezati zastavice sa malo tereta na krajevima i kad ja prođem niz stari trideset sedmi B pasaž, čuvaj se, dolazi stara kupusara.«

»Kao ovo«, reče Maja, skupi noge i raširi ruke da bi napravila tri oštra oslonca bicikla, odnosno krst. Počela je da se okreće oko svoje ose i okretala se polako na

centru pozornice — crveni šortsevi, bele bluze, crveni šortsevi, bele bluze, crveni šortsevi, bez cipela.

Dijana reče: »A ti si video da ona nikad neće otići kući, da će umesto toga otići u bolnicu i da će preseći vene na rukama, da će umreti?«

Nikolas potvrdno klimnu glavom.

»Da li si joj to rekao?«

»Da«, reče Nikolas. »Ne.«

»Odluči se. Nisi joj rekao? Nemoj da se ljutiš sada.«

»Da li je to pričanje kad onaj kome govoriš ne razume to?«

Dijana je o tome razmišljala dok su išli; Nikolas je kvasio vodom vruću masnicu koju mu je Ignjacio ostavio na licu.

»Ako je to bilo čisto i jasno, ona je to morala shvatiti — to je bio problem koji sam imala sa mojom porodicom.«

»Koji to?«

Nisu hteli da kažu stvari — znaš na šta mislim? Ja samo kažem, gledajte, samo mi recite šta ja to tobože radim, kažite mi šta je to što želite, ali svaki put je to bilo različito. Majka mi priča: Dijana, trebalo bi da upoznaš neke mladiće, ne možeš da izlaziš sa njim, tvoj otac i ja ga nikad nismo upoznali, mi čak ne poznajemo njegovu porodicu; Daglase, ja mislim da ima nešto što bi morao da znaš o Dijani, po neki put je konfuzna, moraćemo da je odvedemo doktorima, biće u bolnici, pokušaj...«

»Da je ne uzrujaš«, završi Nikolas umesto nje.

»Gde si to čuo? Mislim, da li si sa Trojanskih Planeta? Znaš moju mamu?«

»Ja sam samo živeo na tim mestima«, reče Nikolas. »To je bilo davno. A ti govoriš kao i svi ostali ljudi.«

»Otkad sam sa tobom, osećam se bolje; ti si stvarno divan! Volela bih da si stariji.«

»Nisam siguran da ću postati mnogo stariji.«

»Padaće kiša — osećaš li to?«

Nikolas zatrese glavom.

»Gledaj.« Dijana skoči nespretno kao zec tri metra u visinu. »Vidiš kako mogu visoko da skočim? To znači da su ljudi tužni i da će padati kiša. Rekoh ti.«

»Ne, nisi.«

»Jesam Nikolas.«

Pogođen iznenadnom mišlju on odbaci taj argument kao nevažan.

»Jesi li ikad bila na Kalistu?«

Devojka odmahnu glavom, a Nikolas nastavi: »Ja jesam; tamo su me operisali. Tamo je velika gravitacija, uglavnom od prirodne gravitacije i on je ceo pod kupolom sa mnogo vazduha u njoj.«

»I?«

»Kad sam bio tamo padala je kiša. Bilo je puno problema sa jednom od baterija električnog generatora, tako da su morali da mu privremeno obustave rad, i postajalo je sve hladnije i hladnije sve dok svako u bolnici nije bio ogrnut ćebetom baš kao Amerindi u knjigama. Zaključali su sve prekidače na bojlerima i kupatilima, a sa ekrana su bolničarke sve vreme obaveštavale da nije opasno, da samo racionališu potrošnju energije da bi sprečili zamračenje. I onda je padala kiša baš kao na Zemlji. Govorili su da se zbog hladnoće voda kondenzovala u vazduhu i izgledalo je kao da je cela bolnica ispod tuša. Svi sa gornjeg sprata su sišli dole, zato što je kiša padala pravo na njihove krevete i dve noći sam u svojoj sobi imao čoveka kome je mašina odsekla ruku. Ali nismo mogli skakati uvis i bilo je mračno.«

»Nije uvek mračno ovde«, reče Dijana. »Poneki put kiša svetluca. Mislim da dr. Ostrvo to radi da bi nas razveselio.«

»Ne«, objašnjavali su valovi, »ili ne bar na onaj način na koji ti misliš, Dijana.«

Nikolas je bio gladan i poče da ih zapitkuje da li imaju nešto za hranu, a onda svoj bes zbog gladi okrenu na njih, pljunu na pesak i sve postade tiho.

»Ovde pada kiša kad je većina vas tužna«, pričali su valovi, »zato što je po ljudskoj psihi kiša tužna stvar. To je to, ta tuga, možda zbog toga što tužne ljude seća na njihove sopstvene suze, to pomaže melanholiji.«

Dijana reče: »Pa, ja znam da se osećam bolje kad pada kiša.«

»To bi trebalo da ti pomogne da shvatiš sebe. Većina ljudi je utešena kad je njihova okolina u harmoniji sa njihovim osećanjima, a uznemireni su kad ona to nije. Jedina ljutita osoba postaje manje ljuta u crvenoj sobi, a nesrećni ljudi su ogorčeni kad sija sunce i ptice pevaju. Da li se sećaš:

»I nedostaju oni, a ja hodam neviđen
po suvom, glatkom zelenilu
i vidim mesec što luta
i što hita ka ponoći
kao onaj koga zavede pogrešan put
u rajskom bespuću.«

Devojka odmahnu glavom.

Nikolas reče: »Ne. Da li je to neko napisao?« A onda reče: »Rekao si da ne možeš ništa da radiš.«

Talasi odgovoriše: »I ne mogu — osim da pričam sa vama.«

»Ti praviš kišu.«

»Vaša srca kucaju; čak i kad govorim, ja osećam pulsiranje — da li možete da kontrolišete otkucaje svoga srca?«

»Ja mogu da zaustavim dah.«

»Možeš li da zaustaviš svoje srce? Reci pošteno, Nikolas?«

»Pretpostavljam da ne mogu.«

»Ni ja ne mogu kontrolisati vreme svog sveta, zaustavljati bilo koga da radi ono što želi ili te nahraniti kad si gladan; vaše emocije se kontrolišu bez moje volje i onda se izračunavaju proseci, a naše vreme odgovara na to. Mirno i sunčano za spokojstvo, kiša za melanholiju, oluja za bes, i tako dalje. To je ono stoje čovečanstvo uvek želelo.«

Dijana upita: »Šta je to?«

»To da okolina odgovara ljudskoj misli. To je srž magičnog i najstarijeg sna ljudske vrste; a ovde, na meni, to je činjenica.«

»I tako će nama biti dobro?«

Nikolas reče ljutito: »Ti nisi bolesna!«

Dr Ostrvo reče: »Tako će se neki od vas na kraju moći vratiti društvu.«

Nikolas baci školjku u vodu želeći da udari usta koja govore. »Zašto mi razgovaramo sa ovom stvari?«

»Čekaj mališa, mislim da je to interesantno!«

»Laži, same laži.«

Dr Ostrvo reče: »Nikolas, kako ja to lažem?«

»Ti si rekao da je to bio magičan ... «

»Ne, ja sam rekao da kad je čovečanstvo sanjalo o magičnom, želja iza tog sna je bila sveobuhvatnost misli. Zar nisi nikad želeo da budeš čarobnjak, Nikolas, da praviš

palate koje niču preko noći, da jašeš prekrasnog konja od abonosa da bi se borio sa demonima vazduha?«

»Ja jesam čarobnjak — imam natprirodne moći i pre nego što su nas presekli na dva ... «

Dijana ga prekinu. »Rekao si da izračunavaš prosek emocija kad praviš kišu.«

»Da.«

»Zar to ne znači da ako je jedna osoba stvarno strašno tužna da ona pomera prosek toliko da može da napravi kišu sama od sebe? Ili tako nešto? To nije pošteno.«

Talasi se nasmejaše. »To se nikad nije desilo. Ali ako se to dogodi, Dijana, ako jedna osoba oseća tako duboke emocije, pomisli kako bi bila velika njena potreba. Zar ne misliš da bi trebalo da odgovorimo na to?«

Dijana pogleda u Nikolasa koji je ponovo hodao dok mu se glava okretala. Ignorisao je i nju i glas talasa. »Čekaj«, zvala ga je. »Ti si rekao da ja nisam bolesna; ja jesam, ti to znaš.«

»Ne, ti nisi.«

Ona požuri za njim. »Svi govore tako, i ponekad sam tako konfuzna i poneki put vrim u sebi, samo ključam. Mama kaže da ako imaš nešto na štednjaku, i ne želiš da to izgori potrebno je da držiš dršku od tiganja i onda neće, ali ja ne mogu, ne mogu uvek da nađem dršku ili da se setim.«

Ne okrenuvši se dečak reče: »Tvoja majka je verovatno bolesna, možda i tvoj otac, ja to ne znam, ali ti nisi. Ako te samo puste na miru ti ćeš biti dobro. Kako ne bi bila uznemirena kad moraš da živiš sa dva luđaka?«

»Nikolas!« Zgrabila je njegova mršava ramena. »To nije istina!«

»Jeste!«.

»Ja sam bolesna. Svi tako kažu.«

»Ja ne; to ‘svi’ znači oni koji to tvrde — zar to nije istina? Ako ti ne misliš tako, onda će nas biti dvoje; onda to nisu svi.«

Devojka povika: »Doktore? Dr Ostrvo?«

Nikolas reče: »Ti nećeš u to da veruješ, zar ne?«

»Dr Ostrvo, je li to istina?«

»Šta je li istina, Dijana?«

»Ono što je rekao. Da li sam bolesna?«

»Bolest — čak i telesno oboljenje — je relativno, Dijana; i potpuno zdravlje je idealizacija, apstrakcija čak i kad drugi kraj skale to nije.«

»Ti nisi telesno bolesna.«

Dugački plavi val se lomio i krivudao u liniji morske pene koja je siktala dotičući beskrajnost duž mora sa njihove leve i desne strane. »Kako si i sama malopre rekla, poneki put si konfuzna, a neki put uznemirena.«

»On je rekao da nisam takva za druge ljude, za moju majku i oca, ja ne bih bila ovde.«

»Dijana ... «

»Pa je li to istina ili nije?«

»Većina emocionalnih bolesti ne bi postojala, Dijana, ako bi bilo moguće u svakom slučaju izdvojiti nekog — u mišljenju kao i u okolnostima — bar za neko vreme.«

»Izdvojiti nekog?«

»Da li si ikad razmišljala da odeš bar za neko vreme?«

Devojka klimnu glavom, a onda kao da nije bila sigurna da dr Ostrvo može da je vidi reče: »Često, pretpostavljam; da napustim školu i da dobijem svoj sopstveni razred

negde da odemo na Ahil. Ponekad sam to tako mnogo želela.«

»Zašto nisi?«

»Oni bi se brinuli. I bilo kako, oni bi me pronašli i naterali da se vratim kući.«

»Da li bi pomoglo ako bih ja — ili neki čovek, doktor — rekao da to ne rade?«

Kad devojka ne reče ništa Nikolas pucnu prstima: »Mogao bi da ih zatvoriš.«

»Oni funkcionišu, Nikolas. Oni kupuju i prodaju; rade i plaćaju takse ... «

Dijana tiho reče: »To ionako ne bi pomoglo, Nikolas; oni su u meni.«

»Dijana više ne funkcioniše; imala je neuspeha u svakom predmetu na univerzitetu koji je pohađala i njeno prisustvo u učionici uznemiravalo je instruktore i ostale studente. Ni ti nisi funkcionisao i tvoji vršnjaci su te se plašili.«

»To je ono čime ti optužuješ. Funkcionisanje.«

»Da se ja razlikujem od sveta, da li bi ti to pomoglo da se vratiš u svet?«

»Ti jesi različit.« Nikolas šutnu pesak. »Niko nije ni video mesto kao što je ovo.«

»Hoćeš da kažeš da su realnost za tebe metalni hodnici, sobe bez prozora, galama.«

»Da.«

»To je nestvarno, Nikolas. Mnogi ljudi ne bi mogli da izdrže takve stvari. Čak i sada, ova moja plaža, more, drveće — više je u harmoniji sa većinom ljudskih života nego tvoji metalni hodnici, a ovde sam ja tvoja socijalna okolina — ono što pojedinci zovu ‘oni’. Vidiš, ako ponekad stavimo ljude koji su u nevolji u idealizovanu prirodnu sredinu sličnu mojoj, to im pomogne.«

»Hajdemo«, reče Nikolas devojci. Uhvatio ju je za ruku osetljivo svestan da je toliko niži od nje.

»Pitanje je«, šumeli su talasi, i »da su Dijanini roditelji dovedeni ovde umesto nje, misliš da bi im to pomoglo?«

Nikolas ne odgovori.

»Mi imamo terapije za uznemirene osobe, Nikolas. Ali bar za sada, nemamo terapije za one koji uznemiravaju.«

Dijana i dečak se okrenuše, a talasi sikćući i pljuskajući prestadoše da govore. Galebovi su kružili iznad njihovih glava, a jedan crveno-žuti papagaj je odlepršao sa jedne palme na drugu. Približavao im se majmun koji je trčao na sve četiri noge tako da je podsećao na malog psa. Nikolas krenu da ga lovi, ali mu ovaj pobeže.

»Jednog dana ću povezati sve konce i ukapirati sve ovo«, reče on.

»Hoćemo li se stalno šetati u krug?« Upita Dijana. Moguće je bilo da je govorila sama sebi.

»Može li se to?«

»Oh, ti možeš da hodaš svuda po dr Ostrvu;, to bi trajalo suviše dugo a ne bi stigao nigde. Možemo da hodamo sve dok se ne vratimo tamo odakle smo krenuli — verovatno smo na više od pola puta ka tamo.«

»Jesu li tamo druga ostrva koja se odavde ne mogu videti?«

Devojka odmahnu glavom. »Mislim da ih nema; ovde je samo ovo veliko ostrvo u ovom satelitu, a sve ostalo je voda.«

»Ako je ovde samo ovo ostrvo, onda ćemo morati da hodamo uokolo da bismo stigli odakle smo krenuli. Čemu se smeješ?«

»Pogledaj dole niz plažu što dalje možeš. Nema veze što je nakrenuta — zamisli da je prava.«

»Ne vidim ništa.«

»Ne vidiš? Gledaj.« Dijana skoči uvis, ovog puta šest ili više metara uvis, mlatarajući

rukama.

»Izgleda kao da je neko ispred nas, tamo dole na plaži.«

»Uh, sad pogledaj pozadi.«

»Okej, izgleda da je i tamo neko. Sećam se da sam kad sam prvi put došao ovde, video nekog na plaži. Izgledalo mi je smešno da mogu da vidim tako daleko, pretpostavljao sam da su to drugi pacijenti. Sada vidim dva čoveka.«

»To smo mi. Onaj prvi put si verovatno sebe video. Ima nas mnogo u svakoj zoni plaže, s tim što dr. Ostrvo želi samo neke određene da spaja. Zato se prostor savija oko nas. Kada dospemo do kraja naše zone i pokušamo da ga prekoračimo opet dođemo na početak.«

»Kako si to otkrila?«

»Dr. Ostrvo mi je pričao o tome kad sam došla ovamo.« Devojka je ućutala za trenutak, osmeh joj je iščeznuo sa lica. »Slušaj, Nikolas, želiš li da vidiš nešto zaista smešno?«

»Šta?« upita Nikolas. Kako je progovorio, kapljica kiše ga udari po licu.

»Videćeš«. Dođi. Umesto po plaži, idemo u središte, tako ćemo doći do drveća i skloniti se od kiše.«

Napustili su pesak i zvuk talasa koračajući po čvrstoj zemlji ispod zelenog lisnatog drveća kad Nikolas reče: »Možda ćemo pronaći neko voće.« Sada su bili toliko laki da je morao da pazi na korake da ne bi poleteo uvis. Kiša je polako padala oko njih u obliku kristalnih loptica.

»Možda«, reče devojka sumnjičavo. »Čekaj, hajde da se zaustavimo ovde.« Ona sede ispod divovskog drveta koje je pravilo dvadeset metarski drveni svod nad tamnom mahovinastom zemljom. »Hoćeš li se popeti gore da vidiš da li može nešto da se nađe za nas.«

»U redu.« Složi se Nikolas. Skoči i lako dođe do skloništa od granja iznad devojčine glave. U trenutku je bio u zelenom svetu i penjao se dok je kiša sipila svuda oko njega; sledio je uzano granje koje je vodilo u lisnatu divljinu gde je voda tekla sa svake grane koju je dodirnuo; dvaput je naišao na prazna ptičija gnezda, jedanput na tanku zmiju zelenu kao list sa glavom velikom kao njegov palac; ali voća nije bilo. »Ništa«, reče, pošto se spustio pored devojke.

»U redu je, pronaći ćemo nešto.«

»Nadam se«, reče i zapazi kako ga ona čudno gleda a onda shvati da se njegova desna ruka sama podigla i dodirnula njenu desnu dojku. Odmah je spusti i oseti kako mu lice postaje vrelo. Reče: »Izvini.«

»U redu je.«

»Ti nam se sviđaš. On — ovaj od prekoputa — vidiš, on ne može da priča. Takođe, pretpostavljam da ni ja ne mogu.«

»Mislim da si to ipak ti — u dva dela. To mi nije važno.«

»Hvala«. Uze list, mrtav i vlažan i poče da ga mrvi u trunčice; prvo desnom rukom dok je leva držala list a onda obrnuto. »Odakle dolazi kiša?« Prljave trunčice zalepiše se za njegove prste.

»Hm?«

»Odakle dolazi kiša? Pretpostavljam da to nije zbog toga što je ovde hladnije, kao što je bilo na Kalistu; to je izgleda zbog toga što se gravitacija nekako preokrenula, zar ne?«

»Sa mora. Zar ne znaš kako je izgrađeno ovo mesto?«

Nikolas zatrese glavom.

»Zar ti to nisu pokazali sa broda kad si dolazio ovamo? To je prekrasno. Meni su pokazali — sedela sam i gledala i nisam pričala sa njima, tako da je bolničarka mislila da ne obraćam nikakvu pažnju a ja sam čula sve. Samo nisam želela da pričam sa njom. Nije imalo nikakve svrhe.«

»Znam kako si se osećala.«

»Zar tebi nisu pokazali?«

»Ne, držali su me zaključanog na brodu zato što sam zapalio neke stvari. Mislili su da ne mogu da upalim vatru bez upaljača, međutim, to je lako ako ima struje u utikačima u zidu. Stavili su neku stvar na mene — znaš?« Sklopio je ruke na telu da bi pokazao kako je bio sputan. »Ugrizao sam jednog od njih, takođe — pretpostavljam da ti to ranije nisam rekao: ja ujedam ljude. Zaključali su me i dugo vremena nisam mogao ništa da uradim, a onda sam osetio da smo ograđeni nečim, tada su došli i uzeli me i dosta smo dugo silazili stepenicama, sve je to ličilo na neko obično mesto. A onda su zaboli u mene puno sedativa — C — pretpostavljam da nisu znali da to slabo deluje na mene — vazdušnim pištoljem, tada se otvorilo nešto što liči na vrata i izbaciše me napolje.«

»Zar te nisu svukli?«

»Već sam bio svučen. Kad su me vezali, uradio sam neke stvari u odelu i morali su da ga skinu sa mene. To ih je razbesnelo. »Iscerio se nejednoliko. »Da li bi sedativ—C uticao na tebe? Ili išta slično?«

»Pretpostavljam da bi, ali se ja ne bih ponašala kao ti.«

»Možda bi trebalo.«

»Neki put su imali običaj da mi daju lekove za koje su pretpostavljali da me razveseljavaju; tada nisam mogla da spavam i onda sam hodala i hodala, znaš, i radila stvari koje su pravile probleme svima; a uostalom, kakva dobra od toga?«

Nikolas slegnu ramenima. »Ne činjenje takode ne čini ništa dobro — mislim, mi smo oboje ovde. Moj način — znam da sam ih naterao da skoče; ubrizgali su tu stvar u mene i ja nisam više ljut, a ja znam šta je to i upravo razmišljam šta bih uradio da sam bio besan i zato sam tako uradio i to je nestalo, drago mi je što sam to uradio.«

»Mislim da si još uvek ljut... tamo negde duboko.«

Nikolas je već razmišljao o nečem drugom. »Ignjacio reče da ovo ostrvo ubija ljude.« Zastade.

»Kako izgleda?«

»Ignjacio?«

»Ne, njega sam video. Dr Ostrvo.«

»A, misliš na ono kad sam bila u brodu. Naravno, satelit je okrugao i svuda pro-ziran, osim tamo gde se nalazi dr Ostrvo, to je tamna mrlja. Sve ostalo je čvrsto staklo spolja možeš čak i vodu videti.«

»Tamo gore je more, zar ne?« upita Nikolas trudeći se da ga ugleda gore kroz lišće i kišu. »Mislim da je bilo kad sam prvi put došao.«

»Sigurno. To je kao staklena kugla, a mi smo unutra i voda je takode unutra, ona je svuda okolo.«

»Zato sam na plaži mogao videti tako u daljinu, zar ne? Umesto da ide dole, kao na Kalistu, ona se savija nagore tako da je možeš videti.«

Devojka potvrdno klimnu glavom. »Voda propušta svetlost i filtrira ultraljubičaste zrake. Osim toga, daje toplotnu masu tako da se ne pregrevamo suviše kad smo između Sunca i Svetle Tačke.«

»Je li to ono što održava toplotu? Svetla Tačka?«

Dijana opet klimnu glavom. »Vidiš, mi je obidemo za deset sati.«

»Zato je onda ne vidimo. To liči na Sunce iz Zone, samo je veće; samo svetluca na nebu, čak i kad ne pada kiša.«

»Talasi prelamaju svetlost i lome lik. Mogao bi isto tako videti Fokus i da vazduh nije tako čist. Znaš li šta je Fokus?«

Nikolas odmahnu glavom.

»Stići ćemo do njega vrlo brzo, kad prestane kiša. Onda ću ti objasniti.«

»Još uvek ne razumem to za kišu.«

Neočekivano, Dijana se nasmeja. »Upravo sam razmišljala — znaš li šta je trebalo da postanem? Dok sam išla u školu?«

»Mirna.«

»Ne, smešno je. Mislim za šta sam se obučavala da budem kad diplomiram. Spremala sam se da budem nastavnik sa svim onim kamerama i klincima što bulje odasvud i neočekivano postavljaju pitanja na dva kanala. Vesela vremena. Sada to radim ovde, samo što nema nikoga osim tebe.«

»Smeta ti?«

»Ne, mislim da uživam u tome.« Imala je crno-plavi mladež na grudnom košu, trljala ga je zamišljeno dok je govorila. »U svakom slučaju, postoje tri načina da se napravi gravitacija. Znaš li koji su? Odgovori.«

»Svakako; akceleracija, masa i sinteza.«

»To je tačno; kretanje i masa se potčinjavaju prostoru, svakako, to je ono zbog čega Zenov paradoks nije primenljiv u tom slučaju i zašto se mase kreću jedna prema drugoj — ono što mi zovemo padanje — ili bar pokušavaju; a ako se drže odvojeno, to proizvodi napetost koju mi opažamo kao silu a zovemo je težina i to je sve besmislica. Isto tako, prirodno je ako direktno saviješ prostor jer sintetišeš gravitacioni efekat i to je ono što drži svu vodu gore nasuprot providnoj školjci — jedino dovoljno mase može to da učini.«

»Misliš«, Nikolas ispruži ruku da bi uhvatio kapljicu kiše koja se polako kretala »da je ovo voda iz mora?«

»Upravo ta odozgo sa vrha. Znaš li da temperaturne razlike u vazduhu stvaraju vetar, a vetar stvara talase koje si video dok smo se šetali obalom. Kad se talasi prelamaju, izbacuju ove male kapi. Ako budeš posmatrao, videćeš to čak i kad je vedro. Neki put idu dosta u visinu. Da je gravitacija slabija, mogle bi sve da pobegnu i da smo napolju odletele bi u prostor; ali nismo, mi smo unutra, tako da jedino što mogu da učine je da više ili manje idu preko centra sve dok ponovo ne udare o vodu ili dr Ostrvo«.

»Dr Ostrvo reče da neki put, kad su ljudi ljuti, ima oluje.«

»Da. Mnogo vetra i mnogo kiše. Kiša je zbog toga što vetar otkida vrhove talasa i tada nije svetlo kao kad pada obična kiša.«

»Šta pravi tako mnogo vetra?«

»Ne znam. To se nekako događa.«

Sedeli su u tišini, Nikolas je slušao kapanje po lišću. Sećao se kako su na kraju naglo zavrteli bolnički modul da bi se u vazduhu napravile loptice zgrušane krvi; Majina krv se zadržala na rešetki dovodne cevi za čišćenje, isprljavši je; neko se bio uplašio da će krv istruliti tamo i da će se osetiti zadah. Nije bio tamo kad su to uradili ali je mogao zamisliti talog od kapljica u sporom kretanju kao što su ove ovde. Stara grupa za psihodramu je već bila rasturena i kad bi video Morin ili bilo kog drugog u rekreacionoj sali govorili su o »dobrim starim vremenima«. To nije ličilo na »dobra stara vremena«,

možda bi ličilo da je Maja bila tamo.

Dijana reče: »Prolazi.«

»Meni još izgleda ružno.«

»Ne, prestaće — vidi, padaju malo brže i osećam da su teže.«

Nikolas ustade. »Sada si se dovoljno odmorila? Hoćeš da krenemo?«

»Pokisnućemo.«

Slegnuo je ramenima.

»Ne želim da pokvasim kosu, Nikolas. Prestaće za minut.«

On sede ponovo. »Koliko dugo si ovde?«

»Nisam sigurna.«

»Zar ne brojiš dane««

»Odavno sam izgubila orijentaciju.«

»Duže od nedelju dana?«

»Nikolas, nemoj me ispitivati, u redu?«

»Zar nema još nekog na ovom delu dr Ostrva osim tebe, mene i Ignjacija?«

»Mislim da nije bilo nikoga osim Ignjacija pre nego što si ti došao.«

»Ko je on?«

Gledala ga je.

»Pa ko je on? Znaš mene — nas — Nikolas Kenet de Vor; a ti si Dijana?«

»Filips.«

»Ti si sa Trojanskih Planeta a ja iz Spoljnjeg pojasa, recimo, da počnemo od toga. Šta je sa Ignjacijem? Pričala si sa njim neki put zar ne? Ko je on?«

»Ne znam. On je značajan.«

Nikolas se ukoči u trenutku.

»Šta to znači značajan?« Dijana je dodirivala kolena prelazeći rukom napred-nazad preko njih.

»Možda je svako značajan.«

»Znam samo da si ti klinac Nikolas, ali ne budi tako glup. Hajde, želeo si da pođemo, krenimo sada. Odavno je prestala.« Stajala je protežući svoje mršavo telo sa rukama iznad glave. »Kolena su mi gruba — naterao si me da razmišljam o tome. Kad sam ovde stigla, bila su još tako glatka, bar mislim da su bila. Upotrebljavala sam neki losion za njih. To zbog toga što ih je moj otac mazio i moje ruke i laktove takođe, govorio je da me niko neće hteti ako nisu glatki; mama nije govorila ništa, samo se krstila; imali su običaj da me posećuju tako da sam čuvala bočicu u sobi i tada ga upotrebljavala. Jednom sam malo popila iz nje.«

Nikolas je ćutao.

»Zar me nećeš tražiti ako umrem?« Stala je ispred njega sklanjajući na stranu mokre grane. »Znaš, izvini što sam ti rekla da si glup.«

»Upravo razmišljam«, reče Nikolas. »Nismo ljuti na tebe. Znaš li išta o njemu?«

»Ne, ali pogledaj ovo.« Gestikulirala je. »Pogledaj oko sebe. Neko je sve ovo izgradio.«

»Misliš — to košta mnogo.«

»Naravno, sve je automatizovano ali još uvek... pa, druga mesta gde si bio pre — koliko je bilo prostora za svakog pacijenta? Uzmi ukupnu zapreminu i podeli je sa brojem ljudi odande.«

»U redu, ovo je mnogo veće ali možda oni smatraju da smo mi vredni ovoga.«

»Nikolas...« Zastala je. »Nikolas, Ignjacio je ubica. Zar ti to dr Ostrvo nije rekao?«

»Da.«

»Ti imaš četrnaest godina i ne vrediš mnogo za njih, a ja sam devojka. Za koga oni brinu?«

Pogledala je Nikolasovo lice i prestrašila se.

Posle pola sata ili više hoda, došli su do toga. To je bio pojas uvele i polomljene vegetacije crne i braon boje ali ipak pravilan kao da beše iscrtan lenjirom. »Uplašila sam se, jer to ne bi trebalo da bude ovde«, reče Dijana. »To se pomera okolo uvek kada je oluja. Možda ga više uopšte neće biti u našem sektoru.«

Nikolas upita: »Šta je to?«

»Fokus. Bio je svuda ovde ali biljke uglavnom brzo rastu posle njegovog odlaska.«

»Miriše čudno — kao jedna kuhinja ga je trebalo da radim.«

»Trulež biljaka, to je to. Šta si tamo radio?«

»Ništa, stavio sam deterdžent u jelo koje su kuvali. A šta je napravilo ovo?«

»Svetla Tačka. Vidiš, kad je ona upravo negde iznad naših glava, deo nebeske sfere i ta voda gore prave sočivo. To nije neko kvalitetno sočivo — mnogo svetla se rasipa. Ali je dovoljno da bi se u Fokusu napravilo ovo. Ne bi nas spržilo ako bi sada prešlo preko nas, ako je to ono zbog čega brineš, zato što nije tako toplo. Stajala sam ispod toga ali ubrzo poželiš da se pomeriš.«

»Mislio sam da će to biti slično onom kad smo se videli dole na plaži.«

Dijana sede na deblo oborenog drveta. »To stvarno postoji. Poslednji put kad sam bila ovde on je bio dalje od vode, pretpostavljam da je dugo vremena bio tamo zato što je bilo puno uništeno. Strane sektora su bliže ovde, pogledaj: ceo sektor se sužava prema dole kao parče pite. Tako da možeš pogledati dole prema Fokusu i videti sebe bliže nego što si video sebe na plaži. To je slično onome kao da se nalaziš u velikoj sobi sa ogledalima na svakom zidu ili kao kad bi sebe mogao da gledaš otpozadi. Mislim da to može da ti se svidi.«

»Isprobaću to ovde«, najavi Nikolas i poče da se penje po jednom mrtvom stablu dok ga je devojka čekala ispod. Suvo drvo puče i polomi se ispod njegovih nogu tako da nije mogao dovoljno visoko da se popne da bi video sebe odnapred i otpozadi. Kad se spustio na tle pored nje, reče: »Ni ovde nema ničeg za jelo, a tamo? «

»Nisam našla ništa.«

»Oni — mislim dr Ostrvo, — Mogu li dopustio da umremo od gladi?«

»Mislim da on ne bi mogao ništa da učini, to je način na koji je ovo mesto izgrađeno. Neki put nađeš nešto, probala sam da pecam ribu ali nisam uspela. Nekoliko puta mi je Ignjacio dao parče onog što je imao; dobar je u tome. Kladim se da misliš da sam mršava, zar ne? Bila sam mnogo deblja kad sam došla ovamo.«

»Šta ćemo raditi sada?«

»Nastaviti da hodamo, Nikolase. Možda da se vratimo do vode.«

»Misliš li da ćemo naći nešto?«

Iz trulog panja insekti su zrikali i zvali: »Čekajte.«

»Znaš li gde ima nečeg?« upita Nikolas.

»Nečeg da pojedete? Ne za sada. Ali ti mogu pokazati nešto nedaleko odavde, mnogo interesantnije od ovog meteža umirućeg drveća. Da li bi voleo da vidiš?«

»Ne idi, Nikolas,« reče Dijana.

»Šta je to?«

»Dijana je to nazvala Fokus, to je ono što ja hoću da ti kažem — Tačku.«

»Zašto ne bih trebalo da idem«, upita Nikolas Dijanu.

»Ja ne idem. U svakom slučaju, tamo sam već bila.«

»Vodio sam je«, reče dr Ostrvo. »Odvešću i tebe. Ne bih te vodio da ne smatram da će ti to pomoći.«

»Mislim da se to ne sviđa Dijani.«

»Dijana možda ne želi da joj se pomogne — pomoć često može biti bolna, često to ljudi ne vole. Ali je moj posao da im pomognem ako mogu, želeli to oni ili ne.«

»A šta ako ne želim da idem?«

»U tom slučaju te ne mogu prisiliti i ti to znaš. Onda ćeš biti jedini pacijent u ovom sektoru koji to nije video a osim toga si i najmlađi; oboje, i Dijana i Ignjacio su bili, a Ignjacio tamo često ide.«

»Je li opasno?«

»Ne. Bojiš se?«

Nikolas upitno pogleda Dijanu. »Šta je to? Šta ću videti?«

Dok su on i dr Ostrvo razgovarali, ona se odmakla oko pet metara dalje od mesta gde je Nikolas stajao i sela prekrštenih nogu buljeći u svoje ruke. Nikolas ponovi: »Dijana, šta ću videti?«

Ona reče: »Staklo. Ogledalo.«

»Samo ogledalo?«

»Znaš kad sam ti rekla da se popneš na drvo ovde? Tačka je tamo gde se ivice spajaju. Možeš videti sebe — kao onda na plaži — samo bliže.«

Nikolas je bio razočaran. »Video sam sebe mnogo puta u ogledalu.«

Dr Ostrvo, čiji glas sada beše uzdah mokrog lišća, šaputao je: »Da li si imao ogledalo u svojoj sobi pre nego što si došao ovamo, Nikolas?«

»Jedno čelično?«

»Zbog toga ga nisi mogao polomiti.«

»Izgleda. Ponekad sam bacao stvari na njega ali je ono samo dobijalo neke nabore.« Nikolas se nasmeja setivši se refleksija koje su pravili ti nabori.

»Ni ovo ne možeš razbiti.«

»Ne zvuči kao da ga vredi videti«

»Mislim da vredi.«

»Misliš li još uvek, Dijana, da treba da pođem?«

Nije bilo odgovora. Devojka je buljila u tlo ispred sebe. Nikolas je obiđe da bi je pogledao i vide suzu koja je napravila vlažan trag na mršavim obrazima, ali ona se ne pomeri kada ju je dodirnuo. »Ona je katatoničar, zar ne?« reče on.

Zelena grana izvan Fokusa potvrdi: »Katatonična šizofrenija.«

»Imao sam doktora koji je jednom pomenuo taj naziv — upravo tako. Nije značio ništa.« (Doktor beše terapijski robot, čovek doktor je bio za više staleže. Roboti pacijenti su sedeli u kabinama bez vrata — dva i po sata za Nikolasa; sat i po pre podne, sat po podne — i razgovarali sa nečim što je ličilo na mali prijateljski zamrzivač. Neki ljudi su sedeli čitav dan u tišini, dok su drugi neprestano pričali i kod takvih pacijenata bolničari su retko isključivali mašine.)

»Mislio je na uzrok i terapiju. Bio je u pravu.«

Nikolas je stajao i gledao u devojčinu smeđeplavu kosu. »Šta je uzrok? Mislim kod nje.«

»Ne znam.«

»A šta je terapija?«

»Upravo gledaš.«

»Da li će joj to pomoći.«

»Verovatno neće.«

»Ej, ona to može čuti, zar ne znaš to? Ona čuje sve što mi govorimo.«

»Nikolas, ako te moj odgovor uznemirava ja ga ne mogu izmeniti. To će joj pomoći ako želi da joj se pomogne; ako insistira na zatvaranju svoje bolesti u sebe, onda neće.«

»Trebalo bi da odemo odavde«, reče Nikolas.

»Sa svoje leve strane videćeš mali put, vrlo nejasan. Između račvastog drveta i žbuna sa žutim cvetovima.«

Nikolas klimnu glavom i pođe dalje osvrnuvši se nekoliko puta da bi pogledao Dijanu. Kad je prišao žbunu, vide da cvetovi behu leptiri što poleteše o obojeni oblak. Zapita se da li dr Ostrvo zna za to. Kad je odmakao stotinjak koraka i bio dosta udaljen od trule vegetacije reče: »Sedela je u Fokusu.«

»Da.«

»Je li još uvek tamo?«

»Da.«

»Šta će se desiti kad naiđe Svetla Tačka?«

»Dijani će postati neprijatno i pokrenuće se ako još bude bila tamo.«

»Jednom, u jednom od mesta gde sam bio, bio je sličan čovek, rekli su mu da neće dobiti ništa za jelu ako ne ustane i ne uzme i nisu ga više hranili čak ni preko nosne cevčice; nisu i on je umro. Rekli smo im za to i oni nisu ništa uradili i zbog toga je umro od gladi, a kad je umro bacili su ga na nosila, presvukli krevet i stavili nekog drugog tamo.«

»Znam, Nikolase. Rekao si doktorima u Sv. Jovanu za to i to stoji u tvom dosijeu, ali razmisli; zdravi ljudi izgladnjuju sebe — da, do smrti — da protestuju protiv onog što osećaju kao političku nepravdu. Zar je iznenađenje što se tvoj prijatelj ubio protestujući protiv onog što je on osećao kao psihičku nepravdu.«

»On nije bio moj prijatelj. Čuj, zar si stvarno mislio da će terapija koju Dijana ima ovde pomoći ako ne želi da joj se pomogne?«

»Ne.«

Nikolas je oprezno hodao dugačkim koracima. »Nisi to mislio? Ne misliš da je to istina?«

»Ne. Sumnjam da će joj išta pomoći.«

»Nisam mislio da ćeš nas lagati.«

»Zašto da ne? Ako kojim slučajem ozdraviš, bićeš otpušten, a ako budeš bio otpušten, moraćeš da opštiš sa svojom sredinom koja će te često lagati. Ovde gde ima tako malo individua ja moram zauzeti mesto društva. To sam ti objasnio.«

»Je li to ono što si ti?«

»Društveni surogat? Svakako. Šta misliš ko me je izgradio? Šta bih još mogao da budem?«

»Doktor.«

»Imao si mnogo doktora, takode i ona. Nijedan od njih vam nije mnogo koristio.«

»Nisam siguran da nam uopšte želiš pomoći.«

»Želiš li da vidiš ono što Dijana zove tačkom?«

»Pretpostavljam.«

»Onda moraš hodati. Nećeš videti ako stojiš ovde.«

Nikolas je koračao gurajući u stranu grane pune lišća i puzavica teške od kiše. Džungla je mirisala na zelenilo, a tamo su bili mravi na deblima drveća i vilini konjici sa vrelim telima i krilima velikim kao njegova ruka. »Želiš li da nam pomogneš?« upitao je posle nekog vremena.

»Moja osećanja prema vama su ambivalentna. Ako nekad poželite da vam se

pomogne ja ću vam pomoći.«

Tle se lagano uspinjalo i što je bilo više, bilo je sve raščišćenije, a šikara je prelazila u travu i paprat. Tu i tamo je štrčalo kamenje koje je trebalo preći, a krčevina se otvarala prema nebu. Nikolas upita: »Ko je ovo raščistio?«

»Ignjacio. On često dolazi ovde.«

»On se onda ne boji? Dijana se plaši.«

»I Ignjacio se plaši ali dolazi.«

»Dijana je rekla da je Ignjacio značajan.«

»Jeste.«

»Šta time misliš? Je li stvarno značajan? Značajniji nego mi?«

»Sećaš li se da sam ti rekao da sam ja surogat društva? Šta misliš, Nikolas, šta društvo traži?«

»Da svako čini onako kako ono kaže.«

»Misliš na usklađivanje. Da, mora biti usklađivanja ali takođe i još nečega — svesti.«

»Ne želim to da slušam.«

»Bez svesti — koju ti možeš nazvati osećanjima ako si dovoljno pažljiv da ne dozvoliš sebi da budeš zbunjen terminom — nema progresa. Nikolas, pre jednog veka ljudska vrsta se gušila na Zemlji i sada se ponovo guši. Negde oko polovine ljudstva koje bitno učestvuje u napretku čovečanstva pokazuje znake emocionalnog uznemirenja.«

»Rekoh ti, ne želim da slušam o tome. Postavio sam ti jedno lako pitanje — da li je Ignjacio važniji od Dijane i mene — a ti ne želiš da mi odgovoriš. Već sam čuo sve to što pričaš. Čuo sam to pedeset, možda i sto puta, od raznih i to su laži; to je poznata stvar koju ti imaš zapisanu negde na traci da bi je glasno pročitao kad neko zatraži. Ti ljudi o kojima si pričao su poludeli a poludeli su jer, dok su oni 'sprovodili napredak čovečanstva' ili kako ti bilo drago da to nazoveš, ljudi su ih izbacili iz njihovih soba zato što nisu mogli to da plate i, dok su oni bili izbacivani, drugi su se bogatili i to oni koji u celom svom životu nisu radili ništa osim što su razmišljali kako da postanu takvi.«

»Neki put, Nikolas, teško je na vreme odrediti ko bi trebalo da bude poštovan.«

»Kako možeš da znaš kad nikad nisi pokušao?«

»Pitao si da li je Ignjacio važniji od Dijane i tebe. Mogu jedino reći da mi se čini da on pruža više nade u potpuno ozdravljenje spojeno sa stvarnim doprinosom ljudskom progresu.«

»Ako je tako dobar, zašto je skrenuo?«

»Zbog mnogo čega, Nikolas. Prostor između unutrašnjih planeta nije odgovarajuća sredina za ljudsku vrstu; a naš trans-Martinov prostor je još gori. Bilo koja mlada osoba odavde — kao ti ili Dijana — koja pruža više izgleda da se adaptira na uslove koje mi pružamo, jeste vrlo dragocena.«

»Ili Ignjacio.«

»Da, ili Ignjacio. Njegov koeficijent inteligencije je sto dvadeset. Tvoj lični je devedeset pet.«

»Nikad nisu odredili moj koeficijent.«

»Tako stoji u tvom dosijeu, Nikolas.«

»Pokušavali su, ali sam ja bacio kacigu i ona se polomila; sestra Karmela — ona je bila bolničarka — samo je napisala nešto na dnu papira i poslala me nazad.«

»Razumem. Tražiću celokupnu istragu u vezi stim.«

»Sigurno?«

»Zar mi ne veruješ?«

»Ja mislim da ti meni ne veruješ.«

»Nikolas, Nikolas ... « Dugačke vlati trave počele su da se pojavljuju ispod ogromnog drveća. »Zar ne vidiš da je neophodna određena količina poverenja i između dva bića?«

»Da li ti meni veruješ?«

»Zašto pitaš? Pretpostavimo da sam rekao da ti verujem; da li bi verovao onda?«

»Kada ću ponovo biti klasifikovan?«

»Moraš ponovo biti testiran, a ovde za to nema olakšica.«

»Ako mi veruješ, zašto pričaš o ponovnom testiranju? Rekao sam ti da me uopšte nisu testirali — a u svakom slučaju ja moram da pređem preko devedeset pet.«

»Nikolas, za mene je nemoguće da planiram tvoju terapiju bez procene tvoje inteligencije. To ne bih mogao ni sa čim da zamenim.«

Tle se još oštrije uzdizalo i na čistini dečak zastade i okrenu se prema dole da bi pogledao ono što je prešao — lisnate membrane koje su ličile na alge u bazenu i iza toga more. Njegov vidik s leva i zdesna, beše još uvek okružen lišćem a ispred njega je bila livada (koja je ličila na kvadrat peska iz kojeg je izašao) istačkana drvećem, koja se protezala strmo prema nevidljivom vrhu. Imao je utisak da se brdo ispod njegovih nogu blago njiše. On iznenada upita vetar: »Gde je Ignjacio?«

»Nije ovde. Bliže je plaži.«

»A Dijana?«

»Tamo je gde si je ostavio. Uživaš u panorami?«

»Lepa je, ali izgleda da se tresemo.«

»U pravu si. Ja sam pričvršćen za spoljašnje staklo našeg satelita sa dve stotine kablova, a plima i oseka i ostala strujanja blago gibaju moje telo. Prirodno, to kretanje se pojačava što se više penješ.«

»Mislio sam da si direktno pričvršćen za trup; ako je voda ispod tebe, kako ljudi ulaze i izlaze?«

»Priključen sam za glavnu vazdušnu pretkomoru komunikacijskom cevi. Tebi je to kada si stigao, verovatno ličilo na obične brodske stepenice.«

Nikolas potvrdi to klimnuvši glavom i okrete leđa moru i lišću i poče ponovo da se penje.

»Nalaziš se na predivnom mestu, Nikolase; otvaraš li svoje srce prema toj lepoti?« Očekujući odgovor koji nije stigao, vetar zapeva:

Planinu šumovitu do samog vrha, čistine
i vijugave proplanke visoko gore, kao puteve do neba
vitko drvo klonule krošnje kao perjanica
odsjaj kao strela od insekata i ptica,
plamsaj dugačkih slaka
što svijaju se oko ponosnih stabala i pređe
što se protežu do kraja zemlje, žar
i divotu svetskog prostranstva,
sve on to beše video.

»Zar ti ovo ne znači ništa Nikolas?«

»Ti čitaš mnogo zar ne?«

»Često, kad padne noć i svi ostali spavaju, ostane vrlo malo vremena da to radim.«

»Govoriš kao žena; jesi li žensko?«

»Kako mogu da budem žena?«

»Znaš ti na šta ja mislim. Jedino kada si govorio sa Dijanom tada si više zvučao kao muškarac.«

»Još mi nisi rekao kako to misliš da sam lep.«

»Ti si kao jedno uskršnje jaje.«

»Šta pod tim podrazumevaš, Nikolas?«

»Nije važno.« Video je jaje koje kao da je visilo u vazduhu ispred njega sijajući se kao da je od zlata i bilo je posuto cvetićima.

»Jaja su za Uskrs obojena lepim bojama a moje boje su lepe — je li to ono na šta si mislio Nikolas?«

Majka mu je bila donela jaje za vreme posete. Nije ga sama pripremila, jer nije umela. Nikolas je znao gde je bilo napravljeno. Zlato je bilo ono čisto zlato koje se upotrebljava za zaštitu krhkih instrumenata; čisti listići kristalizovanog karbona što su posuli površinu jajeta sitnim zvezdicama mogli su doći jedino iz laboratorije sa pećima pod visokim pritiskom. Mora da je bio strašno besan kada mu je reku da će mu ga dati.

»Lepo je, zar ne Niki?«

Lebdelo je u bestežinskom stanju i između njih okrećući se polako sa odbleskom njenih naparfimisanih rukavica.

»Postoji poljsko cveće, đurđevak, ruža — mada, dragi, ja ne očekujem od tebe da ih razlikuješ.« Njegova majka nikad nije bila dalje od orbite Marsa ali se pretvarala da je devojaštvo provela na Zemlji; svako upućivanje na laž ispunjavalo je Nikolasa neizrecivim besom i sramotom. Jaje je bilo oko desetak centimetara dugačko i obrtalo se s kraja na kraj u kratkim razmacima, to je trajalo malo duže od osam otkucaja pulsa koji je osećao u svojim obrazima. Trebalo je da prođe dvadeset tri minuta posete.

»Zar ga nećeš pogledati?«

»Mogu da ga vidim i odavde.« Trudio se da je urazumi. »Mogu da vidim svaki njegov deo. Male crvene tačkice su kristali aluminijum oksida, zar ne?«

»Mislila sam da pogledaš unutra Niki.«

Tada je ugledao sočivo na kraju sakriveno kao kaplja rose u ždrelu jednog asfodela. Pažljivo je uzeo jaje, zatvorio jedno oko i pogledao. Unutrašnje svetlo nije bilo onakvo kakvo je očekivao — zlatno obojeno, već je bilo brilijantno belo i poticalo je iz nekog tajnog izvora. Ljudi su sigurno mislili da Zemlja sija iznutra kao da je viđena ispod orbite Meseca — indigo mora i smaragdna zemlja. Smeđe reke providne kao čaj tekle su duž ravnica.

Njegova majka reče: »Zar nije lepo?«

Noć je visila u uglovima sumorno ružičasta i slala duge senke kao hladne i divne ruke koje su milovale dan; i dok je to gledao i osećao, dugovrate ptice turobno ružičaste, gotovo crvene, ostavljale su trag preko neba svojim štakastim nogama dok su im krila pravila krstove.

»To su flamingosi«, reče dr Ostrvo prateći njegov pogled. »Zar nije lepa reč za lepu pticu? Ne mislim da bi nam se tako sviđale da ih zovemo vrapcima, zar ne?«

Njegova majka reče: »Odneću ga kući i čuvaću ga za tebe. Suviše je lepo da bi ostalo sa malim dečakom, ali ako ikada ponovo dođeš kući, ono će te čekati. Na tvojoj komodi pored četki za kosu.«

Nikolas reče: »Reči te samo zbunjuju.«

»Ne bi trebalo da ih prezireš, Nikolas. Osim što su lepe same po sebi, korisne su za smanjenje napetosti. Možeš imati koristi od toga.«

»Misliš da je pričanje sa samim sobom zabluda?«

»Mislim da lična čovekova sposobnost da saopšti svoja osećanja samom sebi, može

da ga zaštiti od samouništenja. Evolucija nas uči, Nikolas da je prava svrha jezika bila da ritualizuje čovekove strahove i nevolje, bila je to njegova čarolija da prisili bogove; komunikacija je došla kasnije. Reči mogu biti sigurnosni ventil.«

Nikolas reče: »Želim da budem bomba, njoj nije potreban sigurnosni ventili.« Svojoj majci: »Je li to Južna Amerika mama?«

»Ne dragi, Indija. Obala Malabar sa tvoje leve strane, obala Koroman-del sa tvoje desne, a Cejlon ispod.« Reči.

»Bomba uništi sebe, Nikolas.«

»Bombi je svejedno.«

Sada se pentrao smelo, nogama je grabio preko korenja drveća i mahovinastog tla; vetar nije više bio njegov doktor već je tu ulogu preuzeo mali mrki majmun koji je sledio oboreno kamenje iza njega.

»Čujem da neko dolazi.«

»Da.«

»Jeli to Ignjacio?«

»Ne, Nikolas. Sada si blizu.«

»Blizu Tačke?«

»Da.«

Zastade i pogleda oko sebe. Zvuk koji je čuo — bešumni hod bosih stopala po mekom tlu — prestao je. Ništa nije bilo neobično; zemljište se još uvek uzdizalo sa širokim prostranim drvećem i mahovinom što je rasla u njegovoj najdubljoj senici a trava je rasla tamo gde je bilo više svetla.

»Tri velika drveta«, reče Nikolas, »sva su ista. Po tome znaš gde se nalazimo?«

»Da.«

U svojim mislima ono ispred sebe je nazvao »Cejlon«, druga dva su bila »Koro-mandel« i »Malabar«. Išao je prema Cejlonu posmatrajući njegove masivne iskrivljene grane; iz šume, sa njegove leve strane prema Malabaru, koračao je nagi dečak sličan njemu — dečak nije pogledao u Nikolasa koji je viknuo i potrčao prema njemu.

Dečak nestade. Samo je Malaber, čvrst i stvaran, stajao ispred Nikolasa; on potrča prema njemu i dodirnu rukama njegovu grubu koru a onda iza sebe zapazi četvrto drvo istovetno Cejlonu iza koga je provirivao dečak sa izokrenutom glavom. Jedno vreme ga je Nikolas posmatrao a onda reče:

»Kapiram.«

»Stvarno?« Čavrljao je majmun.

»To je kao ogledalo samo obrnuto. Svetlo prolazi ispred mene, pogađa ivicu i ulazi sa druge strane samo što ja to ne mogu videti zato što ne gledam na taj način. Ono što vidim je nekakvo svetio iza mojih leđa zato što se ona vraća tim putem. Kad trčim da li se okrećem uokolo?«

»Da, ti istrčavaš sa leve strane segmenta i naravno odmah se vraćaš zdesna.«

»Ne plašim se. To je vrlo zabavno.« Podigao je štap i bacio ga što je jače mogao prema Malabar drvetu. Nestao je, fijuknuo iznad njegove glave, opet nestao i tresnuo iza njegovih nogu. »Je li to uplašilo Dijanu?«

Nije bilo odgovora. Nastavio je da korača dalje a nagi bledi dečaci koračali su sa njegove leve i desne strane uvek gledajući negde mimo njega, postupno se približavajući.

»Ne idi dalje«, reče dr Ostrvo iza njega. »Može biti opasno ako pokušaš da prodeš kroz Tačku.«

»Vidim je«, reče Nikolas. Ispred sebe je video još tri drveta koja su rasla jedno blizu

drugog sa granama koje su čudno izgledale — isprepletane kao da igraju zajedno na vetru — a iza njega nije bilo ničega.

»Zaista ne možeš da prođeš kroz Tačku«, reče dr. Ostrvo (majmun). »Drvo je pokriva.«

»Zašto si me onda upozorio na to?« Šepavi i izgrebani dečaci sa njegove obe strane bili su udaljeni manje od dva metra; otkrio je da ako pogleda prvo napred može poneki put letimično da pogleda njihove izgrebane profile.

»To je dovoljna udaljenost, Nikolas.«

»Želim da dodirnem drvo.«

Zakoračio je jedanput pa još jednom, a onda se okrenuo. Malabar dečak se takođe okrenuo pokazujući svoja mršava leđa na čijoj su se kičmi i rebrima videle masnice. Nikolas ispruži obe ruke i položi ih na mršava ramena i u trenutku kad je to uradio oseti druge ruke — hladne, neosetljive ruke stranca, suviše male suve ruke — koje dodirnuše njegova ramena i počeše da puze prema njegovom vratu.

»Nikolas.«

On odskoči od drveta i pogleda u svoje ruke dok mu se glava njihala: »To nisam bio ja.«

»Jesi, bio si, Nikolas«, reče majmun.

»To je bio jedan od njih.«

»Ti si svaki od njih.«

Nikolas brzo zgrabi deo pale grane dugačak kao ruka i baci je na majmuna. To pogodi malo stvorenje obori ga na tlo ali se majmun podiže i poče da beži na tri noge. Nikolas potrča za njim.

Gotovo ga je uhvatio kad mu se majmun izmigolji; on se brže bolje okrenu i baci se na malo stvorenje. Majmun je u trenutku bio ščepan nemoćno pokušavajući da ga ugrize. Tresnuo mu je glavu o tlo a onda ga je držeći za gležnjeve zavitlao prema Cejlon drvetu sve dok prilikom trećeg udarca nije čuo kako je lobanja pukla. Onda stade.

Očekivao je da vidi žice ali nije bilo nijedne. Krv je pocurila sa izmučenog malog lica a krzneno telo je još bilo toplo i mlitavo u njegovim rukama. Lišće iznad njegove glave reče; »Nisi me ubio Nikolas i nikada nećeš.«

»Kako ovo radi?« Tražio je još uvek žice i tanke kružne kartice koje su sadržavale mikro-logiku. Tražio je oštar kamen kojim bi otvorio telo majmuna, ali ga nije našao.

»To su samo majmuni«, reče lišće. »Da si pitao, ja bih ti rekao.«

»Kako si napravio da on priča?« Ispustio je majmuna za trenutak buljeći u njega a onda ga šutnu. Prsti su mu bili krvavi i on ih obrisa o listove drveta.

»Samo moj um govori tvome Nikolas.«

»A«, reče. A onda: »Čuo sam za to. Nisam mislio da će biti ovako. Zamišljao sam da će to biti u mojoj glavi.«

»Tvoja anamneza ne pokazuje nikakve slušne halucinacije, zar nisi znao nikoga ko ih je imao?«

»Jednom sam znao devojku...« Zastade.

»Da?«

»Iskrenuto je čula buku — znaš?«

»Da.«

»Kao, budu samo uslužna kolica u hodniku, ali ona čuje ventilator i misli...«

»Šta?«

»Pa, razne stvari. Da neko priča, da je zove.«

»Čuješ ih?«

»Šta?« Uspravio se u svojoj postelji. »Maja?«

»Dolaze po mene.«

»Maja?«

Dr Ostrvo kroz lišće reče: »Kada se obraćam tebi, Nikolas, tvoj um vezuje sadržaj mojih misli za bilo koji zvuk kao posrednik. Ti me možeš čuti kao nežno rominjanje kiše ili kao radosno pevanje ptica — a ako hoću mogu da pojačam sve što ti kažem sve dok se svaka ideja i sugestija koju želim da ti dam ne zabije kao nokat u tvoju savest. Tada bi ti radio sve šta bih ja poželeo.«

»Ne verujem ti«, reče Nikolas. »Ako možeš to da uradiš, zašto na kažeš Dijani da ne bude katatonična?«

»Prvo, zato što se može povući još dublje u svoju bolest u nastojanju da pobegne od mene; a drugo što zbog njene katatonije na taj način ne bih mogao da pokrenem njen uzročnik.«

»A treće?«

»Nisam rekao treće, Nikolas.«

»Mislio sam da sam čuo — Kada su se dva lista dodirnula.«

»Treće, Nikolas, zato što ste oboje, i ti i ona, izabrani da bi ste delovali na nekog drugog; ako bih izmenio nju ili tebe tako naglo, onda bi efekat bio izgubljen.« Dr Ostrvo je opet bio majmun; novi majmun koji je čavrljao u zaštiti drveta dvadesetak metara udaljenog. Nikolas hitnu štap na njega.

»Majmuni su samo male životinje, Nikolas; one vole da slede ljude i da brbljaju.«

»Kladim se da ih Ignjacio ubija.«

»Ne, on ih voli; ubija samo ribu da bi je pojeo.«

Nikolas odjednom postade svestan svoje gladi. Poče da hoda.

Na plaži je našao Ignjacija kako se moli. Sat ili više skrivao se iza debla palme posmatrajući ga ali dugo vremena nije mogao da shvati kome se to Ignjacio moli. Klečao je upravo tamo gde nestaju čipkasti krajevi talasa što se razbijaju o obalu i gledao prema vodi; s vremena na vreme se klanjao čelom dodirujući pesak; onda Nikolas nerazgovetno ču njegov glas kroz siktanje i lomljavu talasa. U principu, Nikolas je odobravao molitvu jer je zapazio da su oni koji se mole obično mnogo interesantniji ortaci od onih koji to ne rade; ali je isto tako primetio da ime koje vernik da objektu svog obožavanja jeste važno da bi se otkrilo kako je taj bog zamišljen. Ignjacio se izgleda nije molio dr Ostrvu — on bi to pokazivao na drugi način, razmišljao je Nikolas — a sad se pitao da se slučajno ne moli talasima. Sa svog mesta iza njega pratio je Ignjacijev pogled. Talas preko talasa do svetlog uskomešanog neba sve više i više dok se na kraju nisu potpuno savili u krug i došli da se ponovo odmore iza Ignjacijevih leđa; a onda mu pade na pamet da se ovaj možda moli sam sebi. Tada napusti stablo palme i pođe a onda sede na pola puta od mesta gde je Ignjacio klečao. Povrh zvukova mora i Ignjacijevog mrmljanja visila je tako lomna i beskrajna tišina da se činilo da bi svakog trenutka čitav kristalni satelit mogao zazvoniti kao gong.

Posle nekog vremena, Nikolas oseti kako mu leva strana drhti. Desnom rukom poče da je gladi od levog ramena ka bedrima. Brinulo ga je to što se leva stana tako uplašila i zapitao se da nije možda druga strana njegovog mozga, od koje je bio zauvek rastavljen, čulo ono što je Ignjacio pričao talasima. Počeo je da se moli tako da su to mogli čuti drugi (verovatno i Ignjacio), govoreći ne sasvim ispod glasa: »Ne brini se, ne plaši se, on nas neće povrediti, on je dobar, a ako i hoće, mi ćemo ga srediti; mi samo idemo nešto da pojedemo, možda će nam pokazati kako da ulovimo ribu, mislim da će ovog puta biti dobar. »Ali je znao ili je bar osećao da zna da Ignjacio ovog puta neće biti dobar.

Konačno Ignjacio ustade; nije se licem okrenuo prema Nikolasu već je nastavio da gleda more; a onda, kao da je znao da je Nikolas sve vreme iza njega. Nikolas nije bio siguran da ga je ovaj čuo — možda je, pomisli, dr Ostrvo rekao Ignjaciju), gestom pokaza da bi Nikolas trebao da ga sledi.

Voda je bila hladnija nego ranije, a pesak beše krupan i šljunkovit ispod stopala. Razmišljao je o onom što mu je dr Ostrvo rekao — o lebdenju — i mora da je njegov deo ovaj pesak ispod vode koji se prostire daleko u more; tamo u daljini gde se završava ne bi trebalo da bude ništa osim temperiranog stakla.

»Dođi«, reče Ignjacio. »Umeš li da plivaš?« Kao da je zaboravio prethodnu noć.

Nikolas reče da ume, pitajući se da li će se Ignjacio osvrnuti kad on bude progovorio. Nije.

»A znaš li zašto si ovde?«

»Rekao si mi da dođem.«

»Ignjacio misli na ovo ovde. Malecki, zar te to ne podseća na bilo koje od mesta koja si ranije video?«

Nikolas se seti kristalnog gonga i uskršnjeg jajeta, onih mikro-kuglica parfimisanih isparenja kod kuće koja su ponekad za vreme božica lebdela hodnicima da bi se rasprsnula u čist prah i hladan miris borove šume; ali ne reče ništa.

Ignjacio nastavi: »Dopusti da ti Ignjacio ispriča priču. Jednom bejaše čovek — u stvari dečak — na Zemlji, koji...«

Nikolas se zapita zašto ljudi uvek žele da ti pričaju priče (uglavnom, većina doktora i kliničkih psihologa iz njegovog iskustva). Prisećao se kako je Isus uvek i svakom pričao priče, a Devica Marija gotovo nikad. Znao je ženu koja je zamišljala da je Devica Marija i ona je uvek pričala o svom sinu. Razmišljao je o tome kako Ignjacio pomalo liči na Isusa. Trudio se da se priseti da li mu je majka ikad pričala priče kad je bio kod kuće i zaključio je da nije nikad; samo je uključivala ekran zbog crtaća.

»... je želeo da...«

»... ispriča priču«, završi Nikolas umesto njega.

»Kako si znao?« Bio je ljut i iznenađen.

»To si bio ti, zar ne? I ti sada želiš da ispričaš jednu«.

»Ono što si ti rekao nije bilo ono što je Ignjacio hteo da kaže. Hteo je da ti priča o jednoj ribi«.

»Gde je«? upita Nikolas, misleći na ribu koju je prethodne noći Ignjacio jeo i zamišljao je drugu takvu ribu, možda uhvaćenu dok se on vraćao nazad sa Tačke, a sad je skrivena negde i čeka vatru. »Jel’ velika«?

»Pobegla je«, reče Ignjacio, »a bila je velika samo koliko i čovečija šaka. Uhvatio sam je na velikoj reci«.

»Znam, Misisipi; to je bio som. Ili bucov«, reče Haklberi Fin. »Moguće da je tako kako ih ti nazivaš«. Svetlo niotkuda plesalo je po vodi. »Za svaki slučaj, on ju je čuvao u salonu kuće u kojoj je živeo. U rezervoaru, ali ne u onom starom tipu kod koga možeš videti staklo sa metalom po uglovima. Već u novom tipu kod kojeg je staklo vrlo tanko a jako i savijeno tako da nema odbijanja svetlosti i nema uglova, a pametni uređaji održavaju vodu čistom«. Zgrabio je punu šaku blistave vode još uvek ne srećući Nikolasove oči. »Možda čista kao ova ovde i nije bilo talasa. Moja riba je plovila u centru stola povrh nekoliko kamenova«.

Nikolas ga upita: »Da li si splavario na reci«?

»Ne, imao sam mali čamac.« Ignjacio je ovu ribu uhvatio mrežom kojom je obično lovio, pre nego što je pristao uz peščanu obalu. Imala je prekrasne zube. U kući nije bilo

nikog osim njega i robota; ali je neko svako jutro odlazio do bazena na tremu i hvatao zlatnu ribicu za njega. Ignjacio bi video zlatnu ribicu tamo kad bi sišao dole na doručak i pomislio bi — »Hrabra ribica bačena si čudovištu, da li ćeš ti biti ta koja će ga uništiti? Uništi ga i imaćeš ovu krasnu kuću zauvek«. — A onda bi riba koja je imala crvenu mrlju, kao trešnju, ispod prekrasnih zuba, jurnula na zlatnu ribicu i za tren bi voda bila zamućena krvlju.

»I šta onda«? Upita Nikolas.

»A onda bi pametna mašina još jedanput napravila čistu vodu i riba bi kao i pre plutala nad kamenjem, riba sa prekrasnim zubima, a Ignjacio bi dotakao mali prekidač na stolu i zatražio još hleba i voća«.

»Da li si sada gladan«?

»Ne sada sam umoran i lenj; ako bih te gonio, ne bih te uhvatio, a ako bih te uhvatio zbog toga što si spor i nespretan, ne bih te ubio, a ako bih te ubio, ne bih te pojeo«.

Na poslednje reči, shvatajući da su one signal, Nikolas poče da se vraća unatraške, a onda se okrenu i poče da beži gacajući kroz plitku vodu. Ignjacio potrča za njim svojim dugim koracima. Kosa mu je vijorila na vetru otkrivajući tamnoputo mlado lice a njegovi četvrtasti zubi — svaki kao slonova kost beo i velik kao Nikolasov nokat od palca — pokazaše se kao gledaoci koji su ispunili ogradu od njegovih usana.

»Ne beži, Nikolas«, reče dr Ostrvo glasom talasa. »Samo ga ljutiš ako bežiš«.

Nikolas ne reče ništa već preseče nalevo prema plaži među stabla palmi, brzo trčeći sve vreme zato što nije znao da li je Ignjacio odmah iza njega i da li će ga ščepati za vrat. Kad se zaustavio, bio je duboko u džungli među stablima belogoričnog drveća na koje se nasloni bez daha, sa jednim zvukom u toj tišini koja beše prepotopska — zvukom udaranja svog srca. Jedno vreme je osluškivao da li ima znakova koje bi Ignjacio mogao napraviti u potrazi za njim; ne beše ničega. Ispusti dubok dah pa reče: »Pa, završeno je«, očekujući da mu dr Ostrvo odnekud odgovori; postojao je samo zeleni tajac.

Još uvek je svetio bilo jasno i jako gotovo bez senki, ali mu je neki unutrašnji osećaj govorio da je dan gotovo pri kraju i zapazi da su te slabe senke kako je mogao primetiti, duga rastegnuta, horizontalna i iskrivljenja predmeta. Nije osećao glad jer je i ranije gladovao i znao je koju glad može da izdrži; nije bio snažan kao prošlog dana i verovatno sutradan ne bi mogao pobeći Ignjaciju. Sad je shvatio da je trebalo pojesti ubijena majmuna; ali se na pomisao o sirovom mesu njegov stomak usprotivi, a nije znao kako bi mogao da napravi vatru. Sirova riba — čak i kad bi bio sposoban da uhvati ribu — bila bi isto tako loša ako ne i gora od sirovog mesa majmuna; setio se kako je pokušavao da otvori kokos — nije uspeo, ali sigurno da nije bilo nemoguće. Nije mu bilo baš sasvim jasno šta kokos sadrži ali sigurno da ima jestivo jezgro zato što je čitao u knjigama da se on jede. Odluči da napravi širok zaokret kroz džunglu da bi se vratio na plažu dovoljno daleko od Ignjacija; nekoliko puta je video kokose kako leže u pesku ispod drveća.

Pokrenuo se tiho još uvek se malo plašeći, pokušavajući da misli o tome kako da otvori kokos kad ga nađe. Zamislio je sebe kako stoji iznad velikog oštrog kamena i drži kokos obema rukama. Podigao ga je i tresnuo dole ali, kada se razbio, to ne beše više kokos već Majina glava; začu kako je hrskavica njenog nosa pukla jasnim praskom. Njene oči plave kao nebo iznad Madeja Pradeša, kao blistavo plavo nebo jajeta gledale su u njega a on nije više mogao gledati u njih, povlačile su se iz njegovih a onda je to došlo do njega tako iznenada, kao Lucifer u propadanju koji mora da je pao u vatre i hladnoće prostora da više nikad ne vidi topla plavetnila i zelenila Zemlje; Gledao sam

Satanu kako pada kao munja iz neba. Čuo je da na Zemlji munja nikad ne silazi iz oblaka već skače sa Zemljine površine prema njima nikad se ne vraćajući.

»Nikolas«.

Oslušnu, ali ne ču svoje ime nanovo. Voda je tiho žuborila; da li je dr Ostrvo odabrao taj zvuk da bi komunicirao sa njim? Pođe prema njemu. Naišao je na mali potok što je prolazio između drveća. Poče da ga sledi. Posle sto koraka postao je širi i sporiji i završio se u dugačkom bazenu bez izlaza, pod kupolom od lišća. Dijana je sedela na mahovini nasuprot njemu; videla ga je i nasmešila mu se.

»Zdravo« reče on.

»Zdravo, Nikolas. Učinilo mi se da sam te čula. Izgleda da nisam pogrešila, zar ne«?

»Mislim da ništa nisam rekao«. Stopalom je probao tamnu vodu i ustanovio da je vrlo hladna.

»Učinilo mi se da si teško disao. To sam čula i rekoh sebi to je Nikolas i onda sam te pozvala. Zatim sam pomislila da sam možda pogrešila i da bi to mogao biti Ignjacio«.

»Ignjacio me je jurio. Možda to još uvek radi, mada mislim da je do sada verovatno odustao«.

Gledala je u tamnu vodu bazena i klimnula glavom mada je izgledalo kao da ga nije čula. On krenu prema njoj penjući se preko zmijolikih korenova silnog drveća. »Dijana, zašto Ignjacio hoće da me ubije«?

»Ponekad, takođe, želi i mene da ubije«, reče devojka.

»Ali zašto«?

»Mislim da ga mi malo plašimo. Jesi li ikad pričao sa njim, Nikolas«?

»Danas, samo malo. Ispričao mi je priču o ribi ljubimici koju je imao«.

»Ignjacio je odrastao sasvim sam; da li ti je pričao o tome? Na Zemlji. Na plantaži u Brazilu pored Amazona — dr Ostrvo mi je to rekao«.

»Mislio sam da je bilo puno ljudi na Zemlji«.

»Gradovi i najbliža okolina gradova su bili prepuni. A bilo je mesta gde je bilo praznije nego što je trebalo da bude. Tamo gde je bio Ignjacio izgleda da su pre dvesta—trista godina živeli Indijanci lovci; kad je on bio tamo nije više bilo nikoga osim mašina. Sada on ne želi da ga iko posmatra ili da iko bude pored njega«.

Nikolas polako reče: »Dr Ostrvo reče da dosta ljudi ne bi bilo bolesno da nije bilo nekih ljudi oko njih sve vreme. Sećaš se toga«?

»Samo što su drugi ljudi sve vreme okolo; takav je svet«.

»Možda nije tako u Brazilu«, reče Nikolas. Pokušavao je da se seti nečega o Brazilu ali jedino čega se prisećao bio je papagaj sa slamnatim šeširom iz crtaća; a onda, kornjača i jež koji su se za ljubav boga Montresora pretvorili u armadilja. On reče: »Zašto nije ostao tamo«?

»Zar ti nisam pričala o ptici, Nikolas«? opet ga nije slušala.

»Kojoj ptici«?

»Imam pticu. Unutra«. Pljesnula se po ravnom stomaku ispod malih grudi, i u trenutku Nikolas pomisli kako je možda našla hranu. »Sedi ovde. Svila je gnezdo u mojoj utrobi gde sedi i dere moj dah svojim kljunom. Izgledam ti zdravo, zar ne? A unutra sam u stvari šuplja i trula sa prljavim starim perima i polako curim. Njen kljun će uskoro izbiti napolje«.

»U redu«. Nikolas se okrenu da ode.

»Ovde sam pila vode pokušavajući da je udavim. Mislim da sam toliko popila da ne bih mogla da ustanem i kad bi pokušala, a ona čak nije ni mokra. I znaš li nešto Nikolas? Saznala sam da ja u stvari nisam ja već ona«.

Vrativši se Nikolas upita: »Kad si poslednji put nešto pojela«?

»Ne znam. Pre dva ili tri dana. Ignjacio mi je dao nešto«.

»Pokušaću da otvorim kokos. A ako budem mogao, doneću ti nešto«.

Kad je stigao na plažu, Nikolas krenu polako u pravcu umiruće vatre ovaj put duž oboda vlažnog peska između mora i palmi. Razmišljao je o mašinama.

Bilo ih je na stotine, hiljade ili milioni mašina izvan pojasa, ali samo nekoliko ili čak nijedan od zemaljskih usavršenih slugu robota — oni su bili luksuz. Da li je Ignjacio u Brazilu ma kako tamo bilo imao takav luksuz? Ne, mislio je Nikolas, ti roboti su bili gotovo kao ljudi i život sa njima bi bio kao život sa ljudima. Nikolas je poželeo da zna brazilski jezik.

Na Sv. Džonu su bili roboti i terapeuti; Nikolas ih nije voleo, a smatrao je da ih ni Ignjacio takode ne bi voleo. Da je voleo svog robota terapeuta, verovatno ne bi bio poslat ovde. Razmišljao je o izlomljenim i zarđalim starim mašinama koje su čistile hodnike — Maja ih je zvala »koradorama« ali ih niko drugi nije zvao drugačije osim »hej«. One nisu mogle da govore, a Nikolas se pitao da li imaju emocija izuzev što imaju neku vrstu ljubavi prema čišćenju. »Razmišljajući«, neko je govorio u njegovoj glavi: »da sve vrste motiva mogu biti podeljene na dve grupe«. Doktor? Možda robot terapeut? Nije bilo važno. »Spoljašnje i unutrašnje. Jedan spoljašnji motiv uvek ima neki dalji cilj kao svrhu, a taj cilj mi zovemo unutrašnjim motivom. Onda kad smo redukovali motivaciju na unutrašnju motivaciju mi smo je redukovali na njene najjednostavnije delove. Uzmi, na primer, onu mašinu tamo«.

»Koju mašinu«?

»Frojd bi rekao da je to fiksirano u kasnoj analnoj fazi, možda u smeru brige prema stvaraocima koji su dali zadatak da se prašina pokupi i da je više nema. Zbog te fiksacije one su, kao što vidiš, opsednute čišćenjem i redom; prisilno čišćenje i ribanje umanjuje njihove strahove. To je snaga Frojdove teorije a ne njena slabost i ona služi da bi se objasnile mnoge aktivnosti mašina isto tako dobro kao i radnje ljudi«.

Hej tamo, koradora.

I zdravo Ignjacio.

Moja glava što se pomera sa jedne strane na drugu mora da te podseća na radar. Moji su koraci odmereni i tačni, ja odajem jedva čujan šum dok hodam, dok njišem glavu moje oči su fiksirane, ne na tebe Ignjacio već na talase na samom horizontu gde se izvijaju prema samom nebu. Zaustavio sam se na deset metara od tebe i stao.

Idi a ja ću te slediti deset metara iza. Šta ja želim ? Ništa.

Da, ja ću pokupiti grane a onda ću te slediti — pet metara iza.

»Prelomi ih i stavi na vatru. Ne sve, samo nekoliko«.

Da.

»Ignjacio održava ovde vatru sve vreme. Ponekad on uzme žeravicu iz vatre da bi je napravio drugde, a ovde, ispod debla velike palme, on uvek ima vatru. Kiša nikad ne bije ovde. Uvek vatra. Znaš li kako ju je napravio prvi put? Odgovori mu«!

»Ne«.

»Ne, Patráo«!

»Ne, Patráo«.

»Ignjacio ju je ukrao od bogova, od Posejdona. Sada je Posejdon mrtav i leži na dnu vode. A to je u stvari vrh. Da li bi voleo da ga vidiš«?

»Ako to želiš, Patráo«.

»Uskoro će biti mrak i tada je vreme za pecanje; imaš li koplje?«

»Ne, Patráo.«

»Onda će ti Ignjacio doneti jedno.«

Ignjacio uze punu ruku grančica i gurnu krajeve u vatru duvajući u njih. I Nikolas se nagnu preko i takođe dunu sve dok sve grančice nisu planule.

»Sada moramo da ti nađemo neki bambus, a njih ima ovde pozadi. Sledi me.«

Svetlost, još uvek gotovo bez senki, sada je tamnila tako da se Nikolasu činilo da se kreće po nestvarnom zemljištu, tako je to osećao ispod svojih stopala. Ignjacio se šunjao napred i držao upaljene štapiće sve dok se vatra nije gotovo ugasila, a onda je okrenuo krajeve nadole dopuštajući da vatra lizne gore prema njegovoj šaci i oživi ponovo. Prijatan vetar duvao je prema moru donoseći zvuk talasa i donoseći vlažnu hladnoću; i dok su tako hodali nekoliko minuta Nikolas ču u vetru slabo, suvo gotovo ritmičko zveckanje.

Ignjacio pogleda pozadi prema njemu i reče: »Muzika. Veliko deblo govori; čuješ li ga?«

Našli su trsku malo tanju od Nikolasovog zgloba i staviše ugarke oko njenog podnožja. Kada je pala, Ignjacio je progoreo i gornji kraj i tako napravio motku Nikolasove visine, a sa ivicom školjke zašiljio širi kraj. »Sada si ribar,« reče on. Nikolas reče: »Da, Patráo«, još uvek se plašeći da ne sretne njegove oči.

»Gladan si?«

»Da, Patráo.«

»Onda dopusti da ti objasnim nešto. Što god uhvatio, to je Ignjacijevo, razumeš? A ono što on uhvati, to je takođe njegovo. A onda kad on pojede ono što želi, ono što ostaje je tvoje. Hajde sada, a Ignjacio će te naučiti da loviš ili će te udaviti.«

Ignjacijevo koplje bilo je sakriveno u pesku nedaleko od vatre; bilo je mnogo veće nego Nikolasovo. Držeći ga preko grudi krenuo je dole prema vodi. Gacao je kroz nju sve dok mu nije došla do struka, a onda je zaplivao ne obraćajući pažnju na to da li ga Nikolas prati. Nikolas shvati da može da pliva sa kopljem jedino ako svu snagu usmeri na rad nogu i to tako što bi držao koplje u levoj ruci, a povremeno zamahivao desnom. »Udahni«, reče on blago, »i posmatraj koplje.« a posle toga je samo s vremena na vreme dopuštao da mu se glava izdiže.

Mislio je da će Ignjacio početi da traži ribu kada budu bili dovoljno daleko od obale, ali Brazilac nastavi da pliva polako i sigurno sve dok Nikolasu nije izgledalo da su kilometar ili više od plaže. Iznenada, kao kad sijalica u sobi odgovori prekidaču, tamno more oko njih postade opalno plavo. Ignjacio stade upotrebljavajući koplje da bi se održao na površini.

»Ovde«, reče on. »Postavi ribe između sebe i svetla.«

Otvorenih je očiju nagnuo lice prema vodi: ponovo se uzdignuo da bi duboko udahnuo a onda zaroni. Nikolas je sledio njegov primer plutajući na stomaku otvorenih očiju.

Ceo svet plešućeg, iskričavog i tamnog ostrva je nestao kao da je bio zaronio licem u san. Daleko, daleko ispod njega Jupiter otkri svoj široki, prugasti prsten spojen sa prostranom Svetlom Tačkomu kojoj su enzimi, stvoreni od ljudi, izvukli vodonik iz metana za zapaljivu fuziju; rak rana i bukteće mlado sunce. Između sunca i njegovih očiju ležalo je stotine hiljada kilometara nevidljivog prostora i staklena školjka satelita; stotine metara svetleće vode i Ignjacijevo telo kao tama protiv svetla. Još uvek je bacao koplje, crnu liniju iz njegovih ruku. Nikolasova glava nevoljno izroni, vrativši se u svet svetlucajućih talasa. Bio je svestan toga da je ono što je smatrao da je noć bila senka koju baca dr Ostrvo kada Jupiter i Svetla Tačka kliznu ispod njega. Ta linija-senka, što se ne može otkriti na površini, sada leži oštro preko vode ispod njega. Udahnu i zaroni.

Odjednom se riba praćaknu negde ispod i njegovo levo rame baci koplje napred, ali daleko od cilja. Zapliva za njim a onda vide još jednu, veću ribu dublje i zaroni prema njoj prošavši pored Ignjacija koji je izranjao da bi udahnuo vazduh. Riba je bila suviše duboko, a on je bio istrošio sav kiseonik: pluća su mu vapila za vazduhom. Glava mu izroni iz vode. Teško je disao a srce mu je divljački tuklo; opet postade svestan pulsa talasa koji su ga zapljuskivali po licu.

Ignjacio ga je čekao. Vikao je »Ovoga puta ćeš krenuti sa Ignjacijem i on će ti pokazati mrtvog boga mora. A onda ćemo loviti ribu.«

Nesposoban da progovori, Nikolas klimnu glavom. Bilo mu je dopušteno da još tri puta udahne vazduh; Ignjacio zaroni a Nikolas je morao da ga sledi sve dok pritisak nije počeo da mu peva u ušima. Tada kroz plavetnilo vode vide kako se pomalja ivica svetlosti, ogromna masa metala usidrena u samom trupu satelita. Iznad je visio beživotno, kao peteljka velikog čokota iščupanog iz korena, kabl dva puta deblji od čovečijeg tela; a na dnu pored moćnog sidra beše protegnut nogati bog, koji je ličio na mrtvog insekta, najmanje šest metara dug. Ignjacio se okrenu i pogleda iza prema Nikolasu da bi video da li ovaj to shvata. Iako mu ništa nije bilo jasno, Nikolas klimnu glavom kao da sve razume. Poslednjim atomima snage izroni nanovo.

Pošto je Ignjacio uhvatio, prvu ribu, krenuše ka površini da bi sačuvali lovinu. I dok je Svetla Tačka milela po rubu dr Ostrva, uhvatiše još dve rube od kojih jedna beše prilično velika. A onda, kad je Nikolas već bio toliko iscrpljen da je jedva pomerao ruke, vratiše se na obalu. Ignjacio mu pokaza kako se čisti utroba ribe trnom i ivicom školjke; zatim je ponovo zaklopi i upakova u blato i lišće da bi je ispekao na vatri. Pošto je Ignjacio počeo da jede najveću ribu, Nikolas bojažnjivp izvadi iz vatre najmanju i po prvi put otkad je došao na dr Ostrvo poče da jede. Dijane se setio kad je završio sa jelom.

Nije se usudio da uzme poslednju ribu za nju već krišom pogleda u Ignjacija i poče da se odmiče od vatre. Izgledalo je kao da ga Brazilac ne primećuje. Kada je već bio duboko u senci, vrati se nekoliko koraka a onda polako, kako ga je instinkt upozoravao, poče da se udaljava ne žureći, sve dok razdaljina između njih nije bila blizu sto metara.

Našao je Dijanu kako sedi mirno i ravnodušno na ivici hladnog bazena. Imao je poteškoća dok ju je ubedio da ustane. Na kraju ju je podigao tako što je proturio svoje ruke ispod njenih pazuha pritišćući njima mršava rebra. Onda kad je stala dovoljno čvrsto na svoje noge uhvatio ju je za ruku i ona poče da ga prati. Pričao joj je, znajući da ga ona čuje iako ne daje nikakvog znaka, i da će je možda prave reči podstaći da mu odgovori,

»Išli smo da pecamo — Ignjacio mi je pokazao kako. A onda je napravio vatru koju je dobio on neke vrste robota za koga pretpostavljam da je bio pričvršćen za jedan od kablova koji, ne znam kako, drži dr Ostrvo. Čuj, uhvatili smo tri velike ribe, ja sam pojeo jednu, Ignjacio je pojeo najveću i mislim da neće imati ništa protiv da ti pojedeš onu koja je ostala. Samo mu govori »da, Patrão« i »ne, Patrão« — on to voli jer je jedino naviknut na mašine. Ne treba da mu se smeješ ili tako nešto — samo gledaj u vatru, to je ono što ja radim, samo gledaj u nju ...«

Ne objašnjavajući ništa Ignjaciju, doveo je Dijanu do mesta gde je on do malopre sedeo. Nekoliko komadića svoje ribe stavi joj u krilo. Pošto ništa nije pojela, on pronađe delić mekanog, pečenog mesa i gurnu joj to u usta. Ignjacio reče: »Ignjacio je verovao da je mrtva.« Nikolas odgovori: »ne, Patrão.«

»Evo još jedne ribe. Daj joj je.«

Nikolas poče da pretura po sprženom blatu i ugljevlju i da ga lomi. Očistio je polomljene i vrele filete od kože i kostiju. Dao joj je da ih jede kad su bili dovoljno

ohlađeni. Nekoliko minuta joj je riba ležala u ustima a onda poče da je žvaće i guta. Posle trećeg zalogaja poče sama da se hrani ne gledajući ni u jednog u njih.

»Ignjacio je verovao da je mrtva«, reče ponovo Ignjacio.

»Ne, Patráo«, reče Nikolas, a onda dodade: »Kao što možeš videti, ona je živa.«

»Ona je lepo stvorenje sa tom svetlošću od vatre na licu — zar ne?«

»Da, Patráo. Vrlo lepo.«

»Ali suviše mršavo.« Ignjacio obiđe oko vatre i sede pored nje. Krenu rukom da dohvati ribu koju joj je Nikolas dao, ali se njene ruke sklopiše nad njom još uvek ne gledajući u njih.

»Vidiš, ona ipak zna za nas«, reče Ignjacio. »Mi nismo duhovi.«

Nikolas prekorno šapnu: »Pusti ga da je uzme«.

Dijanini prsti se polako otvoriše, ali Ignjacio ne uze ribu. »Samo sam se šalio mala«, reče on. »Nisam odavno smislio tako dobru šalu.» A onda, pošto ona nije odgovorila, okrenuo se od nje zureći preko tamne vode u nešto što Nikolos nije moga videti.

»Ti joj se sviđaš, Patráo«, reče Nikolas. Kao da je gutao prljavštinu dok je to izgovorio ali je sve vreme mislio na pticu spremnu da probode Dijaninu kože i na Majinu krv koja je isticala u malim okruglim kapljicama. »Ona je stidljiva. Bolje je tako.«

»Ti. Šta ti znaš?«

Ignjacio više nije gledao prema moru. Nikolas reče: »Zar to nije istina, Patráo?«

»Jeste, istina je.«

Dijana je opet kupila deliće ribe slabašnim prstima, stavljajući parćiće u usta; razgovetno ali rastreseno reče:

»Idi Nikolas.«

Pogledao je u Ignjacija ali ovaj niti je gledao u devojku niti je išta rekao.

»Nikolas, odlazi. Molim te.«

Tiho, nadajući se da ga Ignjacio ne čuje, Nikolas reče:

»Videću te ujutro. U redu?«

Glava joj se pomeri za delić centimetra.

Sad kad je bio izvan kruga vatre mogao je da spava na bilo kom delu plaže; požele da je uzeo parče drveta iz vatre da bi napravio svoju; pokušavao je da pokrije noge peskom da bi ih sačuvao od hladnog vetra ali je pesak padao svaki put kad bi se pomerio.

Talas koji je zapljuskivao namreškani pesak obale reče:

»To je bilo dobro urađeno, Nikolas.«

»Osećam kako se pomeraš«, reče Nikolas.

»Sumnjam da možeš da osetiš; moje talasanje je manje od stotog dela stepena.«

»Mogu. Želeo si da to uradim, zar ne? Ono za Ignjacija.«

»Znaš li Nikolas, šta je to Harlou efekat?«

Nikolas odmahnu glavom.

»Negde pre sto godina dr Harlou je eksperimentisao sa majmunima koji su bili odgajani u kompletnoj izolaciji — bez majki, bez majmuna uopšte.«

»Srećni majmuni.«

»Kad su majmuni odrasli, stavio ih je u kaveze sa normalnim majmunima; tukli su se sa svakim koji bi im se približio, nekog bi i ubili.«

»Psiholog uvek nešto stavlja u kavez, da li je barem pomislio o njihovom vraćanju u džunglu.«

»Ne, Nikolas, ovde imamo... Zar nećeš nešto da kažeš?«

»Pretpostavljam, ne.«

»Vidiš, dr Harlou je pokušao da oplodi izolovane majmune — seks je primarna društvena funkcija — s tim što oni to nisu hteli. Uvek kad bi se neki drugi majmun suprotnog pola približio pokazivali su agresivnost na koju bi drugi majmuni odvratili. Na kraju bi ih lečio upoznajući ih sa nezrelim majmunima — mladunčadi — umeslo odraslih socijalizovanih. Njima su toliko trebale te izolovane odrasle jedinke da su im se približavali bez obzira kako su često ili grubo bili odbacivani. Interesantno je primetiti da je i osnivač hrišćanstva izgleda intuitivno shvatio taj princip — a to je bilo dve hiljade godina pre nego što je naučno dokazano.«

»Ne verujem da bi to funkcionisalo ovde«, reče Nikolas »To je mnogo komplikovanije.«

»Ljudi su komplikovani majmuni, Nikolas.«

»Ovo je prvi put da te čujem kako se šališ. Ti izgleda ne voliš da imaš išta ljudsko u sebi, zar ne?«

»Svakako. Zar bi ti voieo?«

»Uvek sam mislio da bih, ali sada nisam siguran. Zar mi nisi rekao da mi to pomaže? Ja to ne volim.«

Talas koji je bio viši od ostalih hladnom penom poprska Nikolasove noge i ovaj se zapita da nije to možda odgovor dr Ostrva. Pola minuta kasnije sledeći talas ga pokvasi, pa zatim još jedan i on se pomeri sa obale da bi ih izbegao. Vetar je bio dosta jak ali je on uprkos tome zaspao. Trenutak kasnije ga je probudio blesak iz pravca odakle je došao: pokušao je da pretpostavi šta ga je prouzrokovalo, pa pomisli da Dijana i Ignjacjo bacaju goruće ugarke u vazduh da bi videli vatrene lukove. Nasmešio se suviše pospan da bi bio ljut i ponovo utonuo u san.

Jutro je došlo hladno i sumorno. Nikolas potrča niz plažu trljajući se rukama. Slaba kiša ili pena (teško je bilo odrediti šta je) nosio je vetar. Svetlost je bila siva. Pitao se da neće Dijani i Ignjaciju smetati to što se sada vraća i odluči da sačeka. Onda pomisli da peca i na to kako bi trebao da donese nešto kad se vrati; ali je more bilo hladno a talasi toliko veliki da su ga srušili i otrgli mu koplje iz ruku. Ignjacio ga je našao kako se cedi od vode I sedi na deblu palme buljeći u pobesnelo more.

»Zdravo, ti«, reče Ignjacio.

»Dobro jutro, Patráo.«

Ignjacio sede. »Kako se zoveš? Pretpostavljam da si mi rekao prvi put kad smo se sreli, ali sam zaboravio. Žao mi je.«

»Nikolas.«

»Da.«

»Patráo, vrlo mi je hladno. Da li bi bilo moguće da odemo do tvoje vatre?«

»Moje je ime Ignjacio; zovi me tako.«

Nikolas uplašeno klimnu glavom.

»Ali ne možemo otići do moje vatre zato što je ugašena.«

»Zar ne možeš da napraviš drugu Patráo?«

»Ne veruješ mi, zar ne? Ne krivim te. Ne, ne mogu napraviti drugu — ako hoćeš možeš upotrebiti ono što sam koristio i napraviti drugu kad ja odem. Došao sam samo da se pozdravim sa tobom.«

»Odlaziš?«

Vetar u palminom lišću reče: »Ignjacio je sada mnogo bolje. Ide na drugo mesto, Nikolas.«

»U bolnicu?«

»Da, u bolnicu. Mada mislim da neće dugo tamo ostati.«

»Ali... « Nikolas te trudio da smisli nešto odgovarajuće. Na Svetom Džonu i na drugim mestima gde je bio zatvaran, ljudi su jednostavno odlazili kad bi odlazili i obično su sa mukom pričali o onome kuda idu jer su ionako već bili okuženi onim što ledi osmehe i suši suze onih napolju. Na kraju reče: »Hvala što si me naučio kako da lovim ribu. «

»U redu je«, reče Ignjacio. Ustao je i stavio ruku Nikolasu na rame a onda se okrenuo. Četiri metra dalje od njega sa leve strane vlažni pesak je počeo da pucka i da se uzdiže. Dok je Nikolas to posmatrao, otvorile su se svetle stepenice okrečene u belo. Ignjacio skloni kovrdžavu crnu kosu sa očiju i krenu dole a pesak se zatvori uz potmuo udarac.

»On se neće vratiti, zar ne?« reče Nikolas.

»Ne«

»Rekao mi je da mogu uzeti neku njegovu stvar kako bih napravio vatru, a ja čak ne znam šta je to.«

Dr Ostrvo nije odgovorio. Nikolas ustade i krenu nazad prema mestu gde je bila vatra, misleći na Dijanu i na to da nije možda gladna; on je bio gladan.

Našao ju je pored ugašene vatre. Njene grudi su bile izgorene, a blizu nje, kod rupe na pesku gde ga je Ignjacio skrivao, bio je veliki nuklearni zavarivač. Bio je suviše težak da bi ga podigao tako da umesto njega uze samo pištolj i povuče obarač praveći dva metra dugački plamen u obliku plazme, sve dok Dijanino telo nije bilo pretvoreno u pepeo. Neko vreme pošto je završio vetar je šibao kroz palme oštro zabadajući kišu u njegove oči. Bez obzira na to on skupi zalihu drva i napravi drugu vatru koja je bivala sve veća i veća, dok nije buknula u vetar kao kovačko ognjište.

»On ju je ubio!« vikao je talasima.

»DA.«

Glas dr Ostrva je bio velik i divalj.

»Rekao si da mu je bolje.«

» NJEMU JESTE BOLJE«, urlao je vetar. UBIO SI MAJMUNA KOJI JE HTEO DA SE IGRA SA TOBOM - VEROVAO SAM DA BI IGNJACIO VEROVATNO UBIO TEBE, KOJEG JE TAKO LAKO MRZETI, TEBE KOJI SI SASVIM DRUGAČIJI OD ONOG KAKAV BI DEČAK TREBAO DA BUDE. SEĆAŠ SE DA TI JE UBIJANJE MAJMUNA POMOGLO? BILO TI JE BOLJE. IGNJACIO SE PLAŠIO ŽENA PONAŠAJUĆI SE PREMA UOBRAZILJI NA OSNOVU KOJE JE SMATRAO DA ONE PROUZROKUJU BOL; ON SADA ZNA DA SU ONE STVARNO SLABE.«

»Ti se treses«, reče Nikolas. »Da li je to zbog mene?«

»TVOJE MISLI«

Palma se prelomi u oluji i umesto da padne, letela je među ostalim rušeći sve oko sebe. Njena krošnja hvatala je vetar kao jedro. »Ubijam te«, reče Nikolas. »Uništavam te.« Jedva je govorio pošto mu je leva strana lica bila iskrivljena od besa i dubokog bola.

Dr Ostrvo je teško disao pod njegovim stopalima.

»NE.«

»Jedan od tvojih kablova već je otkinut — to sam video. Možda i više od jednog. Tvoj trud je uzaludan. Menjam ovaj svet, zar to nije istina? Rakete menjaju svoj položaj prema mojim emocijama, okreću nas u krug, a kad budeš izgubio, ništa više neće biti u ravnoteži.«

»NE.«

»Koliki je pritisak na tvojim kablovima? Zar ne znaš?«

»ONI SU VEOMA JAKI.«

»Kakav je to odgovor? Trebalo bi da kažeš nešto kao: »Pritisak na dvanaestom-D kablu je dvadeset biliona kilograma snage. UPOZORENJE! UPOZORENJE! Očekivano vreme katastrofe je devedeset sedam sekundi! UPOZORENJE! Zar čak ne znaš kako bi mašina trebalo da priča?« Sada je Nikolas vrištao i svaki sledeći talas je zalazio na obalu dalje od prethodnog, tako da su palme okrenute prema moru bile pod vodom.

»POVUCI SE NAZAD, NIKOLAS. NAĐI VIŠE TLO. IDI U DŽUNGLU.« Govorili su talasi koji su rušili sve pred sobom.

Dugačka zmija od vode stigla ie do vatre koja je siktala i prštala.

»POVUCI SE NAZAD!«

»Neću!«

Drugi talas koji je naišao udario je Nikolasa u list noge i gotovo da je ugasio vatru.

»SVE ĆE OVO USKORO BITI POD VODOM. POVUCI SE.«

Nikolas pokupi neke komade koji su još goreli pokušavajući da ih zaštiti ali ih vetar ugasi onog trenutka kad ih je izvadio iz vatre. Naprezao se da digne zavarivač ali je on bio suviše težak za njega.

»POVUCI SE!«

Otišao je u džunglu gde se drveće žestoko povijalo i gde su grane i lišće leteli kroz vazduh kao krhotine posle eksplozije; za trenutak je u vetru čuo Dijanin plač; onda se pretvori u Majin plač, pa onda njegove majke, pa sestre Karmele i stotinu drugih; vremenom je vetar postajao slabiji i više nije osećao kako tle podrhtava. Osećao se umornim. Reče: »I posle svega nisam te ubio, zar ne?« Ali odgovora nije bilo. Kad se vratio po zavarivač na plažu, našao ga je napola zakopanog u pesku. Nije bilo traga od Dijaninog pepela i njegove vatre. Sakupio je još drva i napravio drugu vatru zapalivši je zavarivačem.

»Sada«, reče. Počeo je da razgrće pesak na stranu oko zavarivača sve dok nije stigao do grubog kamena ispod. Tada je okrenuo plamen prema njemu. Počeo je da ključa i da crni.

»Ne«, reče dr Ostrvo.

»Da.« Bio je napeto nagnut nad plamenom sa obema rukama na okidaču.

»Nikolas, prestani sa tim.« A kada ovaj nije odgovorio. »Pogledaj iza sebe«. Neko pljuskanje je bilo glasnije od lomljave talasa i stenjanje metala. Jurnuo je i video velikog robota koji je ličio na insekta, a kojeg mu je Ignjacio pokazao na dnu mora. Male školjke zveckale su po njegovoj metalnoj koži a svetlozelena voda isticala mu je iz tela. Pre nego što je mogao okrenuti plamenik i pucati prema njemu, njegove ruke u obliku štipaljki mu ga otrgnuše. Gore i dole, svuda po plaži slične mašine su ravnale pesak i

otklanjale štetu od oluje.

»Ta stvar je bila mrtva«, reče Nikolas, »Ignjacio ga je ubio.«

Robot pokupi punjenje, istrese ga i očisti od peska pa se kočoperno okrenu nazad prema moru.

»To je ono što je Ignjacio verovao i bilo je bolje da tako veruje.«

»A rekao si da ništa ne možeš uraditi jer nemaš ruku.«

»Ja sam ti isto tako rekao da ću te tretirati kao što će te tretirati društvo kad budeš bio izlečen, to je moja priroda. Posle svega, da li još veruješ u sve što sam ti pričao? Nikolas, ti si sada uzbuđen zbog toga što je Dijana mrtva.«

»Morao si da je zaštitiš!«

»Umirući ona je nekom, vrlo važnom, pomogla. Njene prognoze su bile loše; ona je stvarno jedino želela smrt a ovo je bila smrt koju sam ja izabrao za nju. Možeš je zvati smrću dr Ostrva, smrt koja bi mogla pomoći nekom. Sada si sam ali će uskoro u ovom segmentu biti još pacijenata, a ti ćeš im pomoći — ako budeš mogao — i verovatno će oni tebi pomoći. Da li shvataš?«

»Ne«, reče Nikolas. Baci se na pesak. Vetar je jenjavao, ali je kiša žestoko padala. Razmišljao je o viziji koju je jedanput imao i koju je dan pre opisivao Dijani. »To nije kraj puta kakav sam ja zamislio«, šaputao je. Bio je to pisak duboko iz njegovog grla. »Nikako da se nešto okrene na dobro.«

Talasi, vetar, šuštavo palmino lišće, kiša koja je padala, majmuni što su sišli na obalu da bi tražili hranu, rekoše: »Odlazi-vrati se-ne pokreći se.«

Nikolas pritisnu kolenima svoje prestrašeno lice ljuljajući se napred-nazad.

»Ne pokreći se.«

Dugo je još vremena sedeo dok mu je kiša kvasila ramena, a pokisli i veseli majmuni se tukli oko njega. Kada je na kraju digao glavu, bilo mu je na licu nešto osobeno, nešto što je ranije postojalo samo kao mogućnost, a uz to i praznina i izraz iznenađenja. Usne mu se pokrenuše, a zvuk bese glas gluvonemog koji pokušava da govori.

»Nikolas je otišao«, rekoše talasi. »Nikolas koji je bio desna strana tvog tela a leva polovina tvog mozga, njega sam stavio u katatonično stanje; u ostatku svog života on će biti ono što si mu nekad bio ti — ili još manje. Da li razumeš?«

Dečak klimnu glavom.

»Zvaćemo te Kenet, onaj nemi. I ako Nikolas pokuša da se ponovo vrati, Kenet, ti ga moraš potisnuti — ili ćeš se vratiti u ono što si bio.«

Dečak po drugi put potvrdno klimnu glavom a zatim poče da sakuplja ugarke iz vatre što se gasila. Talasi kao da su pevali sami sebi:

»Divlji su valovi noćas...
Preko ostrva Sado uzdižu se
Nemi oblaci zvezda.«

Odgovora nije bilo.

DŽIN VULF

»Pisao sam godinama pre nego što sam išta prodao« kaže Džin Vulf (Gene Wolfe) u intervjuu u Lokusu 276, od januara 1984. »Počeo sam da pišem negde početkom 1957, ali ništa nisam uspeo da prodam do 1965. Bilo je to dugo, dugo vreme. Nisam znao kako da prodajem priče. Morao sam da naučim i to, a ne samo da pišem..«

Vulf je rođen 1931. godine u Njujorku, detinjstvo je proveo uglavnom u Hjustonu (u Teksasu), učestvovao je u korejskom ratu, potom je na univerzitetu u Hjustonu diplomirao i postao inženjer mehanike. Radio je kao inženjer, zatim je postao urednik jednog poznatog stručnog (inženjerskog) časopisa — i na tom poslu se zadržao jedanaest godina, sve do 1984. godine. Da li je prijatno ostaviti tako radno mesto i postati slobodni umetnik? »Ovaj posao mi se sviđa«, rekao je napuštajući ga. »Imam sopstvenu kancelariju sa tepihom na podu, leskovim radnim stolom i lesko-vom policom za knjige, sa sekretaricom koja uđe kad je pozovem, i sve u tom fazonu, imam i fond za reprezentaciju i dobru platu. Takvo mesto je veoma teško napustiti. Ali napuštam ga (...). Hoću više da pišem. Hoću više da putujem.«

Ono što kaže da je prodao 1965. godine, stvarno se pojavilo tek 1967. u antologiji Orbit 2 kojoj je urednik bio Dejmon Najt. Bila je to priča »Obrt zamke« (»Trip, Trap«). Prva njegova značajna priča bila je polu — fantazijska »Ostrvo dr Smrti, i druge priče« (1970) o dečaku koji se povlači pred grubim svetom odraslih u jednostavniji svet stripova. Usledio je »obrnuti nastavak«, priča »Smrt dr Ostrva« (1973) o psihijatrijskom lečenju jednog deteta u veštačkoj okolini, zatim »Doktor ostrva smrti« (1978) o kriogenisanom zatvoreniku na putu ka besmrtnosti.

Vulf je oscilirao između fantazije i SF, možda da bi širio svoje tematske okvire.

»Ne želim da napravim SF roman koji je neko drugi već napravio. Ne želim da uradim nešto što je Džek Vilijamson uradio bolje još 1945. godine«, kaže Vulf.

O prirodi nekih Vulfovih romana jasno govori ono što se desilo 1981. godine; njegov roman *Senka mučitelja (The Shadow of the Torturer)* nominovan je za SF nagradu »Nebula« i takođe za jednu od istaknutih nagrada za fantaziju, »Fantasy Award«; u SF konkurenciji tada nije pobedio ali u fantazijskoj jeste. Već sle-deće godine za roman iz te iste serije (»Novog sunca«) *Kandža pomiritelja (The Claw of the Conciliator)* dobio je »Nebulu«. Treći roman iz iste serije, *Liktorov mač (The Sword of the Lictor)* nominiran je i za »Huga« i za »Nebulu« 1982, nije ih dobio — ali je dobio »Lokusovu« nagradu za fantaziju.

Priči »Ostrvo doktora Smrti« nagrada »Nebula« je izmakla »za dlaku«, a priča »Smrt dr Ostrva« je »Nebulu« dobila, tako da je jedna takva nagrada ipak otplovila u ovaj Vulfov arhipelag. (čuli smo da sprema i četvrto »ostrvo«, priču koja će se zvati »Smrt ostrvskog doktora«.) Veoma je poznat njegov SF roman, nastao spajanjem nekoliko novela, *Peta glava Kerbera* (1972). Tokom 1980-tih godina objavio je seriju fantazijskih romana mača — i — vrača pod zajedničkim nazivom *Knjiga Novog sunca*. A ako vam se ne sviđaju njegove fantazijske citadele Autarha, senke mučitelja, vojnici izmaglice i druge slične stvari, imate njegov roman *Slobodni žive slobodno (Free Live Free, 1985)* o kući predviđenoj za rušenje zbog izgradnje autoputa, u kojoj se okuplja čudno društvo slobodnih ali izgubljenih. Možemo pretpostaviti da će sada, kad se posvetio samo pisanju, ovaj precizni stilista i vešti evokator lepih, dalekih svetova dati još mnogo dobrih tekstova — i to tačno takvih koje Džek Vilijamson nije napisao bolje 1945. godine.

Pol Anderson

GIBRALTARSKI PAD

Poul Anderson:
GIBRALTAR FALLS, 1975

Prevod sa engleskog: Aleksandar B. Nedeljković

Bilo je predviđeno da se ova baza Vremenske patrole zadrži samo tokom stotinu-i--nešto godina unutrašnjeg toka. Tokom tog vremena, ovde će se malo ko zadržavati dugo, izuzimajući naučnike i članove ekipa za tehničko održavanje. Iz tog razloga baza je bila mala, sačinjena od jedne stambene i nekolicine servisnih zgrada, praktično izgubljena u ovoj zemlji.

Pet i po miliona godina pre nego što se rodio, Tom Nomura je konstatovao da je jug Iberijskog poluostrva još strmiji nego u njegovim uspomenama. Bregovi su se oštro uspinjali ka severu pretvarajući se u niske planine koje su kao zid ograničavale nebo, isprovaljivane kanjonima gde su senke ležale, plave. Bejaše to sav predeo, na koji je zimi kiša padala žestoko ali kratkotrajno; leti su se potoci ovde sužavali do mlazića ili ni do čega a trave su ostajale spržene do žutila. Na velikim međusobnim razmacima rasli su drveće i žbunje, trnje, mimoza, akacija, borovi, aloje; oko rupa sa vodom, palme, paprati, orhideje.

Ipak, ti krajevi su bili bogati životom. Sokolovi i lešinari uvek su lebdeli u bezobličnim nebesima. Milionska krda su pasla i mešala se; bila su sačinjena od više desetina vrsta ponija sa prugama potut zebre, ali nailazili su i primitivni nosorozi, pa okapiju slični preci žirafe, ponekad mestodont — sa proređenim crvenim krznom i ogromnim kljovama — ili neobični slonovi. Među grabljivcima i lešinarima bili su i sabljozubi tigrovi, zatim rane forme velikih mačaka, hijene, i trčkavi zemaljski čovekoliki majmuni koji su ponekad išli samo na zadnjim nogama. Mravinjaci su se uzdizali po dva metra u vazduh. Mrmoti su zviždali.

Mirisalo je na seno, paljevinu, upečenu balegu i toplo meso. Kad bi se vetar razbudio, navaljivao je hučeći, bacao prašinu i vrelinu u lice. Često je zemlja odzvanjala udarima kopita, ptice su grajale ili zveri trubile. Noću je padala iznenadna ledena hladnoća, a zvezda je bilo toliko da čovek nije mnogo primećivao tuđinstvenost njihovih konstelacija.

Tako je bilo donedavno. I, u ovom času, velike promene još nisu bile vidljive. Ali stoleće grmljavine je počelo. Kad se ono okonča, ništa više neće biti isto.

Mensi Everard je posmatrao Toma Namuru i Felizu a-Rah tokom jednog žmirkavog trenutka pre nego ško se nasmešio i rekao: »Neka, hvala. Ja ću danas samo da se vrzmam ovuda negde. Vi idite i provedite se veselo.«

Da li se jedan očni kapak ovog krupnog, krivonosog, prosedog čoveka malo spustio prema Nomuri? Tom Nomura u to nije mogao biti siguran. Obojica su poticali iz istog miljea, štaviše iz iste države. To što je Everard regrutovan iz Njujorka godine 1954. naše ere, a Nomura iz San Franciska 1972, nije moglo činiti primetnu razliku. Potresi te generacije bili su kao pucanje mehurova od sapunice u poređenju sa onim ško se dogodilo ranije i onim što će se dogoditi kasnije. Međutim, Nomura tek što je izašao iz Akademije; iza sebe je imao tek dvadeset i pet godina življenja. Everard nije kazivao koliki je dosadašnji zbir njegovih putovanja po trajanju sveta; a tako nešto pogoditi bilo je, s obzirom na terapiju za dugovečnost koju je Patrola omogućavala svojim pripadnicima, nemoguće. Nomura je naslućivao da se taj Slobodni agent do te mere nagledao egzistencije, da mu je sad straniji nego Feliz — koja je rođena dva milenijuma posle njih dvojice.

»Vrlo dobro, onda hajdemo«, reče ona. Nomura je smatrao da njen glas, iako oštar i odsečen, pretvara temporalski jezik u muziku.

Siđoše sa verande i pođoše preko dvorišta. Nekoliko drugih patrolista ih je pozdravilo, usmeravajući zadovoljstvo ka njoj. Nomura je bio sa njima saglasan. Bila je mlada i visoka, crte njenog lica bile su jake, sa povijenim nosem, ublažene krupnim zelenim očima, velikim pokretljivim ustima, a kosa joj je, iako odrezana pored ušiju,

blistala mrko-crvenom bojom. Uobičajena siva svepokrivajuća uniforma i robusne čizme nisu mogli sakriti njenu figuru niti gipkost njenog koraka. Nomura je znao da ni on sam ne izgleda loše — zdepasto građen ali elastičan, sa pravilnim crtama lica i visokim jagodicama lica, tamnom kožom — ali pored nje se osećao bezličnim.

I iznutra, pomisli on. *Kako može Patrolist koji se tek ispilio — nije čak predviđen ni za policijske dužnosti, nego samo prirodnjačke — kako može takav da kaže jednoj aristokratkinji Prvog matrijarhata da se zaljubio u nju?*

Tutnjava koja je uvek ispunjavala vazduh, čak i ovoliko kilometara od slapova, njemu se činila kao pesma nekog hora. Da li je on to samo zamišljao, ili je stvarno osećao kako se večito podrhtavanje prostire kroz tle i penje u njegove kosti?

Feliz je otvorila jedan hangar. Unutra je bilo nekoliko hopera, koji su ličili na bez-točkovne dvosede motorcikle, imali anti-gravitacioni pogon i bili sposobni da preskoče nekoliko hiljada godina. (Ti hoperi, i njihovi sadašnji jahači, doneti su ovamo pomoću teško-teretnih šatlova.) Na njen hoper je bila natovarena oprema za snimanje. Nije uspeo da ubedi Feliz da će zbog toga hoper biti pretovaren, a znao je da mu ona nikad ne bi oprostila kad bi je ocinkario. Kad je pozvao Everarda — po činu najstarijeg oficira u bazi, mada prisutnog često radi odmora — da danas pođe sa njima, učinio je to u nekoj mutnoj nadi da će Everard videti taj teret i narediti joj da deo prebaci na hoper svog asistenta.

Uskočila je u sedlo. »Haj'mo!« reče ona. »Ovo jutro već stari.«

Pojahao je svoje vozilo i dotakao kontrole. Oboje kliznuše napolje i u visinu. Na visini orlova, pođoše horizontalno i pojuriše ka jugu, gde se Okeanska reka sručivala u sredinu Sveta.

Slojevi izmaglice bačene uvis večno su oivičavali taj horizont, kao srebro koje se dimi i zalazi u azur. Ako je čovek prilazio slapovima pešice, ti slojevi su se nadnosili kao da će pasti na njega. Nešto dalje, univerzum se komešao sivilom, uzdrman urlikom, gorak na ljudskim usnama, tu gde je voda jurila sa stena i probijala sebi putanju kroz blato. Ta hladna slana magla bila je toliko gusta da nije bilo bezbedno disati je duže od nekoliko minuta.

Gledan iz visine, prizor je ulivao još više strahopoštovanja. Čovek je tu mogao posmatrati okončavanje jedne geološke epohe. Milion i po godina bazen Mediterana je ležao suv, bio je pustinja. Sad se Herkulova kapija otvorila, i Atlantik se ulivao unutra.

Osećajući kako oko njega struji vetar stvoren brzim letenjem, Nomura poče da zuri zapadno, preko nemirne, raznobojne, penom komplikovano prošarane ogromnosti. Video je kako teku struje, usisane prema novostvorenom jazu Evrope i Afrike. Sukobljavale su se na tom jazu, uvijale, stvarale beli i zeleni haos čija je silina odjekivala od zemlje do neba i natrag, razvaljivale su čitave litice, potapale cele doline, pokrivale obalu penom koja se prostirala kilometrima preko kopna. Sa tog mesta je debeli mlaz, snežnobeo u svojoj razbesnelosti ali razrezan munjama modrog smaragda, izbijao iz trinaest-kilometarskog zida između dvaju kontinenata, ričući. Mlaz se komešao ka visinama i zatamnjivao sliku bujice kojom se more ulivalo u prazninu.

Kroz oblake vodene prašine kovitlale su se dûge. Na ovoj visini buka je bila svedena samo na struganje gigantskog vodenog točka. Nomura je jasno čuo Falizin glas iz svog prijemnika, kad je zaustavila vozilo i digla ruku. »Čekaj. Hoću još nekoliko snimaka pre nego što produžimo.«

»Zar ih nemaš dosta?« upita on.

Stigoše ublažene reči. »Kako može jednog čuda biti dosta?«

Njegovo srce poskoči. *Nije vojnikuša, rođena da zapoveda krdu potčinjenih. Uprkos svojoj mladosti i navikama u mladosti, nije to. Oseća stravu i lepotu, da, ima osećaj da gleda boga kako radi ...*

Ironično se isceri samome sebi: *a i morala bi!*

Jer, posle svega, njen je zadatak bio da napravi kompletno-čulni snimak cele ove stvari, od samog početka pa sve do dana kad je, stotinu godina kasnije, bazen ispunjen i more počelo da pljuska blagim talasićima tamo gde će ploviti Odisej. Za to će joj biti potrebni meseci njenog vremena življenja. *(I mog, molim, i mog.)* Svi pripadnici organizacije želeli su da iskuse ovu grandioznost; čežnja ka avanturama bila je maltene zahtev još pri regrutovanju. Ali nije bilo izvodljivo slanje velikog broja ljudi toliko daleko »niz stepenice« i njihovo zbijanje u tako uzan segment vremena. Većina će morati to da iskusi preko posrednika. Šefovi Patrole ne bi ni poveravali osobi koja nije talentovan umetnik zadatak da proživi ove prizore za sve njih i zabeleženo prenese svima.

Nomura se prisetio zaprepašćenja koje je osetio kad mu je dat zadatak da asistira Felizi. Patroli i ovako nedostaje ljudstva; zar može sebi dozvoliti da ima umetnike?

Kad se javio na onaj tajanstveno sročeni oglas, prošao kroz nekoliko zbunjujućih testova, a onda saznao za postojanje intertemporalnog saobraćaja, Nomura je pitao da li su policijski i spasilački poduhvati izvodljivi i tad mu je odgovoreno da najčešće jesu. Uvideo je da je potreban i administrativni personal to jest činovništvo, zatim nastanjeni agenti koji trajno borave u određenim epohama, pa istoričari, antropolozi, i, da, prirodni naučnici kao što je on. Tokom ovih nedelja koje su proveli radeći zajedno, Feliz ga je ubedila da je prisustvo nekolicine umetnika vitalno u bar isto tolikoj meri. Čovek ne živi samo od hleba, a ni od naoružanja, administrativnih i drugih papira, teza, golih praktičnosti.

Ponovo je spakovala svoje aparate. »Dolazi«, naredila mu je. Kad je sevnula na istok ispred njega, njena je kosa uhvatila jedan sunčev zrak i zasijala kao rastopljena. Kaskao je nemo njenim tragom.

Dno mediteranskog bazena ležalo je oko tri kilometra ispod nivoa mora. Uviruća voda je uglavnom uspevala da savlada tu visinsku razliku unutar osamdeset — kilometarskog tesnaca. Zapremina utoka je iznosila oko četrdeset dve hiljade kilometara godišnje, stotinu Viktorijinih vodopada ili hiljadu Nijagara.

Tako su izgledale statistike. Realnost se sastojala od urlajuće vode, bele, vodenom izmaglicom ogrnute, zemljocepajuće, gorotresne; ljudi su ovu stvar mogli čuti, videti, osetiti, omirisati, okusiti; ali ne i zamisliti.

Tamo gde je tesnac postajao širi, tok je bivao smireniji, tako da je more na kraju teklo zeleno i crno. Onda su se i izmaglice smanjivale i pojavljivala su se ostrva, nalik na brodove koji su stvarali gigantske pramčane talase; i tu je život mogao opet da raste ili da se spase odlaskom na obalu. Ipak, pre kraja stoleća, većina tih ostrva biće erozijom uništena, a veliki deo živih bića pomreće u vremenskim prilikama koje će postati neobične. Jer ovaj događaj će pomaći planetu iz epohe miocena u epohu pliocena.

Leteći dalje, Nomura nije čuo sve manje buke nego, naprotiv sve više. Iako je tok vode ovde bio mirniji, zvuci su bili dublji, rasli su i jačali dok se nije počelo činiti da se čitavo nebo pretvorilo u bronzano zvono. Prepoznao je uzvisinu čiji će dobro ostrugani ostatak jednog dana nositi naziv »Gibraltar«. Nedalko odatle, slapovi tridesetak kilometara široki padali su sa približno polovine ukupne visine.

Vode su užasavajućom lakoćom klizile preko tog ruba. Bile su staklastozelene naspram tamnih litica i mrke trave kontinenata. Sa viših delova slapova otplamsavao je sunčani sjaj. Sa dna se valjala druga masa oblaka, belih, zahvaćenih neprestanim vetrovima. Onostran tih oblaka širila se plava površina, jezera gde su reke klesale kanjone; jezero je zadiralo sve dalje i dalje preko alkalnog svetlucanja, preko kovitlaca prašine i fatamorganskih treptaja užarene zemlje koja će biti pretvorena u more.

Urlalo je, rikalo, mlelo.

Feliz je opet zaustavila svoju letilicu u vazduhu. Nomura se zaustavi pokraj nje. Bili

su visoko; vazduh je oko njih bio resko hladan. »Danas«, reče ona, »Želim da izvučem impresiju čiste ogromnosti. Poleteću do samog vrha, snimajući usput, a onda nadole.«

»Ne suviše blizu«, upozorio ju je.

Narogušila se. »To ću ja oceniti.«

»Pa, ja ... ovaj ... ne pokušavam da ti komandujem niti išta slično.« *Ne bih ni smeo, ja, plebejac, pa još i muškarac.* »Čisto mi učini uslugu, molim te ... » Nomura je žmirnuo, neugodno žacnut sopstvenom nespretnošću u izražavanju » ... budi pažljiva, važi? Mislim, važna si mi.«

Obasjao ga je njen osmeh. Nagnula se jako kroz svoje bezbednosne kaiševe da bi ga uhvatila za ruke. »Hvala ti, Tom.« Sledećeg trenutka, uozbiljeno: »Ljudi kao ti omogućuju mi da shvatim šta nije u redu u epohi iz koje dolazim.«

Često mu se obraćala ljubazno: zapravo, gotovo uvek. Da je bila neka kreštava militaristkinja, ne bi on noću ostajao budan pa ma koliko privlačno izgledala. Pitao se nije li, možda, počeo da voli Feliz onda kad je po prvi put primetio koliko se ona savesno trudi da ga tretira kao ravnopravnog. To njoj nije bilo lako jer je u Patroli bila gotovo isto onako nova kao i on — baš kao što muškarcima iz drugih zona nije bilo lako da poveruju, duboko u sebi gde je to stvarno važno, da ona ima iste sposobnosti kao i oni i da je u redu da ih u celosti koristi.

Nije mogla da zadrži to svečano držanje. »Hajde!« povikala je. »Požuri! Ovako strmi pad neće potrajati ni dvadeset godina!«

Njena mašina je pojurila kao odapeta strela. Naglim pokretom je spustio na lice zaštitni vizir svog šlema i sjurio se za njom noseći trake, energetske i druge pomoćne elemente. *Budi obazriva*, molio je on, *o, budi obazriva, draga moja.*

Znatno mu je izmakla. Video ju je kao kometu, kao vilin — konjica, sve oko nje bilo je živopisno i hitro, ocrtavala se kao figura koja upravo objahuje kilometar i po visoku masu oburvane morske vode. Buka je u njemu rasla dok najzad nije istisla sve drugo, ispunjavajući njegovu lobanju svojom zlokobnošću.

Metrima udaljena od tih voda, okrenula je svoj hoper ka provaliji. Glava joj je bila zabijena u kutiju načičkanu indikatorima, ruke su radile oko mnogobrojne kontrolne dugmadi, pilotirala je samo kolenima. Slana vodena magla poče da zamagljuje Nomurin vizir. Aktivirao je samočistač. Turbulencija ga je dohvatila svojim kandžama; njegov hoper se zateturao. Ubodoše ga bolom njegove bubne opne, zaštićene od zvuka ali ne i od promene pritiska.

Dospeo je sasvim blizu Feliz, kad njeno vozilo polude. Video ga je kako se vrti oko sebe, udarla o zelenu ogromnost, i kako je, zajedno sa Feliz, progutano. Svoj krik nije mogao čuti kroz grmljavinu.

Prekidač za brzinu je okrenuo dokraja, obrušio se za njom. Samo neki slepi instinkt — da li je to bilo to? — omogućio mu je da skrene i udalji se, u času kad je trebalo još nekoliko centimetara pa da bujica zgrabi i njega. Feliz više nije bila na vidiku. Postojao je samo vodeni zid, oblaci dole, nemilosrdna plava smirenost gore, buka koja ga je grabila svojim čeljustima i tresla kao da hoće da ga rastrgne, i hladnoća, i vlaga, i na njegovim usnama so sa ukusom suza.

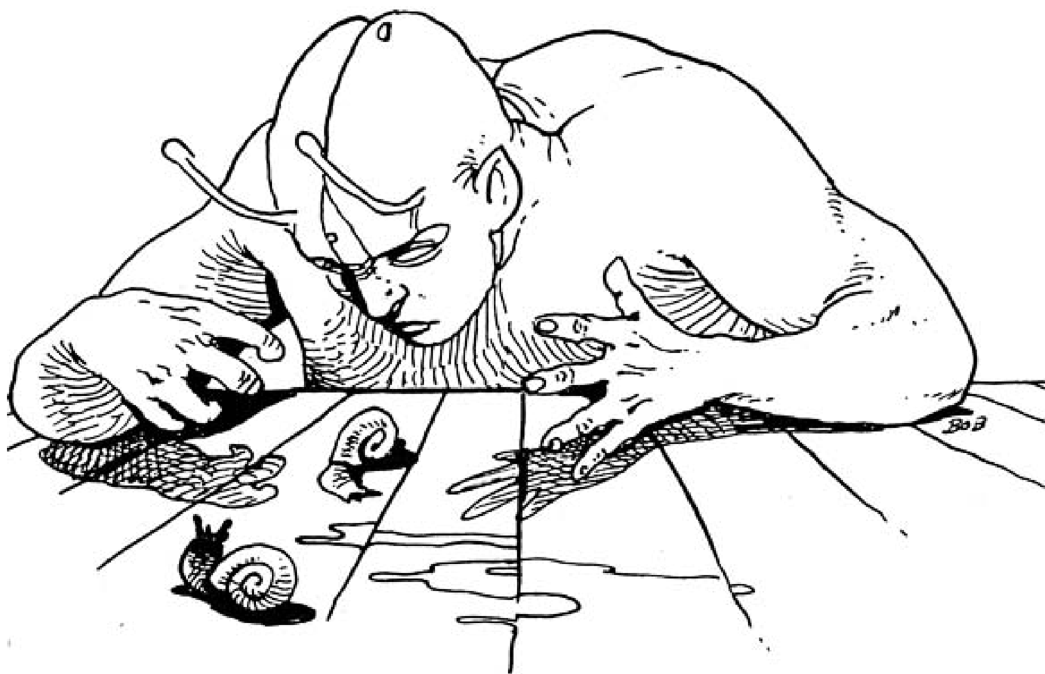
Pobegao je da pozove pomoć.

Napolju je blistalo podne. Zemlja je imala izgled izbeljenosti, ležala je bez pokreta i, sa izuzetkom jedne ptice lešinarke, bez života. Glas su imali jedino daleki vodopadi.

Kucanje koje se začulo na vratima njegove sobe diglo je Nomuru iz postelje i na noge. Kroz puls istog časa ubrzan, on graknu: »Uđi. Uđi, 'ajde.«

Ušao je Everard. Iako su aparati za erkondišn radili, na Everardovoj odeći su se videle mrlje znoja. Grizao je neupaljenu lulu, hodao klonulih pleća.

»Šta se čuje?« upita Nomura molećivo.

»Kao što sam se plašio. Ništa. Nikada se nije vratila kući.«

Nomura je utonuo u jednu stolicu, zureći pred sebe. »Sigurni ste?«

Everard je seo na krevet, koji je pod njegovom težinom zaškripao. »Da. Kapsula sa porukom je upravo stigla. U odgovoru na vaše pitanje, i tako dalje, agent Feliz a-Rah se posle zadatka na Gibraltaru nije javila na raport u bazu u svojoj zavičajnoj epohi, i o njoj nikakvi dalji podaci ne postoje.«

»*Ni u kojoj eri?*«

»S obzirom kako se agenti kreću kroz vreme i prostor, niko ne vodi dosijea o njima, niko sem možda Danelijanaca.«

»Pitajte njih!«

»Da li zamišljaš da bi odgovorili?« skresa Everard. Danelijanci su supermeni daleke budućnosti, osnivači i krajnji gospodari Patrole«. Everard steže jednu krupnu pesnicu na svom kolenu. »I ne kaži mi da bismo mi obični smrtnici mogli da vodimo detaljniju evidenciju kad bismo hteli. Jesi li proverio svoju ličnu budućnost, sinko? To da radimo, ne želimo, i — gotovo.«

Grubost ga je napustila. Pomakao je lulu u svome stisku i rekao najblažim tonom: »Ako živimo dovoljno dugo, nadživimo one do kojih nam je bilo stalo. Uobičajena ljudska sudbina: naša organizacija u tom pogledu nije ništa posebno. Ali žao mi je što si ti morao da naletiš tako mlad.«

»Zanemarite vi mene!« uzviknu Nomura. »Šta ćemo sa njom?«

»Jest ... Razmišljao sam o tvom izveštaju. Pretpostavio bih da su vazdušna strujanja oko tih slapova varljiva i gore nego varljiva. To je trebalo i očekivati, jakako. Pretovaren, njen hoper je bilo teže kontrolisati nego što je uobičajeno. Neki vazdušni džep, neka anomalija, ili već šta, uglavnom nešto takvo ju je zahvatilo bez upozorenja i bacilo u struju.«

Nomurini prsti su se preplitali i puzili jedni preko drugih. »A od mene se očekivalo da pazim na nju.«

Everard odmahnu glavom. »Ne kažnjavaj sebe još jače. Ti si bio prosto njen asistent. Trebalo je da bude obazrivija.«

»Ali — prokletstvo, mi je još možemo spasti, a vi nam to nećete dozvoliti?« Nomura napola kriknu.

»Stoj«, upozorio ga je Everard. »Smesta prestani.«

Nikad ovo ne kaži: nekoliko patrolista bi moglo pojahati natrag kroz vreme, dohvatiti Feliz pomoću vučnih zraka i izvući je iz ponora. Ili bih ja mogao javiti njoj i ranijem-samome-sebi da treba biti oprezan. To se nije dogodilo, prema tome neće se dogoditi.

To se NE SME dogoditi.

Jer prošlost postoje uistinu promenljiva, čim je mi pomoću svojih mašina pretvorimo u svoju sadašnjost. Ako smrtnik ikad uzme toliku moć u ruke, gde će se promene završiti? Počnemo spašavajući jednu slatku devojku; produžimo pokušajem da spasemo Linkolna — ali neko drugi pokuša da spase Konfederaciju južnih država — Ne, vreme se ne srne poveriti nikome sem bogu. Patrola postoji radi čuvanja onoga što je stvarno. Ljudi Patrole ne smeju napadati taj kredo baš kao što ne smeju napadati sopstvene majke.

»Izvinjavam se«, promumla Nomura.

»U redu je, Tom.«

»Ne, ja ... mislio sam ... kad sam je video kako nestaje, prva misao mi je bila da bismo mogli da se okupimo, odjašemo nazad baš u taj trenutak i iščupamo je ... «

»Prirodna pomisao kod čoveka. Stare navike u mišljenju umiru teško. Činjenica je da to nismo učinili. Ionako su izgledi da bi to bilo odobreno nikakvi. Suviše je opasno. Teško bismo mogli sebi dozvoliti da izgubimo još ljudi. A ne bismo mogli nikako, kad naša sopstvena evidencija pokazuje da bi taj pokušaj spašavanja bio unapred osuđen na propast čak i ako bi bio izvršen.«

»Zar ne postoji nikakav način da se to zaobiđe?«

Everard je uzdahnuo. »Nijednog se ne mogu setiti. Pomiri se sa sudbinom, Tom.« Oklevao je, »Mogu li ... mogu li išta učiniti za tebe?«

»Ne.« Ta reč se grubo otrgla iz Nomurinog grla. »Sem da me neko vreme ostavite samog.«

»Naravno.« Everard ustade. »Nisi ti bio jedini koji je o njoj puno razmišljao«, podseti ga, i ode.

Kad su se vrata za Everardom zatvorila, zvuk vodopada kao da poče da narasta, meljući, meljući. Nomura je zurio u prazninu. Sunce je prešlo zenit i počelo veoma sporo da klizi ka noći.

Trebalo je smesta da se bacim za njom.

I da rizikujem svoj život.

Onda zašto ne poći sa njom u smrt?

Ne. To je nerazumno. Dve smrti ne čine jedan život. Ne bih mogao da je spasem. Nisam imao ni opremu ni — razumni postupak je bio, otići po pomoć.

Ali pomoć mi je uskraćena — da li voljom čoveka, ili voljom sudbine, to nije ni bitno, je l' tako? — i zato Feliz ode. Struja ju je bacila u zaliv, imala je momenat straha a onda je svest izbijala iz nje, a onda ju je na dnu struja rastrgla, raskomadala, razasula komadiće njenih kostiju preko dna jednog mora po kome ću ja, kao mladić, na jednom letovanju ploviti, nesvestan da postoji Vremenska patrola i da je nekad postojala jedna Feliz. O, bože, želim da moj prah leži pokraj njenog, pet i po miliona godina od onog časa!

Vazduhom se dovalja udaljena kanonada, a kroz tle i pod dopreše drhtaji. Verovatno se neka podsečena stenovita litica obrušila u bujici. Upravo scenu takve vrste bi

Feliz volela da uhvati.

»Volela bi?« viknu Nomura skačući iz stolice kao oluja. Pod je ispod njega nastavljao da vibrira. »I uhvatiće!«

Trebalo je da konsultuje Everarda, ali se plašio — možda nepotrebno, samo zbog ophrvanosti bolom i zbog neiskustva — da će mu dozvola biti uskraćena i da će smesta biti poslat »uz stepenice«.

Trebalo je da se prvo odmori nekoliko dana, ali se plašio da će se svojim ponašanjem odati. Umesto prirode, moraće da mu pomogne stimulaciona pilula.

Trebalo je da proveri rad vučnog aparata, a ne da taj aparat prošvercuje u teretnoj kutiji svog vozila.

Kad je krenuo svojim hoperom, video ga je jedan patrolist i pitao ga kuda će. »Da se provozam«, odgovorio je Nomura. Ovaj saosećajno klimnu glavom. Možda nije naslućivao da je propala jedna ljubav, ali gubitak drugarice je i te kako težak. Nomura se potrudio da dobro zamakne za severni horizont, a onda je okrenuo ka morepadu.

Na levu i desnu stranu se prostiralo dalje nego što je on mogao pogledom da dohvati. Ovde, na više od pola puta niz liticu zelenog stakla, sama zakrivljenost planete je skrivala krajeve ovih slapova od njega. A kad je ušao i u oblake pene, obavila ga je belina, uskomešana, peckava.

Vizir njegovog šlema ostajao je čist, ali ono što se moglo videti zurenjem uvis duž ogromnosti bilo je istrzano. Šlem mu je štitio uši ali nije mogao odbiti oluju koja je cvokotala njegovim zubima i klepetala njegovim srcem i skeletom. Vetrovi su kovitlavo tukli, hoper je posrtao, Nomura se morao boriti za svaki centimetar kontrole.

I naći tačno onu sekundu u kojoj ...

Skakao je napred-nazad preko vremena, podešavao indikatore iznova, okretao glavni prekidač, naslućivao samog sebe mutno u izmaglicama, i kroz te iste izmaglice škiljio ka nebesima: pa opet i opet, a onda je odjednom bio onda.

Dve svetlucave tačkice u daljini ... Video je udar jedne, njeno potonuće i pad, i letucanje druge tačkice koja je ubrzo pobegla. Vozač te druge tačkice nije video njega, vrebača iz ledenih slanih magli. Njegovo prisustvo nije ušlo ni u kakvu prokletu evidenciju.

Pohitao je napred, ali prožet temeljitim strpljenjem. Ako bi bilo potrebno, mogao bi ovako da krstari tokom znatnog dela svog životnog trajanja, u potrazi za trenom koji će biti njegov. Strah od smrti, i čak svest da bi mogao naći Feliz već mrtvu, ostadoše samo kao polu-zapamćeni snovi. Elementarne sile su preuzele vlast nad njim. Postao je volja koja leti.

Lebdeo je metar daleko od vode. Naleti oluje su pokušavali da ga bace u zahvat vode, kao što su bacili Feliz. Bio je za njih spreman, oslobađao se plešuću unazad, vraćao se da zuri — vraćao se ne samo kroz prostor, nego i kroz vreme, tako da je desetak njega tragalo po vodopadu u onom rasponu sekundi kad bi Feliz mogla biti još živa.

Nije obraćao pažnju na druge sebe. Oni su bili samo etape kroz koje je već prošao ili kroz koje još mora da prođe.

ENO!

Mutni tamni oblik, zaklonjen vodama bujice, stumbao se mimo njega, na svom putu ka uništenju. Okrenuo je jedno kontrolno dugme. Vučni zrak zahvati njeno vozilo. Ali i njegov hoper se okrete i pojuri za njenim, nemoćan da istrgne toliku masu takvoj sili.

Još je samo malo bilo potrebno pa da vode odvuku i njega, kad pomoć stiže. Dva

njegova hopera, tri, četiri, svi potegoše zajedno i izvukoše Feliz. Visila je u svojim bezbednosnim kaiševima, stravično opuštena. Nije joj odmah pohitao. Prvo je otišao na nekoliko kratkih izleta u vreme, gde je svaki put učestvovao kao još jedan od pomagača u izvlačenju nje i sebe.

Kad su ostali, najzad, sami među maglama i furijama, i kad je ona bila slobodna i u njegovim rukama, bio je spreman da probuši i rupu u nebu ako bi to bilo potrebno, samo da bi našao obalu na kojoj bi se mogao brinuti o njoj. A ona se pomakla, žmirnula i otvorila oči, i malo kasnije mu se nasmešila. Tad je zaplakao.

Pokraj njih, okean je tutnjao dalje.

Onaj zalazak sunca, do koga je Nomura tada preskočio krećući se napred, takođe nije bio ni u čijoj evidenciji. Obojio je zemlju zlatom. Slapovi su nesumnjivo morali planuti njime. Njegova je pesma odjekivala pod zvezdom večernjačom.

Feliz je uzdigla jastuke uz ploču uzglavlja, sela uspravnije u postelju gde se odmarala, i rekla Everardu: »Ako ga prijavite da je prekršio pravila ili neku drugu mušku glupost koja vam može pasti na pamet, onda ću ja takođe da napustim vašu prokletu. Patrolu.«

»O, ne.« Krupni čovek je uzdigao dlan kao da zaustavlja neki napad. »Molim te. Nisi dobro razumela. Samo sam hteo da kažem da smo u malčice nezgodnoj poziciji.«

»Na koji način?« pitao je Nomura koji je sedeo na stolici i držao Feliz za ruku. »Nije mi bilo naređeno da to ne pokušam, je l' tako? E, u redu, od agenata se očekuje da čuvaju svoje živote ako mogu, jer su korisni organizaciji. Zar iz toga ne sledi da je spašavanje života drugog agenta takode koristan poduhvat?«

»Ma jeste. Sigurno.« Everard se šetkao tamo-amo. Pod njegovim čizmama pod je podrhtavao, jače nego od bubnjanja potopnih voda. »Niko se ne svađa sa uspehom, čak ni u mnogo čvršćim organizacijama nego što je naša. Zapravo, Tom, inicijativa koju si danas pokazao ukazuje da imaš dobre perspektive u budućnosti, veruj mi.« Kad se iscerio oko drške lule, osmeh ispade nekako nakrivljen. »A kad je reč o starom borcu kao što sam ja, oprostiće mi se ako sam bio odveć spreman da odustanem.« Uz treptaj tuge: »Video sam toliko beznadno izgubljenih.«

Stao je, okrenuo se prema njima, i saopštio: »Ali ne možemo imati nepovezane krajeve. Činjenica je da na spisku njene jedinice na piše da se Feliz a-Rah ikada vratila.«

Njihove se šake jače stisnuše jedna oko druge.

Everard im se nasmeši — setnim, ali ipak osmehom — a onda nastavi: »Ali nemojte se plašiti. Tom. Ranije si se pitao zašto mi, bar mi obični ljudi, ne vodimo čvršću evidenciju o kretanju naših. Da li sad uviđaš razlog?«

»Feliz a-Rah«, nastavi on, »se nikad nije vratila u svoju polaznu bazu. Mogla je posetiti svoj raniji zavičaj, naravno, ali mi službeno ne pitamo šta agenti rade kad su na dopustu.« Udahnuo je duboko. »A što se tiče ostatka njene karijere, ako bi ona htela da pređe u neki drugi štab i da sebi uzme neko drugo ime, što da ne: svaki oficir dovoljno visokog čina može to da odobri. Eto, recimo, ja ... Mi u Patroli operišemo razlabavljeno. Ne usuđujemo se drugačije.«

Nomura je shvatio i zadrhtao.

Feliz ga je svojim glasom vratila u običan svet. »Ali ko bih mogla postati?« zapitala se.

Nomura je te iskoristio kao priliku za uskakanje. »Pa dobro«, reče napola smejući se a napola grmeći, »kako bi zvučilo — gospoda Nomura?«.

Greg Bear
MUZIKA KRVI

Greg Bear: BLOOD MUSIC, 1983

Prevod sa engleskog: Zoran Jakšić

Mislim da u prirodi postoji princip na koji do sada niko nije skrenuo pažnju. Svakoga sata, nebrojene milijarde malih živih stvorova — bakterija, mikroba, »animalkula« — rađaju se i umiru, a da to nije mnogo bitno osim u sveukupnosti njihovog postojanja i nakupljanju njihovih sićušnih dejstava. Njihovi opažaji nisu duboki. Oni ne pate mnogo. Smrt stotine milijardi nema ni izbliza istu važnost kao jedna jedina ljudska smrt.

Srazmerno veličini, u svim stvorovima, malim poput mikroba i velikim poput ljudi, postoji sveukupna jednakost »elana«*, baš kao što je presek grana visokog drveta u zbiru jednak preseku debljih grana iz kojih ove izrastaju, dok on odgovara masi debla.

Takav je bar princip. Verujem da je Virdžil Ulam prvi čovek koji ga je prekršio.

Prošle su dve godine otkako sam poslednji put video Virdžila. Moje uspomene na njega jedva da su odgovarale preplanulom, nasmejanom, ukusno odevenom gospodinu koji je stajao preda mnom. Dan ranije telefonom smo se dogovorili da ručamo zajedno i sada smo stajali jedan pred drugim pokraj širokih, dvostrukih vrata kafeterije za zaposlene medicinskog centra Maunt Fridom.

»Virdžile?« obratio sam se. »Moj bože, Virdžile!«

»Baš mi je drago što te vidim, Edvarde«. Čvrsto mi je stegao ruku. Izgubio je deset ili dvanaest kilograma, a ono što je ostalo delovalo je čvršće, proporcionalnije. Na fakultetu, Virdžil je bio debeljuškasti, kuštravi, krezubi štreber koji je priključivao kvake od vrata na struju, poslužio nam jednom punč od kojeg nam se mokraća obojila u plavo i nikada nije izašao ni sa jednom devojkom osim Ajline Termagent, koja je delila mnoge od njegovih fizičkih karakteristika.

»Izgledaš fantastično«, rekao sam. »Jesi li proveo leto u Kabu San Lukasu?«

Stajali smo u redu pred tezgom i birali hranu. »Preplanulost«, rekao je i uzeo pakovanje čokoladnog mleka, »potiče od tri meseca sedenja ispod kvarcne lampe. Zube sam popravio nedugo nakon što sam te video poslednji put. Objasniću ti ostalo, ali treba nam mesto na kojem ćemo moći da razgovaramo a da niko ne prisluškuje«.

Usmerio sam ga prema uglu za pušače, u kojem su se između šest stolova razmestila tri zagrižena pućkaroša.

»Čuj, ozbiljno«, rekao sam kada smo istovarili tacne »Izmenio si se. Dobro izgledaš«.

»Izmenio sam se više nego što možeš da zamisliš«. Glas mu je bio zloslutan na onaj način iz bioskopskih filmova, a rečenicu je izgovorio uz teatralno podizanje obrva. »Kako je Gejl?«

Gejl je dobro, kazao sam mu, a radi kao vaspitačica u obdaništu. Venčali smo se prošle godine. Pogled mu se spustio na hranu — kriška ananasa, parče mekog sira i kolač sa kremom od banana — a onda je rekao, gotovo prelomljenim glasom. »Jesi li primetio još nešto?«

Zažmirkao sam u koncentraciji. »Uh.«

»Pogledaj pažljivije«.

»Nisam siguran. Pa, da, više ne nosiš naočare. Kontaktna sočiva?«

»Ne. Više mi to nije potrebno«.

»I moderno se oblačiš. Ko te sada odeva? Nadam se da je isto toliko seksi koliko ima ukusa«.

»Kendis nije — ne više — odgovorna za poboljšanje mojeg odevanja«, kazao je »Naprosto, dobio sam bolji posao i imam više novca za razbacivanje. Ispostavilo se da mi je za odevanje bolji nego za ishranu«. Nasmešio se starim Virdžilovim samopod-

----

(*) pun naziv: elan vital — po Anre Lui Bergsonu, životna sila koja postoji u svim živim organizmima i odgovorna je za evoluciju (prev.)

smešljivim osmehom, ali se to završilo neobičnim namigivanjem. »Kako god bilo, napustila me je, otpušten sam sa posla i živim od ušteđevine«.

»Stani«, rekao sam. »Malo si previše navalio. Zašto ne kreneš jedno po jedno. Bio si zaposlen. Gde?«

»Korporacija Genetron«, rekao je. »Pre šesnaest meseci«.

»Nikad nisam čuo za njih«.

»Čućeš. Idućeg meseca izbacuju deonice u promet. Rasturiće berzu. Postigli su ogroman uspeh sa BPM-ovima. To su...«

»Znam šta su to BPM«, prkinuo sam ga. »Bar teorijski. Biočipovi primenljivi u medicini«.

»Imaju neke koji funkcionišu«.

»Šta?« Bio je red na mene da podignem obrve.

»Mikroskopska logička kola. Ubrizgaš ih u ljudsko telo, oni podignu dućan tamo gde treba i popravljaju. Sa odobrenjem doktora Majkla Bernarda«.

Bilo je to stvarno upečatljivo. Bernardova reputacija bila je bez i jedne mrlje. Ne samo što je bio povezan sa bombama na polju genetskog inženjeringa, već je tokom svoje neurohirurške prakse pravio novosti bar jednom godišnje pre nego što se povukao. Prve strane u **Tajmu, Megi, Roling Stounu**.

»To bi trebalo da bude tajna — deonice, uspeh, Bernard, sve«. Obazro se i spustio glas. »Ali uradi šta god hoćeš, do sto đavola. Raskinuo sam se kopilanima«.

Zazviždao sam. »Da se obogatim, ha?«

»Ako to želiš. Ili možeš da provedeš neko vreme sa mnom pre nego što odjuriš na berzu«.

»Naravno«. Nije ni dirnuo meki sir i kolače. Međutim, pojeo je krišku ananasa i popio čokoladno mleko. »Reci mi nešto o tome«.

»Pa, na medicini obučio sam se za laboratorijski rad. Biohemijska istraživanja. Osim toga, uvek sam bio udaren za kompjutere. I zato sam se tokom poslednje dve godine pozabavio...«

»Prodajom softverskih paketa Vestinghauzu«, rekao sam.

»Dobro je što mi se prijatelji sećaju. Tako sam se povezao sa Genetronom, baš u vreme kada su otpočinjali. Imaju velike finansijere, poseduju svu laboratorijsku opremu koju sam uopšte mogao da zamislim. Uposlili su me i brzo sam napredovao«.

»Prošlo je četiri meseca i ja sam počeo da se bavim sopstvenim radom. Uspeo sam da dođem do nekih otkrića«, nemarno je odmahnuo šakom, »a zatim sam pošao pravcima koje su smatrali preuranjenim. Ustrajao sam, pa su mi oduzeli laboratoriju i dali je jednoj osvedočenoj trakavici. Ali uspeo sam da sačuvam deo eksperimenta pre nego što su me otpustili. Samo, nisam baš bio pažljiv... Ili bar nisam dobro procenio posledice. Tako da se sada stvar nastavlja izvan laboratorije«.

Uvek sam Virdžila smatrao ambicioznim, pomalo uvrnutim i ne baš preterano osetljivim. Njegovi odnosi sa odgovornima nikada nisu bili glatki. Za njega, nauka je bila poput žene koju smatraš nedostižnom sve dok iznenada ne raširi ruke prema tebi, daleko ranije nego što si spreman za zrelu ljubav — i ostavi te punog straha da ćeš upropastiti priliku, sve izgubiti, kraljevski zajebati stvar. Očigledno, to je i učinio. »Izvan laboratorije? Ne razumem«.

»Edvarde, hoću da me pregledaš. Daj mi detaljno ispitivanje. Možda dijagnosticiranje tumora. Posle toga objasniću ti više«.

»Hoćeš pregled od pet hiljada dolara?«

»Sve što možeš da uradiš. Ultrazvuk, NMR, termogram, sve«.

»Ne znam mogu li dobiti pravo pristupa svoj toj opremi. Oprema za puno NMR skaniranje ovde je tek mesec ili dva. Do đavola, nisi mogao da nađeš skuplji način.. «

»Onda ultrazvuk. Samo će ti to trebati«.

»Virdžile, ja sam opstetričar, a ne bogati pomodni laboratorijski stručnjak. Opstetričar-ginekolog i tu nema nikakvog zezanja. Ako se pretvaraš u ženu, možda ti mogu pomoći«.

Nagao se napred i zamalo spustio lakat u kolač, ali ga je u poslednjem trenutku izmakao za dlaku. Stari Virdžil zabo bi ga posred srede. »Pažljivo me pregledaj i onda ćeš...« Zažmurio je i zavrteo glavom. »Jednostavno me pregledaj«.

»Znači da te prijavim za ultrazvuk. A ko će da plati?«

»Imam neograničen kredit«. Nasmešio se i izvadio medicinsku kreditnu karticu. »Prčkao sam po spiskovima ličnih podataka u Genetronu. Sve u medicini do vrednosti od sto hiljada dolara nikada neće proveriti, neće ni posumnjati«.

Želeo je tajnost i zbog toga sam sredio neke stvari. Sam sam ispunio njegove formulare. Dokle god sve bude propisno naplaćivano, većina njegovih pregleda moći će da se odvija bez službenog obraćanja pažnje. Nisam mu naplatio svoje usluge. Na kraju krajeva, Virdžil mi je ofarbao mokraću u plavo. Bili smo drugari.

Došao je kasno uveče. U to vreme obično nisam bio na poslu, ali sam ostao duže i čekao ga na trećem spratu onoga što su sestre nazivale Frankenštajnovim krilom. Sedeo sam u narandžastoj plastičnoj stolici. Došao je, njegova koža imala je boju masline pod fluorescentnim svetlom.

Svukao se i ja sam ga smestio na sto. Pre svega primetio sam da njegovi zglobovi deluju naduveno. Međutim, nisu bili otekli. Opipao sam ih nekoliko puta. Delovalo je kao da su zdravi, ali izgledali su čudno. »Hm«, uzdahnuh.

Prelazio sam sondama preko njega, birao delove koje je veliki uređaj teško mogao da pogodi i programirao podatke o njima u sistem za dobijanje slike. Potom sam zaokrenuo sto i ubacio ga u emajlirani otvor ultrazvučnog dijagnostičkog uređaja, koju su sestre zvale rupa zunzare.

Objedinio sam podatke iz rupe zunzare sa rezultatima ispitivanja sondama, izvukao Virdžila, a onda uključio sliku. Bila je potrebna sekunda pre nego što se slika objedinila, a onda se razlila po ekranu i prikazala Virdžilov skelet.

To je trajalo tri sekunde — usta su mi se razjapiia — a onda sam prebacio na sliku organa toraksa, pa na muskulaturu i, konačno, na vaskularni sistem i kožu.

»Koliko je o već prošlo od nesreće?« pitao sam, trudeći se da prigušim drhtavicu u svojem glasu.

»Nisam doživeo nesreću«, rekao je. »Bilo je to namerno«.

»Isuse, tukli su te da bi sačuvali tajnu?«

»Ne razumeš, Edvarde. Pogledaj ponovo slike. Nije bilo povrede«.

»Vidi, ovde je došlo do okoštavanja«, pokazao sam zglobove, »pa onda tvoja rebra — taj šašavi cik-cak oblik naprslina. Očigledno su nekada bila polomljena. Zatim. ..«

»Pogledaj mi kičmu«, rekao je. Zarotirao sam sliku na ekranu.

Bakminster Fuler*. pomislio sam. Bilo je to fantastično. Mreža trouglasiih tvorevina, isprepletanih na način koji nisam umeo ni da započnem da sledim, a još manje da razumem. Okrenuo sam se i pokušao da mu opipam kičmu prstima. Podigao je ruke i gledao u tavanicu.

»Ne mogu da ih nađem«, rekao sam. »Tamo pozadi sve je glatko«. Pustio sam ga i pogedao mu grudi, zatim sam mu opipao rebra. Obavijalo ih je nešto snažno i savitljivo. Što sam jače pritiskao, postajalo je sve čvršće. A onda sam primetio još jednu promenu.

(*) Ričard Bakminster Fuler (1895 — 1983), američki arhitekta izumitelj geodezijske kupole, (prim. prev.)

»Hej«, rekao sam. »Uopšte nemaš bradavice na grudima.« Videle su se male pigmentirane mrlje, ali nije bilo formacije bradavica.

»Jesi li video?« upitao je Virdžil i počeo da oblači belu majicu. »Ponovo se izgrađujem, od glave do pete.«

U prisećanjima na te sate, zamišljam kako sam govorio: »Reći mi nešto više o tome.« Možda je dobro za mene što se ne sećam šta sam stvarno govorio.

Objasnio je na svoj karakteristični zaobilazni način. Slušanje svega toga izgledalo je kao kada pokušavate da prodrete do srži novinskog članka kroz šumu napomena i grafičkih ukrasa.

Pojednostavljujem i sažimam.

Genetron ga je izabrao da proizvodi prototipe biočipova, sićušnih kola napravljenih od proteinskih molekula. Neki od njih povezani su na silicijumske čipove koji su u prečniku imali tek nešto više od jednog mikrometra i potom ubacivani u arterije pacova do hemijski adresiranih lokacija, da bi se tamo vezali sa tkivom pacova i upotrebili za nadgledanje i čak upravljanje nad laboratorijski izazvanim patološkim promenama.

»*To* je bilo nešto«, rekao je. »Povratili smo najsloženiji mikročip tako što smo žrtvovali pacova i potom ga saslušali — povezali silicijumski deo na sistem za dobijanje slike. Kompjuter nam je dao linijske grafikone, a potom dijagram hemijskih karakteristika otprilike jedanaest centimetara krvnog suda ... A onda sve to sakupio da bi sastavio sliku. Sumirali smo svaki centimetar arterije pacova. Nikada nisi video tolike naučnike kako skaču, grle se i piju čitave kante buba — soka«. Buba — sok je bio laboratorijski etanol pomešan sa dr. Peperom.

Konačno su silicijumski elementi u potpunosti eliminisani u korist nukleoproteina. Oklevao je da objasni pojedinosti, ali ja sam zaključio da su otkrili način da obrazuju ogromne molekule — velike kao DNK i još složenije — i pretvore ih u elektro-hemijske kompjutere, korišćenjem struktura nalik na ribozome kao »kodera« i »čitača«, a RNK kao »trake«. Virdžil je mogao da oponaša reproduktivnu separaciju i ponovno grupisanje unutar svojih nukleoproteina, a programske promene u ključnim tačkama uvodio je zamenjivanjem nukleotidnih parova. »Genetron je tražio da se prebacim na izradu supergena, jer su se na svim ostalim mestima zabavljali tim poslom. Pravljenje raznoraznih karakondžula, od kojih neke stvarno prevazilaze svaku maštu. Ali sam ja imao druge zamisli.« Motao je prstom oko uva i ispuštao tereminske zvuke. »Pravo doba za poludele naučnike, jel'da?« Nasmejao se, pa se uozbiljio. »Ubrizgao sam svoje najbolje nukleoproteine u bakteriju da bih olakšao deobu i pojačao procese. Onda sam počeo da ih ostavljam unutra, i tako omogućim interiakciju sa ćelijama. Bila su heuristički programirana; sama su učila više nego što sam ih programirao. Ćelije su ubacivale hemijski kodirane informacije u kompjutere, kompjuteri su ih procesirali i donosili odluke, a ćelije su postajale pametne. Hoću da kažem, pametne kao pljosnate gliste, za početak. Zamisli jednu Escetihiju koli pametnu kao planarija!«

Klimnuo sam. »Zamišljam.«

»A onda sam stvarno navalio na svoju ruku. Imali smo opremu, tehniku; a ja sam znao molekularni jezik. Mogao sam da načinim stvarno guste, stvarno složene biočipove povezivanjem nukleoproteina i da ih pretvorim u male mozgove. Obavio sam neka istraživanja da bih video dokle mogu da idem, teorijski. Ako bih se držao bakterija, mogao sam da im načinim biočip sa procesnim kapacitetom mozga vrapca. Zamisli kako sam bio oduševljen. A onda sam video način da povećam složenost hiljadu puta korišćenjem nečega što smo smatrali smetnjom — kvantnog čavrljanja između fiksnih elemenata kola. Kada siđeš na tako male dimenzije, čak i najmanja promena može da minira biočip. Ali ja sam razvio program koji je u stvari predviđao i koristio elektronsko tunelovanje. Pojačao sam heurističke aspekte kompjutera korišćenjem čavrljanja kao metoda za povećanje složenosti.«

»Izgubio si me«, rekao sam.

»Iskoristio sam nasumičnost. Kola su se mogla sama popravljati, upoređivati memorije i ispravljati pogrešne elemente. Čitava frka. Dao sam im osnovna naređenja: Idite i množite se. Poboljšavajte se. Boga mu, trebalo je da vidiš neke od kultura nedelju

dana kasnije! Bilo je zaprepašćujuće. Razvijali su se svaki na svoj način, poput malih gradova. Sve sam ih uništio. Mislim da bi jednoj od Petrijevih šolja izrasle noge i da bi otišla iz inkubatora da sam nastavio da je hranim.«

»Šališ se.« Pogledao sam ga. »Ne šališ se.«

»Čoveče, oni su *znali* šta je to poboljšanje! Znali su kuda treba da idu, ali bili su toliko ograničeni, zbog toga što su bili u telima bakterija, sa tako malo izvora.«

»Koliko su bili pametni?«

»Nisam siguran. Povezivali su se u grupe od sto do dvesta ćelija, a svaka grupa ponašala se kao zasebna jedinica. Svaka grupa bila je pametna možda kao rezus majmun. Izmenjivale su informacije kroz svoje ogranke, prenosile delove memorije i upoređivale opažaje. Organizacija im je sasvim očigledno bila drugačija nego u skupini majmuna. Kao prvo, svet im je bio mnogo jednostavniji. Sa svojim sposobnostima, oni su bili gospodari Petrijevih šolja. Ubacio sam fage sa njima; fagi nisu imali šanse. Koristili su svaku raspoloživu priliku da se menjaju i rastu.«

»Kako je to moguće?«

»Šta?« Činilo se da je iznenađen što ne prihvatam sve zdravo za gotovo.

»Da naguraš tako mnogo u tako malo. Rezus majmun nije isto što i tvoj jednostavni mali kalkulator, Virdžile.«

»Nisam bio dovoljno jasan«, rekao je, očigledno iznerviran. »Koristio sam nukleoprotelnske molekule. Oni su nalik na DNK, ali između svih informacija moguća je interakcija. Znaš li koliko nukleotidnih parova ima u DNK jedne jedine bakterije?«

Davno sam slušao poslednje predavanje iz biohemije. Zavrteo sam glavom.

»Oko dva miliona. Dodaj na to modifikovane ribozomne struktura — njih petnaest hiljada, svaka sa molekularnom težinom od oko tri miliona — i razmisli malo o kombinacijama i permutacijama. RNK je oblikovana kao papirna traka vezana u zatvorenu petlju, okružena ribozomima koji kidaju informacije i proizvode proteinske lance ... « Oči su mu bile svetle i pomalo vlažne. »Osim toga, ja ne govorim da je svaka ćelija bila izdvojen entitet. One su sarađivale.«

»Koliko si bakterija uništio po šoljama?«

»Milijarde. Ne znam.« Tupo se osmehnuo, »Shvatio si, Edvarde. Čitavu jednu planetu Escetrihije koli.-

»Ali nisu te tada otpustili?«

»Ne. Nisu znali šta se dešvava, pre svega. Nastavio sam da obrazujem molekule i pri tom sam im povećavao veličinu i složenost. Kada su bakterije postale previše ograničene, uzeo sam sopstvene krvi, izdvojio bela krvna zrnce u njih ubrizgao nove biočipove. Nadgledao sam ih, provodio kroz lavirinte i male hemijske probleme. Bila su briljantna. Vreme je na tom nivou daleko brže — poruke moraju da prelaze tako mala rastojanja, a okolina je mnogo jednostavnija. A onda sam zaboravio da uskladištim podatke pod svojom šifrom unutar laboratorijskog kompjutera. Neki direktori otkrili su ih i pogodili šta nameravam. Svi su se uspaničili. Mislili su da će nam se na grbaču popeti svaki socijalni pas čuvar zbog onoga što sam uradio. Počeli su da uništavaju moje radove i da mi brišu programe. Naredili su mi da sterilišem svoja bela krvna zrnca. Hriste. »Navukao je belu majicu i nastavio da se oblači. »Imao sam još samo dan ili dva. Izdvojio sam najsloženije ćelije ... «

»Koliko složene?«

»Okupljale su se u grupe od stotinu ćelija, kao bakterije. Svaka grupa bila je pametna poput desetogodišnjeg deteta, možda.« Jedan trenutak proučavao je izraz moga lica. »Još uvek sumnjaš? Hoćeš li da ti izverglam koliko nukleotidnih parova ima u ćeliji sisara? Iskrojio sam svoje kompjutere tako da iskoriste prednosti kapaciteta belih krvnih zrnaca. Deset milijardi nukleotidnih parova, Edvarde. Deset sa eksponentom od jebenih deset. A bez ogromnog tela o kojem bi morali da razmišljaju, što bi im oduzelo najveći deo vremena.«

»Okej«, rekao sam, »ubedio si me. Šta si učinio?«

»Izmešao sam ćelije sa cilindrom prave krvi i ubrizgao to sebi.« Zakopčao je gornje dugme košulje i slabašno mi se nasmešio. »Programirao sam ih svakim mogućim podatkom koji je bio na raspolaganju, koristio se najvišim programskim nivoom kojim sam mogao s obzirom da su mi na raspolaganju bili samo enzimi i slične stvari.«

»Programirao si ih da idu i umnožavaju se, poboljšavaju?« Ponovio sam.

»Mislim da su razvili neke karakteristike koje su pokupili biočipovi u fazi Escerihije koli. Bela krvna zrnca mogla su da razgovaraju između sebe zahvaljujući poboljšanim memorijama. Gotovo je sigurno da su otkrila način da progutaju druge tipove ćelija i izmene ih, a da ih pri tome ne ubiju.«

»Ti si šašav.«

»Pogledaj ekran! Edvarde, od tada nijednom nisam bio bolestan. Nekad sam stalno bio prehlađen. Nikada se nisam bolje osećao.«

»U tebi su, pronalaze stvari, menjaju ih.«

»A do ovog trenutka, svaka sakupina pametna je kao ti ili ja.«

»Potpuno si pobrljavio.«

Slegao je ramenima. »Otpustili su me. Mislili su da hoću da se osvetim zbog onoga što su učinili sa mojim radom. Naredili su mi da napustim laboratorije i zapravo nisu imali prilike da vide šta se dešavalo sa mnom do sada. Tri meseca.«

»Znači...« Um mi se kovitlao. »Izgubio si na težini zbog toga što su ti popravili metabolizam masnoća. Kosti su ti jače, kičmu su ti ponovo izgradili u potpunosti...«

»Nema više bolova u leđima čak ni kada spavam na svom starom ležaju.«

»Srce ti izgleda drugačije.«

»Nisam znao za srce«, kazao je i zagledao se u sliku sa daljine od nekoliko inča. »A što se tiče masnoće — razmišljao sam o tome. Možda su mi povećali smeđe tkivo, popravili metabolizam. U poslednje vreme nisam toliko gladan. Nisam baš mnogo promenio svoje navike u ishrani — i dalje mi se dopada isto staro đubre — ali nekako dolazim do toga da pojedem samo ono što mi je potrebno. Ne verujem da za sada znaju šta je moj mozak. Razume se, potpuno su ovladali žlezdama, ali nisu shvatili onu veliku sliku, ako razumeš šta hoću da kažem. Ne znaju da sam ja unutra. Ali, bato, očigledno su otkrili šta su moji reproduktivni organi.«

Na trenutak sam se obazro prema slici i skrenuo pogled.

»Ah, deluju dosta normalno«, rekao je i nepristojno se uhvatio rukom za skrotum. Iscerio se. »Ali šta misliš, kako bih inače povalio takvu ribu kao što je Kendis? Njoj se prohtelo da jednu noć ima sudar s naučničkim glavonjom. Tada sam izgledao okej, bez preplanulosti, a vitak, sa dobrim odelom. Nikada se nije ševila s nekim glavonjom. Fazon, jel'da? Ali moji mali geniji držali su nas budne pola noći. Mislim da su svaki put ponešto poboljšali. Osećao sam se kao da imam prokletu groznicu.« Osmeha mu nestade. »Ali onda je jedne noći u koži nešto počelo da mi mili. Baš sam se uplašio. Učinilo mi se da su se stvari otele od kontrole. Pitao sam se šta će da naprave kada pređu barijeru između krvi i mozga i otkriju o meni — o pravoj ulozi mozga. Pa sam navalio na pokušaje da ih držim pod kontrolom. Zaključio sam da je razlog što su želeli da uđu u kožu taj što je povezivanje kola po površini jednostavno. Mnogo prostije nego mučiti se sa održavanjem komunikacionih lanaca u mišićima i oko njih, kroz organe, krvne sudove. Koža je bila mnogo direktnija. Zato sam kupio kvarcnu lampu.« Uhvatio je moj zbunjeni izraz. »U laboratoriji smo razarali proteine u biočipovima izlaganjem ultra-ljubičastom svetlu. Počeo sam naizmenično da se sunčam i kvarcujem. Koliko sam video, to ih drži podalje od kože, a meni daje lep ten.«

»Daće ti i rak kože«, primetio sam.

»Verovatno će o tome povesti računa. Kao policija.«

»Okej, pregledao sam te, ispričao si mi priču u koju i sada teško mogu da poverujem... Šta hoćeš da uradim?«

»Nisam toliko bezbrižan kao što se pravim, Edvarde. Brinem se. Voleo bih da pronađem neki način da ih zauzdam pre nego što otkriju šta je mozak. Hoću da kažem, razmisli samo, sada ih već ima na bilione, svaki od njih je pametan. Verovatno sam najinteligentniji stvor na planeti, a oni još nisu ni počeli da uklapaju saznanja. Mislim da mi se baš i ne bi dopalo da preuzmu upravljanje.« Nasmejao se vrlo neprijatno. »Da mi ukradu dušu, razumeš? Zato razmisli o nekom postupku kojim bismo mogli da ih zaustavimo. Možda bismo mogli da izgladnimo pederčiće. Razmisli malo o tome.« Zakopčao je košulju. »Pozovi me.« Pružio mi je papir sa svojom adresom i telefonskim brojem. Onda je prišao tastaturi i obrisao sliku sa ekrana, a potom uklonio memoriju sa podacima o pregledu. »Samo ti«, rekao je. »Niko drugi za sada. I molim te... požuri.«

Bilo je tri izjutra kada je Virdžil izašao iz sobe za preglede. Dopustio je da mu uzmem uzorke krvi i potom mi stegao ruku — dlan mu je bio vlažan, bio je uznemiren — i upozorio me je da u telo ne unosim ništa od uzoraka.

Pre nego što sam pošao kući, izvršio sam na krvi niz proba. Rezultati su bili spremni sutradan.

Podigao sam ih za vreme pauze za ručak tokom popodneva i potom uništio sve uzorke. Učinio sam to poput robota. Bilo mi je potrebno pet dana i gotovo isto toliko neprospavanih noći da prihvatim ono što sam video. Krv mu je bila dosta normalna, iako su mašine postavile dijagnozu da pacijent ima neku infekciju. Visok nivo leukocita — belih krvnih zrnaca — i histamina. Petog dana, poverovao sam.

Gejl je stigla kući pre mene, ali bio je na mene red da spremim večeru. Ubacila je u kućni sistem jedan od školskih diskova i pokazala mi video-art koji su pravili njeni klinci iz obdaništa. Ćutke sam gledao i jeo s njom u tišini.

Sanjao sam dva sna koji su bili delovi mojeg konačnog prihvatanja. Prvi te večeri — koji me je naterao da se probudim tresući se ispod pokrivača — bio je o tome kako sam bio svedok uništenja planete Kripton, rodnog sveta Supermena. Milijarde nadljudskih genija vrištale su u vatrenim zidovima. Povezao sam uništenje sa svojim sterilisanjem uzoraka Virdžilove krvi.

Drugi san bio je gori. Sanjao sam da grad Njujork siluje jednu ženu. Do kraja sna počela je da rađa male embrione gradova, umotane u prozračne opne, natopljene krvlju od teškog rada.

Pozvao sam ga izjutra šestog dana. Odgovorio je kada je aparat zazvonio četvrti put. »Imam neke rezultate«, rekao sam. »Ništa konačno. Ali voleo bih da razgovaram sa tobom. Lično.«

»Naravno«, rekao je. »Za sada ću ostati kod kuće.« Glas mu je bio prigušen; zvučao je umorno.

Virdžilov apartman bio je u maštovitoj višespratnici u blizini obale jezera. Pošao sam liftom nagore i uz put slušao kratke reklamne džinglove i posmatrao holograme koji su prikazivali različite proizvode, prazne apartmane za unajmljivanje i hostesu zgrade koja je raspravljala o društvenim aktivnostima za sledeću nedelju.

Virdžil je otvorio vrata i pokazao mi da uđem unutra. Bio je obučen u karirani kućni ogrtač, dugačkih rukava, a na nogama je imao papuče. U jednoj šaci stezao je nepripaljenu lulu, prstima ju je pomerao napred-nazad dok je odlazio od mene i zatim seo bez ijedne reči.

»Imaš infekciju«, rekao sam.

»Oh?«

»To je sve što mi je rekla analiza krvi. Nemam pristup do elektronskog mikroskopa.«

»Ne mislim da je to stvarno infekcija. Na kraju krajeva, to su moje sopstvene ćelije. Verovatno nešto drugo... znak njihovog prisustva, promene. Ne možemo očekivati da shvatimo sve što se dešava.«

Skinuo sam kaput. »Slušaj«, rekao sam, »uspeo si da me zabrineš.« Izraz njegovog lica zaustavio me je: neka vrsta mahnitog veselja. Zatreptao je prema tavanici i nabrao usne.

»Jesi li se nasisao?« Pitao sam.

Zavrteo je glavom, a potom jednom klimnuo, vrlo polagano. »Slušam«, rekao je.

»Šta to?«

»Ne znam. Nije zvuk... u stvari. Kao muzika. Srce, svi krvni sudovi, trenje krvi među arterijama, venama. Aktivnost. Muzika u krvi.« Žalosno me je pogledao. »Zašto nisi na poslu?«

»Imam slobodan dan. Gejl radi.«

»Možeš li da ostaneš?«

Slegao sam ramenima. »Valjda.« Glas mi je zvučao sumnjičavo. Osvrtao sam se po apartmanu, tragao za pepeljarama, hartijama.

»Nisam se nalio, Edvarde«, rekao je. »Možda grešim, ali čini mi se da se nešto veliko dešava. Mislim da upravo otkrivaju ko sam.«

Seo sam naspram Virdžila i pažljivo se zagledao u njega. Činilo se da to ne primećuje. Potpuno ga je obuzimao neki unutrašnji proces. Kada sam ga zamolio za šoljicu kafe, pokazao je prema kuhinji. Pustio sam vodu da proključa i uzeo posudu sa instant kafom iz ormarića. Sa šoljicom u ruci, vratio sam se na svoje mesto. Njihao je glavom napred-nazad, otvorenih očiju. »Ti si uvek znao šta bi voleo da budeš, je li?« Pitao me je.

»Manje ili više.«

»Ginekolog. Pametni potezi. Nikada pogrešni potezi. Ja sam bio drugačiji. Imao sam ciljeve, ali bez smera. Kao mapa bez puteva, samo sa mestima stanovanja. Nije me bilo briga ni za šta i ni za koga osim mene. Čak ni za nauku. Samo sredstvo. Čudi me da sam dogurao tako daleko. Čak sam i mrzeo svoje matore.«

Uhvatio se za naslon za ruke na stolici.

»Nešto nije u redu?« Pitao sam.

»Govore mi«, rekao je. Zatvorio je oči.

Jedan sat činilo se da je zaspao. Proverio sam mu puls, koji je bio snažan i ravnomeran, opipao mu čelo — nešto hladnije nego normalno — i napravio sebi još kafe. Upravo sam listao neki časopis i nisam imao pojma šta da radim, kada je ponovo otvorio oči. »Teško je utvrditi tačno šta za njih predstavlja vreme«, rakao je. »Trebalo im je tri, možda četiri dana da predstave sebi jezik, shvate ljudske koncepte. Sada su se pozabavili time. Mnome. Upravo u ovom trenutku.«

»Kako?«

Tvrdio je da su hiljade naučnika povezani sa njegovim neuronima. Nije umeo da pruži detalje. »Prokleto su efikasni, znaš«, rekao je. »Ali još me nisu zajebali.«

»Trebalo bi sada da idemo u bolnicu.«

»Šta bi kog đavola oni mogli da učine? Jesi li smislio ikakav način da se obuzdaju? Hoću da kažem, to su moje sopstvene ćelije.«

»Razmišljao sam. Možemo da ih izgradimo. Da pronađemo koje su razlike u metabolizmu ...«

»Nisam siguran da želim da ih se rešim«, rekao je Virdžil. »Ne prave nikakvu štetu.«

»Otkud znaš?

Zavrteo je glavom i podigao jedan prst. »Čekaj. Pokušavaju da otkriju šta je to prostor. To je za njih teško. Rastojanje dele na koncentraciju hemikalija. Za njih, prostor je kao jačina ukusa.«

»Virdžile ...«

»Slušaj! Razmisli, Edvarde!« Ton mu je bio uzbuđen, ali ravan. »Posmatraj! Nešto se veliko dešava u meni. Oni razgovaraju između sebe kroz tečnost, preko membrana. Proizvode nešto — virus? — da bi prenosilo podatke uskladištene u lancima nukleinskih

kiselina. Mislim da kažu 'RNK'. To ima smisla. To je jedan od načina za koje sam ih programirao. Ali i strukture nalik na plazmide. Možda za to tvoje mašina misli da je znak infekcije — sve to njihovo ćeretanje po mojoj krvi, paketi podataka. Ukusi drugih individua. Plemići. Starešine. Podređeni.«

»Virdžile, slušam, ali ipak mislim da bi trebalo da si u bolnici.«

Ovo je moja predstava, Edvarde«, kazao je. »Ja sam njihov univerzum. Zaprepašćuje ih nova razmera.« Izvesno vreme ponovo je bio tih. Čučnuo sam pokraj njegove stolice i zavrnuo rukav njegovog odela. Ruka mu je bila išarana belim linijama. Upravo sam se spremao da odem do telefona i pozovem ambulantna kola, kada se podigao i protegao. »Shvataš li«, rakao je, »koliko telesnih ćelija ubijamo svaki put kada se pokrenemo?«

»Pozvaću ambulantna kola.«

»Nećeš.« Njegov ton me je zaustavio. »Rekao sam ti, nisam bolestan; ovo je moja predstava. Znaš li šta bi mi uradili u bolnici? Bili bi poput pećinskog čoveka koji pokušava da popravi kompjuter na isti način kao što popravlja kamenu sekiru. Bilo bi to sasvim pogrešno.«

»Šta onda kog đavola ja tražim ovde?« upitao sam, osećajući sve veću ljutinu. »Ništa ne mogu da učinim. Ja sam jedan od tih pećinskih ljudi.«

»Ti si prijatelj«, rekao je Virdžil, probadajući me pogledom. Imao sam osećaj da me posmatra više osoba, a ne samo Virdžil. »Želim da mi ovde praviš društvo.« Nasmejao se. »Ali zapravo baš i nisam usamljen.«

Tokom dva sata hodao je po apartmanu, dodirivao prstom stvari, gledao kroz prozor, lagano i metodično pripremao sebi ručak. »Znaš, oni zapravo mogu da osete sopstvene misli«, kazao je oko podneva. »Hoću da kažem, izgleda da citoplazma poseduje sopstvenu volju, neku vrstu podsvesnog života nasuprot racionalnosti koju su tek odskora zadobili. Oni čuju hemijski 'šum', ili šta to već predstavlja, molekula koji se spajaju i razdvajaju u unutrašnjosti.«

U dva sata pozvao sam Gejl da bih joj saopštio da ću zakasniti. Bio sam gotovo bolestan od napetosti, ali trudio sam se da smirim glas. »Sećaš li se Virdžila Ulama? Upravo razgovaram s njime.«

»Je li sve u redu?« pitala je.

Da li je? Definitivno ne. »Jeste«, odgovorio sam.

»Kultura!« rekao je Virdžil i provirio prema meni iza zida kuhinje. Pozdravio sam je i okačio slušalicu. »Uvek plivaju u tom rastvoru informacija. Doprinose mu. To je neka vrsta geštalta, šta god bilo. Hijerarhija je apsolutna. Na ćelije koje se ne uklapaju kako treba šalju izrađene fage. Viruse specijalno stvorene za određene individue ili grupe. Nema bega. Virusi ga proburaze, ćelija prsne, eksplodira i raspe se. Ali nije to diktatura. Mislim da efektivno imaju više slobode nego u demokratiji. Hoću da kažem, toliko se razlikuju od individue do individue. Ima li to smisla? Razlikuju se na drugi način od nas.«

»Stani malo«, rekao sam i dograbio ga za ramena. »Virdžile, gurnuo si me blizu ruba. Ne mogu ovo još dugo da podnesem. Ne shvatam, nisam siguran ni da verujem...«

»Čak ni sada?«

»Dobro, recimo da mi pružaš, pa, pravu interpretaciju. Da je neposredno daješ. Čitava stvar je istina. Jesi li ikada pomislio na sve posledice? Šta sve to znači, dokle bi moglo da dovede?«

Otišao je do kuhinje i sipao čašu vode iz česme, onda se vratio i stao pokraj mene. Izraz mu se izmenio od detinjaste obuzetosti do trezvene brige. »U tome nikada nisam bio naročito dobar.«

»Zar se ne plašiš?

»Plašio sam se. Sada više nisam siguran.« Opipao je čvor pojasa svojeg ogrtača. »Čuj, ne bih hteo da pomisliš da sam te zaobišao, preskočio te ili tako nešto. Ali juče

sam se sreo sa Majklom Bernardom. On me odveo do svoje privatne klinike, uzeo mi uzorke. Rekao mi je da prekinem sa izlaganjem lampi. Zvao je jutros, nešto pre tebe. Rekao je da se sve slaže. I zamolio me da nikome ne kažem.« Zastao je i izraz mu ponovo postade sanjalački. »Gradovi ćelija«, nastavio je. »Edvarde, oni ispuštaju cevi nalik na vlakna kroz tkiva, šire informacije — «

»Prestani!« povikao sam. »Slaže se? Šta se slaže?«

»Kako je to Bernard rekao, imam 'ozbiljno uvećane makrofage' širom svog sistema. I slaže se u pogledu anatomskih promena. Znači da se ne radi o našoj zajedničkoj samoobmani.«

»Šta namerava?«

»Ne znam. Mislim da će verovatno ubediti Genetron da ponovo otvori laboratoriju.«

»To bi ti hteo?«

»Ne radi se o tome što bih ponovo imao laboratoriju. Hoću da ti pokažem. Otkako sam prestao da se kvarcujem i dalje se menjam.« Razvezao je svoj ogrtač i pustio ga da sklizne na pod. Preko čitavog tela, koža mu je bila prekrivena unakrsnim belim linijama. Duž kičme, linije su počele da obrazuju zadebljanje.

»Bože moj«, izustih.

»Uskoro neću biti baš pogodan za išta drugo osim za laboratoriju. Bolnice ne bi imale pojam šta da čine, kao što već rekoh.«

»Ti si ... možeš da razgovaraš sa njima, reci im da uspore«, rekao sam, svestan koliko smešno zvuče moje reči.

»Tačno, stvarno mogu, ali me oni ne slušaju obavezno.«

»Mislio sam da si im bog ili tako nešto.«

»Oni što su povezani sa mojim neuronima nisu sa vrha. To su istraživači, ili bar obavljaju istu ulogu. Znaju da sam ovde i šta sam, ali to ne znači da su ubedili gornje slojeve hijerarhije.«

»Oni raspravljaju?«

»Tako nešto. Dobro, nije to baš toliko loše. Ukoliko se laboratorija bude ponovo otvorila, imaću dom, mesto na kojem ću moći da radim.« Obazro se prema prozoru, kao da traga za nekim. »Ništa mi nije ostalo osim njih. Oni se ne plaše, Edvarde. Nikada ranije nisam osećao toliku bliskost sa nekim.« Ponovo razdragan osmeh. »Odgovoran sam za njih. Ja sam majka svih njih.«

»Nemaš načina da saznaš šta nameravaju.«

Zavrteo je glavom.

»Ne, ozbiljno. Kazao si da su kao civilizacija ...«

»Kao hiljadu civilizacija.«

»Da, a poznato je da su civilizacije umele da zajebu stvar. Ratovi, životna okolina...«

Hvatao sam se za slamke, pokušavao da obuzdam sve veću paniku. Nisam bio u stanju da zauzdam ogromnost onoga što se dešavalo. Niti Virdžil. Bio je poslednja osoba koju bih nazvao dalekovidom i promišljenom u velikim razmerama.

»Ali ja sam jedini koji rizikuje.«

»To ne možeš da saznaš. Isuse, Virdžil, pogledaj šta su napravili od tebe!«

»Od mene, samo od mene!« vikao je. »Ni od koga više.«

Zavrteo sam glavom i digao ruke u znak predaje, »okej, znači Bernard uspeva da ih ubedi da otvore laboratoriju, ti se useliš, postaješ zamorac. Šta onda?«

»Ispravno postupaju sa mnom. Sad sam više nego stari Virdžil Ulam. Ja sam prokleta galaksija, super-majka.«

»Super-domačin parazita, hoćeš da kažeš.« Složio se sa sleganjem ramenima.

Nisam više mogao da izdržim. Izašao sam uz nekoliko klimavih izgovora i zatim seo u predvorju zgrade i pokušao da se smirim. Neko je morao da razgovara s njim i da ga ubedi da se makar malo razumnije ponaša. Ko bi me saslušao? Išao je do Bernarda ...

I to je zvučalo kao da je Bernard ne samo ubeđen, već i veoma zainteresovan. Ljudi Bernardovog položaja ne vezuju se s raznoraznim Virdžilima Ulamima širom sveta, osim ukoliko ne osete da bi mogli imati koristi od toga.

Imao sam nagoveštaj i odlučio da zaigram na osnovu njega. Otišao sam da platim telefon, ubacio kreditnu karticu i pozvao Genetron.

»Voleo bih da razgovaram sa dr Majklom Bernardom«, rekao sam prijavnici.

»Ovo je prijemna služba. Imali smo hitan poziv i izgleda da njegovo zvono ne radi.«

Nekoliko minuta kasnije Bernard je bio na liniji. »Ko je to, do đavola«, tiho je pitao. »Ja ne držim prijemnu službu.«

»Ime mi je Edvard Miligan. Prijatelj sam Virdžila Ulama. Mislim da postoje neki problemi o kojima bi trebalo da porazgovaramo.« Dogovorili smo razgovor sledećeg jutra.

Otišao sam kući i pokušao da smislim izgovor da sutra izbegnem smenu u bolnici. Nisam se mogao usredsredlti na medicinu, nisam svojim pacijentima mogao pružiti ni deo pažnje koju zaslužuju. Krivica, bojazan, ljutnja, strah.

Takvog me je zatekla Gejl. Navukao sam masku smirenosti, pa smo zajedno spremili večeru. Nakon jela, posmatrali smo kroz prozor okrenut prema zalivu kako svetlosti grada iskrsavaju u kasnom sumraku, zagrljeni. Luckasti zimski čvorci kljucali su po žutom travnjaku u poslednjim minutima svetlosti, a potom su odleteli sa sve jačim vetrom od kojeg su zazvečala stakla na prozorima.

»Nešto nije u redu«, rekla je nežno Gejl. »Hoćeš li da mi kažeš o čemu se radi, ili ćeš se praviti da je sve normalno?«

»To je zbog mene. Nervozan sam. Rad u bolnici.«

»O, bože«, rekla je i povukla se. »Razvešćeš se od mene zbog te Bejkerove.« Gospođa Bejker bila je teška trista šezdeset funti i sve do petog meseca nije znala da je trudna.

»Ne«, rekao sam turobno.

»Predivno olakšanje«, rekla je Gejl i lako mi dotakla čelo. »Znaš da ludim od takvog smoposmatranja.«

»Znaš, ne radi se ni o čemu u vezi s čim bih trenutno mogao da govorim, i...« Potapšao sam je po ruci.

»To je ogavno tutorski«, rekla je i ustala. »Idem da skuvam čaja. Hoćeš i ti?« Sada se uvredila, a ja sam bio sav napet zbog toga što joj nisam rekao.

Zbog čega joj ne otkrijem sve, upitao sam se. Moj stari prijatelj pretvara se u galaksiju.

Umesto toga, pospremio sam sto. Te noći, pošto nisam mogao da spavam, sedeo sam i gledao Gejl, uz jastuk oslonjen o zid, i pokušavao da odredim šta znam da je stvarnost, a šta nije.

Doktor sam, rekao sam sebi. Tehnička, naučnička profesija. Trebalo bi da sam imun na stvari kao što je šok budućnosti.

Virdžil Ulam se pretvarao u galaksiju.

Kako bi to izgledalo da te pretrpa trilion Kineza? Iscerio sam se u tami i istovremeno gotovo zaplakao. Ono što je Virdžil imao unutar sebe bilo je nezamislivo čudnovatije od Kineza. Ćudnovatije od ičega što bismo ja — ili Virdžil — mogli lako ikada da shvatimo.

Ali znao sam šta je stvarnost. Spavaća soba, svetlosti grada, slabe kroz teške zavese. Zaspala Gejl. Veoma bitno. Usnula Gejl u krevetu.

San je ponovo došao. Ovoga puta grad je ušao kroz prozor i napao Gejl. Bio je to ogromni pohotljivac sa bodljama od svetlosti, a režao je na jeziku koji nisam mogao da razumem i koji se sastojao od automobilskih sirena, žamora gomile, ludila gradilišta.

Pokušao sam da ga odbijem, ali on je došao do nje — i pretvorio se u nanos zvezda koji se rasuo po krevetu, preko svega. Skočio sam i probudio se, a onda sam ostao budan sve do zore, obukao se sa Gejl, poljubio je, uživajućli u ukusu stvarnosti njenih ljudskih usana koje nikakvo nasilje nije ugrozilo.

Otišao sam da se sretnem sa Bernardom. Unajmio je prostorije velike bolnice u centru grada; otišao sam liftom do šestog sprata i video šta mogu da znače bogatstvo i slava.

Prostorije su bile uređene s ukusom, po zidovima od drvenih ploča nalazile su se fine serigrafije, nameštaj je bio od hroma i stakla, prostirke krem boje, stolovi i vitrine od orahovine.

Ponudio mi je šoljicu kafe i ja sam je uzeo. Sedeo je u uglu za doručak, a ja sam seo nasuprot njega, držeći svoju šoljicu među vlažnim dlanovima. Izgledao je elegantno u sivom odelu; kosa je počinjala da mu sedi, a profil mu je bio oštar. Bio je u srednjim šezdesetim godinama života i prilično je podsećao na Leonarda Bernštajna.

»U vezi sa našim zajedničkim poznanikom«, rekao je, »gospodinom Ulanom. Briljantno. I, mogu to reći bez oklevanja, hrabro.«

»Prijatelj mi je. Brinem za njega.«

Bernard je podigao jedan prst. »Hrabro — i prokleto glupavo. Ono što se do-, godilo s njim nije nikada trebalo da se dozvoli. Možda je to učinio pod pritiskom, ali to nije opravdanje. A opet, šta je učinjeno, učinjeno je. Pretpostavljam da je razgovarao sa vama.«

Klimnuo sam. »Hoće da se vrati u Genetron.«

»Razume se. Tamo mu je sva oprema. Tamo će mu verovatno biti i dom kada budemo sredili stvari.«

»Sredili — kako? Čemu sve to« Nisam previše jasno razmišljao. Malo me je bolela glava.

»Mogao bih da smislim veliki broj raznoraznih primena malih, super-gustih kompjuterskih elemenata sa biološkom osnovom. Vi ne? Genetron je već došao do nekih velikih izuma, ali ovo je opet nešto novo.«

»Šta predviđate?«

Bernard se nasmešio. »Zapravo nisam slobodan da to kažem. Biće to revolucionarno. Moraćemo da ga dovedemo u laboratorijske uslove. Moraćemo da izvodimo eksperimente na životinjama. Razume, se, moraćemo da počnemo ni od čega. Virdžilove... ovaj, kolonije ne mogu se prenositi. Zasnovane su na njegovim belim krvnim zrncima. Zato ćemo morati da razvijemo kolonije koje neće započeti imunološke reakcije na drugim životinjama.«

»Nešto kao infekcija?« Pitao sam.

»Pretpostavljam da postoje zajedničke crte. Ali Virdžil nije inficiran.«

»Testovi koje sam izvršio pokazuju da jeste.«

»To su verovatno delovi informacija koji plivaju po njegovoj krvi, zar vam se ne čini?«

»Ne znam.«

»Čujte, voleo bih da odete do laboratorije kada se Virdžil bude uselio. Vaše nadgledanje moglo bi nam biti od koristi.«

Nama. Radio je sa Genetronovom rukom u rukavici. Da li je mogao da bude objektivan? »Kakve ćete vi koristi imati od svega toga?«

»Edvarde, uvek sam se nalazio na čelu svoje profesije. Ne vidim razloga zbog čega ne bih i ovde pomogao. Sa mojim poznavanjem moždanih i nervnih funkcija i istraživanjima koja sam provodio na polju neurofiziologije...«

»Mogli biste pomoći Genetronu da zadrži po strani vladinu istragu«, kazao sam.

»To je bilo vrlo prostački, previše prostački i nepošteno.«

»Možda. U svakom slučaju, da. Voleo bih da posetim laboratoriju kada se Virdžil

bude uselio. Ukoliko sam još uvek dobrodošao, sa prostaklukom i svim ostalim.« Oštro me je pogledao. Neću igrati za njegov tim; za trenutak, misli su mu bile gotovo u potpunosti očigledne.

»Razume se«, rekao je Bernard i ustao sa mnom. Ispružio je ruku da bi se rukovao. Dlan mu je bio vlažan. Bio je nervozan kao i ja, čak i ako nije tako izgledao.

Vratio sam se u svoj apartman i ostao tamo do podneva, čitao i pokušavao da sredim stvari u svojoj glavi. Da donesem odluku. Šta je bilo stvarno, šta treba da zaštitim?

Postoji samo jedan određeni nivo promene koji čovek može da podnese. Inovacije, da, ali postepena primena. Bez prisiljavanja. Svakako ima pravo da ostane isti sve dok ne odluči drugačije.

Najveća stvar u nauci još od...

A Bernard bi je na silu gurao. Genetron bi je na silu gurao. Nisam mogao da obuhvatim tu misao. »Neo-luditu«, kazao sam sebi. Prljava optužba.

Kada sam otipkao Virdžilov broj na sigurnosnom panelu zgrade, Virdžil je odgovorio gotovo smesta. »Aha«, rekao je. Sada mu je glas zvučao veselo. »Dođi gore. Biću u kupatilu. Vrata su otključana.«

Ušao sam u njegov apartman i kroz predsoblje došao do kupatila. Virdžil je bio u kadi, do vrata u ružičastoj vodi. Bledo mi se nasmešio i pljesnuo rukama. »Deluje kao da sam presekao sebi vene, je l' da?« Kazao je blago. »Ne brini. Sada je sve u redu. Genetron će ponovo da me primi. Bernard je maločas zvao.« Pokazao je na telefon u kupatilu i interkom.

Seo sam na klozetsku šolju i primetio kvarcnu lampu koja je neuključena stajala pored ormarića za peškire. Niz sijalica stajao je na rubu lavaboa. »Siguran si da si to želeo«, rekao sam, a ramena su mi se opustila.

»Jesam, čini mi se«, rekao je. Tamo će moći bolje da paze na mene. Čistim se odavde, večeras idem tamo. Bernard će me odbaciti u limuzini. Sa stilom. Od sada nadalje, sve je sa stilom.«

Ružičasta boja vode nije podsećala na sapunicu. »Je li to so za kupanje?« Pitao sam. Nešto od toga tada mi je došlo u naletu i ja se osetih nekako slabijim: ono što mi je iskrslo u umu bila je samo još jedna očigledna i neophodna ludost.

»Ne«, rekao je Virdžil. To sam već znao.

»Ne«, ponovio je, »to dolazi iz moje kože. Ne govore mi sve, ali pretpostavljam da šalju napolje izviđače. Astronaute.« Pogledao me je s izrazom koji zapravo nije bio baš zabrinut; više je podsećao na radoznalost u vezi s tim kako ću ja to primiti.

Potvrda mi je stegla stomačne mišiće kao da čekam na udarac. Nikada do sada nisam pomislio na tu mogućnost, možda zbog toga što sam se koncentrisao na druge vidove stvari. »Je li to prvi put?« Upitao sam.

»Aha«, rekao je. Nasmejao se. »Napola sam odlučio da pustim pederčiće niz slivnik. Neka pronađu kakav je svet u stvari.«

»Svuda bi se razišli«, rekao sam.

»Jasno.«

»Kako ... kako se osećaš?«

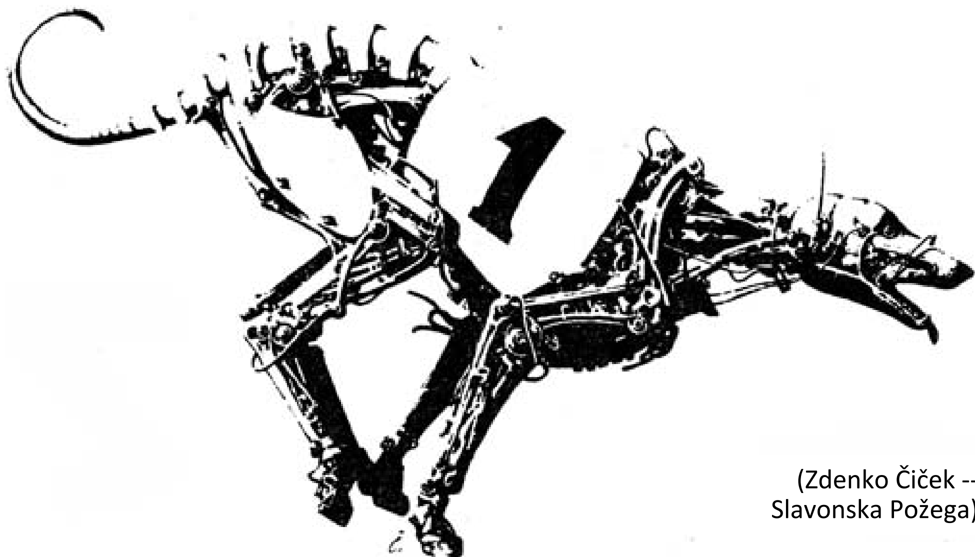
»Sada se osećam prilično dobro. Mora da ih ima na milijarde.« Ponovo je pljusnuo rukama. »Šta misliš? Da pustim pederčiće?«

Brzo, gotovo bez razmišljanja, klekao sam pored kade. Prsti su mi pošli za utikačem kvarcne lampe i uključili ga. On je vezivao kvake na električnu struju, obojio mi mokraću u plavo, napravio na hiljade glupih praktičnih štoseva i nikada nije odrastao, nikada nije toliko sazreo da bi shvatio da je dovoljno sjajan da bi stvarno pogodio svet; nikada nije naučio da bude pažljiv.

Pružio je ruku ka poklopcu slivnika. »Znaš, Edvarde, da ... «

Nikad nije završio. Podigao sam stalak lampe i bacio ga u kadu, a onda odskočio nazad kada se pojaviše dim i varnice. Virdžil je vrištao, bacakao se i trzao, a onda je sve bilo mirno, osim dubokog, ravnomernog siktanja i dima koji se dizao iz njegove kose.

Podigao sam poklopac sa klozetske šolje i povratio. Onda sam zapušio nos i otišao u dnevnu sobu. Noge mi popustiše i naglo sedoh na kauč.

(Zdenko Čiček -- Slavonska Požega)

Sat kasnije, pretražio sam Virdžilovu kuhinju i našao hlorno belilo, amonijak i bocu Džeka Danijeisa. Vratio sam se u kupatilo, sklanjajući pogled sa Virdžila. Sipao sam najpre piće, zatim belilo i na kraju amonijak u vodu. Hlor poče da izlazi u mehurićima i ja sam izašao, zatvorivši vrata iza sebe.

Kada sam stigao kući, počeo je da zvoni telefon. Nisam odgovarao. Mogla je biti bolnica. Mogao je biti Bernard. Ili policija. Mogao sam da pretpostavim da ću sve morati da objašnjavam policiji. Genetron će pokušati da se odbrani; do Bernarda neće biti pristupa.

Bio sam iscrpljen, sve mišiće uplela mi je napetost i ono, kako god se nazvalo, što čovek oseća nakon ...

Što je počinio genocid?

To svakako nije delovalo stvarno. Nisam mogao da poverujem da sam upravo pobio stotinu biliona inteligentnih bića. Zbrisao galaksiju. Bilo je to da se čovek nasmeje. Ali nisam se smejao.

Uopšte nije bilo teško poverovati da sam upravo ubio ljudsko biće, prijatelja. Dim, izgoreli kontakt lampe, poluiščupani električni priključak i zadimljeni kabl.

Virdžil.

Ubacio sam lampu u kadu u kojoj se nalazio Virdžil.

Osećao sam se bolesnim. Snovi, gradovi koji siluju Gejl (a šta je sa njegovom devojkom, Kendis?). Ispuštanje vode ispunjene njima. Galaksije koje se prelivaju preko nas. Kakav užas. A onda opet, kakva potencijalna lepota — nova vrsta života, simbioza i transformacija.

Jesam li dovoljno oštro postupio da ih sve pobijem? Na trenutak osetio sam paniku. Sutra, pomislio sam, sterilisaću njegov apartman. Nekako. Nisam ni pomislio na Bernarda.

Kada je Gejl ušla na vrata, spavao sam na kauču. Probudio sam se, bunovan, a ona spusti pogled na mene.

»Jesi li dobro?« Pitala je i sela na rub kauča. Klimnuo sam.

»Šta planiraš za večeru?« Usta mi nisu radila kako treba. Reći su bile nejasne. Opipala mi je čelo.

»Edvarde, imaš groznicu«, rekla je. »Vrlo jaku groznicu.«

Oteturao sam se do kupatila i zagledao u ogledalo. Gejl je bila odmah pokraj mene. »Šta je bilo?« Pitala je.

Ispod mog okovratnika videle su se linije, a i oko vrata. Bele linije, kao autoputevi. Već su dugo bili u meni, danima.

»Vlažni dlanovi«, rekao sam. Tako očigledno.

Čini mi se da smo gotovo umrli. Najpre sam se borio, ali nakon nekoliko minuta već sam bio preslab da se pokrenem. Gejl je bila isto toliko bolesna nakon jednog sata.

Ležao sam na ćilimu u dnevnoj sobi, okupan znojem. Gejl je bila na kauču, lice joj je imalo boju talka, oči zatvorene, poput leša u odaji za balzamovanje. Neko vreme mislio sam da je mrtva. Tako bolestan, besneo sam — mrzeo, osećao užasnu krivicu zbog sopstvene slabosti, zbog sporosti u shvatanju svih mogućnosti. Potom više nisam mario. Bio sam previše slab da bih treptao i zato sam zatvorio oči i čekao.

U mojim rukama i nogama bio je ritam. Sa svakim udarom krvi u meni je izvirala neka vrsta zvuka. Zvuka nalik na orkestar u kojem sviraju hiljade, ali koji ne svira jednoglasno; koji svira čitave grupe simfonija u istom trenutku. Muzika u krvi. Zvuk, ili štagod je već bio, postao je oštriji, ali koordinisaniji, nizovi talasa konačno su se poništili i ostavili tišinu, a onda su se razdvojili u harmonične udare.

Udari kao da su se stapali sa mnom, slivali sa zvukom moga sopstvenog srca.

Najpre su nam smanjili imunološke reakcije. Rat — a bio je to rat, u razmeri neviđenoj do tada na Zemlji, u kojem su učestvovali bilioni boraca — trajao je možda dva dana.

Do trenutka kada sam povratio dovoljno snage da sam mogao da dođem do kuhinjske česme, osećao sam kako rade na mojem mozgu, pokušavaju da probiju šifru i pronađu boga unutar protoplazme. Pio sam sve dok mi se nije smučilo, zatim sam pio malo umerenije i odneo čašu Gejli. Halapljivo je gutala. Usne su joj bile ispucale, oči zakrvavljene i okružene žućkastim podočnjacima. Nešto boje vratilo joj se u kožu. Nekoliko minuta kasnije, slabašno smo jeli u kuhinji.

»Šta je to bilo, do đavola?« bilo je prvo što je pitala. Nisam imao snage da joj objašnjavam i zato sam zavrteo galvom. Oljuštio sam pomorandžu i podelio je sa njom. »Trebalo bi da pozovemo doktora«, rekla je. Ali ja sam znao da nećemo. Već sam primao poruke; bilo je očigledno da je svaki osećaj slobode koji imamo iluzoran.

Poruke su najpre bile jednostavne. Sećanja na komande, pre nego prave komande, iskrsavala su mi u mislima. Nismo smeli da napustimo apartman — koncept koji je mora biti bio apstraktan onima koji su naređivali, iako odbojan — i nismo smeli da uspostavljamo vezu sa drugima. Za sada će nam biti dozvoljeno da jedemo određenu hranu i pijemo vodu sa česme.

Kada se groznica povukla, transformacije su bile brze i drastične. Gotovo istovremeno, Gejl i ja bili smo nepokretni. Sedela je za stolom, ja sam klečao na podu. Jedva sam mogao da je vidim uglom oka.

Na ruci su joj se obrazovala sve izraženija ispupčenja.

Učili su unutar Virdžila; njihova taktika sa nas dvoje bila je mnogo drugačija. Tokom dva sata sve me je svrbelo do glave do pete — dva sata u paklu — pre nego što su obavili proboj i našli me. Vekovni napori po njihovoj razmeri vremena isplatili su se i sada su glatko komunicirali sa divovskom, nespretnom inteligencijom koja je nekada

upravljala njihovim univerzumom,

Nisu bili surovi. Kada im je postala jasna zamisao neprijatnosti i njene nepoželjnosti, poradili su na tome da je prevaziđu. Radili su i previše delotvorno. Sledećih sat vremena, bio sam u moru blaženstva, van svakog kontakta sa njima.

Sa svanućem sledećeg dana, data nam je ponovo sloboda kretanja; pre svega da bismo otišli do kupatila. Bilo je određenih otpadnih materija za koje se nisu mogli pobrinuti. Otarasio sam ih se — mokraća mi je bila ljubičasta — a odmah me je sledila i Gejl. Prazno smo gledali jedno u drugo u kupatilu. Onda joj je pošlo za rukom da se slabašno nasmeši. »Da li ti govore?« Pitala je. Klimnuo sam. »Znači, nisam poludela.«

Sledećih dvanaest sati, činilo se da je kontrola popustila na nekim nivoima. Tokom tog vremena, uspeo sam da ispišem najveći deo ovog rukopisa. Sumnjam da se u meni vodila druga vrsta rata. Gejl je bila sposobna da se ograničeno kreće kao pre, ali ništa više.

Kada se puna kontrola ponovo uspostavila, naređeno nam je da zagrlimo jedno drugo. Nismo oklevali.

»Edi ... « Prošaptala je. Moje ime bilo je poslednji zvuk koji sam čuo iz spoljašnjeg sveta.

Stojeći, srasli smo jedno u drugo. Tokom sledećih sati, noge su nam se povećale i raširile po okolini. Onda su izraštaji porasli do prozora da bi hvatali sunčevo svetio i do kuhinje da bi crpli vodu iz česme. Uskoro su se izdanci pružali po svim uglovima sobe, gulili boju i malter sa zidova, materijal i delove unutar nameštaja.

Do sledeće zore, preobražaj je bio potpun.

Više nemam jasnu predstavu na šta ličimo. Verujem da podsećam na ćelije — velike, pljosnate i razgranate ćelije, svrhovito omotane oko najvećeg dela apartmana. Veliko će oponašati malo.

Zatražili su da nastavim zapisivanje, ali uskoro to neće biti moguće. Naša inteligencija koleba se iz dana u dan kako nas apsorbuju umovi unutar nas. Svakog dana, naša individualnost opada. Mi smo, zaista, ogromni, nespretni dinosauri. Naša sećanja preuzele su milijarde njih, a naše ličnosti rasute po preobraženoj krvi.

Uskoro neće biti potrebe za centralizacijom.

Obavešten sam da su vodovod i kanalizacija već osvojeni. Ljudi širom zgrade podležu preobražaju.

U roku od nekoliko nedelja po starom računanju vremena, svojom silom doći ćemo do jezera, reka i mora.

Jedva da mogu i da nagađam posledice. Svaki kvadratni inč planete kipeće mislima. U roku od nekoliko godina, možda i mnogo pre, potisnuće sopstvenu samosvest — onoliko koliko je sada ima.

Tada će biti stvorena nova stvorenja. Ogromnost njihove sposobnosti za razmišljanje biće nezamisliva.

Sva moja mržnja i strah sada su nestali.

Ostavljam ih — nas — samo sa jednim pitanjem.

Koliko puta se to već dogodilo na drugim mestima? Putnici nikada nisu došli preko kosmosa da bi posetili Zemlju. Nije ni bilo potrebe.

Pronašli su univerzume u zrncu peska.

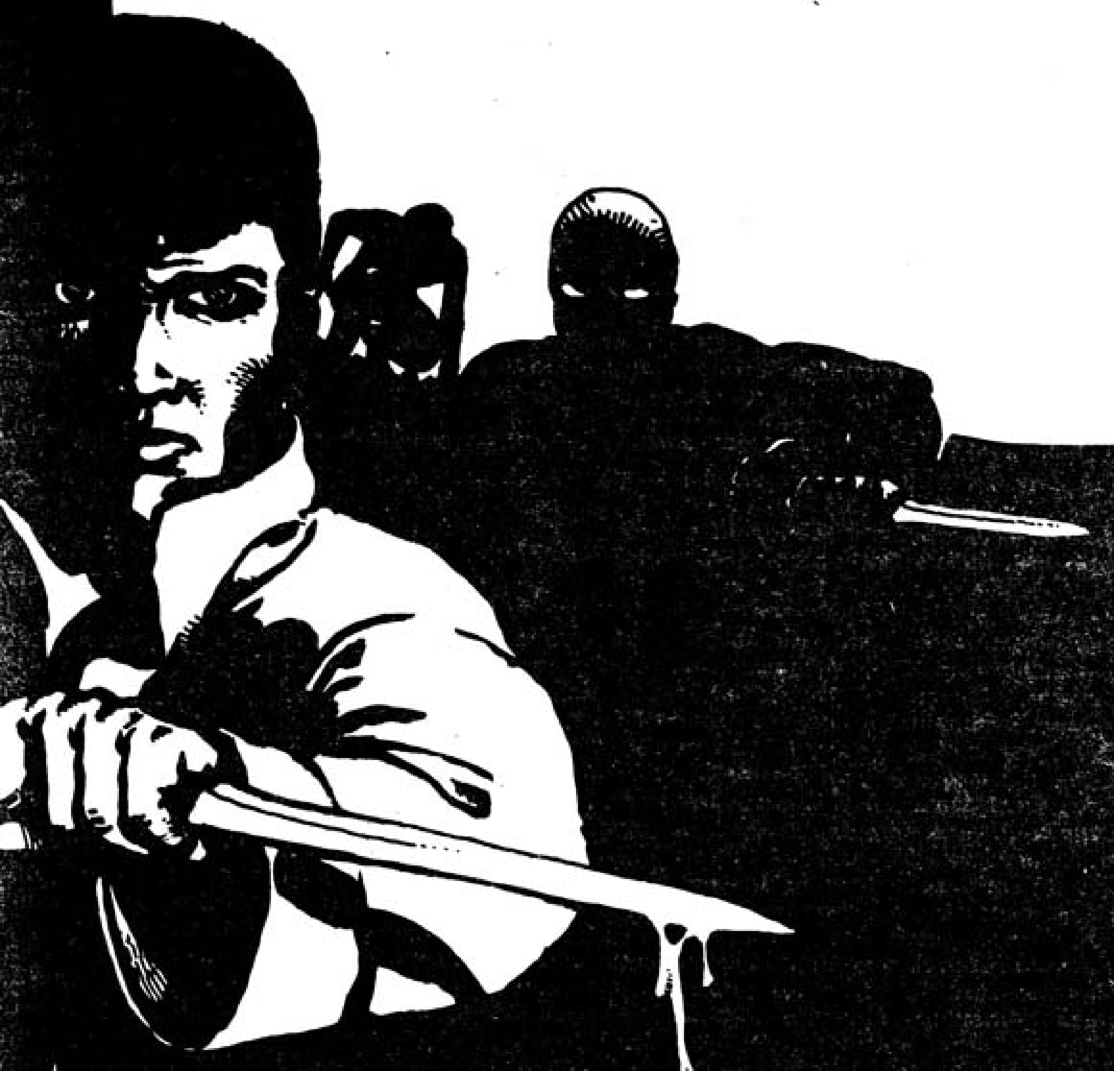
Filip E. Haj

UBICA DŽEKSONA

Philip High:

THE JACKSON KILLER, 1977

Prevod sa engleskog: Aleksandar B. Nedėljkković

Larsen je polako vrteo čašu u ruci, posmatrajući majušni vrtlog u vinu. Nije mu bilo stvarno stalo do alkohola, lokalnog ili uvezenog, ali taj alkohol je služio određenoj svrsi. Pijuckaš, izgledaš usamljeno, i čekaš.

Za tren je bacio pogled na bučno društvo za obližnjim stolom. Na jednoj od žena počeo je da se pojavljuje onaj izgled, izgled koji naseljeničke žene dobijaju kad vide usamljenog neznanca.

Gostoljubivost u kolonijama, bog je blagoslovio, mnogo olakšava posao.

Uhvatio je pogled te žene i osmehnuo se. Pažljiv osmeh, ni sugestivan ni arogantan, nego rezervisan, prijateljski i pomalo stidljiv. Upotrebio ga je uspešno već u mnogim situacijama, pa će moći i sada.

Čekao je, zurio u svoju čašu, lica koncentrisanog kao da se zadubio u misli.

Lasen je bio zgodne spoljašnjosti, i to na neki zategnuto-aristokratski način, uglađen, dobro negovan, a sumornost u njegovim očima bila je vidljiva samo pri određenom svetlu i pod određenim uglom. Eliminator vremenom postaje nejasno odbojan, pa mora naučiti da to uspešno skriva.

»Pardon«, reče jedan glas pokraj njega.

»Da?« *Jedan od tih muškaraca; krupan primerak, crvenog lica, u svetlucavoj odeći.*

»Pomislili smo da biste možda voleli da nam se pridružite«. *Tip se cerio k'o majmun kome je, nesumnjivo, bliski srodnik*. »Videli smo da ste stranac. Bilo bi nam krivo da pomislite da narod Kajlona nije prijateljski nastrojen, ima puno mesta za našim stolom«.

Lasen je izgledao prijatno iznenađen, pomalo emotivan ali ipak blago rezervisan. Korektne reakcije u redosledu koji tačno odgovara ovoj situaciji. »Veoma ste ljubazni, ali nipošto ne bih hteo da se namećem nekome ko čisto privatno...«

»Ma, privatno, vraga, na Kajlonu ništa nije privatno. Dođite, pridružite nam se«.

»Pa dobro, ako ste sasvim sigurni...«

Dopustio je da ga odvedu do tog stola i predstave. Nađoše za njega praznu stolicu, napuniše jednu čašu, doguraše hranu ka njemu.

Vešto je glumio da se postepeno opušta i čak se umereno smejao nekim od njihovih šala, ali u sebi je uzdisao. Kolonijalci su uvek isti, prostaci, seljačine, gladni planete Zemlje koju nikad ni videli nisu, zaraženi nejasnim osećanjem inferiornosti. Ipak, on mora da ih podnosi, oni su deo njegovog posla, baš kao što je ovo mesto za tobožnju razonodu deo njegovog posla. Nigde ne možeš uspešnije da otpočneš proces truljenja nego u glavnom noćnom lokalu grada ovakvih pionira, prvih naseljenika. Dugo iskustvo ga je naučilo da se glasine, njegova vrsta glasina, šire kao požar po planeti pionira. Efektnije su nego najmodernije forme komunikacije, štaviše daleko brže od njih; kroz nekoliko sati čak i najzabitije naselje u perifernim zonama planete znaće sve detalje.

Izabereš mesto, lansiraš glasine; i čekaš. Tako jednostavno.

Njegova naređenja su ga uverila da se plen nalazi na ovoj razmetljivoj polurazvijenoj planeti. Dovoljno je da pusti pravu reč na pravom mestu, i plen će izaći kao dimom isteran.

Bio je prinuđen da izdrži blizu dva sata banalnog veselja i priča o pionirskom poslu pre nego što se ukazala šansa.

»Ostajete na Kajlonu dugo, gospodine Lasen?« To je rekao Dirk, tip crvene face u staromodnom svetlucavom večernjem odelu.

»Ne dugo, gospodine Dirk. Čim obavim svoj posao, odlazim«.

»O, pa vi imate neki posao ovde? Mislio sam da čekate brod da nastavite putovanje«.

»Ne, o poslu se radi, i to veoma važnom«.

»O kojoj vrsti posla, ako to nije nametljivo pitanje?« upita Hanter, sasušeni čovečuljak sa mlitavim brcima.

»Ja sam eliminator, gospodine Hanter«.

»Eliminator!« Zurili su u njega.

»Pretpostavljam da mislite na štetočine«, reče Hanter konačno. »Ali toga ovde nemamo mnogo, izuzev tigar-pacova koje nećemo moći da suzbijemo još stotinu godina«.

Lasen odgurnu svoj prazni tanjir u stranu. »Ne ubijam štetočine, gospodine Hanter — nego ljude«.

Njihova otvorena usta i raširene oči davali su nečujni odjek ovome. »Ljude — on ubija *ljude*«.

Neka hladnoća kao da se spustila na njihova lica, crvene usne žena se stanjiše, i činilo se, mada se nisu pomakli, da su se udaljili od njega.

»Grubo rečeno, vi ste plaćeni ubica?« Te reči je izgovorio vitki tamnokosi čovek koji mu je bio predstavljen imenom Dejvid Kersnej.

»Ne ubica, gospodine, vladin agent iz Eliminacionih odreda«.

»Kitnjast naziv za istu stvar, zar ne?« Kersnejevo lice bilo je hladno. »Ubijate ljude«.

Lasen otpi svoje vino. »Samo jednu određenu vrstu ljudi — ja sam ubica Džeksona«.

Vladala je napeta tišina, onda se neko nasmeja pomalo nervozno. »Pa ja se zovem Džekson«.

Lasen načini gest odbacivanja, nemarenja. »Mešate jedno prezime i jednu socijalnu bolest«. Pogledao je oko sebe. »Rad Odreda je potreban, baš kao što je i eliminisanje štetočina potrebno«.

»Vlade i njihovi agenti uvek mogu pravdati svoja preterivanja razumnim razlozima«, reče Dirk ogorčeno. »Ali što se tiče nas ovde, vi ste plaćeni revolveraš«.

»Imam svoju dužnost i obavljam je«.

»Ma, poštedite nas tog štosa. Tako su nekada govorili uhvaćeni ratni zločinci, u predsvemirskim vremenima. Danas čovek mora odgovarati pred svojom savešću, pred svojim koncepcijama o pravdi i nepravdi. Ili ste možda prvo to eliminisali?«

Lasen ih pogleda hladno. »Vidim po vašim izrazima lica da ste neupoznati sa pobunom na Prokseti. Sugerisao bih sa poštovanjem da bi dobro bilo da se u vaše školske programe unese skica galaktičke istorije, pa tek onda da izričete sudove. Kao razumni ljudi, nesumnjivo uviđate da smrtna kazna ne može postojati bez egzekutora«.

»Može se pretpostaviti da uživate u svom poslu«.

Lasen se namršti. Nije očekivao takvo pitanje na planeti pionira. Bilo je previše pronicljivo, i imalo blagi ukus saslušanja.

»Ne prihvatam tu vašu primedbu, gospodne Kersnej«. Lasen ustade i malo se nakloni. Hvala vam za gostoprimstvo, i, laku noć«. Okrete se i ode krupnim koracima ka vratima.

Neko vreme po njegovom odlasku niko nije progovarao.

»Ubica«, reče Dirk najzad. Osvrnuo se sav ojađen. »Žao mi je, ni sanjao nisam...«

»Bila je to moja ideja« reče njegova žena brzo.

»Nikog ne treba okrivljavati — ma, bože!« Hanter ljutito povuče svoj brk. »Svi smo se mnogo uzvrteli zbog njega«.

»Mislim«, reče Dirk, »da bi trebalo da neko otprati cure kući, jer ovo je nešto o čemu treba da porazgovaramo«.

Kad su otišle, Hanter sede i reče: »Dakle?« Izgledao je malkice uznemireno.

Dirk se namršti na njega. »Nemoj da kažeš ‘dakle’ očigledno pitanje je – šta ćemo učiniti?«

»Učiniti?« »U vezi sa *njim*. Došao je na Kajlon da nekoga ubije, jednoga od nas, moramo ga sprečiti«.

»Ma, polako«. Hanter je izgledao zbunjeno. »Ne zaleći se ni u šta, on je uvežbani ubica. Sem toga, on je državni službenik i zakon je na njegovoj strani«

»Da li ti je on pokazao ikakav dokaz za to?« Dirk je gotovo vikao. »A u svakom slučaju, zašto je toliko uživao kazujući nam?«

»Pa rekao bih da je bilo prilično jasno.« Kersnej se zavalio u svojoj stolici, mršteći se malčice. »Hteo je da mi posle pričamo o tome. Znaš kako bi se brzo ta vrsta priče raširila. Konačno bi čuo i Džekson — ko god da je to. Normalan čovek — a mi podrazumevamo da je Džekson normalan čovek — ili će bežati ili će se predati pokušajima da eliminiše eliminatora. Ne vredi da ćutimo, prvo zato što možda nismo prvi kojima je to rekao a drugo zato što žene znaju. Priča će verovatno stići do Džeksona pre nego što izađemo iz ove sale.«

Hanter ustade. »Jedan poziv Centrali informacija ne bi bio neumesan, a?« Ljutitim pokretima gurnuo je svoju stolicu napred do samog stola. »Ja nikad nisam ni čuo o pobuni na Prokseti.«

»Proveri i Džeksona kad se već time baviš«, dobaci Dirk za njim.

Hanter, namršten, uđe u govornicu. Dirk je dobar momak, pouzdan prijatelj i sve to, ali prokleto suviše temperamentan. Reakcija poput njegove mogla bi dovesti do toga da svi budu poubijani, međusobna lojalnost kolonijalaca ima granica. Doduše, Dirkovo ponašanje je razumljivo, to je njegov stil zaletanja na probleme.

Pozvao je broj CI i namršteno gledao u slušalicu. Lasenove reči su im pripisale neznalaštvo, koje oni nisu mogli poreći. A kako se kog vraga moglo očekivati da znaju o nekakvoj pobuni u drugom delu galaksije? Istorija Tere i njihov sopstveni desetogeneracijski program kolonizacije, to je sve što su njihovi prosvetari smatrali potrebnim. Doduše, u memoriji Centrale informacija nalazilo se celokupno znanje Imperije, ali niko nije imao vremena da se njima koristi. Iako je desetogeneracijska kolonija sa tri velika grada i dvanaest miliona stanovnika, Kajlon je i sad mostobran: na njemu se moraš boriti da bi preživeo. Izvan gradova i drumova još uvek leže džungle pune tigar-pacova. U provincijama živiš iza energetskih barijera, a kad krećeš izvan njih, koristiš se oklopnim vozilom.

»Centrala informacija«, reče prijatni snimljeni glas. »Tema, molim?«

Kad se vratio za sto, gledali su ga sa iščekivanjem.

»Nešto sam našao, ne sve.« Hanter se spustio u stolicu i pružio ruku ka svom viskiju. »Pobuna na Prokseti bila je pokušaj deset svetova u sektoru 72 da uspostave svoju posebnu državu nezavisnu od Imperije. To je naišlo na otpor iz očiglednih ekonomskih i vojnih razloga, i pretvorilo se u veliki rat koji je potrajao blizu pet godina.« Zastao je i otpio viski. »Ako nam to išta pomaže, podstrekač i samozvani voda pobunjeničkih snaga bio je čovek po imenu Hauard F. Džekson.«

»Džekson, a?« Dirk povuče vrh svoje vilice, mršteći se. »Do čega nas to dovodi?«

»Ni do čega. Ono što tražimo ne postoji pod stavkom ‘Džekson’. Kad sam to probao, CI me je prosto uputila opet na pobunu na Prokseti. A pošto je taj prvobitni Džekson zbog ratnih zločina smaknut pre više od sedamsto šezdeset godina, Lasen, jasno, traži nekog drugog ili nešto drugo.«

»Možda traži neki simbol«, reče Dirk zamišljeno »Nešto što je prvobitni Džekson značio ili predstavljao.«

»Ja sam došao do istog zaključka.« Hanter iskapi čašu i pripali cigaretu. »Džeksona su njegovi sledbenici smatrali natčovekom.«

»Natčovek!« Dirk se mrštio ka Hanteru ali ne videći ga. »Ovde na Kajlonu! Pa valjda bismo ga nanjušili?«

»Da sam nadčovek«, reče Kersnej tihim glasom, »ja bih se prikrivao sve dok ne bih bio spreman da dejstvujem.«

Hanter brzo klimnu glavom. »To je razumno, i te kako razumno.«

Dirk posegnu ka najbližoj boci. »I šta da radimo po pitanju našeg supermena, pretpostavljajući, naravno, da je naše nagađanje tačno?«

»A šta bi kog vraga pa trebalo da radimo?« Hamerov glas iznenada je zazvučao

izazivački.

Dirk pocrvene od ljutnje. »Boga mu, pa on je jedan od nas, zar ne?«

»Polako, polako.« Karsnejev glas bio je umirujući ali čvrst. »Prvo, hoćemo da znamo zbog čega ga Lasen traži.«

»Apsolutno se slažem.« Hanter je izgledao ljut i nervozan. »Sa tom solidarnošću nas prvih naseljenika može se i preterati. Lepo je to da mi pričamo kako ćemo ga uzeti u zaštitu ili mu pomoći zato što je pionir kao i mi, ali moramo pre toga i da *razmislimo*. Pre svega, stavili bismo sebe na pogrešnu stranu galaktičkog zakona. Dalje — ako ćemo iskreno — meni baš ne bi prijalo da se petljam protiv uvežbanog ubice. Ja sam dovoljan broj decenija proveo boreći se u provincijama, ali ovo je nešto iz čega možda nećemo izaći živi ako ne upotrebimo mozak.«

»Dobro ti to postavljaš«, priznade Dirk nevoljno. »Ali duša bi htela nešto drugo, nešto sasvim drugo.« Namrštivši se svojoj praznoj čaši, napuni je još jednom. »Pretpostavljam da je ta priča o eliminatorima istinita?«

Hanter polako klimnu glavom. »Bojim se da jeste. Proverio sam to u CI. Postoji, sasvim sigurno, jedna državna organizacija, ogranak Armije, koja se zove Eliminacioni korpus.«

Dirk polako odmahnu glavom. »Odred za ubistva — to se može tako nazvati, zar ne? U ovom veku, u ovim vremenima, čovek ne bi rekao da je to moguće — pa šta kog vraga oni *rade*?«

Hanter se iskrivljeno osmehnu ka njemu. »Pa baš kao što nam je Lasen rekao — ubijaju Džeksona.«

Lasen je ležao u postelji: njegovo mršavo zgodno lice bilo je koncentrisano i zamišljeno. Bio je gotovo potpuno obučen, ali njegovo telo u urednom jednodelnom odelu bilo je sasvim relaksirano.

Eliminator je čekao. Izuo je cipele i raskopčao okovratnik, ali nije dozvolio sebi nikakvo drugo popuštanje spremnosti.

Njegova hotelska soba bila je, kao i on, uredna, ne pretrpana stvarima, i sa svakom stvari tačno na pravom mestu. Elegantni kofer koji je, otvoren, ležao na podu pokraj kreveta davao je samo utisak da se Lasen priprema da se spakuje; samo pronicljiv posmatrač mogao bi zapaziti malu izbočinu ispod čaršava, blizu njegove desne ruke.

Lasen je razmišljao o Džeksonu. Pre ili kasnije glasine će stići do Džeksona, i tada će taj čovek reagovati. Njegovo ime može biti Smit, Hirvord, Braun, bilo koje, ali on će istog trena shvatiti šta te vesti znače. Samo Džekson će znati da je Džekson, jer samo Džekson provodi dan za danom u CI upijajući znanje kao sunđer i, pri tom, dolazeći i do saznanja o sebi.

Kad neki Džekson čuje da je na njegovu planetu stigao eliminator, pred sobom ima samo dva pravca delovanja, i to ili da se bori ili da beži, jer u startu mu je jasno da sakrivanje od eliminatora ne može doći u obzir. Međutim, ni prvo ni drugo rešenje nije srećno, ma koliko da si pametan, jer ako se boriš protiv uvežbanog čoveka iza koga stoji nauka i tehnika cele jedne imperije, šanse nisu na tvojoj strani.

Bežanje je još manje privlačno. Svaka planeta, ma kako razvijena bila, ima samo jednu stazu za bežanje — luke za orbitalne taksije. Da bi se vinuo do orbite, moraš se poslužiti taksijem, drugog načina nema, a zaprečavanje te staze je takoreći isuviše lako. Dovoljno je imati stelarni vozni red, jer taksiji neće poletati dok međuzvezdani brod ne stigne u orbitu. Ne, planeta ima zaista samo jednu liniju spasa, jednu pacovsku stazu, koju je previše lako zapušiti.

Preostaje ti, dakle, jedna alternativa, da ubiješ eliminatora a onda da bežiš, u nadi da ćeš ostaviti svetlosne godine iza sebe pre nego što njegov naslednik produži gonjenje.

U svojoj karijeri Lasen je doživeo mnogo raznih napada, većinom ingenioznih, koji su svi bili unapred osuđeni na propast. Pojedinac koji se upinje da nadigra nauku jedne imperije — to je zadatak koji nadmašuje čak i sposobnosti jednog Džeksona.

Lasen se nasmeši. U tome je nevolja tih Džeksona, pametniji su nego što je dobro za njih, a, štaviše, većinom i nisu pravi nego samo polu-Džeksoni. *Pravi* Džekson bi doveo sebe na takvo mesto da bi izgledi za njegovo otkrivanje i kasnije eliminaciju bili praktično jednaki nuli.

Uredni kofer kod uznožja kreveta blago zazuja, i Lasen se istog časa zateže do pripravnosti. Njegova desnica kliznu pod čaršav i steže se oko drške njegovog fizonskog pištolja, a levica okrete jedan deo kopče njegovog kaiša, čime je aktivirano njegovo lično deflekciono polje.

»Poštanska služba«, reče prijatni snimljeni glas. »Paket za gospodina Lasena.«

Nešto upade, sa muklim udarom, u korpu za prihvat pošte.

Lasen je podozrivo, nepomično, posmatrao mali paket. Automatski poštanski sistem je više nego temeljit u svom radu, tako da odbacuje, sam, sve eksplozive, ali postoji popriličan broj smrtonosnih naprava koje rade bez ikakve upotrebe eksploziva. Video je Lasen male časovničke mehanizme koji ispaljuju otrovne iglice pomoću komprimovanog vazduha, »tretirane« listove hartije koji ubijaju neopreznog čitača tako što impregniraju otrov kroz kožu...

»Poštanska služba«, reče glas ponovo. »Paket za gospodina Lasena.«

Novi tupi udar u korpu.

Lasen se ukoči. Pojavila se majušna tačka briljantnog svetla, ne veća od vrha čiode, i počela da se širi kao malo sunce.

Pored uznožja kreveta, kofer zašišta i poče blago da vibrira. Iz njega su pojurile energije koje su se obavile oko tog mesta, suzbijajući i vraćajući unutra i svetlost i toplotu. Pojavi se utisak gušenja i sve veće slabosti. Briljantni sjaj kao da je uništavao samog sebe, najzad se pretvori u tupo crvenilo koje je zgasnulo u crnilo praćeno ispuštanjem nekoliko sivih pramičaka dima.

Lasen polako ustade i prede preko sobe. Korpa za prihvat pošte još uvek je curila, pretvarajući se u kapi rastopljenog metala, ali ugljenisana masa u korpi bila je već potpuno mrtva.

Odmahnuo je glavom zamišljeno. Pametno, veoma pametno, dva paketa verovatno poslata sa veoma udaljenih mesta ali tempirana da stignu u razmaku od samo nekoliko sekundi. Svaki paket bio je, dakako, bezazlen sam po sebi, ali stavljeni zajedno postajali su smrtonosni. Sve u svemu, ingeniozan metod da se od dve reaktivne materije dobije kritična masa putem pažljivog korišćenja poštanskog sistema.

Zadovoljno je klimnuo glavom samome sebi. Ovaj je pravi Džekson. Štaviše, i još važnije, reakcija je bila brza što je moralo značiti da je u ovom gradu. Možda je čak bio u istoj sali, možda čak za istim stolom, s obzirom da je reagovao toliko brzo.

Lasen slegnu ramenima. Samo-odašiljači beleže detalje o svojim korisnicima, radi zaštite od gubljenja ili prevare; sad je dovoljno samo pogledati evidenciju, i videti ko je Džekson ili ko su njegovi pomagači.

Zamišljeno se pogladio po vilici. Rutina; čim plen reaguje, time se i otkriva, i tu je kraj. Doduše ovaj tip je daleko iznad proseka, reagovao je ne samo brzo nego i precizno, uz dobro planiranje, ali je, kao i svaki Džekson, ispoljio neizbežnu slabost. Karakteristično je da Džeksoni hoće da priznaju da su suočeni sa tehnički superiornim protivnikom, zato što je u pitanju tehnologija proizvedena zajedničkim trudom mnogih, ali nikad, nikad neće da priznaju da je operater koji se tom tehnologijom služi možda inteligentniji, kao pojedinac, od njih, pa zato, na toj tački, gube borbu.

Lasen pripali cigaretu i prede preko sobe. Pošto je načinio prvi potez, Džekson se, verovatno, već spremao i da pobegne. Sad je bilo potrebno samo da on, Lasen, zapuši pacovsku rupu.

Dotakao je jedno dugme. »Halo? Taksi luka? Možete li mi dati datum i vreme dolaska sledećeg zvezdanog broda, molim?«

Hanter otvori vrata svog apartmana, ali samo napola, i zastade, oklevajući. »O, zdravo, Dirk«, reče ne preterano ljubazno. »Nešto važno?«

»O Džeksonu.«

»Ma gledaj — ako imaš nekakav ludi plan, mene ne računaj, to smo razjasnili još na početku.«

Dirk se namršti na njega. »Samo informacije — takve da o njima nemam nameru da pričam u hodniku. Ako ne zameraš...«

»Pa, u redu.« Hanter, očevidno preko volje, stade u stranu. »Uđi.« Mahnuo je rukom prema najbližoj stolici. »Osećaj se kao kod kuće, otkucaću ti jedno piće — viski, kao obično?«

»Hvala.« Dirk se sruči u stolicu i poče da petlja po džepu tražeći cigaretu. »Obazriv si, a?«

»Ja to radije nazivam razumnošću.« Hanter mu dodade piće koje je kompjuter isporučio. »Razlika u mišljenjima, ništa više.« On sede. »Kakve su to informacije?«

Dirk povuče i izduva dim. »Znam sve što ima da se zna o Džeksonu, naime, sve sem njegovog identiteta.«

»Vraga znaš — kako si saznao?«

»CI«, reče Dirk otpijajući viski, pomalo samozadovoljno. »Tražio sam psihijatrijsku tematiku, i posle nekoliko pitanja master-selektor je ukapirao šta stvarno hoću.« Iskapio je piće i spustio praznu čašu na sto. »Džekson je primarni mutant.«

Hanter, koji je upravo završio sa iskucavanjem cifarske šifre za još jedno piće, zamalo da ispusti čašu. »Mutant! Mislio sam da su sve te pričancije o monstrumima lažne i da je dokazano da su lažne? Je l' ti to ozbiljno?«

Dirk ga pogleda pravo u oči. »Apsolutno.« Dohvati drugo piće i rasejano se namršti na čašu. »Kao što nas je Lasen podsetio, mi se ne koristimo Centralom informacija dovoljno a sad, kad sam je ja iskoristio, dođe mi da poželim da nisam — mi smo svi mutanti.«

Hanter odjednom poblede, samo malo. »Kako to?«

Dirk slegnu ramenima. »Rani dani atomistike, nezaštićeni brodovi kad smo počeli da jurišamo na kosmos.« uzdahnuo je. »Prema tvrdnji CI, osamdeset pet odsto ljudske rase sačinjavaju mutanti.« Našao je još jednu cigaretu i brzo je pripalio. »Prirodna stvar, najsloženiji deo tela stradao je prvi — mozak. Gotovo svi mi imamo — kako da se izrazim — abnormalne dodatke.«

»Ja se ne osećam nimalo različitim.« Hanter se nasmeja slabim smehom, bez veselja.

»I ne treba, tvoja abnormalnost je latentna, jer nisi primarni, u tome je razlika između tebe i — Džeksona.«

»A šta je zapravo Džekson?« Hanteru je vidno laknulo.

»Ljudsko biće sa neshvatljivo visokim koeficijentom inteligencije — ukratko, natčovek.«

Hanter opet nabra obrve. »Šta je loše u tome ako imamo nekoliko supermena medu sobom?«

Dirk slegnu ramenima. »Na žalost, i, čini se, neizbežno, oni su svi do jednog totalni paranoici. Prvi Džekson je imao neki zapanjujući QI , neverovatne sposobnosti liderstva i organizatorstva, i nepopustljivo uverenje da je baš on Izabrani spasilac čovečanstva.« Dirk odmahnu glavom, mršteći se. »I malo je nedostajalo pa da to i dokaže, njegova desetoplanetna autonomna država je zamalo uspela da potuče Imperiju.«

A leka nema?«

»Nema. Kondicioniranje ostavlja balavog idiota, što je surovije nego egzekucija, a čuvanje Džeksona u zatvoru je toliko nesigurno, da se ne isplati pokušavati.«

Hanter podiže čašu, zapilji se u nju neraspoloženo, i opet je spusti iako nije ni kap popio. »To opravdava Lasena, ili ne?«

Dirk raširi ruke nagoveštavajući bespomoćnost. »Nisam ni moralista ni filozof — bilo je deset miliona mrtvih u pobuni na Prokseti.«

Hanter poče da srkuće, ali ukus pića nije osećao. »Znači negde na Kajlonu postoji jedan Džekson; mi sad znamo istinu i mislim da smo time izvučeni iz problema.«

Dirk iskapi čašu i tresnu je na sto. »Ma kako da ne, a da si *ti* Džekson baš bi ti se dopala takva lojalnost, a? A šta se pa ja svađam sa tobom.« Ode krupnim koracima do vrata koja se pred njim otvoriše. »Vidim da sam ovde gubio vreme, možda ću negde drugde naći kolonistu koji ima petlju i ...«

Vrata su skliznućem u zatvoreni položaj presekla njegove završne reči.

Hanter je, još uvek namršten, gledao za njim nekoliko trenutaka, zatim slegnuo ramenima. Jadni stari Dirk, smiriće se kroz desetak minuta, a onda će početi da upotrebljava mozak. Sutra će se, nesumnjivo, vratiti, crven u licu, i izviniti. A baš neki šarmantan čovek, mora ti se dopadati i uz svu tu nestrpljivost i sklonost ispadima.

Hanterove misli okrenuše se važnijim pitanjima. Dirkove informacije su objasnile mnogo stvari, a naročito činjenicu da svako mora, po zakonu, da se podvrgava zaludnim psihijatrijskim testovima dvaput godišnje. Vlasti, dakle, ne samo što tragaju za Džeksonima, nego i nastoje da ih unište u startu, pre nego što se Džeksoni potpuno razviju. Da li su zbog toga Loson, Miker i još nekoliko ljudi odvedeni na specijalističko lečenje odmah posle testova? Počelo mu se činiti da bi to mogao biti razlog.

Bilo je još važnih pitanja bez odgovora. Šta pretvara normalnog u primarnog, potencijalnog u aktivnog?

On zamišljeno pritisnu pozivno dugme i odabra broj Centrale informacija.

Odgovori su bili detaljni ali opskurni i svodili su se na dva faktora shvatljiva laiku: emocionalni šok i životna sredina koja navodi na paranoju.

Hanter razmisli o ovome. Nije li to uzrok neobičnog društvenog uređenja koje je na snazi u celoj Imperiji, a po kome čovek može postati predsednik, gradonačelnik, ministar, general ili kakav drugi izvršni funkcioner ali to može ostati samo šest meseci? Posle isteka tog roka, čovek, po ustavu i po galaktičkom zakonu, mora da napusti vlast i preda je nekom drugom.

Kaže se da vlast korumpira, te bi se moglo zaključiti i to da dugotrajno ostajanje na poziciji vlasti može voditi ka paranoji. Čovek koji je predugo ostao na vlasti može početi da zamišlja da ima božanske osobine i može se preobratiti u Džeksona.

Naravno, to možda nije celo objašnjenje, ali svakako pomaže da se shvati kolebljivost državne uprave i razbešnjujuća promenljivost politike. Te stvari proističu iz kratkotrajnosti mandata koja, međutim, nije uvedena bez razloga.

Hanter uzdahnu i sede. Pretpostavljao je da će pre ili kasnije čuti šta se dogodilo i ko je bio Džekson. Molio je boga da to ne bude niko od njegovih prijatelja. Ova pomisao ga navede na kudikamo povoljnije osećanje prema Dirku koji, nesumnjivo, upravo u ovom trenutku pokušava da smuva nekog drugog nesrećnika i organizuje neki neizvodljiv pokušaj spašavanja.

Ova poslednja pretpostavka bila je tačna. Dirk je u tom času intenzivno obrađivao Kersneja.

»Žao mi je, Dirk.« Kersnej je polako odmahivao glavom. »Ne verujem da me se to tiče. Imaj u vidu da sam ja imigrant a ne kolonist, ja sam ovde tek dve godine.«

»Cepidlačiš, primili smo te, učinili smo te jednim od nas, samo se ...« Dirkov glas, sav u tonu navaljivanja, iznenada zamuknu. Zurio je mimo Kersneja, u malu spavaću

sobu. Kad je opet progovorio, njegov ton bio je prijateljski i maltene preterano ležeran. »Ideš na letovanje?«

Kersnej pogleda na polu-spakovane kofere i reče, olakim tonom: »A, ono — ne, nije letovanje, stari druže, nego neki poslić u provinciji, nekakva administrativna petljanja u Salcportu.«

Dirk upali cigaretu. »Lebdilica za Salcport je otišla pre osam sati«, reče on nezainteresovano. »Sledeća ide tek kroz deset dana.«

»Stvarno?« Kersnejevi zubi zasijaše za kratko, otkriveni lažnm osmehom. »Onda ću morati da čekam, sigurno sam greškom uzeo neki stari red vožnje.«

»Sigurno da.« Dirk se nasloni na zid i zapilji u spavaću sobu. »Za provinciju čovek ne treba da pakuje stelarne kofere.«

»Ja ih pakujem — šta ti to smeta?«

Dirk izduva dim. »Pancer-crvi će pojesti sve sem brava u roku od trideset minuta, kad stigneš tamo.«

»To je moja briga.« Kersnej pređe preko sobe i izvadi jedno odelo iz plakara. »Popričaćemo neki drugi put, a? Sad sam malo zauzet — ako nemaš ništa protiv?«

Dirk se odvoji od zida. »Ma sigurno. Čak i ja mogu da shvatim vrlo jasan nagoveštaj.« Na vratima se okrenuo. »Srećno, Dejv. Njemu nećemo nikako pomoći, a ako nađemo način da go ometemo, to ćemo uraditi vrlo temeljito.« Vrata za njima kliznuše u zatvoreni položaj.

Kersnej ostade sam, zapiljen u jednu tačku ispred sebe, ne gledajući zapravo ni u šta. Znači, Dirk zna, ili misli da zna, istinu. Ispod fasade galamdžije i plahoglavaca krio se, dakle, pronicljiv, jedinstveno opservantan čovek, jer malo ko bi uočio te kofere i odmah izvukao pravi zaključak. Njegova lojalnost, mada uzaludna, bila je ne samo shvatljiva, nego i tipična za pionire u svim tim kolonijama. Kersneju je bilo jasno koliko je lako moralo biti Hauardu F. Džeksonu da spoji deset planeta u zastrašujuću celinu. Kolonije su plodno tlo za pobune, ne zato što mrze Zemlju nego zato što su u takvim okolnostima. Borba za opstanak na nekoj neprijateljski nastrojenoj planeti dovodi do neuobičajeno velikog stupnja jedinstva, boriš se zajedno sa svojim komšijom, rame uz rame, i naučiš da, ako to nećeš, obojica ginete. To, naravno, daje stav »moj-sused-pa-makar-ne-bio-u-pravu«, što znači da će stranci biti isključeni.

Zazvonio je »prodž«, prekinuo mu tok misli. Kersnej razdražljivo preokrete dugme za prijem. Šta je sad?

»Putujete negde, gospodine Kersnej?« Projektovana trodimenzionirana slika Lasena pogledala je značajno prema koferima.

Kersnej slegnu ramenima, blefiranje očito nije dolazilo u obzir. »Nisi gubio vreme«, reče ravnim tonom.

»Nije bilo teško ući u trag tvojim pomagačima.« Projekcija zastade da pripali cigaretu. »Ono sa reaktivima je bilo fini trik, ali bojim se da nećeš dobiti drugu priliku. Nema vremena. Da li ćeš se predati ili više voliš da stvari uradimo na onaj grubi način?«

Kersnej načini mali gest šakom. »Na grubi.«

Lasen se bledo nasmeši. »Odlično, bojao sam se da ćeš me razočarati. Gde ćemo?«

»Srešču te u bregovima negde duž istočnog druma sutra u podne.«

»I ti se nadaš da ćeš me se otarasiti u dvoboju?«

»Nešto u tom smislu«, reče Kersnej bezizražajno.

»Vreme i datum bi mogli biti značajni.«

Kersnej slegnu ramenima. »To si verovatno i sam ukapirao. Taksi uzleće u tri popodne po standardnom vremenu, znači ako pobedim imaću vremena da stignem na njega.«

»A veruješ da ćeš pobediti?«

Kersnejeva vilica se pomače malo napred, izraz lica je dočaravao tvrdoglavost. »Mogu se nadati.«

Njegov sagovornik je zurio u njega jedan dugi trenutak, a onda progovorio. »Nada je luksuz koji ti sebi ne možeš stvarno dozvoliti, Kersnej.«

Začulo se jedno tiho »škljoc«, i projekcija je iščezla.

Lasen se popeo u drumsko vozilo bez žurbe i ponovo proverio sve kazaljke na dodatnim instrumentima. Šest sati je utrošio pripremajući ovo vozilo, i bio je uveren da su promene koje je uneo dovoljno obimne da pokriju većinu mogućih opasnosti.

Ovaj Džekson je daleko iznad proseka, pa zato nije verovatno da će se u pogledu naoružanja osloniti isključivo na svoju ličnu veštinu. Eliminator planira, spreman je za razne eventualnosti pre nego što one iskrsnu.

Lasen dotače dugme startera, pritisnu pedalu za potisak, i oseti kako vozilo bez točkova glatko kreće napred na svom vazdušnom jastuku.

Posle deset minuta vožnje, njegovi instrumenti mu rekoše da ga neko prati. Drugo vozilo uporno je ostajalo na rastojanju od oko tri kilometra iza njega.

Slegnuo je ramenima. Kolonisti, verovatno obuzeti zabludom da mogu pomoći beguncu kad počne pucnjava. Pa, oni neće biti prvi domoroci koji su se isprečili na putu pravde i poginuli zajedno sa beguncem kome su pokušavali da pomognu.

Kola se iznenada trgoše: njegov dodatni kočioni sistem je proradio. Klizajući se, vozilo se zaustavi.

Jedva tridesetak metara ispred njega mlaz belog plamena šiknu trideset metara u vazduh. Na drumu ostade široki, plitki krater.

Lasen prebaci kočioni sistem ponovo na normalu i obazrivo priđe tački eksplozije. Bilo je blizu, njegovi instrumenti su opazili i aktivirali minu u poslednjem trenutku, jer, još jedan sekund ...

Kroz prozor kola posmatrao je krater i mrštio se. Miniranje je kao manevar bilo stara stvar, ali primenjena mina je zasluživala da čovek zastane i razmisli. Samo jedan eksploziv može ostaviti ovako uglačan krater, a to je trahonit.

Lasen je gledao nezadovoljno. Teško je zamisliti da jednu nestabilnu supstancu kao što je trahonit proizvede neko izvan kompletno opremljene laboratorije, a ovaj Džekson ne samo što je to postigao, nego je čak sabio te nestabilne elemente u minu veličine pilule koju je mogao, možda, i da postavi jednostavnim izbacivanjem kroz prozor svog automobila.

Lasen oseti znatno povećanje opreznosti, ako ne i respekta.

Posle još tri minuta vožnje, on zaustavi kola i ugasi motor.

Zašao je već duboko u oblast bregova od golog mrkog kamena. Po stranama bregova ležale su tu i tamo razasute stene iste boje. Od grada se udaljio već oko 65 kilometara. Zaključio je da će ga Džekson čekati u zasedi negde na sledećih pet ili šest kilometara.

Lasen se nagnu napred i poče da manipuliše svojim instrumentima za traganje. Kroz nekoliko minuta otkri otkucaje jednog srca, i, nekoliko sekundi kasnije, obrazac nečijeg disanja.

Pažljivom triangulacijom odredio je odakle to dolazi, zatim dohvatio radar-dvogled i proučio uzlazne padine levo od druma. A-ha, da, na samom vrhu brega, između dve velike stene, opružen potrbuške. Ne baš prefinjeno odabrana pozicija, ima, doduše, brisani prostor ispred sebe, ali iskusniji borac bi odabrao poziciju sa otežanim pristupom, gde bi svaka pristupna putanja mogla biti minirana. Brisani prostor ne daje Lasenu nikakav zaklon, ali ne daje ni pogodna mesta za mine.

Dobro, udaljenost 1.695 metara, izlazimo i sređujemo ovu stvar pešice.

Lasen se pripremio bez žurbe. Pritegao je futrolu pištolja uz svoju butinu, dodirivanjem kopče kaiša podesio svoje deflekciono polje, iskočio iz vozila, pažljivo zaključao vrata za sobom.

Nije razmišljao o kolima koja su ga pratila. Te ljude je mentalno već otpisao izrazom »domoroci« Pošto su to urođenici, ne mogu imati oružja zbog kojih bi se trebalo zabrinjavati, deflekcioni energetski štit Korpusa u stanju je da odbije paljbu svakog ručnog oružja. Oni bi mogli, dakako, da pokušaju da sabotiraju njegovo vozilo. Pa, nek' pokušaju. Kad se bude vratio, neće ga preterano uznemiriti potreba da udarcima nogu odbaci u stranu nekoliko ugljenisanih leševa.

Iznenada tup udar, nekakav projektil je udario u prašno tle pokraj puta i izbacio uvis mlaz prašine.

Lasen slegnu ramenima nezainteresovano, napusti drum i poče da se penje kamenitom padinom. Nema žurbe, u svakom slučaju će morati malo da pričeka. Fizonski pištolj se može efektno ispaljivati iz unutrašnjosti zaštitnog polja, ali domet mu je ograničen. Na rastojanju od sto pedeset metara pištolj će brzo eliminisati i Džeksona i tu ogromnu stenu iza koje on zamišlja da se sakrio.

Iznenada, kuršum pljusnu u zaštitno polje i odbivši se u stranu, odskiča u daljinu.

Lasen se nasmeši sa blagim prezirom i zastade da pripali cegaretu. U ovom delu posla uvek je prilično uživao. Kroz nekoliko minuta ovaj Džekson će nesumnjivo prebaciti svoje oružje na rafalnu paljbu, pa će ispaljivati duge, frenetične rafale u uzaludnom naporu da ga zaustavi.

Još jedno tane pljusnu u zaštitno polje, pa još jedno, i još jedno. Posle desetog direktog pogotka, jedan kompaktni mehanizam pričvršćen kaišem uz Lasenov ručni zglavak poče da se oglašava oštrim urgentnim piskanjem. Lesen pomalo kruto podiže levu ruku i zagleda se u taj instrument, a neka hladnoća kao da pođe iz njegovog želuca nagore. Ovo nije moguće, jednostavno nije moguće.

Majušna kazaljka ja opovrgavala njegovo negiranje; preciznom indiferentnošću, već je podrhtavala na crvenoj liniji opasnosti.

Hladnoća u Lasenovom želuci kao da se sad podigla i obuhvatila i njegovo srce. Kuršumi su bili »nameštemi«, svaki je u sebi imao po jedan minijaturni mehanizam za crpljenje energije. Svaki sledeći metak odnosio je nove količine snage iz Lasenovog deflektorskog polja.

Sa tupom rezignacijom Lasen uvide da je prešao tačku bez povratka. Žrtva je još izvan domašaja njegovog fizonskog pištolja, ali može da se saseča pre nego što on stigne do strujnog kola. Ovde nema nijedne stene iza koje bi se sakrio dok podešava i menja kola da bi ojačao polje ...

Teturavo potrča prema dalekim stenama, znajući da je sa ovim Džeksonom izgubio.

Njegov um je tupo pokušavao da nađe razloge. Ne postoji ništa što bi moglo da probije zaštitno polje kakvim se služi Korpus, a ako postoji...

Tek je počinjao da shvata, kad dvadeseti metak probi oslabljeno polje i raznese njegova pluća na komade.

Kersnej polako siđe niz nagib i stade, zureći dole, u nepomično telo. U smrti Lasen kao da je izgubio svoju aroganciju, lice mu je bilo mirno i spokojno kao kod usnulog deteta.

Kersnej polako odmahnu glavom, samo napola svestan povika koji su dopirali iz daljine.

»Dejv, probudi se, ovde smo.«

Okrenuo se polako. Na dalekom drumu jedna figura je stajala pokraj jednog olupanog starog vozila sa vazdušnim jastukom i mahala mu.

»Ovde smo — ovde. Možemo da te dovezemo do taksija, ali ima samo nekoliko minuta viška.«

Kad je stigao do njih, video je da Hanter sedi za volanom, sav zguren napred, a da Dirk drži vrata otvorena, spreman.

»Ubio si ga.« Hanterov glas bio je ispunjen strahopoštovanjem. »Oborio si jednog eliminatora.«

»Uništićemo oba vozila kasnije«, reče Dirk. »Ako sledećim brodom dođe neki njegov naslednik, neće mu biti lako da sazna stvarne činjenice. Niko na ovoj planeti neće mu dobrovoljno dati obaveštenja, po tom pitanju možeš da spavaš mirno.«

Kersnej začu sebe kako govori: »Moraćete da dignete Lasenova kola u vazduh, verovatno su minirana.«

»Sredićemo to — ulazi.«

Kersnej je još jednom pogledao natrag, dok je vozilo hitro letelo niz krivudavi put. »Ne biste mogli da uredite jednu tihu sahranu za njega, a?«

»Sahranu!« Dirk je zurio u njega, sa maltene besnim izrazom na licu. »Kog će nam vraga to? Ne želimo da skrećemo pažnju na ovo kad sledeći ubica dođe. U svakom slučaju, pancer-crvi će pojesti telo, uključujući i sve kosti, u roku od najviše dvanaest sati. Pogreb!« On frknu. »Zbog čega?«

»Poginuo je obavljajući svoju dužnost, nije li to dovoljno?«

Dirk se grubo nasmeja. »Kad počnem da izmišljam poslednje počasti za ubice, biće to znak da sam skrenuo s pameti.«

Kersnej slegnu ramenima. Nije uspevao da komunicira, i nikad neće uspeti. Pretpostavljao je da je to razumljivo, oni izvan Korpusa vide samo jednu stranu medalje. A ipak, mada oni to ne shvataju, u onim bregovima je ostalo da leži telo čoveka koji je bio odan dužnosti, ili, ako je to lepše reći, telo heroja.

Čoveka čiji je opasni posao bio da lovi i uništava intelektualne podivljale zveri koje su nekako uspele da izmaknu pažljivim psihijatrijskim testovima i kasnije se uzdigle i zapretile strukturi društva.

Divlje zveri sa kojima bi slabo opremljene lokalne vlasti teško izlazile na kraj, tako da bi svaki put izginulo mnogo dobrih ljudi uključenih u poteru i uz njih i mnogo nedužnih građana.

Divlje zveri koje su, tokom poslednjih osam stotina godina, naplatile račun u iznosu od osamdeset i sedam miliona ljudskih života.

Iznenada je postao svestan da vozilo stoji i da mu Dirk već pomaže da izađe.

»Rek'o sam ti da ćemo uspeti, imaš još šesnaest minuta.«

Kersnej pogleda nazad ka dalekim brdima. Da, heroj, odabran, kao i svaki eliminator, ne zbog toga što je sposoban da hladnokrvno ubija, nego zato što je odan ljudskoj rasi.

Eliminator zna da je osuđen na propast još onog trenutka kad potpiše potrebne dokumente.

Ne može se kratkotrajno služiti u Eliminacionom korpusu, jer je posle prvih nekoliko ubistava eliminator isuviše mentalno poremećen da bi se povukao i posle živeo sa svojom savešću.

Posle još nekoliko ubistava, eliminator pređe tačku bez povratka i postaje uveren u sopstveni božanski imunitet, uveren da se takav duhovni proces ne može njemu dogoditi.

Nigde u čitavoj Imperiji ne postoji dužnost tako teška i tako usmerena ka paranoji. Agent neizbežno prelazi iz latentnog u aktivno stanje i postaje isti kao oni koje mora da uništava.

Korpus, koji brižljivo nadzire svoje pripadnike, zna kad je došao kraj korisnosti jednog agenta, i tada mu daje još jedan zadatak, koji izgleda rutinski.

Kao kroz ćebe čuo je sopstveni glas kako govori: »Hvala vam obojici, hvala vam.«

Da, zadatak koji liči na rutinski a u stvari je klopka. Na čijem kraju čeka neko pripremljen.

»Da, da, zbogom... zbogom...«

Ubica Džeksona se polako okrete i ode prema svemirskom taksiju koji je čekao na pisti.

Živko Prodanović

Psi u večernjoj oluji

Jedva je stajao na nogama i nije imao previše pouzdanja u vlastitu sposobnost kretanja. Koljeno ga je boljelo bez prestanka. Možda bi mu bol bila podnošljivija kada bi imao neki cilj hodanja, no, sada su svi pravci bili mogući, otvoreni, dohvatni, neizmjerno izazovni i samim time njemu apsolutno nepotrebni. S time nije mogao ništa učiniti. Njemu je trebao samo jedan pravac, određenost, svrhovitost. Dostižni cilj kretanja. Neodlučno se okrenuo oko sebe. Nije osjećao stopala. Isprekidano je disao. Okrenuo se opet oko sebe. Slabašna nada da će to donijeti odgonetku i naznačiti određeni pravac nestala je istoga časa kada je završio s okretanjem.

Više nije mogao izdržati. Sada mu je neophodno bio potreban siguran oslonac, zid, stup, stepenište, ograda, bilo kakva klupa, bilo što čvršće od njega samog. Trenutak predaha. Preuređenje tokova misli. Da li je negdje opazio ogradu od kovanog željeza? Da, ali je sada daleko. Da li postoji obična drvena klupa koja će mu pružiti toliko potrebno utočište? Tko bi to znao. Pokušao je sabrati misli. Prsti ruke tražili su nešto po džepovima kaputa; uzaludan napor da se pronađe ništa. Odmah je znao da nema ništa u tim džepovima, ali nije mogao odoljeti iskušenju. Svi džepovi bili su prazni. Praznine očaja. Trebao je pronaći nešto, a znao je da neće naći ništa. Odmah je to znao. Ništavilo traženja. Čak i nije znao što treba pronaći, ali je znao da to neće naći. Da li je to ono što je sada trebalo činiti ili je postojalo i nešto drugo? Što? Hodati i tražiti?

Da li je hodanje traženje?

Ako pronađe što traži, dali će to prepoznati na vrijeme? Vjerovatno hoće, jer je misao o potrebi traženja duboko u njemu. Mora pronaći nešto. O sebi samom.

Zateturao je. Bol u koljenu postajala je nepodnošljiva. Zastao je, bolom zaustavljen. Da li je i stajanje jedan od mogućih pravaca? Lijevo, desno, naprijed, natrag, sjever, jug, istok, zapad, stati! Biti na jednom mjestu. Doći do tog mjesta i ne napuštati ga. Postoji mogućnost da je to ono što mora učiniti.

A možda ne smije stati? Niti podleći takvim mislima, koje bi ga zaustavljale prije nepoznatog cilja.

Košmar hodanja. Korak po korak, bol po bol, strah po strah. Utrošeno je mnogo preostale unutrašnje snage da se to učini. Istraživanje mogućih pravaca. Ispitivanje okretanja. Nadvladavanje bolova. Makar poludio od njih. To nije važno, jer i ludilo može biti pravac kretanja. Da li se od njega očekuje da krene neispitanim stazama ludila i u tom košmaru pronađe ono što treba znati? Glupost! Ludilo se ne smije dogoditi. To bi bio poraz na koji nema pravo.

Ljudi koji su prolazili pokraj njega gledali su ga s prezirom ili sažaljivo. Ulica je bila prostrana. Možda bi mu i pomogli kada bi im kazao što ga tišti? Neki od njih izgledali su prijazno, prijateljski, kao da mu žele pomoći. Ili su to krive procjene njegovog izmučenog mozga. A da li i mogu pomoći? Smije li ih uvući u svoju muku? Bol u koljenu više nije tako snažna. Barem je nešto bilo jasno — samo mora izdržati ono što je pred njim.

Pružao je vrlo jadnu sliku. Poprilično neobrijan, mršav, visok, s tamnim podočnjacima koji nisu slutili na spokoj, jer bi iznad njih na trenutak dvije crne zjenice suludo zasvrdlale po prostoru ulice. No, to je kratko trajalo, oči su lagano suzile i uglavnom su imale vodnjikav izgled, što je prekrivalo oštrinu pogleda.

Prostor ulice nije donosio nikakvu odgonetku, zašto onda dalje naprezati oči?

Umor je sve više nadvladavao ostatke snage. Koliko dugo već nije spavao? I gdje? Zar je imao vremena i mjesta za

san, snivanje, odmor?

Razbarušena kosa, cijeli njegov jadni izgled i nesigurni hod prolaznicima su odavali samo jedno.

— Pijana budala — progovorio je jedan prolaznik.

— Sramota — dodao je drugi.

— Takvim je mjesto u zatvoru — bio je siguran treći glas s ulice.

— Zar i ja tako izgledam kada previše popijem — zapitao se u sebi jedan vremešni prolaznik i žurno odjurio s tog žalosnog poprišta na kojem je neki neznanac, propalica, pijanac, uzalud vodio svoj tihi rat s ravnotežom.

Oslonca nije bilo, ustvari nije ga primjetio, iako mu je bio nadohvat. Slike koje su još malo prije bile jasne, nestale su. Sve je bilo moguće. Stvarno je nestvarno. Grad i onako nije poznavao. Sve što je vidio bilo mu je nepoznato. Bilo mu je, uostalom, svejedno gdje se nalazi. Kakva je razlika između pustinja i grada? Nikakva, barem ne za njega. Znao je samo da je nekako stigao do tog mjesta i da obavezno mora ići dalje. Bez obzira na izmaglicu pred očima, na bol u koljenu, na zlobne primjedbe prolaznika, bez obzira na sve, pa čak i bez obzira što nije mogao spoznati svrhu svojeg kretanja u tom širokom gradskom prostoru.

Crnilo mu se pred očima i to ga je spriječilo da ugleda zid jednog obližnjeg dvorišta. Na njega se mogao, da ga je spazio, osloniti i u kratkom odmoru pronaći nešto snage da sredi nepovezane misli i još jednom pokuša razjasniti svoju pojavu u ovom prostoru. To je, doduše, u nekoliko posljednjih mučnih sati već nekoliko puta pokušao dokučiti, ali, kao i sve što je činio, nije mu polazilo za rukom. I što je najgore — znao je da je to on, ali nije znao tko je taj on. Sebe samog nije prepoznavao.

Odijelo na njemu bilo je dobre kvalitete, elegantno, barem je nekada bilo takvo. Vjerovatno je bilo i skupo. Iako je to mogao biti neki trag ipak je slutio da neće doznati ništa ako bude istraživao svoj socijalni status, svoje porijeklo. U normalnim okolnostima to bi bio najkraći put da dozna osnovne podatke o sebi, da se odredi u vremenu i prostoru, ali bilo je sve očitije da za njega ne vrijede uobičajene normalne okolnosti i da se njegova veza s ovim prostorom mora potražiti na neki drugi način.

Odijelo mu je bilo elegantno, da, ali i prašnjavo, prljavo. I ta bol u koljenu. U manjem ili većem obimu stalno je tu. Prljavština mu je još govorila da se nije kretao samo po gradskom asfaltu, nego i po drugačijem terenu. To je moglo imati neki prepoznatljiv značaj, jasno, ako se uspije prisjetiti o kakvim je to drugačijim terenima mogla biti riječ i kako je došao do njih.

Bio si pas i psi će te rastrgnuti!

Odgovor se približavao.

Srušio se na pločnik

Bio si pas i psi će te rastrgnuti!

Bio si pas i psi će te rastrgnuti!

Suluda rečenica, užasna misao. Prijeteća rečenica. Rečenica straha. Dolazi iz tajnih krajolika bezumlja, ali nije bezumna. Stalno se ponavlja, negdje u njegovoj nutrini obnavlja svoju jezovitost i užurbano se vraća. Nema prepreke koja bi ju zaustavila. Nema bola nad kojim bi se sažalila. Nema visine na koju ne bi doprla. Nema skrivenog mjesta koje ne bi pronašla. Bio si pas i psi će te rastrgnuti! Opet je rečenica protutnjala mozgom. Kada se pojavila samo je ona postojala. Ništa drugo, samo ona, strašna, a nakon nje — ništavilo, strah, panika, očaj, beznađe.

Prolaznici su nestali u gustoj, ljepljivoj izmaglici, ružni, izvitopereni i nedorečeni i nije osjećao niti najmanju potrebu da krene prema njima. Pokret? Zašto? Nema smisla pokretati se.

Ležao je na sivom pločniku bezbojnog nepoznatog grada. Bio si pas i psi će te rastrgnuti! Jasno, to je odgovor na sva pitanja. Nitko mu nije mogao pomoći. Nitko mu i ne treba. Želio je ostati u tom položaju, barem ga ozlijeđeno koljeno nije boljelo i više se nije plašio padanja. Dobro je ležati. I na asfaltu. Sada je dobro. Rečenica je strašna, ali mora imati i svoj tajni smisao, poruku. Bio si pas i psi će te rastrgnuti! Otvarali su se vrletni bezdani. Ponori u kojima se umire sam.

Ležao je, a pred nastupajućom olujom koja se nenadano najavila ljudi su bježali kućama i nisu imali vremena za pijanca koji se izvalio na pločnik.

Psi nikada ne piju, razmišljao je, sakupljao preostale misli, ne, psi ne piju alkohol.

Čak se i nije začudio činjenici da konačno zna nešto određeno o nečemu.

Psi su neumoljivi. Oni znaju svoj posao, oh, savršeno dobro ga znaju.

Još jedan podatak, još jedna izvjesnost.

Večernje nebo pretvorilo se u olujni košmar. Odvukao se do nekog obližnjeg natkritog prolaza. Tu je mirno ležao, zaklonjen od kiše i vjetra. Jasno je raspoznavao stvari oko sebe. Oluja!

Prema njemu kroz silne mlazove vode išao je čovjek u tamnoj uniformi. Pokraj njega stupala su dva ogromna crna psa. Njima kiša nije smetala.

— Čudno da si još živ — reče čovjek u uniformi.

— Zašto? — zapita.

— Putovanje bez opreme je vrlo opasno. Šok prolaza kroz vrijeme uništava neopremljene.

Tišina. Tišina govora. Oko njih oluja.

— Bio si budala kada si pobjegao — nastavi čovjek u uniformi.

— Činjenica da sam to učinio znači već nešto, zar ne? — mirno je odgovorio.

— Potrudit ćemo se da to nitko ne dozna.

— Istinu ne možete sakriti. U najmanju ruku vi ćete znati da sam to učinio. Upravljači i progonitelji.

— Bjegstvo u prošlost je zabranjeno. To znaš? — zapita nakon kraćeg razmišljanja čovjek u tamnoj uniformi.

— Sada opet znam.

— Upravljači ne vole takve.

— Kakve?

— Neposlušne. One koji se bune. One koji bježe. Takvi su štetni. Bit ćeš kažnjen.

— Kazna je živjeti poslušno.

Psi su se spremali na skok.

— I ti si bio progonitelj.

— Zato sam i pobjegao.

— I što si postigao? Ništa.

— Tu se jako varaš. Dokazao sam da nikada nisam bio pas. Dokazao sam da Upravljači ne mogu kontrolirati svakog i svugdje. Time sam postigao puno.

— Tvoj dokaz je kratko trajao.

— Ali ostaje za vječnost koju ti nikada nećeš moći shvatiti. Na svu sreću ima onih kojima će moj bijeg nešto reći.

— Mene nećeš zbuniti — bijesno reče čovjek u tamnoj uniformi i mahne rukom.

Psi su skočili.

Krik umiranja, hropac iz razderanog vrata. Čovjek u tamnoj uniformi i njegovi psi vratili su se u oluju.

»AUTORSKA JAMA«

• Približno u sedmoj godini počela sam čitati naučnu fantastiku; volela sam je uvek, jer u naučnoj fantastici nije lako pogoditi, posle pročitane treće strane, šta će se desiti na kraju knjige — Istakla je Dženet Moris u razgovoru sa Čarlsom Platom *SFR*, 1983. godine

Sedim sa Dženet Moris u autorskoj jami. Ne zovu to tako, jasna stvar, ali ona to jeste, to je pravi naziv za taj spušteni ograđeni deo prostorije, u podrumu ogromne knjižare »B. Dalton« na Petoj aveniji u gradu Njujorku. Pisce strpaju u jamu, a kupci dolutaju vođeni dokonom radoznalošću pa stoje duž ograde kao klinci kad gledaju životinje u zoološkom vrtu.

Sad je u »B. Daltonu« nedelja naučne fantastike, ja se u jami trudim da pravim promociju knjige Tvorci snova; Dženet nudi da potpiše primerke svog romana Igračica snova, a oboje trpimo maltretiranje od strane jednog literarnog snoba u prljavom kišnom mantilu. »Ja sam prestao da kupujem naučnu fantastiku«, žali se taj. »Nema pisaca koji koriste solidnu, najnoviju nauku, i pišu dobrim stilom, i daju jaku karakterizaciju.«

Nemam taj stomak. — smučilo bi mi se — da počnem s njim da diskutujem. Ne mogu ozbiljno da prihvatim takvu situaciju; suviše je neugodna.

Ali za Dženet Moris malo šta u životu je suviše neugodno, a sve što je u vezi sa njenim poslom ona prihvata ozbiljno. Zato se baca u bitku sa tim dobacivačem. »Postoji jedan autor u SF polju danas, koji daje sve te karakteristike koje vi tražite«, saopštava.mu ona.

»Je l'? A ko?«

»Ja«, kaže Dženet Moris, tonom kao da je to nešto što je trebalo da mu bude očigledno.

Pa, dobro, ta vrsta akviziterstva može prodati nekoliko knjiga više, ali, u isti mah, može i zasmetati ponekome. Nekim muškarcima, naročito, nije baš jasno kako da reaguju kad Dženet Moris navali kao da je diplomirala iz predmeta »agresivno samopouzdanje« i počne da im drži predavanja o svemu, od fizike čestica do vatrenog oružja. Ne dopadne im se ni kad ih ona pobedi u fliperu. A postoje i žene kojima se Dženet Moris ne sviđa — na primer, zato što se ne pridržava feminističke linije. U njena prva četiri romana (serija »Silistra«), glavna junakinja je bila jedna svojevrsna naučno-fantastična prostitutka, koja je nebesa, smatrala da nije samo njen posao, nego i njeno zadovoljstvo, da je muškarci koriste. Čini se da Dženet Moris ne veruje u ravnopravnost polova i ne odbacuje sve stare uloge. Ona čak za sebe ponekad upotrebi izraz »devojka« — i samo se napola šali.

»Postoji primesa satire u svemu što radim. A serija »Silistra« bila je zamišljena kao kulturni protivotrov za preteranosti ženskog oslobodilačkog pokreta, koji je upravo tada bio na vrhuncu, i za koji sam smatrala, i sad smatram, da je pogrešan. Ne vredi izaći nasred ulice i vrištati da hoćeš svoja prava, imati napad besa, što je česta ideja nekih žena kad pomišljaju kako da dobiju ono što žele. To u realnom svetu ne uspeva«.

»Sem toga, u »Silistri« sam bila pod uticajem Eda Vilsona i sve te sociologije. Skidala sam socijalno kondicioniranje i pokazivala šta ostaje — genetska realnost, koju sam izvela iz sociobiologije.«

Zamolio sam je da mi kaže o čemu se, otprilike, radi u toj »sociobiologiji«, pošto to ne znamo svi.

»Pa, Vilson kaže otprilike ovakve stvari:

'Žudnja za kreativnošću može biti nerazdvojno povezana sa željom da se poseduje i dominira.' To je citat iz zaključka. Silistranske žene misle na ženski način, one nikad nisu momci u ženskoj odeći. A muškarci su tipa ili-se-bori-ili-beži; uvek nastoje da isteraju svoje tako da su praktično geni na dve noge. Pokušavala sam da kristalizujem ljudsku seksualnost i da pokažem do kog stepena ona može da utiče na odluke. Ti likovi nisu zamišljeni kao realistični, takvi koje možeš uklopiti u ovaj svet, niti kao likovi čiji bi pogledi na svet uspevali u ovom svetu, ali svi naši pogledi na svet su pod uticajem prisustva, u našoj podsvesti, onakvih misli kakve silistranski likovi govore glasno: to nijedan muškarac niti žena ne može poreći. Svaka iskrena žena će priznati da su fantazije o silovanju bile u njenoj glavi svake noći kad je imala trinaest godina. Silovanje nije nimalo zabavno u stvarnom svetu, ali je maštanje o njemu svakako fini način za uspavljivanje u tom životnom dobu.«

A ima li ona osećaj da su fantazije o silovanju, ako se pojavljuju tako često, socijalno uslovljene?

»Ne. Na genetskom nivou, žena želi dominantnog muškarca, onog koji je najjači i najsposobniji da stvori dete koje će potom biti najuspešnije. A to znači da želiš nekog ko će biti bar jednak sa tobom. Još uvek je u nama ženama onaj stari instinkt iz lovačko-skupljačkih vremena: bežiš najbrže što možeš, a dasa koji može da te uhvati i zadrži je onaj pravi. Ako nije toliko pametan i jak da to izvede, onda ne želiš dete od njega.«

Ali zar ne bi trebalo da pokušamo da civilizujemo svoje ponašanje, da se uzdignemo iznad tog primitivnog nivoa?

»Da bi čovek izašao nakraj sa zahtevima svojih gena, mora prvo priznati da ti zahtevi postoje. Da bi čovek nešto savladao, mora biti u stanju da to pokaže savršeno tačno, bez osećanja krivice, bez straha od društvenog neodobravanja ili neke negativnosti prenete iz socijalne uslovljenosti. Moramo prihvatiti datost da je muškarac muško a žena žensko, i da iz toga sledi različitost motiva i misaonih preduslovljenosti. Ja sam humanistkinja, nisam feministkinja. Žensko sam, to znam i u to nimalo ne sumnjam; vrlo se ugodno osećam kao žensko, i savršeno sam spremna da prihvatim činjenicu da su muškarci i žene komplementarni ali različiti. Ni u kom slučaju mi se ne bi svidelo, niti bi moju podršku dobilo, društvo u kome se totalno ujednačavanje polova nameće zakonom ili zahteva nasuprot prirodnim indikacijama, a fizička jednakost je nemoguća.«

Ovo, međutim, ne znači da je Dženet Moris stereotipna žena, ona koja se poslušno podvrgava muškarcima kao robinja genetskog programa.

»Često se dogodi da ja, ako ne suzbijam svoju sposobnost, stignem na cilj pre nekog muškarca, prva rešim problem. Sposobna sam, i više nego sposobna, da rešim gotovo svaki problem koji se pojavi u svakodnevnom životu, a sem toga, ja sam visoko-androgina žena: jahala sam cirkuske konje i radila mnoge tradicionalno muške stvari, a sad se, kao što znaš, moj muž i ja takmičimo u streljaštvu. Postepeno postajem razumno dobra sa svojim pištoljem. Intelektualno, radim mnogo domaćih zadataka, mnogo istražujem, interesuju me mnoge stvari koje uglavnom nisu interesantne za većinu drugih žena. Fil Klas mi reče pre neki dan da po prirodi stvari žene treba da proučavaju muškarca, a muškarac treba da proučava šta god ga zainteresuje. Po toj definiciji ja sam muško. Volim intelektualnu stimulaciju.«

»Moje priče pred spavanje, kad mi je bilo četiri ili pet godina, bile su iz Spenserove *Vilinske kraljice* i tome slično — eto šta su meni čitali. Moj otac je studirao englesku literaturu na Harvardu. Moja mama je bila magistar nauka u oblasti obrazovanja. I tako, do svoje sedme godine bila sam upoznata sa svim mitovima svih društava, od grčkog do norveškog, mesopotamskog do rimskog — veoma su me interesovale drevne legende i sve magične stvari.«

»U porodici sam umesto džeparca dobi-

jala po jednu knjigu nedeljno, u tvrdom povezu. Približno u sedmoj godini počela sam čitati naučnu fantastiku; volela sam je uvek, jer u naučnoj fantastici nije lako pogoditi, posle pročitane treće strane, šta će se desiti na kraju knjige. U naučnoj fantastici postoji toliko širi raspon alternativa — ako je dobra. Naučna fantastika više nije dobra kao nekad, jednim delom zato što ljudi ne rade svoje domaće zadatke, a nema više nikakvih Huga Gernzbaka koji bi ih na to prisiljavali: tip čita uvek samo SF i ništa više, svu svoju nauku nauči iz SF, onda krene da piše i samo ponavlja ono klišetirano.«

Ona ima kritičke primedbe i o delima današnjih spisateljki.

»Pamtim kako sam bacila u korpu za otpatke knjige *Ženski muškarac* Džoane Ras (*The Female Man*, Joanna Russ). Bila je to polemika, teza, ne priča. Jedina živa spisateljica koja me interesuje — nemojmo to ograničavati samo na SF — je Margaret Jursenar (Margaret Yourcenar). Mislim da spisateljicama obično nedostaju disciplina i struktura, a ja u priči volim da nađem i disciplinu i strukturu«.

»Imam teoriju da su jedno *autori* a drugo pisci. Prvi žele da bude poznato da oni nešto rade, a drugi vole to da rade. A u polju SF, preveliki je broj žena-pisaca koje kao da spadaju u autore. Ali ima i mnogo muškaraca-pisaca koji takođe ništa ne valjaju.«

»Mislim da je među spisateljicama SF-a svakako najbolja K. Dž. Čeri (C. J Cherryh). Odgovara mi njena glavna tema, a to je romantizovanje nauke, nastojanje da se u naučnu fantastiku vrati nauka. Mislim da je ovaj strah od nauke i tehnike, koji postoji u javnosti, totalno preteran i neosnovan. Najgori je među starim ljudima koji su kontuzovani eksplozijom nauke. Trebalo bi da progovorimo i mi koji se osećamo ugodno dok jurimo u budućnost.«

»Sad se svi plaše nuklearnih bombi, neki su čak otkrili da mogu da zarađuju za život boreći se za izvesna gledišta kojima niko ne protivreči. Ko može protivrečiti miru? I eno koliko ih ima koji zarađuju za život organizujući da sav narod maršira za mir. Sovjeti su dali sav početni kapital za evropske mirovne pokrete, jer su se nadali da će zamrznuti tadašnju ravnotežu u broju raketa u Evropi, ravnotežu koja je bila u njihovu korist. Ne traži narod informacije na izvoru, narod veruje ono što čuje. To je, istorijski gledano, slabost demokratije. Na vlasti je masa — mediokriteti se uzdižu. Dešava se to i u naučnoj fantastici. Čitalište je sve šire, ima urednika kojima je SF samo stanica na putu ka nečem 'uzbudljivijem' kao što su ženske romanse, i rezultat je mediokritetska naučna fantastika.«

»Kad sam pisala seriju 'Silistra', imala sam osećaj da sam veoma hrabra, govorila sam o temama koje su mi mnogo značile, i pretpostavljala sam da je svako dovoljno pametan da zna kad se zafrkavam a kad mislim ozbiljno. Ali ima mnogo čitalaca koji ne vide ništa sem površine vašeg pisanja. Oni, čitajući, ne zadiru u delo, ne nastoje da zarone do finesa.«

»Na primer, jedna od stvari koje su mi bile važne, i koje sam tamo razvijala, bila je moja intuicija o funkcionisanju i prirodi fizike i o sposobnosti uma da utiče na verovatnoću. Upravo ove godine, mnogo posle nastanka tih romana Džon Viler (John Wheeler) je kodifikovao sve te intuicije svojim principom antopizma — o participativnom univerzumu — i potisnuo fiziku maltene do same granice metafizike, koristeći se uglavrnom istim idejama: stvaraš svoju budućnost u hodu, jer si i ti ko-kreator univerzuma. Te ideje su matematički toliko složene da ih nije moguće staviti u grubu SF priču. Previše vremena bi trebalo utrošiti na definisanje termina. Ali u silistranskim romanima ja sam ih dramatizovala u vidu kontrole putem uma.«

»Dobijala sam pisma od petnaestogodišnjaka koji su tačno znali o čemu govorim, i od četrdesetogodišnjaka koji nisu mogli da ukapiraju. Kad god napišem knjigu, saznam šta je ljudima teško da shvate, i onda se sledeći put trudim da stvari kazujem na jednostavniji način, da bi moja poenta bila shvaćena. Ali pošto čitam sve

više i više, poente postaju sve složenije. Sa teorijom tvistora (twistor) i sa vremeprostornom mnogoslojnošću (manifolds) došlo je do toga da više ne mogu da pronađem ni jednog jedinog sagovornika sa kojim bih o tome pričala. Tad mi je bilo jasno da sam otišla previše u dubinu. U SAD je premalen broj ljudi koji čitaju tu vrstu stvari.«

Pitam Dženet Moris zašto, ako ima tako jaku sklonost ka nauci, piše knjige sa ukusom fantazije, knjige koje su, štaviše, ponekad i objavljivane sa naznakom da su fantazija.

»Prišunjam se ljudima pa ih napadnem iznenada. Ljudi ne vole da rade, morate ih, do neke mere, hraniti na kašičicu. To važi i za sam izdavački biznis. U američkom izdavaštvu postoje izvesne moćne žene koje su kazale štošta zastrašujuće — na primer, nešto u smislu 'Zajebi nauku, važno je da li će momak poljubiti devojku', ili, 'Ja u srednjoj školi fiziku nisam ni imaia, zato sve tehničke delove preskačem'. Čini se, maltene, da te dame, u većini slučajeva, ne mogu ili ne žele da održe onaj nivo specijalizovane koncentracije koji je, mislim, potreban ako želiš da na svom polju budeš u prvom redu. A ipak one hoće da se bave tim poslom — ali bez potrebnog rada.«

Dopunjavajući svoje pitanje o fantazijskom ukusu njenih knjigu pitam Dženet Moris zašto se, ako su joj jasnoća i komunikacija toliko važne, koristi stilizovanim načinom pisanja a ne običnim saopštavanjem priče.

»Ponekad poželim da pišem 'umetnost', pa ako se osetim homerski, moj tekst ide nekako sa tim 'antičkim' tonom proze. Kad želim da se opustim, čitam *Ilijadu*, i zato sam naklonjena lepoti proznog teksta. Meni se čini da su neki od tih redova u *Ilijadi* divni.«

»Sem toga, kad govoriš o višoj matematici, i o teškim konceptima, i ne veruješ da će ljudi to usvojiti ako pišeš tako da ti treba 5.000 reči da definišeš svoje termine, možeš pokušati da stvar dočaraš iskustveno, maltene kao poeziju. Ljudi će primiti poruku bez obzira da li su svesni da je primaju, i neće se plašiti da im je nemoguće da je razumeju.

»Toliko straha ima — ljudi se plaše da pokušaju da uče, zato što ne žele da im se dogodi neuspeh. Pa, ako počneš da im daješ informacije na način koji ih plaši, oni ti jednostavno okrenu leđa i odu. U mnogim slučajevima, ja sam njima davala eksperimentalnu fiziku ne upotrebljavajući uopšte reč 'fizika'.«

Sem naučnim, njeni romani se bave i političkim idejama.

»U *Igračici snova* opisala sam kompjuterizovanu referendumsku demokratiju. Da bi imao pravo da glasa o nečemu, svako je morao da savlada deset ili petnaest nastavnih časova gradiva, tako da su svi glasači glasali o temama o kojima su nešto i znali. Sagledali su argumente i pro i kontra. Istovremeno, svakom je pretila opasnost da gubi stupanj po stupanj svoja građanska prava, u atinskom stilu. Pa ako, zbog svoje apatije i svakog neučestvovanja, izgubiš dovoljno tih stupnjeva, u jednom trenutku prestane ti status građanina. Svaki građanin dobija od države izvesnu sumu novca redovno, pa kad izgubi građanski status gubi i te pare. Mislim da bi jedno takvo uslovljeno podmićivanje od strane države moglo da nagna narod na učestvovanje.«

»Problem Sjedinjenih Država u ovom trenutku sastoji se u tome što imamo sistem u kome oni koji u naše ime donose odluke jesu parazitska klasa koja ništa ne radi sem što ide na ručkove i presuđuje na osnovu malo ili nimalo informacija. Moja polusestra je pisala govore o ekonomskoj politici predsedniku Karteru, tako da ja znam do koje mere su ti ljudi neinformisani o događajima. Ako je zakazano da on drži govor negde, on taj govor prvi put vidi dan uoči odlaska tamo. Pre toga, predsednik SAD pojma nema ni o kojoj temi će govoriti, a da i ne govorimo o mogućnosti da izgradi neku svoju tač-ku gledišta o kojoj bi posle diskutovao. Predsednici zaista ne znaju.«

»Kad god izdavači otkriju da mogu da prodaju neku lošu romansu ili roman Kena Foleta (Ken Follett) gomilama ljudi,

izdavački standardi padnu. A baš tu bi demokratija stvarno mogla da fukcioniše, ako bi čitaoci jednostavno poslali izdavaču natrag svaku bednu glupost koju su kupili i pročitali. Ne bi bilo potrebno čak ni da tražiš pare natrag. Samo pošalješ rđave knjige izdavaču. Pre ili kasnije izdavači bi nešto shvatili.«

Dženet Moris je rođena 1946. godine i živi sa svojim mužem Kristoferom, rok-muzičarom, u jednoj modernoj kući skriveoj u šumama Kejp Koda, blizu Bostona. Oni su tako zbijen, kohezivan par, da ih je teško razmatrati zasebno: on sa njom ide na SF događaje, ona s njim na snimanje ploča, on čita i komentariše njene prve verzije tekstova, ona kritikuje njegove demo-trake. Čini se da im je većina stvari zajednička, čak i strast prema tehnologiji — imaju dva daljinska birača TV kanala, jedan za njega i drugi za nju. Ispred kuće je parkiran po narudžbini ofarbani ford--kombi za muzičku opremu; u garaži je sjajni crni džip. Uskoro će umesto džipa biti porše.

Život nije uvek bio u znaku tolikog izobilja.

»Prodala sam prvu verziju svog prvog-u-životu SF teksta, naime prvog silistranskog romana, 1976. godine. Ne razgovaram o onome što sam pre toga radila. Postoji mnogo stvari o kojima zaista ne mogu da pričam. Recimo da sam sprovodila obimna proučavanja života ulice, i to na terenu, tako što sam upadala u svakovrsne nevolje i onda se iz njih izvlačila, zato što život moraš upoznati da bi o njemu mogao pisati. Izlazila sam i zaticala se sa pogrešne strane pištolja i noževa i upadala u masu nevolja, i, čoveče, da li to pomaže? Ne verujem da može biti pisac onaj ko je vodio zaštićen život.«

»I sad pokušavamo da održimo ravnotežo, ali koristim svoje mukotrpno stečeno pravo na privatnost. Odem ponekad na SF događaje, a moji susreti sa SF publikom sad su manje teški nego što su bili u početku. Stvarno sam bila uvređena načinom kako su SF fanovi u prvi mah primili »Silistru«; šokiralo me je da ti čitaoci nisu bili dovoljno bistri da shvate šta sam govorila, i nikad mi nije palo na um da bi jedna takva mlada gomila mogla da se postavlja tako moralizatorski, protiv 'nepristojnosti', kad su te knjige tako dobro primljene izvan SF zajednice, čak i u 'Njujork Tajmsu'. Neko vreme sam im to zamerala. Sad to bolje kontrolišem.«

Ona sada planira da napiše fantazijsku trilogiju baziranu na jednom liku koga je izmislila za seriju SF priča »Planeta lopova«. Ali njena prava opsesija u poslednje vreme je roman koji bi bio sasvim izvan oblasti SF i fantazije.

»Kad sam pisala silistranske knjige, nisam mogla da kažem ono što sam htela o seksualnosti u savremenom formatu. Izdavača za tako nešto nikad ne bih bila našla.«

»Sa serijom *Igračica snova (Dream Dancer)*, stvarno sam htela da kažem ponešto o nauci, i o eksperimentalnoj politici, što je opravdavalo SF format.«

»Ali sad pišem visoko-tehnološki roman o današnjoj politici. Mislim da je vreme da prestanem da se krijem. Ja sam se donekle dosad sakrivala iza paravana fantazije i naučne fantastike; stvarni društveni život oko sebe sam kritikovala indirektno.«

Poslednje što moram da je pitam — a time se vraćam direktno na svoj doživljaj sa Dženet Moris u autorskoj jami, i na neke od stvari koje je ona rekla o SF publici: da li ju je iko ikad nazvao elitistkinjom?

»Da, optuživali su me za elitizam, ali, istorijski, jedno ljudsko društvo ostaje zapamćeno po onome što je u njemu najbolje, i onome što je najgore; ono mediokritetno biva zaboravljeno. A ja ni slučajno ne nameravam da budem zaboravljena. U slobodnom društvu čovek ne želi da bude prisiljen da se izvinjava zašto poseduje svoju sopstvenu inteligenciju.«

SEDAM NAJKRAĆIH SF PRIČA

Frederik Braun, poznat po super-kratkim SF pričama, napisao je 1948. godine već svima dobro poznatu priču

KUC KUC

Poslednji čovek sedeoje sam u sobi. Neko je pokucao na vrata.

Dugo vremena ovo je bila najkraća SF priča i niko nije pokušavao da piše nešto slično. No, u poslednjih desetak godina, pronela se moda pisanja mini — mini SF priča. Ovde donosimo sedam najkraćih američkih SF priča.

7. LJUBAVNA PRIČA

Momak sreće devojku.
Momak gubi devojku.
Momak pravi devojku.

Pisac ove minijature je Džef Rener, a objavljena je u časopisu F&SF, 1964. godine.

6. NAJKRAĆA SF PRIČA IKAD ISPRIČANA

Vreme je stalo. Juče.

Priča Rodžera Dilija napisana je 1972. godine.

5. ZNAK NA KRAJU UNIVERZUMA

Ova strana gore.

Ova obrnuta priča Duena Akersona napisana je 1974. godine.

4. KOSMIČKA IZVEŠTAJNA KARTA

F

Priča Foresta Dž. Akermana napisana je 1973. godine. Samo jedno slovo priče nije baš fer, jer se ona bez celog formulara »kosmičke karte« ne može razumeti.

3. ATOMIGEDON 2419

Kraj.

Autor priče je Forest Akerman, a napisana je 1973. godine

2. DA EVA NIJE ZATRUDNELA

.

Tačka — cela priča Eda Velena, napisana 1974. godine, samo je jedna tačka.

1. ZAŠTO ATENTATOR BUT NIJE UBIO LINKOLNA

Prazno, nema ništa, jer jeste ga ubio. Priča Eda Velena iz 1974. godine.

ČETIRI NAJKRAĆA NASLOVA

1. »Z«
Autor Čarli Fonteni, 1956. godine

2. »T«
Brajan Oldis, 1956. godine

3. ».«
Gahan Vilson, 1972. godine

4. »I«
Ed Veler, 1975. godine

GREGORI BENFORD

»Ako u fantaziji falsifikuješ ljudsku psihologiju, ili ako u naučnoj fantastici falsifikuješ naučne činjenice i način kako nauka radi, gaziš osećanje koje je čitaocima implicitno dato onog momenta kada je knjiga stavljena u taj deo knjižare.«

GREGORI BENFORD smatra da mu se prelom ramenih kostiju, koji je nedavno zadobio dok je igrao bejzbol, maltene isplatio, — čak i kad se uzme u obzir činjenica da zbog tog preloma sada ne može da jedri na dasci.

»Kliznuo sam glavačke ka drugoj bazi, i spasao taj prolaz za tim Katedre za fiziku, zahvaljujući čemu smo dobili utakmicu. Prema tome, osećam se zadovoljnim. Međutim, doktor je rekao da više nikad neću igrati. U sobi za oporavak, čim sam se probudio iz anestezije, doktor je rekao: 'Čujte, pre svega želim da znam da li ste ranije već povređivali ovo rame?' Tad sam se setio da sam imao jedan udes kad sam se skijao na dasci 1981. godine — ogulio sam to rame, ali nisam, tada, smatrao da je to iole važno. Rekao je: 'Našao sam mnogo krhotina kostiju u ovome. Izgledalo je kao da je ranije povređivano.' Dakle, radno mesto redovnog profesora univerziteta nije baš onako bezbedno kako se zamišlja.

»Smrtnost se sastoji u tome što ti se sve više kostiju lomi, sve više organa se povređuje ili bivaju izvađeni. Ja sam za manje od dve godine imao dve velike povrede (prošle godine ležao je u bolnici zbog pucanja slepog creva), zbog čega dobijam utisak da nešto pokušava da mi kaže da usporim, ili da bar ponakad pogledam — preko ramena.«

Možda usporava Benford, igrač bejzbola i surfer, ali Benford profesor univerziteta i Benford SF pisac nastavljaju punom parom. »Fizikom se bavim sve intenzivnije. Imam četiri doktorata i dvojicu postdoktorskih istraživača, i jednog tehničara, i jednu sekretaricu, a to je već čitavo malo preduzeće kojim treba upravljati. Gotovo sasvim sam obustavio svoj savetodavni rad za vladu zato što mi je oduzimao toliko vremena. Sve manje vremena mi ostaje za pisanje. Pišem manje kratkih priča a više romana, delom i zbog toga što mi je Gardner Dozois rekao pre dve godine da sam po njegovom mišljenju rođeni romanopisac, ne rođeni pisac kratkih priča. Međutim, kraće prozne oblike sam koristio kao način da saznam o čemu će biti reči u dužim proznim oblicima. Za mene je to oduvek bio metod oslobađanja moje podsvesti, da bi ona razrešavala stvari.«

»Moj sledeći roman zove se *Velika reka neba*. To je treći po redu roman u jednoj tematskoj seriji, ne seriji koja bi bila povezana nekom linijom radnje. Prve dve knjige su

U okeanu noći i *Preko mora sunaca*. Planski sam se vratio izdanju romana *Preko mora sunca* u mekom povezu, izmenio jedno poglavlje, i dopisao potpuno novo završno poglavlje. Mislim da je knjiga tako postala bolja, i da jasnije ukazuje na tematiku *Velike reke neba*. Ispitivanju su podvrgnuta sledeća pitanja: kakva je dugoročna sudbina mašinske, i, kakva je dugoročna sudbina organski nastale inteligencije u ovog galaksiji? To je jedna od mojih trajnih tema: čovek i mašina.«

»Ova knjiga pokušava da dočara jednu sliku u kojoj mašinska inteligencija kompletno dominira i u većini svojih aspekata je onostrana ljudskoj moći shvatanja, tako da nastaje društvo u kome ljudska bića imaju otprilike isti socijalni status kao bubašvabe u Menhetnu. Onda pokušava da utvrdi šta je stvarno važno u ljudskosti. Na primer, možda nije tačno da je korišćenje alatki naša najvažnija karakteristika; štaviše, možda je teorija da je čovek evoluirao zahvaljujući opoziciji palac-šaka pogrešna. Gledano na duge staze, gotovo je sasvim izvesno da će se mašine bolje koristiti alatima i bolje vršiti informacionalizaciju. Mi već znamo da je tako — ali to saznanje još nije u punoj meri zahvatilo našu društvenu zajednicu. Tokom sledećih pedeset godina, ono će dopreti do mnogih ljudi i biće, za njih, kolosalno iznenađenje. E, ovaj roman razmišlja o tome, i to na onaj način kako bi trebalo da razmišlja naučna fantastika, naime u jednom kontekstu pomicanja još dalje, u kontekstu fantastičnog. Linije jednog pitanja izvučete do nekih ogromnih ekstrema, a onda razmislite o onom suštinskom što je pritom postalo očigledno. Tema romana *Velika reka neba* je problem zastarevanja, ali podignut na ogromno visoki stepen.«

»Mnogo očekujem od te knjige, zato što se ona konačno hvata ukoštac sa temama koje me već dugo zabrinjavaju; sem toga, mislim da se ta knjiga (eto uzgredne koristi) preklapa sa nekim istraživačkim radovima koje sam obavljao. Mnogo sam radio sa Markom Morisom i dragim astronomima na Kalifornijskom univerzitetu u Los Anđelosu — UCLA, pokušavajući da shvatim centar galaksije. Upravo sam završio teorijski model centra galaksije kao elektrodinamičkog regiona. Pritom se ovaj sistem sagledava kao veliko strujno kolo u kome ogromni radio-liminozitet koji otkrivamo — to je za nas najsjajniji radio-objekat izvan solarnog sistema — nastaje zbog esencijalno omskog cirkuitnog gubitka u jednom velikom elektrodinamičkom generatoru, koji je pogođen delimično crnom jamom u centru galaksije a delimično, ali sekundarno, kretanjem velikih molekularnih oblika koji se, iz razloga koje još ne shvatamo, bacakaju tamo-amo oko centra galaksije. Pokušavao sam da razaberem kako taj cirkuit funkcioniše, kako dokazati da jeste cirkuit (električno kolo), i onda kako proceniti jačinu tog ogromnog energetskog toka.«

»Sledeći roman kqji ću napisati dešavaće se takode u centru galaksije, i poneće ideje iz *Velike reke neba* još dalje. Radni naslov je: *Ploviti zamrznutom zvezdom*. Taj termin dolazi iz sovjetske nauke; naime, kad se naš izraz 'crna rupa' prevede na ruski jezik bukvalno, dobije se jedna od najnepristojnijih ruskih reči, i zato sovjetski astronomi za crnu rupu tj. crnu jamu upotrebljavaju izraz 'zamrznuta zvezda', što je zapravo i tačnije, jer se radi o jednoj zamrznutoj imploziji. Nastaviću dve generalne teme: prvo, što je ono esencijalno u ljudskim bićima, i, drugo, kakvi su stvarno dugoročni interesi inteligentnih živih bića, svejedno da li su ona organska ili mašinska. To je pokušaj da se inteligentno nagađa koji su to interesi i kako bi se oni mogli sprovoditi, sve prikazano naspram konteksta galaktičkog centra, koji je, pokazuje se, i centar akcije u ovoj galaksiji, kako u pogledu proticanja energije, tako i u pogledu gustine informacija. To je Tajms Skver ove galaksije.«

Benford potvrđuje da se baš ne čini da su svi čitaoci SF-a uzbuđeni koliko on tim naučnićkim sadržinama, i ukazuje da prve dve knjige u toj seriji nisu dobro prošle čak ni kod glasača za nagradu Nebula (a to su SF pisci — primedba prevodioca). »Svakako, pisanje knjige koje se obimno bave idejama umanjuje obim vašeg potencijalnog čitalaštva. To je uslov koji ide uz bavljenje ovim poslom, naročito ako se ima u vidu

opozitnost SF — fantazija. Uslov prihvatam zato što ne mogu da pišem knjige koje nisu iz temelja idejne, jer mi budu dosadne. Pokušavao sam da pišem 'komercijalnije', uglavnom u knjigama koje sam pisao pre *Srca komete*, ali mi nije uspelo osobito dobro.«

»Voleo bih da dosegnem šire čitalaštvo. To Artur C. Klark uspeva, i to na svoj poseban način. On, zapravo, nema osobito mnogo ideja po knjizi. On ima nešto što je jako povezano sa britanskom školom naučne fantastike. Prikaže jednu impresivnu sliku, a ne dobru razradu ideje. Veliki deo publike voli tu vrstu poentilističke naučne fantastike — u njihovim umovima učvrsti se jedna upadljiva slika, koja je jedino što odnesu. Klark je vrlo dobar u tome. To je drugi način, daleko manje diskurzivan, da se književnost suoči sa idejama. Trebalo bi da pokušam da ovladam time. Ima u spisateljstvu mnogo stvari koje ja naprosto ne umem da izvedem.«

»A kao naučnik, u svojoj akademskoj karijeri (ja *nikad* neću biti isključivo pisac), imam neke istinske slabe strane, a jedna od važnijih je ta što nemam — budimo otvoreni — bliskost sa drugima. Nisam jedan od 'naših momaka'. Moj normalni svakidašnji život odvija se u prisustvu govorljivih akademskih ličnosti. A ja sam — koja smešna okolnost — poreklom pravi seljak iz zabitog dela Alabame. Do svoje desete godine jedva da sam upoznao ikog ko je mogao da čita dobro, mislim, bez micanja usnama. Vrlo brzo sam prešao u sofisticirani svet, živeo sam u Japanu i u Evropi, postao sam akademska ličnost, naučnik. Tako se dogodilo da imam te dve grane iskustva, a između njih praktično ništa. Svaki pisac ima ograničenja, ali neka od njih preokrene u prednosti. Možda se sa time sada borim.«

»Veoma me interesuje karakter, ali ne verujem da ideje potiču od karaktera; karakter proistekne iz ideja. Naučnici, oni veliki, takvi su da je veoma jasno da kod njih postoji neraskidiva veza ideja i karaktera. Na primer, u fizici možete nepogrešivo da prepoznate koja argumentacija je Ajnštajnova, upravo njegova lično a ne ma kog drugog fizičara. Imao je svoj karakteristični način pristupanja problemima, način koji je bio u direktnoj vezi sa njegovom ljudskom prirodom. Njegova nauka nosi određeni pečat. Do neke mere, dihotomija ideja-nasuprot-karakteru je lažna. Verujem da su te dve stvari međusobno isprepletene. Ne možete ih razdvojiti. Samo je stvar prikazivačeve pogodnosti da razdvoji ideju, karakter — i stil.«

»Pa ipak, SF pisci pristupaju idejnoj strani novčića; možda fantazijski pisci pristupaju karakterološkoj strani, možda zato što fantazija sadrži manji broj manipulantnih ideja. Ono što nas čini braćom po odeći jeste činjenica da se i mi i oni koristimo sredstvima fantastičnog u traganju za dubljim preokupacijama. Zanimljivo je, međutim, da glavnotokovski pisci ne pričaju ni o karakteru ni o idejama. Oni su skloni da pričaju o stilu. Glavna fora danas je taj minimalistički pristup pisanju kratkih priča. Nalazim da je veoma neobično razgovarati sa tim piscima, ili razgovarati o njima, jer stiče se utisak da oni uopšte i nemaju nikakvo osećanje tržišta, izuzev onog koje se stiče prelaskom iz okrilja akademije u okrilje vrlo malotiražnih izdavača, ili objavljivanjem u malim časopisima. Oni su, zbog okolnosti u kojima se nalaze, prinuđeni da se brinu gotovo isključivo za jačanje svog ugleda unutar jedne male uredničke klike. Oni čak i ne pomišljaju na čitaoce. Oni ne smatraju da je uopšte potrebno da pisci imaju čitaoce.«

Možda su žanrovski pisci otišli predaleko u suprotnom pravcu. »Izgleda da smo ušli u eru srednje-pametne naučne fantastike, i, takođe, srednje-pametne fantazije. Pošto raste broj čitalaca, tekstovi dopiru i do ljudi čije je interesovanje za ovo polje manje intenzivno. Dok se sirotinjske četvrti uzdižu ka srednjoj klasi, visoka književnost se, jednovremeno, spušta ka žanrovštini. Dinamika izdavaštva žanrifikuje one iste autore koje je svojevremeno oslobodila.«

»Mislim da smo u SF dostigli jedan neobičan plato, u smislu da se ovo polje toliko brzo širilo da je nastupila konfuzija zbog preteranog popuštanja izvesnim htenjima. Izdavači su nastojali da pojasne sliku tako što su preterano žanrifikovali i pisce i svoj

marketing. Oni podstiču autore na pisanje određenih tipova knjiga zato što im to daje iluziju predvidljivosti u njihovom biznisu. Iz ovoga je ponikla čitava jedna klasa pisaca koji pišu prema specifikacijama naručioca, rekao bih izrazitije nego što se to radilo u prošlosti. Ako nastupi recesija, mnogi putnici na tom brodu neće moći da uđu u čamce za spašavanje i neće umeti da pišu drugo. Povećanje populacije znači da će i broj žrtava u slučaju katastrofe biti veći.«

»Moj izdavač Bantam nije jedan od onih koji tu situaciju pogoršavaju. Izdavačka kuća Bantam nema apsolutno nikakav uticaj na mene u pogledu toga kakvu ću knjigu napisati. Bilo je i SF urednika koji su postigli velike uspehe idući preko nekartografisane teritorije, a danas postoji izvestan broj njih koji u tome istrajavaju. Oduvek sam smatrao da je urednik, u procesu nastanka SF dela, karika od neprocenjive važnosti, i uvek sam sa zadovoljstvom prihvatam uredničke intervenicje. Lu Aronika je straobalan urednik. On interveniše u mojim delima podjednako kao što je Dejv Hartvel intervenisao, a sam bog zna da je ta vrsta intervencije meni potrebna. Najbolje su mi one knjige kod kojih su urednici najviše intervenisali.«

»Kao naučnik i akademska ličnost, osećam se neprijatno zbog toga što se — opet — u naučnoj fantastici uzdiže istinski loša, hotimice falsifikovana nauka. Meni je to kao kad bi pisac detektivskog romana lažno prikazao neke bitne policijske tehnike. To prosto-naprosto vređa svakoga kome je stalo do tog podžanra. Ja sam u dovoljnoj meri čistunac da kažem da, ako hoćeš da pišeš fantaziju, treba da uhvatiš detalje srednjovekovnih vremena tačno, i da shvatiš pravu istorijsku prirodu fantazije — magiju, napitke i tako dalje. Treba to da upoznaš onako kako je Džim Bliš (James Blish, prim, prev.) upoznao. A ako hoćeš da pišeš naučnu fantastiku, ne smeš da jednostavno usput izmišljaš kojekakvu 'nauku' i da ćušneš po jedno parčence gde god poželiš, jer ćeš uvrediti veći broj ljudi nego što možda očekuješ, i gradićeš svoju karijeru na pesku. Time izneveravaš ono suštinsko obećanje koje žanr daje čitaocu. SF kaže: ispričaćemo vam jednu fantastičnu priču za koju se na osnovu sadašnjih naučnih teorija, ali ne i dokaznih činjenica, može pretpostaviti da bi mogla biti istinita. A fantazija obećava: ispričaćemo vam jednu priču koja seže duboko u ljudsku podsvest. Dobra fantazija priča psihološke iatine zaogrnute novom odećom, tako da tu imate kontinuirani proces iznenađivanja onim što ste i ranije znali, i to iznenađivanja koje vam omogućuje da uživate. Naučna fantastika ima sličnu želju da vam omogući da uživate, ali ona kaže, u suštini, sledeće: evo kako mi danas shvatamo funkcionisanje univerzuma. Osmotrite ovu implikaciju na koju dosad niste pomislili.

»Pretpostavljam da se anglosaksonska fantazija ne da prevoditi. U Japanu američka i britanska fantazija padaju ravno na lice. Tri godine sam živeo u Japanu i jako me je impresionirala činjenica da je japanska verzija fantazije nama veoma čudna i tuđa. Teško da bismo mogli pretpostaviti da ta ista relacija ne važi i u obratnom smeru. Međutim, tehnologija ima čudnu univerzalnost. U svakom slučaju, ekonomske potrebe diktiraju da određena mera prenosivosti tehnologije mora postojati. Iz tog razloga naučna fantastika je, čini se, u većoj meri opšte-svetska, a manje kulturološki specificirana. Ideje su valuta koja se kudikamo lakše razmenjuje nego duboki psihološki aspekti fantazije. Čovek bi pomislio da će u pornografiji biti više podudaranja, ali japanska pornografija je meni gotovo sasvim neshvatljiva...«

»Filozof bi rekao da je kategorijska greška tretirati SF i fantaziju kao jednu pojavu, ali za potrebe marketinga to možda nije psihološka greška. Neki od SF pisaca bi lepo stali na police za detektivske romane. Zadovoljavaju potrebe za istom vrstom radosti. Ali ako u fantaziji falsifikuješ ljudsku psihologiju, ili ako u naučnoj fantastici falsifikuješ naučne činjenice i način kako nauka radi, gaziš obećanje koje je čitaocima implicitno dato onog momenta kad je knjiga stavljena u taj deo knjižare.«

(Locus 320, Septembar 1987.
Preveo: A. B. Nedeljković)

ĐORĐE PISAREV

Negativna magija

URSULA LEGVIN:
»Nebeski strug«
izdanje prevodilaca
(Zoran Jakšić i
Branislav Brkić)
Beograd, 1987.

»Imao sam snove koji su uticali na... svet van snova. Na stvarni svet«.

Tako Džordž Or, glavni junak romana oprezno upozorava ljude nesvikle na pomisao da on zaista radi to što radi. A u pitanju je zaista ozbiljna stvar. Jer, Džordž Or nema, kao što se da pomisliti, proročke snove. Ništa on ne može da predvidi: on jednostavno (jednostavno?) »prosto menja stvari«.

Ali sada, imao sam tako mnogo detinjstava«, kazao je. »O kojem da ti pričam? U jednom od njih oba roditelja su mi umrla tokom prve godine Pomora. U drugom Pomora nije ni bilo«.

To su otprilike koordinate sveta (to jest, svetova) u koji nas čarobnom pisaljkom uvodi jedan od najvećih SF pisaca danas, Ursula Legvin. U pitanju je roman sa čvrstom fikcionalnom pričom i jasno osmišljenim narativnim tokom. Izgrađen je na snažnom kontrastu dvojice junaka — Ora koji spontano snom menja svetove, i doktora Habera koji, kao njegova suprotnost, pokušava te snove — odnosno promenu svetova — da kontroliše. Oni su tako dva pola jednog, u biti, magijskog procesa. Razlika je u kvalitetu. Or je »negativni mag« — magija je za njega praktična i delotvorna, ona je pseudoumetnost (jer je u pitanju kreativan čin, stvaranje). Negativna, jer Or ne može da je kontroliše. Ona je za njega Tabu. Tako je i sam čin čaranja (snivanja) tabu. Or je svestan posledica svojih magijskih činova. Zna da ne bi smeo promeniti nijednu stvar bar dok ne vidi kakvo zlo može proisteći iz toga (neoprezna želja da se stranci uklone sa Meseca, na primer, dovela je do toga da se oni spuste na Zemlju. U želji da se stvari poprave, napravljena je greška, od zla — ka još gorem). Zato je Or pokušao da uopšte i ne spava (delovanje tabua).

Doktor Haber je »pozitivni mag«, vrač. U pitanju je teorijska magija, magija kao pseudonauka. On hoće i želi, no moć je za njega prejaka. Jer, nije u pitanju moć da se menjaju stvari i tako uzdrma svetski poredak. Posledice su pogubnije. Svet je ne samo uzdrman nego i uništen i ponovo stvoren (drugačiji) da bi ponovo bio uništen. Haber je nadrivrač, nespreman da podnese teret moći »nasilno« — previše smelo — preuzet od Ora. »Vračanje« sve teže uspeva jer doktor, racionalnim znanjem, oduzima magiji njeno suštastvo.

Kraj je očekivan. Haber gubi, a Or, mudri — izabrani — mag, smiruje se u jednom od svetova koji se, košmarnom brzinom smenjuju oko njega.

Or je savladao Tajnu: suština magijskog rituala je u upoznavanju suštine stvari. Otkrivanje imena najveći je magijski čin — davanje imena najvažnija tehnika. Or pametno nalazi izlaz iz beskrajnog lavirinta koji donosi snove što menjaju svetove. Stvara Strance kojima daje moć da znaju tajnu Orove moći. Krug je zatvoren, a Or i svetovi spašeni.

»U jednoj poemi TS. Eliota, ptica kaže da čovečanstvo ne može da podnese mnogo od stvarnosti; ali ptica greši. Čovek može da izdrži sveukupnu težinu univerzuma tokom čitavih osamdeset godina. Nestvarnost je ono što ne može podneti.

Haber je bio izgubljen. Izgubio je dodir«

Trivijalizacija žanra

L. RON HABARD:
»Bojno polje Zemlja«
preveo Vlado Opačić,
»Mladost«, Zagreb, 1986.

Pitanje je u kojoj meri autor može osloboditi svoje delo loših (i dobrih) osobina time što objašnjava šta je hteo da ostvari. Takva vrsta autorovog uputstva za čitanje uvek je dvosekli mač; pisac ili preceni ili potceni delo. Ili u potpunosti promaši — to jest, govori o nečem sasvim drugom, jer mu se rukopis toliko otrgao (knjige žive svoj život, nezavisno od autora!) da uopšte nije svestan da to više nije ono to je hteo da napiše.

Ron Habard, predstavnik takozvanog zlatnog doba američke fantastike, pisac zanimljiv i po tome što nije samo SF pisac, pokušao je — kako i sam tvrdi u predgovoru — da napiše PRAVI SF roman.

Upravo tu je i nastao Habardov problem. Jer, poetika SF ima onoliko koliko i autora. A Habardova je potekla iz kolevke ranog »Astoundinga« i njenog urednika Džona Kembela. Habard je doslovno shvatio Kambelov antroporasistički pogled na svet. Njegov junak je tipičan obrazac »velikog svemirskog pobednika«, poput Peri Rodana, na primer, koga austrijski publicista Robert Jung naziva Hitlerom planetarne epohe. Belac, Amerikanac, Džoni Gudboj Tajler, počinje kao pripadnik jednog plemena na umoru, da bi na kraju romana završio kao lik na galaktičkoj monetarnoj jedinici. Od prvobitne zajednice do vođe svih poznatih galaksija, ovaj natčovek stiže u zanemarljivo kratkom roku. Opet navedeni obrazac — čovek UVEK izlazi kao pobednik u susretu sa svim inteligencijama koje egzistiraju u sveobuhvatnom kosmosu. Kanoni »spejs-opere«, poput ovog Habardovog romana, donose još jednu malu neprijatnost. Jer, nije zlo u činjenici da delo obiluje militarističkim tendencijama. Što da ne, stvar je pisca da nas ubedi u njihovu opravdanost, u postojanje negativne ili pozitivne utopije. Problem je, pre svega, u načinu na koji nas pisac drži u svom fiktivnom svetu, na onim nijansama (kompozicije, stila, jezika...) koje od teksta čine književnost, ili nešto što nije književnost. A tu se Ron Habard zaista sapleo.

U prvom planu je uvek pustolovina, a čista pustolovina je, uglavnom, građa zabavne književnosti. Ona podrazumeva i lažnu fabulu — fabulu koja nije razgranata, nego jednostavno podrazumeva savlađivanje bezbrojnih prepreka koje su se junaku isprečile na putu ka cilju kojem teži. Beskrajan opis borbi, bekstava, putovanja.

Nejasna oblast kosmosa još više je zamagljena ovlaš izbačenim nejasnim pseudonaučnim pojmovima, zakonima fizike i astronautike sadržanim u jednoj reči, tako da se podrazumevaju neograničene mogućnosti koje se pružaju pred junacima bez ikakvog pokrića...

»Bojno polje Zemlja« samo je nevešto maskiran avanturistički roman najnižeg stila.

Povratak humoru

HARI HARISON:
»Bil, heroj galaksije«
»Narodna knjiga«
Beograd, 1987.

Insert iz filma ROBOPOLICAJAC

Hari Harison pripada gornjem domu takozvane »Druge lige« pisaca naučne fantastike. Njegova najveća mana je to što nije uspeo da napiše neko delo koje bi ga izbacilo u sam vrh, što, izgleda, ne poseduje dovoljno talenta da izvrsne epizode iz pojedinih knjiga poveže u jednu osmišljenu celinu.

Najjače oružje kojim Harison napada svoju publiku jeste smisao za humor koji nesumnjivo obilato poseduje. Početkom šezdesetih popularna je bila njegova serija o pacovu od nerđajućeg čelika */The Stainless Steel Rat/*. Posle toga, Harison je pokušao da napiše i nekoliko ozbiljnijih knjiga, ali nije uspeo da pobudi veće interesovanje publike.

Povratak humora označio je roman *Bil, heroj glaksije* /1965/ Zamišljen je kao neka vrsta parodije na space-operu i sve dok se Harison sa puno ljubavi podsmehuje tom simpatičnom, ali ne preterano pametnom podžanru naučne fantastike, roman izvrsno funkcioniše. Taj prvi deo romana, koji sa puno fine ironije parodira mnogobrojne američke svemirske ratne romanse /čiji je najkarakterističniji predstavnik Robert Hajnlajn/ pokazuje kakav se potencijal krije u ovom piscu.

Na žalost, ostatak romana kvari ukupnu sliku. Pisac kao da je hteo da se naruga svim glupostima ovog sveta, tako da fina ironija kojom opisuje besmislenost krutih vojničkih pravila prerasta u prilično iritirajući sarkastični ton, kada se ustremljuje na sve što mu padne na pamet: ekologije, sindikalni pokreti, birokratija, američki angažman u Vijetnamu..., pri tom ne vodeći računa o smislenosti priče, već isključivo težeći izrugivanju.

Bez obzira na ove nedostatke, knjigu *Bil, heroj galaksije* ipak treba pročitati, ako ni zbog čega drugog onda zbog to malo smeha koji retko koji pisac zna u čoveku probuditi.

MM

ROBOPOLICAJAC (ROBOCOP)

1987 - SAD

Posle pauze od tri godine holandski režiser Pol Verhouven je ponovo napravio jedan film. Njegov prethodni film, *Sto lica i krv*, obrađivao je srednjovekovnu tematiku, a svojim novim filmom pravi veliki skok kroz vekove, »prošišavši« naše vreme tek za koju godinu.

Verhouven je kroz SF žanr napravio film sa modelom tipičnog američkog avanturističkog filma o sudbini androida-policajca sa ljudskim mozgom. Sama tematika ovog SF-avanturističkog filma nameće psihološku podlogu — priču o čoveku koji je transformisan u mašinu i njegovom laganom pronalaženju sopstvene ljudskosti. Naravno, ovakva postavka nije daleko od francuskog, nemog, kult filma *Lepotica i zver*. Zver je u ovom slučaju kiborg, a lepotica njegova bivša koleginica i partner — En Luis, žena policajac.

Sve u svemu... grupa paranoičnih vojnika i industrijalaca istražuje model super vojnika-ratnika koga bi poslali na bojište. Ispitivanje i testiranje treba da se izvrši na ulicama Detroita. Cilj je testiranje ujedno i raščišćavanje samog grada za potrebe eksperimenta. ED 209 može postati snaga reda sutrašnjice, samo još treba pronaći odgovarajući mozak za metalno telo. Marfi je dobar policajac I dobar otac. U napadu na fabriku kokaina on zadobija udarac koji je kraj njegovog života, ali ne i kraj njegove borbe protiv gangstera. Njegov mozak očišćen od suvišnih osećanja i sećanja i povezan sa komandama koje drže neke druge ruke biva ubačen u metalno telo čudnog pravednika. Osvetnik od metala hara ulicama budućeg Detroita spreman da se suoči sa svakom opasnom situacijom ali bez mogućnosti da se suprotstavi komandama ljudi koji ga programiraju. Tako se gubi veza mašine sa Marfijem i prekinuvši tu vezu ljudskosti, ni porodica ni prijatelji ne uspevaju da u robopolicajcu prepoznaju svog dojučerašnjeg poznanika.

Ali iskra ljudskosti koja je ostala u kiborgu iako mala ipak sija, tako da En Luis, bivša koleginica policajca Marfija prepoznaje u androidu tragove karaktera čoveka kojega je poznavala. Zajedno, oni bude dušu Marfija u hladnom metalnom telu.

Priča o čoveku od lima sa ljudskom dušom iz Čarobnjaka iz Oza, priča o poludelom nezaustavivom androidu iz Terminatora i otrcani grad duhova prošlosti — Detroit budućnosti, u kome juri zahuktali delilac pravde iz Blejd ranera. Laki akcioni strip-film, a ujedno film za razmišljanje — šta nas to čini ljudskim bićima.

Robopolicajac se lomata budućnošću u metalnom odelu koje odbija metke bolje od bilo kakvog pancira, sa motorističkom kacigom i natučenim vizirom na lice. Taj kostim nosi i veliki deo privlačnosti filma /uostalom, Piter Veler se samo u malom delu filma pojavljuje bez njega/. Na ekranu, oklop je od prototipa metala iznenađujuće mekoće i elastičnosti, ali u stvarnosti, za vreme snimanja filma, bio je to kombinezon od mekog kaučuka i tvrde plastike. Upravo obilje akcije u filmu bilo je glavni problem Robu Botinu /radio specijalne efekte i masku, najpoznatiji filmovi *Legenda* i *Urlikanje*/ na izradi kostima. Trebalo je obezbediti utisak metala i omogućiti pokretljivost kostima robota.

Najefektnija scena u filmu je suluda akcija u kojoj robot munjevito uništava sve oko sebe.

Pogledajte kako je to Botim rešio u priči o korupciji, osveti, drogi, poludeloj mašini i zaljubljenom čoveku od lima.

ZLA SMRT (EVIL DEAD II)

1985 - SAD

U sveopštoj maniji pravljenja nastavaka i stvaranja čitavih serija od jednog filmskog hita ni mladi genije Sam Reimi nije izbegao tu sudbinu. Pre pet godina, odmah po završetku školovanja, Reimi je ostvario svoj film *Zla smrt* i tim vizuelno, halucigenim delirijumom užasa uspeo da šokira, zgadi I oduševi gledaoce. Njegov sledeći film — *Put zločina* — prikazan je izmenjen i dosta skraćen u odnosu na ono što je on snimio, bez one njegove prepoznatljive morbidnosti i brutalnosti i, naravno, bez informacije o tim cenzorskim intrvencijama. Tada se Reimi odlučio da seriju užasa nastavi direktnim nastavkom *Zle smrti*.

Nastavci poznatih bioskopskih hitova po pravilu ili pokušavaju da što više pobegnu od svog prethodnika u neku originalnost, što retko uspevaju, ili se drže svog klišea i formule uspeha prvog filma. *Zla smrt* spada svakako među one druge.

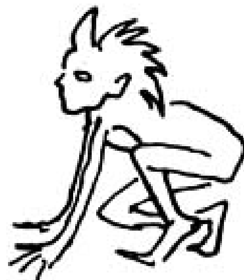
Umesto da proširi radnju, Reimi svoje košmare ponovo zatvara u jednu straćaru i hektar /već legendarne/ šume oko nje. Film je sabijen u bokal krvi gde pod ogromnim pritiskom sve vri i komeša se do eksplozije strave. A kada počne da se odmotava taj ludački ritam kreatura i monstruma prosto se ne može poverovati da je to samo jedan horor film. Mračni genije Reimija je slažući kockice groteske /muzika, karikaturni likovi, agresija, morbidnost/ napravio film u stilu nadrealizma.

Ali sam Reimi je imao i problema. Najveće nevolje Zle smrti su svakako bile finansije i produkcija. Nakon niza peripetija Dino de Laurentis pristaje na produkciju ali mladi Reimi mora pristati na kompromis. U film su ubačeni dodatni likovi u odnosu na Reimijevu zamisao i time je poremećen ritam naracije u scenariju, a iz filma su otpale mnoge morbidne scene u uzaludnom pokušaju da se izbegne oznaka »X«.

U tom balansiranju između producenta i svojih vizija, Reimijev film se deli na dva dela. Prvi sa Ešom /Brus Kembel/ u kome se Reimi igra, eksperimentiše i pušta na volju svojoj mašti i osećanju za crni /najcrnji/ humor i deo u kome u igru ulaze parovi i kada se mladi režiser saplića o psihologiju likova, koji su karikirani u sveopštoj narativnoj anarhiji.

Jednom se Kojčinski upitao šta bi pomislili kada bi mu neko odsekao ruke, a šta ako bi se to desilo sa njegovom glavom. U briljantnom prvom delu filma gde se Eš opsednut mračnom silom bori protiv sopstvene ruke, Reimi mu daje odgovor /»Ja i moje ruke«/. Gledaoci su zbunjeni i rastrzani između užasa i smeha kada na ekranu Kembel prvo odseca sopstvenu ruku, a onda se jurca sa njom po sobama. Poetika humora i užasa, kao i slika tela koje pleše sa sopstvenom glavom /»Ja i moj trup«/ na mesečini. Ako je scenario ostao bezmalo isti, to je samo pomoglo Reimiju da razbukti svoju maštu na već ranije postavljenoj priči i obrati pažnju na detalje. Sa novim još stravičnijim i odvratnijim idejama, on ubija i vivisecira svoje aktere, postavlja ih nasuprot monstruma, meša ih sa njima sve dok potpuno ne izgubimo nit ko je opsedunut, a ko čist.

Ako ste i vi bili zatečeni i šokirani brutalnošću *Zle smrti I* ne brinite! Postoje i gore stvari. *Zla smrt II* je brutalnija, krvavija, grotesknija i bizarnija od svoje prethodnice. Reimi je opet napravio krvavi horor. Iznutrice lete ekranom dok vam se sopstvena ne zavrti u utrobi. Pa ko voli...
Uloge: Brus Kembel, Sara Beri, Dan Hiks, Kesi Visli, scenario Sam Reimi i Skot Spigel, specijalni efekti Rendi Benet, maska Mark Šostrom, muzika Džozef Lo Djuk.

VESTI

Ovogodišnja premijera filma *Supermen IV*: potraga za mirom podudara se sa pedesetom godišnjicom postojanja Supermena. Ovaj lik smislila su dva đaka, i to Džeri Sigel koji ga je pisao i Džoe Šuster koji ga je crtao, 1937. godine u Klivlandu, SAD; poslovne i druge okolnosti bile su takve da su sa tim projektom mogli uspeti, i — svoju šansu su iskoristili. Tvrdi se da su lik Supermena bazirali na romanu *Gladijator* Filipa Vajlija iz 1930. Supermen se prvo pojavio u sveskama *Ekšn Komiks* 1938, a sledeće godine počeo je da izlazi u sveskama koje su bile samo njegove. (Jerry Siegel, Joe Shuster, Philip Wylie, *Action Comics.*) Ovogodišnja premijera održana je u Klivlendu i praćena je proslavom kojoj je prisustvovalo oko 250 eksperata za Supermena, uključujući i nekoliko glumaca koji su govorili ili glumili Supermena na radiju, televiziji i filmu tokom poslednjih 50 godina.

Sukob sa nekim hotelima u Bostonu, SAD, je razrešen, tako da se pripreme za 47. svetsku SF konveniciju, koja će se tamo održati 1989, teku normalno. Rezervisano je, već sad, 1600 soba (hiljadu i šest stotina) za učesnike konvencije. Na dan 17. jula 1987. bilo je već 2.229 prijavljenih učesnika koji su uplatili članarinu, tako da zakazivanje 1.600 soba dve godine unapred ipak nije zidanje kula u vazduhu.

Obimnu kolekciju fanzina koju je imao pokojni SF urednik Teri Kar otkupio je Univerzitet Kalifornija — Riversjd za dvadeset hiljada dolara. Materijal će biti pripojen većoj, od ranije postojećoj kolekciji fanzina, koja nosi ime »dž. Lojd Iton« (J. Lloyd Eaton), i koja je već bila najveća univerzitetska SF kolekcija na svetu. Koristiće se za izučavanje naučne fantastike, a naročito odnosa između fanova i profesionalaca, koji je, kao što znamo, izuzetno blizak upravo u ovom žanru književnosti. Samo za dalje bibliografske studije u ovoj oblasti univerzitet će potrošiti još 195.000 dolara. Karova kolekcija, koju su sredili Robert Silverbeg i fan — urednik Robert Lihtman, ima zasebnu katalogizaciju i nikad neće biti »pomešana« sa Itonovom.

Prilikom nedavnog snimanja jedne epizode *Zone sumraka*, dogodila se velika nesreća: helikopter je poleteo u nepredviđenom pravcu i naleteo na ljude, tako da su poginuli Vik Morou i dvoje dece — glumaca. Javni tužilac u Los Anđelesu izveo je pred sud Džona Landisa i još petoro najodgovornijih ljudi ekipe, optužujući ih da su svojom nemarnošću omogućili udes, ali 29. maja ove godine sud ih je oslobodio. Rođaci poginulih imaju pravo da tuže pojedinačno, ali posle takve krivične presude, tj. oslobađanja, izgledi da se pojedinačnim tužbama nešto postigne su mali.

SF ZAVERA U BRAJTONU – CONSPIRACY ‘87

Zahvaljujući vrlo neformalnoj agenciji SKIFFY TRAVEL INC. dvadesetak Jugoslovena (uglavnom iz Zagreba) našlo se na Conspiracy '87 u Brajtonu. Cena — prava sitnica, ali mnogo povoljnija nego kod pravih agencija.

Pre tri godine, izglasano je da 45. svetska SF Konvencija bude u Brajtonu od 27. avgusta do 1. septembra. Dobar izbor — taj grad na najjužnijem delu Velike Britanije je do sada organizovao mnogo događanja na svetskom nivou. Mi, naravno, znamo za Evroviziju i neslavan plasman naših uzdanica.

Ovogodišnja velika zavera kovana je na više mesta istovremeno:

Bedford Hotel: neprekidni filmski (16 mm) i video program i danju i noću, Robotech soba, baza udruženja pisaca iz USA...

Metropole Hotel: promocije, večernja čitanja, predavanja, kompjuteraši, dileri (ne hemijskih, već papirnih vizija) i omiljeno mesto za poslovne sastanke, zabave i sobne žurke;

Brajtonski konferencijski centar: registracija, informacije, otvaranje, maskembal, dodela Huga, rok koncert...

Do kraja maja bilo je registrovano 4136 učesnika, ali su prijave masovno podnošene i poslednjeg dana! Prijava na licu mesta koštala je mnogo više: 45 funti. Ko rano rani...

Najviše je bilo Amerikanaca (1841), Britanaca (1651), pa Australijanaca (177). Te cifre su se sasvim sigurno uvećale tokom Konvencije.

Bilo je mnogo »faca«, tiražnih pisaca, likovnjaka i filmadžija, a počasni gosti su bili Doris Lesing, Alfred Bester, Arkadij i Boris Strugacki, Rej Harihauzen (film), Džim Barns, fanovi Džojs i Ken Sleter i specijalni fan gost Dejv Lengford. Voditelj i glavna zaprška bio je veliki ljubitelj i propagator SF-a Brajan Oldis. Održano je bezbroj predavanja (npr. »Šta je Britanski SF«) diskusionih panela, ali većina je došla zbog druženja i zabave sa srodnim dušama.

Organizacija je bila besprekorna. Ništa nije prepušteno slučaju: zbrinjavanje dece, medicinska pomoć, briga o hendikepiranim osobama. U biltenu PLOT, koji je izlazio tri puta dnevno moglo se pročitati i ovo:

> *»Dijagnoza je potvrdila da konvencijski član ima GERMAN MEASLES (Rubella). Ta osoba je verovatno inficirana pre dolaska. Ako bilo ko otkrije simptome slične gripu, neka se obrati Medicinskom servisu.*
>
> *Jim Smith, MS«*

Zemlje kandidovane za naredne Konvencije nisu žalile para za vrbovanje potencijalnih glasača. Delili su olovke, kolor publikacije, organizovale zabave sa hektolitrima besplatnog pića i nacionalnim đakonijama. Najžešće je bilo na LA Party i Holland Party — oni su bili direktni konkurenti za 1990. Pobedila je Holandija sa 810:530 glasova, na opšte oduševljenje fanova gnevnih zbog profiterski organizovane ekipe Los Anđelesa. (A koja nije? Ne troše se ogromne pare zbog beskonačne ljubavi ka SF-u!)

Naš Zagreb se kandidovao za 1994, i to najviše gura stari fan Krsto Mažuranić, tata i mama naše brajtonske ekspedicije. Do tad je daleko, ali i ne previše. Valjalo bi to podržati i gurati. Kulturološki i propagandni efekat bi bio neverovatan, a nisu potrebni nikakvi radovi: svi objekti već postoje. Ali, i država mora stati iza toga...

Malobrojni srećnici koji su se uvalili nepozvani na zatvoreni japanski Party (Krsto Mažuranić, Igor Kordej, Miroslava Simić i ja) pamtiće to celog života: Japanke u kimonima služe sake i specijalitete, objašnjavaju kako se pravi origami i pišu ideograme uz milion naklona i nirvanistlčki osmeh na lepim licima!

Od prvog dana gradom su kružile nei-

dentifikovane hodajuće spodobe prerušene u Barbarele, Spokove, čudovišta i vanzemaljce uopšte uzev: spremali su se za maskenbal. Ulaznica je koštala deset funti, prava sitnica za tebe, Bing. Ali, za tvog brata... U noći maski dodeljene su i nagrade Hugo, i tu nije bilo većih iznenađenja:

Najbolji roman
»*Speaker for the Dead*« — Orson Skot Kard
Najbolja novela
»*Gilgamesh in the Outback*« — Robert Silverberg
Najbolja noveleta
»*Permafrost*« — Rober Zelazni
Najbolja kratka priča
»*Tangents*« — Greg Bear
Najbolja nefantastika
»*Trillion Year Spree*« — Brajan Oldis i Dejvid Vingrove
Najbolja dramatizacija
»*Aliens*«
Najbolji profesionalni crtač
Džim Barns
Najbolji profi urednik
Teri Kar (pokojni)
Najbolji semipronzin
»*Locus*«
Najbolji fan pisac
Dejv Langford
Najbolji fanzin
»*Ansible*« — urednik i izdavač Dejv Langford
Najbolji fan crtač
Brad Foster
Nagrada John Campbell
Karen Džoj Fauler

Ako je ko preskočen, neka oprosti.

Zagrebački papir kojim obznanjuju kandidaturu za 1994. proglašen je za najbolju građu za izradu papirnih aviona. Odluka je doneta posle luckaste borbe papirnim avionima »svak protiv svakog«, započete bezobzirnim napadom mlade Japanke na jednog fana koji je mirno ispijao svoje pivo. Bitka je trajala skoro sat i naša momčad je dobro prošla. Osoblje »Metropola« je mirno radilo svoj posao ne obraćajući pažnju na kojekakve.

Bilo je stvarno svega i svačega. Feministkinje imaju izdavačku kuću. »MAD DOG« magazin objavljuje samo sredinu jednog stripa jer nema novca za kompletan. Milioni(!) starih i novih knjiga na prodaju. Norveška žurka za koju znaju samo odabrani i do koje je put označen diskretno i lukavo postavljenim zastavicama.

Što se posla tiče, to se nije odvijalo javno. Od naše momčadi zapaženo je pojavljivanje Igora Kordeja na zajedničkoj izložbi i par vrlo konkretnih dogovora za objavljivanje dela moje malenkosti u imperijalističkom svetu.

Sledeće godine konvencija je u Nju Orleansu. Daleko = skupo. Dogovor brajtonske ekipe je: vratimo dugove od Zavere i započnimo štednju za put u Ameriku. Postoje neke ideje za organizovanje prihvatanja od tamnošnjih fanova, ali o tom...

Neka nas bude što više.

Dragan R. Filipović

Robert A. Hajnlajn

GRAĐANIN GALAKSIJE

TREĆI OD ČETIRI NASTAVKA

Robert A. Heinlein:
CITIZEN OF THE GALAXY, 1957

Prevod sa engleskog
Dita i Vojislav Despotov

KRATAK SADRŽAJ DRUGOG NASTAVKA

Za Torbija sada počinje drugačiji život. Polako se uklapa u novonastalu situaciju, upoznaje nove ljude i drugačije običaje. Brod »Sisu« je u osnovi jedna velika porodica koja, postupajući po Beslimovoj želji, usvaja Torbija kao sebi ravnog. Postepeno ga podučavaju u svojim znanjima i privikavaju na svoje običaje. Nastoje da od njega naprave dobrog Slobodnog Trgovca.

Postavlja se i pitanje Torbijevog stvarnog porekla, jer njegov fizički izgled ukazuje na to da je različit od svega s čime se posada broda »Sisu« sretala. Nagoveštava se mogućnost da on potiče iz uglednog naroda.

Inače trgovački brodovi tipa »Sisu« mnogobrojni su širom svemira, sazdani su kao država za sebe, sa najstarijom ženom kao glavom Porodice. O Slobodnim Trgovcima vlada mišljenje kao da su zaista najslobodniji narod u galaksiji, međutim, Torbi otkriva drugu stranu njihove slobode.. Od samog trenutka stupanja na brod neprekidno mu je nešto smetalo, i trebalo mu je dosta vremena I pomoći srodnih osoba, isto stranaca na brodu, da shvati suštinu: Trgovci jesu najslobodniji narod, ali su slobodni samo kao narod, dok su jedinke u nemilosrdnoj vlasti postojeće hijerarhije.

Torbi je odrastao kao rob, Beslim ga je naučio pravoj slobodi koju je on prihvatio kao jedini način svog života, a sada uviđa da je na određeni način, ponovo rob.

DVANAESTA GLAVA

Od Lozijana do Finstera, od Finstera do Tota IV, od Tota IV do Vilamure... *Sisu* je neprekidno krstario svemirskim prostranstvima u prečniku od devet stotina svetlosnih godina, u čijem se centru nalazila legendarna Tera, kolevka ljudske rase. Ali *Sisu* nikada nije bio na Teri; kapetan operiše po terenima gde je bogat izbor robe, ne postoji policijska zaštita, i gde je uobičajeno cenjkanje bez bojazni od strogih propisa.

Istorija broda govori da je prvi *Sisu* bio izgrađen na Teri i da je prvi kapetan Kros rođen upravo tamo (u poverenju) kao fraki. Postojalo je u istoriji *Sisua* šest brodova pod tim imenom; čelik koji je neprestano štitio lozu Naroda beše registrovan u Novoj Finlandiji, na Šivi IV... u luci koju zapravo nikada nije posetio ali čije su takse bile vredne plaćanja da bi se steklo zakonsko pravo na neograničeno putovanje i na traganje za profitom. Šiva III imala je dovoljno razumevanja za potrebe slobodnih trgovaca, nije cepidlačila oko inspekcija, izveštaja; propusti su ispravljani novčanim kaznama a to je za mnoge brodove predstavljalo idealnu situaciju.

Torbi je na Finsteru naučio još jedan oblik trgovine. Rođeni frakiji, poznati u nauci pod pseudo-latinskim nazivom Naroda prozvani »onim prokletim golaćima«, žive u telepatskoj simbiozi sa lemurima, stvorenjima koja poseduju fine izrasline nalik rukama sa mnogo koščica — » telepatija« je naravno, samo približna definicija simbioze – verovalo se da usporena, monstruozna bića snabdevaju mozgove lemuroida inteligencijom i sposobnošću manipulacije.

Planeta nudi divne, brušene dragulje, sirovi bakar i travu iz koje se izdvaja alkaloid za potrebe psihoterapije. Domoroci ne govore i ne pišu; komunikacija je užasno teška.

Ovaj način trgovine pokazao se kao sasvim nov za Torbija — možda je najviše podsećao na nemu trgovinu Feničana na obalama Afrike. Oko *Sisua* bili su složeni tovari onoga što su Trgovci imali da ponude, teški metali neophodni domorocima ove planete (potrebu za njima razvili su im sami Trgovci), te razna roba za koju se Porodica nadala da će biti shvaćena za neophodnost. Ostavivši robu, Trgovci bi se udaljavali.

Torbi zapita Knjigovođu Arlija Krosu—Drotara: »Zašto ostavljamo tu robu bez čuvara? Kad bismo to uradili na Džubulu, iščezla bi čim bismo joj okrenuli leđa!«

»Zar nisi video da nam je oružje stavljeno u pripravnost?«

»Da, jesam...«

»Ta stvorenja nemaju morala ali su pametna. Ponašaju se pošteno isto onako kako se ponaša blagajnik dok šef stoji kraj njega.«

»Šta se zapravo zbiva?«

»Čekamo. Oni pregledaju ponudu. Posle izvesnog vremena... dan, dva... oni će svoju

ponudu složiti kraj naše. A mi čekamo. Možda će njihove gomile biti veće. Možda će skloniti svoju robu i ponuditi nešto drugo. Možda ćemo mi propustiti da uzmemo nešto što nam zapravo treba. Možda ćemo, pak, jednu od naših gomila podeliti na dve, što će značiti da nam se sviđa njihov materijal ali ne i cena. Ili možda nećemo tražiti nikakvu cenu. Tada ćemo skupiti naše gomile i postaviti ih uz ono što su nam oni ponudili a što se nama najviše dopada. Međutim, tada još uvek ne dotičemo njihov materijal; mi čekamo. Niko ništa ne dira. Ako nam odgovara cena, uzimamo ono što nam nude i ostavljamo naš materijal. Oni dolaze i odnose našu ponudu. Kad cena nije u redu, mi sklanjamo naš materijal; oni odnose svoj, onaj koji mi odbijamo. Međutim, to nije kraj. Sad obe strane znaju šta želi ona druga i koliko će platiti. Počinju da prave ponudu; mi počinjemo da prihvatamo ponudu uz ono što znamo da će i njima odgovarati. Sklopi se više poslova. Kada završimo ovaj drugi put, istovaramo sve što oni žele da razmene za materijal koji mi želimo, po ceni zadovoljavajućoj za obe strane. I, problema nema. Pitam se da li je na planetama gde se može razgovarati uopšte bolje...«

»Da, ali zar se tako ne izgubi prilično vremena?«

»Znaš li za stvar koja nam je važnija od toga?«

Sporo dogovaranje započelo je s robom koja nije imala utvrđenu vrednost: oko robe čija je ponuda imala probni karakter nastupio je pravi haos. Sprave koje su na Lozijanu imale dobru prođu uopšte nisu privlačile Finsterijance. Šest odsto popusta na rasklapajuće noževe snizilo je cenu ali... razni predmeti sa Finstera nisu bili odgovarajuća roba za Trgovce...

Baka Krosa, iako prikovana za postelju, povremeno je insistirala da je nose u inspekciju i zbog toga je neko uvek stradao. Kratko pre dolaska na Finster upravila je svoju ljutnju na negovateljice i neženje.

Čim su je doneli u jednu od soba neženja, pogled joj se zaustavio na brdu ilustrovanih knjiga I magazina. Naredila je da se zaplene s obzirom da predstavljaju »frakijevsko đubre«. Doduše, čim bi počelo da se zucka da se Prvi oficir sprema u inspekciju, neženje bi užurbano počele da se pripremaju za strašnu posetu; međutim, u najvećem broju slučajeva uspevala je da ih iznenadi jer bi namerno pustila glas da će najpre obići stanove negovateljica, Zabran i brodsku kuhinju. Tako bi dospela u njihove kabine pre nego što uspeju da sakriju slike lepotica.

Baka je bila šokirana! Ne samo da su nakon niza zgodnih devojaka sledili stripovi, nego je počela prava hajka na stare magazine iz kojih su slike isecane. Krijumčar bi bio poslat u pomoćni pogon da bude ispitan do najsitnijih detalja.

Nadzornik je iznenada dobio sjajnu ideju; za tili čas slike i stripovi pridružili su se ponudama kraj broda. Čudno oblikovani prirodni dragulji našli su se uz brda hartije. Opal, granat i kvarc, pomešali su se sa nagim lepoticama. Za svaku knjigu ili časopis sledio je po jedan dragulj, u odvojenoj razmeni... da bi, nešto kasnije, svaki primerak bio razdvojen na pojedinačne listove. Sporazum je za čas načinjen. Jedan šareni list za jedan dragulj — čak su i neženje, oni koji su uspeli da sakriju časopise, smatrali da su patriotizam i zadovoljavanje instinkta za trgovinom hitniji od posedovanja — na kraju krajeva, već u sledećoj civilizovanoj luci mogli su ponovo da se opskrbe.

Po prvi put u istoriji, stripovi i magazini sa zgodnim devojkama višestruko su umnožili svoju vrednost — i to u dragom kamenu.

Nakon Vulamure došao je Tot IV a svaka je etapa predstavljala korak bliže predstojećem Velikom Skupu Naroda; brod je već uveliko bio zahvaćen karnevalskom groznicom. Svi članovi posade behu izuzeti od poslova ne bi li vežbali na muzičkim instrumentima, za čuvare je napravljen poseban raspored da bi oformili pevačke kvartete, sto za vežbe postao je gimnastička sprava — gimnastičari su bili izuzeti od svih stražarenja na borbenim stanicama. Planovi za takmičenja i nastup stvarali su glavobolju i izlive nekontrolisanog besa, pomešane sa egzaltacijom ponosa...

Kroz n-svemir letele su duge poruke, Prvi inžinjer protestovao je zbog skandaloznog trošenja energije, oštro prebacujući

da je cena tritijuma previsoka i da... ali, Prvi oficir je razdragano odobravao isplatu vaučera. Kako se približavao veličanstveni trenutak, ona je sve češće pokazivala osmeh koji joj je otkrivao stotine bora na ostarelom licu. Torbi je dva puta opazio da mu upućuje osmeh i to ga je zabrinulo; bolje da ne privlači Bakinu pažnju.

Jednom je imao priliku da mu bude posvećena puna pažnja i — nije uživao. Dogodilo se to kada je razorio napadača.

Taj se točak pojavio na Sisuovim ekranima za vreme uzletanja sa Finstera — što je bilo neočekivano mesto za napad, s obzirom na vrlo slab saobraćaj. Alarm se oglasio samo četiri časa nakon poletanja, kada je Sisu postigao tek 5 odsto brzine svetlosti. Stvar se privukla uz Torbijev bok; kompjuter okrenut luci bio je onemogućen — upravo je imao »nervni slom«; brodski elektroničari znojili su se nad njim od samog poletanja. Torbijev nećak Džeraj beše vraćen na astrogaciju a sa Torbijem se nalazio novajlija, osposobljen za tešku dužnost na putu od Lozijana. U tog mladića Torbi je imao poverenja. Nije se bunio kada je Džeraj zaključio da Kenan Drotar može da zauzme stražarsko mesto, iako nikada nije iskusio »pravi« čas, čak ni u ozbiljnoj vežbi... Džeraj se plašio da se vrati u kontrolnu sobu iz dva razloga: zbog statusa i emotivne rastrojenosti — kompjuterska soba beše mesto gde je Džeraj radio zajedno sa svojom sestricom.

I tako, kada je napadač neočekivano banuo, sve se nalazilo u Torbijevim rukama. Osetio je da drhti čim je počeo da testira problem, svestan da kompjuter okrenut luci ne radi. Najveća uteha kontrolora paljbe je upravo vera u nadljudske sposobnosti ekipe na drugoj strani, osećaj koji bi se mogao izraziti u sledećoj rečenici: »Pa, čak i ako ja zabrljam, oni grozni mozgovi sigurno će ga upecati!« — drugi tim mislio je isto. To, doduše, pomaže opuštenosti...

Ovoga puta Torbi nije imao ni tu vrstu duhovne sigurnosti. Niti bilo kakve druge. Finsterijanci nisu narod koji krstari kosmosom; nije bilo mogućnosti da se napadački brod identifikuje kao njihovo vlasništvo. Niti je to mogao biti Trgovac — ubrzavao je sa suviše mnogo gravitacija. Takođe ni Hegemonijska straža — Finster se mnogo svetlosnih godina nalazio izvan drugih civilizacija. S mučnom izvesnošću Torbi je postao svestan da će njegove pretpostavke pružiti odgovor u sledećem satu: mora lansirati projektil i pogoditi napadača ili pak, za kratko vreme, ponovo postati rob. A sa njim i čitava Porodica.

Grozničavo razmišljajući, zaboravio je na kompjuter s lučke strane, zaboravio je porodicu, pa čak I samog napadača. Pokreti pirata postali su samo podaci koji kuljaju i problem za koji je bio uvežban. Njegov pomoćnik je upao u prostoriju i bacio se na drugo sedište dok su iz Glavnog štaba i dalje urlali, zahtevajući rezultate. Džeraj je ušao mnogo kasnije, poslat od Kapetana; međutim, Torbi ga nije ni opazio. Džeraj je izbacio novajliju sa drugog sedišta, seo i pogledao prekidač — bio je prebačen na Torbijevu konzolu. Nije ga ni dotaknuo... Bez reči je pogledao Torbijev ekran i počeo i sam da rešava problem...

Odjednom je preko radio-veze odjeknuo snažan Krosin bariton. »Tragači... mogu li da vam pomognem manevrisanjem?«

Torbi ga nije čuo. »Ne savetujem to, Kapetane.«, odgovorio je Džeraj.

»Vrlo dobro.«

Stariji kontrolor paljbe sa druge strane broda, pritisnut pravilima, došao je da bi pratio grozničavi rad I znoj koji je kapao na komande. Torbi, međutim, nije bio svestan nikoga u prostoriji. Za njega sada nije postojalo ništa izuzev tipki, dugmadi i prekidača, što je predstavljalo produžetke njegovog nervnbg sistema. Spopala ga je neodoljiva potreba da kihne ali ju je potisnuo, nesvestan.

Načinio je poslednje infinitezimalne korekcije i potom, odsutnog duha, pritisnuo dugme koje je naređivalo kompjuteru da lansira projektil na osnovu izračunatih podataka. Samo sekund kasnije projektil je već bio na putu.

Džeraj je posegnuo za prekidačem — i zastao kada je opazio da Torbi pomamno nastavlja proračune, odlučujući se, na osnovu zaključka da je položaj mete izmenjen, da lansira još jedan projektil. Međutim, priliv podataka iznenada je prestao — brod je oslepeo. Beše paralisan.

Post-analiza je pokazala da je parališući zrak počivao na brodu tačno 71 sekundu.

Džeraj je potapšao Torbija po ramenu.

»Torbi, gotovo je.«

»Šta?«

»Pogodio si ga. Sladak pogodak. Meta bi bila jako ponosna na tebe.«

Sisu je bio zaslepljen dvadeset i četiri časa, sve dok nisu izvršene popravke na njegovim očima za n-svemir. Kapetan je nastavio da ubrzava; to je bila logična odluka. *Sisu* je sutradan ponovo progledao i dva dana kasnije utonuo u mrak multi-svemira. Iste noći na brodu je priređen obed u Torbijevu čast.

Baka je održala uobičajeni govor, zahvaljujući na ponovnoj zaštiti Porodice i naglašavajući da je sin *Sisu-a* kraj nje bio instrument tog srećnog ishoda. Završivši govor, ponovo je legla i nastavila da jede, uz snahu koja je netremice pazila na nju.

Torbi nije naročito uživao u počasti. Sećanje na trenutke navođenja bilo je mutno; osećao se kao da mu odaju priznanje za neku grešku. Najpre se nalazio u stanju polu-šoka; tek za večerom mašta je ponovo proradila.

Znao je da su to bili najobičniji gusari. Da, gusari i trgovci robljem, oni su pokušavali da osvoje *Sisu* i porobe Porodicu. Mrzeo je trgovce robljem otkad zna za sebe - ništa nije tako bezlično i bezdušno kao trgovina robljem a on je tu instituciju mrzeo još kao novorođenče, dok nije znao da govori...

Bio je siguran da bi čak i osećajni Poup rado giljotinirao svakog trgovca robljem u Galaksiji i to bez imalo griže savesti. No, svejedno, ipak se nije osećao srećnim. Nastavio je da razmišlja o brodu... o brodu na kome je sve vrvelo od života, bez obzira što je taj život bio život opakih pirata... a onda, u jednoj sekundi, sve je zamrlo, sve je pretvoreno u prah i pepeo, zauvek nestalo u eksploziji zraka... Pogledao je svoj kažiprst: našao se uhvaćen u staroj dilemi čoveka neintegrisanih vrednosti — onoga koji jede meso ali bi radije da neko drugi, bez njegovog prisustva, zakolje životinju.

Usred jela postao je svestan da ga Baka posmatra; odmah je ispustio parče hrane na kombinezon.

»Pa«, promumlala je starica, »dremaš, dremaš, a?«

»Oh, Bako, oprostite. Meni se obraćate?«

On zapazi Bakin opominjući pogled ali beše već prekasno. »Očekujem da se ti obratiš *meni*...«

»Pa... danas je zaista lep dan…«

»Nisam primetila da ima i loših dana. U kosmosu retko pada kiša...«

»Lepa je zabava, hoću da kažem. Da, zaista je lepa. Hvala Vam što ste je priredili, Bako.«

»To je već bolje. Mladi čoveče, običaj nalaže da muškarac započne učtivu konverzaciju sa damom sa kojom obeduje. To možda nije običaj među frakijima... ali... obavezan je u Narodu.«

»Da, Bako. Hvala, Bako.«

»Hajde, počnimo ponovo. Da, zabava je lepa. Trudimo se da se svi osećaju jednako ali priznajemo pojedinačne zasluge. Porodica primećuje tvoje vrline i pravo je zadovoljstvo što si se priključio Porodici. Čestitam. Sad je na tebe red.«

Torbi pozelene.

»Šta pripremaš za Skup?«, zagrakta Baka.

»Uh, ne znam, Bako... Vidite, ja ne pevam, ne igram, niti... jedine igre koje znam su šah i bilijar... a nikada nisam ni video neki Skup. Ne znam šta im se dopada.«

»Hm.. ništa dakle?«

Torbi se oseti krivim. Pa reče: »Bako... ti si sigurno bila na mnogo Skupova. Da li bi mi pričala malo o njima?«

To je delovalo.

»Skupovi više nisu onakvi kakvi su bili u doba kada sam se ja devojčila...« Bilo je jasno da Torbi neće morati više ni reč da progovori već prosto da sluša sa pažnjom i zanimanjem. Ostali su strpljivo čekali da Baka dozvoli da ustanu od stola a ona je govorila, govorila... »... i mogla sam da biram između sedam stotina brodova, dozvoli samo da ti još i to ispričam... Bila sam drsko mlado stvorenje, sitnih stopala i prćastog nosa a moja Baka me je nudila po celom Narodu. Ali, ja sam znala da je za mene bio samo *Sisu* i navalila sam. Oh, kako sam bila živahna! Igrala bih po celu noć a sledećeg dana bila sveža kao...«

I tako dalje, i tako dalje.

Pošto Torbi nije imao talenta, postao je glumac.

Tetka Atena Krosa-Fogart, šef Bifea i odličan kuvar, bolovala je od literarne bolesti u akutnoj formi; pisala je drame. Poslednja njena drama opisivala je život prvog kapetana Krose, punog plemenitosti i najboljih osobina — prvi Krosea prikazan je kao svetac sa čeličnim srcem. Zgađen nad zlobnim postupcima frakija, izgradio je *Sisu* (svojeručno), opremio se suprugom (u originalnoj verziji iz loze Fogartovih; pre nego što je Baka videla rukopis, Krosinoj ženi dato je Bakino devojačko prezime) i izrodio decu. Drama se završava njihovim otiskivanjem u svemir, u misiji širenja kulture i obilja po čitavoj Galaksiji.

Torbi je trebalo da igra prvog Krosu. Bio je glupo zatečen; prosto mu je naređeno da glumi. Baka je bila zadovoljna, na probama je davala sugestije koje su automatski usvajane. Pored Torbija, zvezda komada bila je i Loin Garsija, bivša pripadnica El Nida. Torbi nije postao naročito prisan sa devojkom koja je razmenjena za Matu; nije, doduše, imao ništa protiv nje ali mu se nije posebno ni dopadala. Međutim, vremenom je ustanovio da Linon jednostavno mora upoznati.

Bila je to lepuškasta crnka, ljubazna i sa stalnim osmehom na usnama. Kada je od Torbija traženo da prekrši tabu i poljubi je pred Bakom i svima ostalima, on se sasvim zbunio. Međutim, pokušao je. Baka je ljutito frknula.

»Šta ti to radiš? Hoćeš da je ujedeš? Ne boj se, nije radioaktivna. Ona je tvoja žena, budalo. Upravo si je doveo na brod. Sam si sa njom i voliš je. Hajde, učini to... ma ne, ne tako... Atena!«

Torbi divlje pogleda oko sebe. Nimalo mu nije pomagao ni Fric sa pogledom ka tavanici i blaženim osmehom.

»Atena! Dođi ovamo, kćeri, i pokaži tom mladom nespretnjakoviću kako se ljubi žena. Poljubi ga i pusti ga da pokuša još jednom! Svi na mesta! Pozor!«

Tetka Atena nije mnogo uzbudila Torbija. On je pažljivo pratio uputstva dvostruko starije žene i potom uspeo da na sličan način poljubi Loin.

Mora da je komad bio dobro sačinjen; Baku je u potpunosti zadovoljio. Zatražila je da se obavezno igra na Skupu. Želela je i tamo da uživa u njemu.

Ali, na Vulamuri je umrla.

TRINAESTA GLAVA

Vulamura je živopisna pionirska planeta na samoj ivici Zemaljske Hegemonije; predstavljala je poslednju stanicu *Sisu-a* pre zaronjivanja u duboki svemir. Bogati hranom i sirovinama, njeni stanovnici-frakiji imali su izvestan strah od industrijskih proizvoda koje su nudili Trgovci. Zato je *Sisu* ponudio lozijanske proizvode i, u najvećoj meri, drago kamenje sa Finstera. Međutim, Vulamura je nudila malo stvari koje bi donele profit a sa novcem je oskudevala — pogonski metal koji je *Sisu* nudio nije se previše trošio na planeti; osim toga, strahovali su od svega što je radioaktivno.

Tako je *Sisu* pristao da uzme malo uranijuma te obilje mesnih proizvoda i druge delikatesne hrane. Da, *Sisu* je uvek kupovao vrhunske poslastice; ovoga puta utovario je nekoliko puta više hrane nego što je Porodica mogla da konzumira. No, roba je bila potrebna za hvalisanje na Skupu.

Teret je plaćen u tritijumu i deuterijumu. Hegemonijski brodovi održavali su ovde fabriku vodonikovih izotopa ali su ih prodavali i drugima. *Sisu* je poslednji put bio u prilici da uzme gorivo na Džubulu — lozijanski brodovi koriste drugačiju nuklearnu reakciju.

Kapetan Krosa je nekoliko puta odveo Torbija u luku Nju Melburn. Frakiji su govorili sistemski engleski na naročit, lokalni način, sa brzim rezovima i čudnim vokalima, što je zbunjivalo kapetana, ali ne i Torbija — činilo mu se kao da ga je ranije već negde čuo. Krosi je i bio potreban čovek koji se snalazi sa ovim tipom izgovora sistemskog engleskog.

Pošli su najpre da dovrše poslove oko prenosa goriva i potpišu ispravu o odricanju od prodaje u privatne svrhe. Sve komercijalne ponude koje je *Sisu* prihvaćao morale su najpre biti overene u centralnoj banci a zatim odnete u fabriku goriva. Nakon stavljanja pečata na dokumenta i plaćanja odgovarajućih taksi, kapetan je seo da proćaska sa direktorom. Krosa je bio u

stanju da uspostavi ravnopravan odnos sa frakijima, ni u jednom trenutku ne nagoveštavajući ogromnu socijalnu razliku između njih.

Dok su oni ćaskali, Torbi je brinuo. Fraki je govorio o Vulamuri. »Svaki klipan sa snažnim rukama I dovoljno bistar da naćuli uši može izaći i postati srećan.«

»Nema sumnje«, složio se kapetan. »Video sam vaša goveda. Veličanstvena su!«

Torbi se složio s tim. Vulamura je predstavljala prijatan i pristojan svet, sa mnogo prilika za opstanak I životnu sreću; ove su činjenice podgrejale savet doktorice Majder: »Sačekaj dok se tvoj brod ne spusti na planetu koja je demokratska, slobodna i humana... a tada... beži!«

Život na *Sisu*-u postajao je, doduše, sve ugodniji ali je Torbi istovremeno postajao svestan ograničavajućeg i obmanjujućeg načina života sa Porodicom. Počinjao je da uživa u glumi; pozornica ga je zabavljala; Čak je naučio da izmamljuje Bakin osmeh; držao se dobro u ključnim scenama. Zatim: mada se sva radnja zbivala samo u komadu, Loin mu je bila prijatna u zagrljaju; poljubila bi ga i promrmlja: »Mužiću moj! Moj plemeniti mužiću! Zajedno ćemo lutati Glaksijom...!«

Stvaralo je to na njega priličan utisak. Smatrao je da Loin poseduje talenat velike glumice.

I, sprijateljili su se. Loin je želela da zna sve o poslovima kontrolora paljbe pa joj je Torbi, pod nadzorom Velike Tetka Tore, pokazao kompjutersku sobu. Izgledala je prilično zbunjeno. »A šta je n-svemir? Sve što možemo da vidimo su dužina, širina i debljina... šta je sa drugim dimenzijama?«

»Koristimo logiku. Vidiš četiri dimenzije, tri, koje si pomenula i vreme. Oh, godinu ne možeš da vidiš ali si u stanju da je izmeriš.«

»Ali kako se pomoću logike može...«

»Ništa lakše. U čemu je stvar? Lokacija u svemiru. Pretpostavi da nema nikakvog prostora, čak ni četiri obične dimenzije. Dakle, nema prostora. Može li se pojmiti tačka?«

»Baš razmišljam o jednoj.«

»Ne može se pojmiti bez razmišljanja o prostoru. Ako razmišljaš o tački, misliš da je negde. Ako imaš liniju, tačku možeš da zamisliš negde na njoj. Ali, tačka je samo lokacija a ako nema prostora u kojem će biti smeštena, dobijamo ništa, je li tako? Pratiš me?«

Velika tetka Tora ih prekide. »Deco, da li biste to mogli da nastavite u trpezariji? Bole me noge.«

»Oprosti, Velika tetko. Hajdemo.«

U trpezariji, Torbi produži: »Jesi li shvatila to o tački kojoj je potrebna linija?«

»Mislim da jesam. Oduzmi joj lokaciju i uopšte neće postojati.«

»Razmisli sad o liniji. Ako nije na površini, da li uopšte postoji?«

»Uh, to je već teže...«

»Sve će ti biti jasno ako to rešiš. Linija je određeni niz tačaka. Ali, otkuda taj niz? Od površine. Ako se linija ne nalazi na površini, mogla bi da propadne, je li tako? Ne bi imala širinu. Ne bi čak ni znala da je propala... Ali, tačka bi se nalazila uz drugu tačku bez »određenog« niza. Haos... Pratiš me?«

»Možda.«

»Tački je potrebna linija. Liniji je potrebna površina. Površina mora biti deo čvrstog prostora ili njena struktura propada. A čvrstina zahteva hipersvemir da održava... i tako dalje. Svaka dimenzija zahteva jednu višu ili geometrija prestaje da egzistira. Svemir prestaje da egzistira.« Torbi udari rukom po stolu. »Eto, na taj način mi znamo da multi-svemir još uvek funkcioniše... čak i ako nismo u stanju da ga vidimo... kao što ne vidimo ni sekundu koja upravo prolazi.«

»Ali, gde sve to okončava?«

»Ne okončava nigde. U pitanju je beskrajnost dimenzija.«

Ona uzdrhta. »To me plaši.«

»Ne brini. Čak i Glavni inžinjer mora da lupa glavu o prvom tucetu dimenzija. Pogledaj, ti znaš da se mi obrćemo u trenucima kad brod krene iracionalno... Možeš li to da osetiš?«

»Ne. I, nisam sigurna da verujem u to.«

»Nije važno, pošto nam nije ni omogućeno da to osetimo. Može se dogoditi dok jedemo supu. Neće se ni kap proliti, bez obzira što se i tanjir sa supom sasvim obrće. Sve je to samo matematički koncept, kao kvadratni koren iz minus jedan — sa

kojim se sudaramo kad prelazimo na brzinu svetlosti. To je multidimenzionalnost... Ne možeš da je osetiš, vidiš, razumeš; potrebno je samo da izvodiš logičke zaključke I simbole. Ali, stvarno je, ukoliko »stvarno« nešto znači. Niko nikada nije uspeo da vidi elektron. Ni misao. Misao ne može da se vidi, izvaga, izmeri, okusi — međutim, misli su najstvarniji činioci u galaksiji.« Citirao je Torbi Beslima.

Ona ga pogleda s puno poštovanja. »Mora da si užasno pametan, Torbi. »Niko nikada nije video misao«. To mi se sviđa.«

Torbi radosno prihvati pohvalu.

U svojoj kabini zatekao je Frica kako čita na krevetu. Osetio je iz njega energiju ljutitog čoveka.

»Zdravo, Frice! Učiš? Ili prosto traćiš dane mladosti?«

»Zdravo. Učim. Proučavam umetnost.«

Torbi se zagleda u knjigu. »Pazi da te Baka ne uhvati.«

»Moram nešto da prodam tim zbunjenim goluždravcima, kad sledeći put dođemo na Finster. Ti izgledaš kao da si dobio premiju na Lozijanu. Kakva te to sreća bije?«

»Ma ništa, samo sam razgovarao sa Loin. Upoznavao sam je sa n-svemirom... i kunem se da je odmah ukopčala.«

Fric ga strogo pogleda. »Da, ona je vrlo bistra.« Pa dodade; »Kad će Baka objaviti brak?«

»O čemu govoriš?«

»Zar nema objave braka?«

»Ne budi lud.«

»Mmm... dobro ti pristaje... pametna je...«

»Da... i, šta onda?«

»Tako pametna da je na El Nidu predavala u školi. Njena specijalnost bila je matematika. Multidimenzionalna geometrija, zapravo.«

»Ne verujem!«

»Slučajno mi je dopalo da prepisujem podatke o njoj. Uostalom, pitaj je.«

»I hoću! Zašto ne predaje ovde?«

»Pitaj Baku. Torbi, moj mršavi i glupi prijatelju — mislim da si naseo. Žao mi je ako jesi, jer te i volim zbog te nespetne gracioznosti kojom brišeš sline. Želiš li savet od starije i mudrije glavice?«

»Samo napred Ti ionako želiš da mi ga daš.«

»Hvala. Loin je fina devojka i možda bi moglo biti zabavno rešavati ceo život jednačine u njenom društvu. Ali, ne sviđa mi se kad vidim da se neko zaleće na rasprodaju pre nego što ispita tržište. Ako pričekaš do sledećeg uzletanja, ustanovićeš da Narod poseduje nekoliko mladih devojaka. Nekoliko hiljada.«

»Ja ne tražim ženu!«

»To je dužnost svakog muškarca. Ali, sačekaj Skup pa ćemo onda pazariti. Sada umukni, želim da se posvetim umetnostima.«

»Pa ja i ćutim čitavo vreme.«

Torbi nije pitao Loin šta je radila na *El Nidu* ali ga je zabrinula i zaplašila činjenica da je devojka igrala na brodu jednu od glavnih uloga a da toga ni sama nije bila svesna. Reči doktorice Mejder pohodile su ga u snu. »... pre nego što Baka odluči da se oženiš sa Nekom... ako odugovlačiš — izgubljen si!«

Otac i zvaničnici sa Vulamure bezbrižno su ćaskali dok se on sekirao. Da li da napusti *Sisu*? Ukoliko ne želi da čitavog života bude trgovac, morao bi da ode dok je neženja. Naravno, mogao je da odugovlači — kao Fric. Takođe, nije imao ništa protiv Loin — čak i ako je od njega pravila budalu.

Ali, ako uopšte namerava da ode — a sumnjao je da bi zauvek mogao da se zadrži među običajima jednog monotonog bitisanja — onda je Vulamura predstavljala najbolju priliku. Nije bilo kasti, gildi, siromaštva ili imigrantskih zakona — prihvatali su čak i mutante! Video je heksadaktile, dlakavce, albince, vučje uši, divove i razne druge oblike promena. Ako bi uspeo da se zaposli, Vulamura bi mogla da ima koristi od njega.

Šta da učini? Da kaže: »Molim vas, izvinite.« I trkom napusti sobu? Da se sakrije dok *Sisu* ne uzleti? Ne, to nije mogao da učini. Tako nešto nije mogao da priredi ocu, *Sisuu* takođe, previše im je dugovao.

Šta onda? Da kaže Baki da želi da ode? Ako bi ga pustila, zvezde bi se ohladile, garantovano! Baka bi nezahvalnost prema *Sisuu* tretirala kao neoprostivi greh.

A, osim toga... približavao se Skup.

Svrbelo ga je da mu prisustvuje. Ne bi bilo lepo napustiti komad, takođe... Dilemu je razrešio tako što je u potpunosti odložio problem.

Kapetan Krosa ga blago dotaknu po ramenu. »Odlazimo.«

»Oh, izvini, Oče, nešto sam razmišljao. ...«

»A, to je dobra vežba... samo nastavi. .. Pa, direktore, doviđenja i hvala. Potražiću vas i sledeći put.«

»Nećete me naći, Kapetane. Napuštam stanicu. Što dalje, to bolje, preporučujem i vama. Ako se ikada umorite od čeličnih paluba, ovde ima mesta za vas. I vašeg dečaka.«

Lice kapetana Krose nije odavalo gađenje. »Hvala. Ali, mi ne bismo znali koji kraj alata da držimo u rukama. Mi smo Trgovci.«

»Svaka mačka nađe svog pacova.«

Čim izađoše, Torbi reče: »Oče, šta je time hteo da kaže? Znam šta je mačka, viđao sam te životinje, ali, šta je pacov?«

»Pacov je životinjica koju uništavaju mačke. Hteo je da kaže da svaki čovek nalazi sebi odgovarajuće mesto.«

»Oh.«

Hodali su u tišini; Torbi se pitao da li je on našao sebi odgovarajuće mesto. Kapetan Krosa se pitao isto.

Kraj *Sisua* se nalazio još jedan brod, poštanski kurir, zvanični brod Hegemonije čija je posada bila sastavljena od gardista. Beslimove reči ponovo odjeknuše u njegovoj glavi, ovog puta okrivljujuće: ».. kada se ukaže prilika, molim te da preneseš poruku komandantu bilo kog vojnog broda Hegemonije..« Ali, ovo nije bio vojni brod. No, treba li cepidlačiti.. ? Beslimove namere behu jasne a ovaj brod je pogodan... Dugovi se vraćaju. Na nesreću, Majka je prestrogo interpretirala prosjakove reči. Oh, znao je zašto: smerala je da dečaka pokaže na Skupu. Da, iz činjenice da je *Sisu* vratio dugove Naroda htela je da iznudi što bolji status.

Shvatljivo, na kraju krajeva.

Međutim, to nije bilo pošteno prema dečku? Ili jeste? Iz ličnih razloga Krosa se plašio da dečka povede na Skup. Sada je bio siguran da Torbijevi preci jesu iz Naroda - čekao je samo da to proveri u arhivama Komodora. S druge strane, slagao se s Majkom u pogledu Mati Kingsolver; drskoj devojci neće biti dopušteno da razori tabu, bolje je oterati nju. Samo, nije li Majka mislila da bi on mogao da je vidi na Skupu? Ne, ne bi smeo da dopusti. Tako mi *Sisua*, ne bi smeo! Dečak je premlad i zabraniće mu... barem dok se ne proveri da li je poreklom iz Naroda — a u tom slučaju Beslimu su vraćeni dugovi.

Ali, taj poštanski kurir kao da ga je optuživao No, sve je to bilo za dečakovo dobro. Ili? Šta bi bilo pravedno? Pa, postojao je jedan pošten način: uzeti dečka i otići s njim na odlučan obračun s Majkom; ispričati mu sve o Beslimovoj poruci; reći mu da poštanskim kurirom može da ode do centralnih svetova i objasniti način pronalaženja porodice. Ali, reći mu i da on, Krosa, veruje da Torbi pripada Narodu i da bi bi najpre trebalo proveriti tu mogućnost. Da, takođe mu bez uvijanja saopštiti da se Majka trudila da ga veže za neku ženu. Majka bi urlala i citirala Zakone — ali, to nije bilo u nadležnosti Prvog oficira; Beslim je zadatak naložio *njemu*. Sem toga, pravedno je da dečak bira sam. Ispravljene kičme ali uzdrhtao u duši, Krosa se uputi ka Majci.

Gore, na izlasku iz lifta, već ih je čekao Šef palube. »Gospodine, Prvi oficir želi da vas vidi.«

»Kakva slučajnost.«, reče Krosa turobno. »Hajde, sine. Idemo obojica.«

»Da, Oče.«

Ćutke stigoše do kabine Prvog oficira. Pred vratima se nalazila Krosina žena.

»Zdravo, draga moja. Šef palube kaže da me je Majka tražila.«

»Ja sam te tražila.«

»Izopačio je poruku. No, bez obzira šta je, kaži brzo šta hoćeš.«

»Nije izopačio poruku. Prvi oficir te je tražio.«

»Molim?«

»Kapetane, tvoja Majka je mrtva.«

Krosa ju je saslušao bled u licu a onda ju je odgurnuo i otvorio vrata koja su vodila ka majčinom krevetu; bacio se na pod i počeo da urla, kao čovek ophrvan žalošću a čeličen protiv emocija koje nije u stanju da

kontroliše kada ipak provale.

Torbi ga je pogledao s dubokim žaljenjem a potom otišao u svoju kabinu i zamislio se. Pokušao je da utvrdi zašto se oseća tako loše; nije voleo Baku, čak mu se uopšte nije dopadala. Pa, zašto se onda osećao tako izgubljenim? Slično je bilo i kada je umro Poup. Poupa je voleo. A nju ne. Pa onda?

Čitav se brod nalazio u šoku. Niko nije mogao da zamisli *Sisu* bez nje. Jer, ona je bila *Sisu*. Baka je bila neiscrpna energija, dinamična, neophodna i temeljna snaga, nalik večnoj vatri koja pokreće brod. Otišla je iznenada.

Malčice je, kao i obično, odremala, gunđajući što joj dan na Vulamuri omogućuje loš dnevni raspored — tipična neefikasnost frakija. Međutim, pošla je na spavanje sa gvozdenom disciplinom koju je prilagodila rasporedu.

Kada je snaha ušla da je probudi — bila je mrtva. Njen je notes sadržavao brojne beleške: razgovori sa sinom o tome i tome; reći Tori da uradi ono; još jednom kontrolisati temperaturu; otići na banket sa Atenom, itd. Roda Krosa je istrgla list iz notesa i naredila Šefu palube da dovede njenog muža.

Kapetan se nije pojavio na večeri. Bakin divan je smesta uklonjen. Prvi oficir se nalazio na starom mestu; u kapetanovom odsustvu dao je znak Glavnom inžinjeru i ovaj je ponudio molitvu za pokojnika. Sahrana je planirana kasnije, posle Skupa.

Prvi oficir je iznenada ustao u toku večere. »Kapetan želi da objavi«, rekla je tiho, »da zahvaljuje svima koji su pokušali da mu se obrate. Sa njim će se moći razgovarati sutra.« Načinila je kratku pauzu. »Atomi potiču iz kosmosa i u kosmos se vraćaju. Duh *Sisua* i dalje traje.«

Torbi se odjednom nije više osećao izgubljenim.

ČETRNAESTA GLAVA

Veliki Skup je sasvim nadmašio Torbijeva očekivanja. Brodovi Slobodnih trgovaca, više od osam stotina brodova, nanizali su se u koncentričnim krugovima oko središnjeg kruga prečnika četiri milje. *Sisu* se nalazio u prvom krugu do centra, što je veoma zadovoljilo Torbijevu majku. Toliki broj letilica Torbi nije mogao ni da sanja a za većinu nikada i nije čuo: *Kriken, Deimos, DžemsB. Kvin, Svitac, Bon Marše, Don Pedro, Omega, El Nido*— odlučio je da potraži Matu — Sveti *Kristofer, Vega, Vega Jedan, Galaktički Bankar, Romani Las*... trebalo bi da nabavi spisak svih usidrenih brodova— *Saturn, Čijang, Seoska radnja, Džozef Smit, Aloha*... Bilo ih je doista previše; no, ako bi obilazio deset brodova na dan, stigao bi da pregleda većinu i ... Mnogo, mnogo posla..!

Unutar kruga nalazio se ogromni, privremeni stadion, veći od Novog Amfiteatra u Džubulpuru. Na njemu će se obavljati pogrebi i venčanja, atletska takmičenja, zabave, koncerti — setio se da će tu biti izveden i *Duh Sisua* i zadrhtao je od treme — a između stadiona i brodova načinjena je ulica sa tezgama, vrteškama, igrama, zabavnim i obrazovnim izložbama, sportskim terenčićima, plesnim podijumima koji se nikada ne zatvaraju, ekranima inženjerijskih jedinica, predskazivačima sudbine, čitačima iz dlana, kockarnicama čije su premije u robi i gotovom novcu, šankovima i tezgama sa bezalkoholnim napitcima, gde se nudilo sve moguće, počev od soka jagode iz svetova Plejade pa do tamne tekućine za koju se govorilo da predstavlja drevnu, autentičnu zemaljsku koka-kolu, proizvedenu pod licencom i punjenu na Hekati.

Ugledavši ovo vrtloglavo šarenilo, Torbi pomisli da je zalutao u Ulicu uživanja, blistaviju i sedam puta poslovniju od one na Džubulu... Bila je to divna prilika za frakija; dan otvorenih vrata i stražarskih mesta bez straže — prodali bi i sopstveni šešir, samo ako bi ga neko zatražio za tezgom.

Fric je poveo Torbija dalje od gužve, premda je ta mera opreza delovala zbunjujuće; Fric je u životu prisustvovao jednom jedinom Skupu. Prvi oficir je držao lekcije mladim ljudima, podsećajući ih pre izlaska na tle da *Sisu* ima odgovarajuću reputaciju; svako je dobijao stotinak čekova, sa napomenom da moraju potrajati dok traje Skup. Fric posavetova Torbija da unovči većinu kreditnih jedinica. »Kada ih slistimo, slatkorečivošću ćemo izmamiti od Oca još džeparca.«

Torbi se složio. Nije ga iznenadilo kada

je u jednom trenutku osetio dodir džeparoša; uhvatio ga je za šaku i odmah potražio svoj novčanik. Taj mladi fraki smesta ga je podsetio na Zigija ali je ovo dete imalo dve šake. »Više sreće sledeći put«, utešio ga je. »Još nemaš dobar osećaj.«

Dete zamalo što nije zaplakalo. Torbi je popustio stisak na zglobu i rekao: »Fric, proveri svoj novčanik.«

Frc sa panikom ustanovi da je njegov novčanik iščezao.

»Nisam ga ni pipnuo! Pustite me!«, zavapi dečko.

»Zaveži... pre nego što te skalpiram.«

Dečko zbunjeno izvadi Fricov novčanik iz pantalona. Torbi ga odgurnu a Fric reče, »Zašto si ga pustio? Hteo sam da pozovem policiju.«

»Baš zato.«

»Kako? Budi jasniji.«

»Nekada sam i ja pokušao da naučim taj zanat. Nije lako, bogami.«

»Ti? Neslana ti je šala, Torbi.«

»Pa, zar se ne sećaš? Bivši fraki, prosjakov sin? Taj nespretan dečakov pokušaj da se domogne nešto para izazvao mi je nostalgiju za zavičajem. Frice, tamo odakle ja dolazim džeparoši imaju status. Ja sam bio običan prosjak.«

»Pazi da te ne čuje Majka.«

»Pripaziću. Ali, ja sam ono što jesam, znam dobro šta sam bio i ne nameravam da bilo šta zaboravim. Nikada nisam savladao veštinu džeparenja ali sam bio dobar prosjak, vežban od strane najboljih. Moj Poup, Beslim Bogalj ... Ne stidim se ničega i nijedan zakon *Sisua* ne može me naterati da se stidim.«

»Ja nisam ni nameravao da te primoram na to.«, reče Fric tiho.

Lagano su hodali, uživajući u gužvi i sveopštoj zabavi. Torbi iznenada reče. »Hoćemo li na rulet? Ukapirao sam trik.«

Fric zatrese glavom. »Ma, vidi samo kakve su im te takozvane premije!«

»Zanima me samo kako su ga podesili da igrači gube.«

»Torbi ...«

»Da?«

»Znaš li ko je zapravo bio Beslim Bogalj?«

Torbi se zamisli. »On je bio moj Poup. Da je želeo da znam nešto više, već bi mi rekao.«

»Hm ... izgleda da je tako.«

»Ti ipak znaš?«

»Nešto.«

»Uh, radoznao sam. Kakvi su to dugovi primorali Majku da me usvoji?«

»Već sam ti dovoljno rekao.«

»Kako hoćeš.«

»Dođavola, i ostali iz Naroda znaju! Govoriće se o tome na Skupu.«

»Frice, nemoj da ...«

»Po ... po ... pogledaj ... Znaš, Baslim nije uvek bio prosjak.«

»Odavno sam to i sam zaključio.«

»Nije na meni da ti kažem šta je bio. Narod je godinama čuvao svoju tajnu; niko mi nije rekao da bi trebalo otkriti tajnu. Ali, jedna činjenica nije u Narodu skrivena ... a ti si iz Naroda ... Pre mnogo godina Beslim je spasao celu Porodicu, Narod to nikada nije zaboravio. Bila je to *Hanzea* ... sad je ovde usidrena *Nova Hanzea* ... to je onaj brod na kome je naslikan štit ... Više ne mogu da ti kažem, s obzirom da postoji zabrana ... stvar je bila tako sramotna da o njoj nikada ne razgovaramo. Rekao sam ti dovoljno. No, ti možeš da odeš do Nove Hanzee i zatražiš da pregledaš stare dnevničke zapise. Ako se identifikuješ — mislim, da imaš veze sa Beslimom — ne mogu te odbiti, iako bi Prvi oficir nakon toga najverovatnije se zatvorio u svojoj kabini i histerično plakao.«

»Hm ... ne bih voleo da toliko saznam da bi se gospođa stavila na muke. Frice, hajde da se okušamo na onoj vrteški!«

Posle brze vožnje uz slap svetlosti i podizanja od sto gravitacija, Torbi zaključi da je luna-park divan. Zamalo da propusti ručak.

Iako predstavlja period zabave, igre i obnovljenih prijateljstava, Veliki Skup ima sasvim ozbiljnu svrhu. Pored sahrana, komemoracija za izgubljene brodove, venčanja i trampljenja mladih žena, predstoji i posao koji se tiče celog Naroda, najvažnija, vrhovna stvar — kupovanje brodova. Hekata je predstavljala najpoznatije brodogradilište u istraženoj Galaksiji. Muškarci i žene dobijaju decu — na isti način oplođuju

se i brodovi. *Sisu* je bio bremenit narodom, debeo i ugojen od profita koji donose uranijum i torijum — Porodica je morala da se razdvoji. Najmanje jedna trećina Porodice imala je razloga da traži novi životni prostor; zaključujući poslove koji simbolišu ishod tih potreba, frakijevski trgovci brodovima zadovoljno su trljali ruke. Zvezdani brodovi se ne prodaju kao osvežavajući napitci, trgovci često žive u iluziji da će prodati više nego što imaju. Međutim, izvesno je da će barem stotinak brodova biti prodato u vreme trajanja Skupa.

Bili su to novi brodovi iz gradilišta *Galaktičkog transporta LTD*, korporacije *Galaktičkih preduzeća*, rasprostrte kroz čitavu civilizaciju; bili su to takode i brodovi *Korporacije svemirskih inženjera, Brodova Hekate, Pagan Ink.* ili *Heskambe & Sinore* — sve samih trgovačkih giganata. No, na tržištu se mogu nači mrvice za svakoga. Posrednik koji nije zastupao brodograditelje mogao je da ponudi ekskluzivne polovne lađe, što bi, uz pažljivo pregovaranje i cenjkanje, moglo da se izrodi u dobar trgovački potez.

Svakoj porodici koja je imala potrebu za proširenjem stajale su na raspolaganju dve mogućnosti: da kupi još jedan brod i razdvoji se na dve porodice ili da se udruži sa sličnim pa zajedničkim snagama kupi treći brod koji će se popuniti ljudima sa oba. Svako udvajanje porodice povećavalo je status; bio je to dokaz da se radi o iskusnoj trgovačkoj porodici, sposobnoj da obezbedi svojoj deci pomoć i podršku. U praksi se, međutim, izbor obično svodio na drugu mogućnost, na udruživanje sa još jednim brodom, čime su troškovi bivali prepolovljeni. Neretko se dešavalo da su se dve udružene porodice odricale od sva tri broda, kupujući na kredit jedan novi, veći, dovoljan za sve.

Prošlo je trideset godina otkako se *Sisu* odvojio od svoje porodice. Za tri decenije uspeha i napretka — u to nema sumnje — dospeo je u situaciju da se i sam prepolovi. Međutim, na prethodnom velikom Skupu pre deset godina, Baka je sa matičnim, roditeljskim brodom odlučila da uđe u investiciju radi kupovine trećeg broda. Novi brod je priredio banket u čast *Sisua*, potom se otisnuo u beskrajnu tamu svemira i nikada se više nije vratio. Pomenuće ga u molitvama na Skupu, svakako.

Rezultat je bio takav da je *Sisu* morao da plati jednu trećinu od 45 procenata troškova za izgubljeni brod; roditeljski, matičnom brodu nadokađeni troškovi — dugovi se uvek vraćaju — ali, nisu hteli da te probleme raspravljaju na Velikom Skupu. Bolesnika ne možeš naterati da ozdravi — preostaje ti da čekaš na ozdravljenje. Baka nije bila glupa; roditeljski brodovi, *Cezar Avgust* i *Diponbiti* su povezani sa *Sisuom* — svako brine o svakom — trgovac bez spremnosti da podigne kredit praktično i nema nikakav kredit. S obzirom da je takav slučaj bio i sa *Sisuom*, Baka je bila u stanju da ispiše menicu bilo kom Slobodnom trgovcu i bude sigurna da će to oni ceniti. Međutim, to je *Sisuu* ostavilo manje gotovine nego inače u vreme kada se rađa potreba za razdvajanjem porodice.

Kapetan Krosa je već prvog dana otišao do perjanice *Komodora*, Norberta Vinera. Žena mu je ostala na brodu ali nipošto iz mrzovolje i lenjosti — zadržala se da radi za stolom, privremeno prekidajući posao zbog poverljivih razgovora sa ostalim prvim oficirima, preko telefonske linije specijalno instalirane za Skup. Kada su joj doneli ručak, ustala je da ga prihvati i spusti na sto — kada se njen muž vratio, ručak je još uvek stajao netaknut. Ušao je i umorno seo. Ona je upravo proučavala podatke o dugu, kao i slaganje sa opštim računom. »Bazirana na Heskorbovom F-2 brodu, hipoteka bi premašila pedeset posto.«, rekla je, ne dižući pogled sa hartije.

»Roda, ti znaš da *Sisu* nije u stanju da sam finansira brod?!«

»Ne prenagljuj, dragi. Potpisali bi i *Gas* i *Dipon* ... u svakom slučaju, bilo bi to kao da imam gotovinu.«

»Iako je njihova kreditna sposobnost...«

»Uskočila bi i *Nova Hanzea* pa bi ...«

»Roda! Pre dva Skupa bila si mlada ali sigurno znaš da su dugovi podjednaki za sve ... ne samo za *Hanzeu*. Bilo je jednoglasno.«

»Bila samo dovoljno stara da se udam za tebe, Fjalare. Nemoj meni da tumačiš Zakone. Ali, *Nova Hanzea* će uskočiti kad se ukaže prilika ... bez obizra a ... i to u

potpunoj tajnosti. Nije važno što će troškovi prenosa pojesti mnogo ... Da li si stigao da vidiš *Galaktičku Lambdu*?«

»Nije potrebno. Bilo mi je dovoljno da je vidim spolja. Nema noge.«

»Ah, ti. Osamdeset gravitacija ne bih tako prosto nazvala »nemanjem nogu«!«

»Bi, bi, samo ako bi lično morala da sediš za komandama i brineš! Brodovi *Lambdine* klase predviđeni su za spore vožnje unutar sfere Hegemonije, za to su vrlo dobri.«

»Suviše si konzervativan, Fjalare.«

»Što se tiče sigurnosti broda, uvek ću biti konzervativan.«

»Nema sumnje. A ja ću morati da nađem rešenja koja odgovaraju tvojim predrasudama. Međutim, klasa *Limbde* je upravo jedna takva mogućnost. Postoji, dakle, brod znaš-već-koji. Biće jeftin, kažem ti.«

Kapetan slegnu ramenima. »Ah, nesrećnog li broda.

»Potrebno je stvarno generalno čišćenje da bi ti se iz glave izbacile te rđave ideje. Pomisli samo na cenu.«

»Taj znaš-već-koji brod je čak i nešto gore od rđave ideje. Nikada nisam čuo da prvi oficiri izvršavaju samoubistvo. Ili da kapetan ode u ludnicu. Pitam se šta li se to dešava s tobom?«

»I ja se pitam. Ali, brod je ovde. I prodaje se. Nema tog broda koji ne može da se kupi.«

»Pitam se da li je tako.«

»Ne budi sujeveran, dragi. To je pitanje brižljivog postupanja sa ritualima, što je moja briga. Možeš čak i da zaboraviš na znaš-već-koji brod. Čini mi se da ćemo to uraditi zajedno sa još jednim brodom.«

»Molim? Mislio sam da planiraš da ga kupimo sami?«

»Upravo sam istraživala našu platežnu moć. To je zasada važnije od samostalnosti novog broda.«

»Naravno da jeste! Platežna moć, dobar odbrambeni sistem, radni kapital, punokrvni oficiri — nemamo toliko ljudstva da napunimo dva broda. Uzmi samo kontrolora paljbe. Ako . . . «

»Prestani da se sekiraš. Sve mi to možemo priuštiti. Fjalare, da li bi voleo da budeš zamenik Komodora?«

On gotovo prestade da diše. »Roda, jesi li ti pri čistoj svesti?«

»Jesam.«

»Postoji čitavo tuce kapetana koji bi više od mene voleli da budu izabrani. Ja nikada neću biti Komodor — štaviše, to i ne želim.«

»Mogu da sredim da budeš Pomoćnik; Komodor Denba namerava da podnese ostavku odmah nakon izbora novog pomoćnika. Nije važno, komodor ćeš postati već na sledećem Skupu.«

»Besmislica!«

»Zašto su ljudi tako nepraktični!? Fjalare, ti misliš samo na kontrolnu sobu i posao. Da je po tebi, i da te ja nisam gurala, nikada ne bi stigao ni do zamenika kapetana.«

»Jesi li ikad gladovala?«

»Ne žalim se, dragi. Za mene je bio veliki dan u životu kada me je *Sisu* usvojio. Usluge nam se pružaju i sa drugih strana, ne samo od *Gasa* i *Dipona*. Pomoći će nam svaki brod sa kojim se udružimo. Nameravam, doduše, da stvar ostavim otvorenom do posle izbora — a probne ponude imala sam tokom čitavog jutra, sve jaki brodovi, dobro povezani. Na kraju krajeva, postoji i *Nova Hanzea*.«

»Šta je sa *Novom Hanzeom*?«

»Hanzeati će te predložiti i bićeš izabran aklamacijom.«

»Roda!«

»Nećeš morati ni prstom da mrdneš! Ni ti ni Torbi. Vas dvojica ćete se jednostavno pojaviti u javnosti i figurirati kao dva šarmantna muškarca, ne kao političari. Sve ću ja to urediti. Uzgred, prekasno je da povučemo Loin iz igre ali ću i to srediti. Tvoja majka nije spoznala celu situaciju. Želim da se moji sinovi ožene — glavno je, međutim, da se Torbi ne oženi, dok ne prođu izbori. Jesi li išao u arhivu?«

»Naravno.«

»I, šta ima novo? Moglo bi biti od izuzetne važnosti?«

Krosa uzdahnu. »Torbi nije rođen u Narodu.«

»Šta? Besmislica! Pa ta identifikacija nije sigurna... hm... koji brodovi nedostaju?«

»Rekao sam da nije iz Naroda! Nema izgubljenih brodova, kao ni nekog deteta čiji je slučaj identičan sa Torbijevim. Morao bi da bude mnogo stariji nego što jeste. Ili

mnogo mlađi.«

Ona sumnjičavo zavrte glavom. »Ne verujem.«

»Hoćeš da kažeš da ne želiš da poveruješ?«

»Ne verujem! Iz Naroda je, sasvim sigurno. To može da se tvrdi i na osnovu njegovog hoda, ponašanja, finog duha, svega... Hm... zaviriću lično u Arhivu.«

»Samo napred. S obzirom da ne veruješ meni ... «

»Fjalare, nisam tako rekla... «

»O, da, jesi. Kad bih ti rekao da napolju pada kiša, a tebi se kiša ne sviđa, ti bi... «

»Da te Bog sačuva!«

»Nema potrebe da gubiš živce... «

»Žao mi je, Fjalare.« I odmah potom nastavi mirnijim glasom. »Neće boleti ako pogledam, zar ne? Čisto da proširim traganje, da zavirim u nearhivirani materijal... znaš već kakvi su ti službenici sa starim arhivskim podacima... Hm... Pomoglo bi mnogo kad bismo znali ko su Torbijevi roditelji... i to pre izbora. Do tada neću dopustiti da se ženi, mogla bih da dobijem važnu pordšku ako bi se sačekalo da prođu izbori, i venčanje bi moglo da se...«

»Roda!«

»Molim, dragi? Čitava grupa Vega mogla bi da se poljulja ako bi se utvrdilo Torbijevo poreklo... i ako njihova ćerka... «

»Roda!«

»Ne prekidaj me, mili.«

»Trenutak, sada ću ja govoriti! Ja sam Kapetan! Ženo, shvati, on je frakijevske krvi. Štaviše, Beslim je to znao i... dao mi je strogo zaduženje da mu pomognem da pronađe porodicu. Nadao sam se... i verovao da će arhivi pokazati kako Beslim nije bio u pravu.«

Kapetan slegnu ramenima i ugrize se za usnu.

»Hegemonijska krstarica stiže ovamo kroz dve nedelje. To će ti dati dosta vremena da se uveriš da ja mogu da pretražujem arhivu kao i bilo koji drugi službenik.«

»Šta smeraš?«

»Zar sumnjaš? Dugovi se uvek vraćaju... A predstoji nam poslednji dug.«

Žena ga zabezeknuto pogleda. »Mužiću, da nisi sišao s uma?«

»Ne umem ja to bolje od tebe. Ne samo da je Torbi fin momak nego je i najbriljantniji tragač koga smo ikada imali na brodu.«

»Tragači!«, reče ona ogorčeno. »Ma, ko još brine o tome? Fjalare, ako misliš da ću dopustiti da se jedan od mojih sinova vrati među frakije... «

»On jeste fraki.«

»Nije. On je *Sisu*, kao i ja. Ja sam usvojena, on je osvojen. Oboje smo bili *Sisu* i zauvek ćemo to ostati.«

»Na svoj način. Nadam se da će on u srcu zauvek ostati Sisu Ali, poslednji dug mora biti vraćen.«

»Taj dug je odavno isplaćen! U potpunosti!«

»Glavna knjiga to ne iskazuje.«

»Gluposti! Beslim je želeo da se dečko vrati porodici. Nekoj frakijevskoj porodici, ukoliko frakiji uopšte imaju porodicu. Mi smo mu dali porodicu — našu sopstvenu, naš klan. Nije li to bolje vraćanje duga od neke buvama nagrizene frakijevske postelje? Ili ti podcenjuješ *Sisu*?«

Prvi oficir ga ljutito pogleda a on gorko pomisli kako je čista krv Naroda mogla da proizvede i bolje umove. U cenjkanju sa frakijima on nikada nije gubio mirnoću; ali, Majka — i sada Roda — mogli su uvek da ga izbace iz takta.

Majka, onako tvrda i nepopustljiva, nikada nije tražila nemoguće... a Roda... no, žena je bila nova u važnom poslu i... Odlučno joj se obratio: »Prvi oficiru, taj nalog je bio predat *meni lično* a ne *Sisuu*. Ja nemam izbora.«

»Zar tako? Vrlo dobro, Kapetane — o tome ćemo kasnije. Sada, uz sve poštovanje koje gajim prema tebi... moram da radim.«

Torbi se divno provodio na Skupu, mada ne u onoj meri u kojoj je očekivao; majka je ponovo zahtevala da joj pomogne u zabavljanju prvih oficira sa ostalih brodova. Posetilac bi često sa sobom doveo kćer ili unuku te je Torbi morao da zabavlja devojke kako zna i ume; odrasli su razgovarali o svojim poslovima. Činio je to na najbolji mogućio način. Majčini posetioci su se naveliko raspitivali o Poupu; pokušavao je da bude učtiv ali ga je užasno nervirala

činjenica da je svako znao o Poupu više od njega — jedino što nisu pominjale stvari koje su se činile važnim. Činilo se da će doći do preraspodele dužnosti; Torbi je shvatao da je on mlađi sin ali, Fric je takođe bio neženja i... predložio je da se Fric dobrovoljno žrtvuje, uslugu će mu vratiti kasnije.

Fric se gorko osmehnuo. »Šta li to može da mi nadoknadi provod na Skupu?«

»Pa... «

»Ozbiljno, stari moj. Majka me neće poslušati, čak i ako bih bio dovoljno lud da se ponudim. Ona uvek kaže šta joj leži na srcu.«, zevnuo je Fric. »Ustalom, čoveče, mrtav sam! Mala riđokosa sa *Sent Luisa* želela je da igramo celu noć! Izađi i pusti me da bar malo odspavam pre banketa.«

»Možeš li da mi daš žaket?«

»Očisti svoj. I budi tih.«

Međutim, upravo tog jutra, mesec dana nakon prizemljenja, Torbi je izašao sa Ocem. Majka nije imala prilike da im promeni plan, nije se nalazila na brodu. Bio je to Dan sećanja. Služba nije počinjala do podneva ali je Majka otišla ranije, ne bi li preduzela neke mere u vezi sa sutrašnjim izborima.

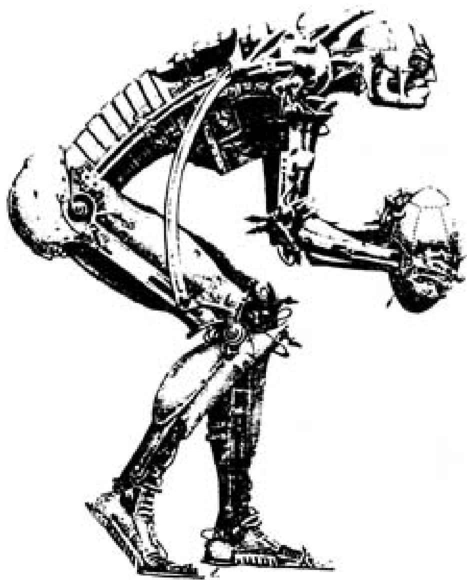
Torbijev um bio je ispunjen drugim mislima. Služba će se okončati kolektivnih sećanjem na Poupa. Otac mu je rekao da će ga uputiti u postupak ali ga je to ipak zabrinjavalo — nije ga umirivala čak ni činjenica da će te večeri biti izvedena predstava za koju se pripremao. Naprotiv. Predstava je počela da ga uznemirava od dana kada je otkrio da Fric ima kopiju teksta i vredno ga uči. Otvoreno je pitao Frica šta se dešava a ovaj mu je osorno odbrusio, »Naravno, učim tvoju ulogu! Otac smatra da je to izvrsna ideja, u slučaju da se onesvestiš ili slomiš nogu. Ne pokušavam da ti ukradem slavu. Žele da se opustiš... ako uopšte možeš da se opustiš pred hiljadama koji bulje u tebe dok cmačeš Loin?«

»Bi li ti mogao da se opustiš?«

»Mogao bih da pokušam.«, reče zamišljeno Fric. »Loin izgleda mazno... Možda bih ja trebalo da slomim nogu.«

»Kako? Sopstvenim rukama?«

»Ne dovodi me u iskušenje, Torbi. To je samo mera predostrožnosti. Kao kad, na primer, imamo dva tragača.«

(Zdenko Čiček – Slavonska Požega)

Torbi i otac napustiše *Sisu* dva sata pre početka službe. Dok su izlazili, Kapetan mu reče: »Imamo priliku malo i da se zabavimo tamo... Memorijal je zgodna mogućnost, ako mu priđeš na ispravan način... samo, ona sedišta su tvrda a ceremonija dugo traje«.

»Uh, oče... a šta ja treba da radim kad dođe red na Poupa... mislim, na Beslima?«

»Ništa naročito. Za vreme propovedi sediš napred. Onda se izgovaraju oproštajnice i molitve za mrtve. Znaš kako je to, zar ne?«

»Nisam siguran«.

»Ispisaću ti postupak na hartiju, uostalom, videćeš kako to ja radim za moju Majku — tvoju Baku. Samo posmatraj a kada dođe red na tebe, radi potpuno isto«.

»U redu, Oče«.

»Sad se opusti. Sve će biti u redu«.

Na Torbijevo iznenađenje, otac krene putem koji nije vodio ka Skupu — dade znak da želi da koristi vozilo i jedno se

smesta zaustavi kraj njih. Ukrcaše se i krenuše. Vozila su bila brža i sumanutija od onih na Lozijanu, pa su do glavne stanice stigli za manje vremena nego što je bilo potrebno za razmenu pozdrava između njih i vozača. Međutim, vožnja je bila tako uzbudljiva da Torbiju nije bilo žao što je trajala kratko — iako nije uspeo da vidi ništa od grada Artemisa. Iskrcali su se kod glavne železničke stanice.

Torbi se ponovo iznenadi videvši da otac kupuje karte. »Kuda idemo?«

»Obilazak zemlje«. Kapetan pogleda na sat. »Imamo dovoljno vremena«.

Mono-voz je delovao kao vrlo brzo i udobno prevozno sredstvo.

»Kojom brzinom idemo, Oče?«

»Otprilike dvesto na sat«, odgovori Krosa.

»Izgleda brže«.

»Dovoljno je brzo da se slomi vrat. To im je najveća brzina«.

Vožnja je trajala oko pola sata. Kraj pruge behu načičkane čelične fabrike ogromnih kapaciteta i Torbi je sa zaprepašćenjem zaključio da je Sargortska rezerva tek majušno preduzeće u poređenju sa usputnim džinovima. Stanica na kojoj su izašli iz voza nalazila se kraj dugog i visokog zida; Torbi je odmah uočio da se sa druge strane zida prostire svemirska luka. »Gde smo?«

»To je vojni poligon. Moram da nađem jednog čoveka a baš je danas pravo vreme za to«. Otišli su do kapije, gde Krosa zastade i osvrnu se. Bili su sami.

»Torbi...«

»Da, Oče?«

»Sećaš li se poruke koju si mi preneo od Beslima?«

»Molim?«

»Možeš li da je ponoviš?«

»Uh, Oče, ne znam... Davno je to bilo«.

»Pokušaj. Počinje ovako: Kapetanu Fjalaru Krosi, gospodaru Zvezdanog Broda *Sisu*, od Beslima Bogalja, pozdravljam te, stari moj prijatelju«.

»...pozdravljam te, stari moj prijatelju«, nastavi Torbi, »pozdravljam tvoju porodicu, klan i... da, sećam se«.

I odmah nastavi, progutavši knedlu u grlu.

Suze mu potekoše niz lice kad začu kako Poupov glas dolazi iz njegovog grla ... »i moje najponiznije poštovanje tvojoj duboko uvaženoj majci. Govorim ti kroz usta mog usvojenog sina. On ne razume suominški«.

»Oh, ali ja razumem suominški!«

»Nastavi«.

Kada Torbi stiže do dela u kome se nalazila rečenica: »Ja sam već mrtav« — bol mu preseče grudi; Krosa snažno frknu kroz nozdrve i reče mu da nastavi. Torbi s teškom mukom stiže do kraja stare poruke. Potom ga Krosa pusti da se isplače.

»Čuo si središnji deo sine? Razumeo si ga?«

»Da... da... čini mi se«.

»Onda ti je jasno šta moram da učinim?«

»Misliš... da moram da napustim *Sisu*?«

»Šta je rekao Beslim? Kad prilike dopuste...« Ovo je prva prilika. Ja sam... morao sam da je iznudim. Ko zna, možda je i poslednja. Beslim mi te nije dao na poklon, sine — samo te je iznajmio. A sad moram da vratim pozajmicu. Jasno ti je to, zar ne?«

»Uh... pa, čini mi se«.

»Onda — učinimo to!« Krosa poseže rukom u džep svog kombinezona, izvadi svežanj novčanica i pokaza ih Torbiju. »Stavi to u svoj džep. Dao bih ti i više ali je ovo sve što sam mogao da izvučem a da ne privučem pažnju tvoje Majke. Možda ću ti pre odletanja poslati još nešto«.

Torbi je držao novčanice ne gledajući ih — iako je u rukama imao više novca nego što je ikad dotaknuo. »Oče... hoćeš da kažeš da sam ja već napustio *Sisu*?«

Krosa se okrete. »Tako je bolje, sine, Opraštanja nisu prijatna. Prijatna je samo uspomena. Osim toga, moralo je biti tako«.

Torbi slegnu ramenima. »Da, gospodine«.

»Pođimo«.

Hodali su brzo, bez reči. Pred samom kapijom Torbi zastade i promuca: »Oče, ne želim da idem«.

Krosa ga pogleda bezizražajno. »Ne moraš«.

»Mislio sam da si rekao da moram«.

»Ne. Moja obaveza je da te isporučim i ostvarim poruku koju mi je poslao Beslim. Ali, moja dužnost tu prestaje, dug je plaćen.

Ne želim da ti naređujem da napustiš Porodicu. Sve je to Beslimova ideja... smišljena, siguran sam, sa najboljim namerama za tvoje dobro. Da li si ti obavezan da ostvariš njegove želje ili ne — to je stvar koja se tiče tebe i Beslima. Ne mogu da odlučujem u tvoje ime. Tvoji dugovi prema Beslimu potpuno su odvojeni od onih koji se tiču Naroda«.

Krosa sačeka trenutak. Torbi je nemo stajao, trudeći se da sve dobro promisli. Šta je Poup očekivao od njega? Šta mu je rekao da uradi? »*Mogu li se osloniti na tebe? Nećeš zabušavati i zaboraviti*?« Da, da, ali šta, Poupe? »*Ne odbijaj nijednu ponudu... nego prenesi poruku i onda učini šta ti taj čovek predloži*«. Da, Poupe, ali ovaj čovek neće da mi kaže!

»Nemamo mnogo vremena«, reče Krosa užurbano. »Moram da se vratim. Znaj, sine, bez obzira šta odlučiš, to je konačna odluka. Ako danas ne napustiš *Sisu*, druga šansa ti se neće ukazati. U to sam siguran«.

»*Ovo je poslednja stvar, sine, koju želim od tebe... Mogu li da se oslonim na tebe?*« — govorio je Poup u njegovoj glavi... uzdahnuo je.

»Pretpostavljam da bih morao, oče«.

»I ja mislim tako. Požurimo onda«.

Međutim oficir na kapiji nije se mnogo žurio, pogotovo kada je kapetan Krosa odbio da kaže zapovedniku straže o kakvim se to »hitnim i zvaničnim« poslovima radi. Međutim, stvar se brzo uredila te ih jedan naoružani fraki sprovede do dizalice krstarice. Našli su se pred vratima na kome je pisalo *Sekretarijat broda — uđi bez kucanja!*.

Sekretar broda bio je ljubazni i uredni mladi čovek sa oznakama poručnika. »Žao mi je, Kapetane, ali meni ćete morati da kažete o čemu se radi... ukoliko želite da vidite Zapovednika«.

Za to vreme Torbi je grozničavo preispitivao svoju odluku. Nalazio se na ogromnom brodu, mnogo većem od *Sisua*, činilo mu se da dolazi na sjajno mesto i da... nije pogrešio.

Kapetan Krosa ćutke sede na najbližu stolicu.

Zgodni mladić je dobovao prstima po stolu. »Izvinite me za trenutak«. Otišao je u susednu kancelariju I odmah se vratio. »Zapovednik može da odvoji za vas pet minuta«.

U drugoj kancelariji jedan postariji čovek sedeo je nad hrpom papira na stolu; pošto je skinuo bluzu, nisu mogli da mu vide čin. Lagano je ustao, pružio ruku i rekao: »Kapetan Krosa? Slobodni trgovac... *Sisu*, zar ne? Ja sam pukovnik Brizbi, zapovednik broda«.

»Drago mi je što smo se upoznali«.

»Meni takođe. Kako poslovi?« Pogledao je Torbija. »Jedan od vaših oficira?«

»Da i ne...«

»Molim?«

»Pukovniče, mogu li znati u kojoj ste klasi završili Akademiju?«

»U osmoj, zašto pitate?«

»Reći ću vam: ovaj momak je Torbi Beslim, usvojeni sin Pukovnika Ričarda Beslima. Pukovnik je zahtevao da ga predam vama«.

PETNAESTA GLAVA

»Šta?«

»To ime vam znači nešto?«

»Naravno da mi znači!« On pogleda Torbija,

Nema sličnosti.«

»Rekao sam da je usvojen. Pukovnik ga je usvojio na Džubulu.«

Pukovnik Brizbi zatvori vrata a potom se obrati Krosi. »Pukovnik Beslim je mrtav Zapravo, nestao je, pretpostavlja se da je mrtav. Nije ga bilo dve godine i ... «

»Znam. Dečak je bio kod mene. Mogu da vam izvestim o nekim detaljima pukovnikove smrti, ukoliko vam nisu poznati.«

»Bili ste jedan od njegovih kurira?«

»Da.«

»Možete li da kažete to?«

»X tri sedam devet kroz FT.«

»To se može proveriti. Pretpostavimo ovog časa da je sve u redu. A kako možete da identifikujete Torbija Beslima?«

Torbi nije pratio razgovor. Zujalo mu je u ušima, kao da je tragač bio podešen na najviši napon, oči su mu se mutile, prostorija se širila i skupljala ... Nije računao s tim da ovaj oficir poznaje Poupa, što je svakako bilo dobro ... ali, šta sad da radi s činjenicom da je Poup bio pukovnik? Ne, Poup je bio samo Beslim Bogalj, prosjak s

dozvolom, s blagoslovom... s blagoslovom...

Pukovnik Brizbi se okrenu i kratko mu naredi da sedne, što je on sa zadovoljstvom učinio. Potom je pukovnik pojačao rad ventilatora. »U redu«, obratio se kapetan Krosi, »ne znam kakvi mi propisi omogućavaju da to učinim, od nas se traži da pružimo pomoć X pripadnicima Korpusa, a ne bi se moglo reći da je ovo baš tako... Međutim, ne mogu da prenebregnem pukovnika Beslima.«

»Pružate je ugroženom građaninu.«, sugerisao je Krosa.

»Molim? Ne vidim kako se to uopšte može reći za neku osobu koja je sa planete pod Hegemonijom, mislim, da je ugrožena ... očito da niko nije ugrožen ... možda neko ima sitne problemčiće i to je sve. Ali, učiniću to.«

»Hvala vam, kapetane.« Krosa baci pogled na sat. »Mogu li sada da odem? Zapravo, moram.«

»Samo trenutak. Vi ga tako jednostavno ostavljate kod mene?«

»Bojim se da je baš tako.«

Brizbi uzdahnu. »Kako god kažete. Ali, ostanite i vi na ručku. Želim da saznam nešto više o pukovniku Beslimu.«

»Žao mi je ali ne mogu. Doduše, možete me naći na Skupu, ukoliko bude neophodno ... «

»I hoću. Zar ni kafu?« Komandant broda posegnu za dugmetom.

»Kapetane«, reče Krosa s tugom u očima, ponovo gledajući na sat, »moram smesta da pođem. Danas je Dan sećanja ... a sahrana moje majke je za pedeset minuta.«

»Kako? Pa zašto niste rekli ranije? Pobogu, čoveče! Nećete stići!«

»Bojim se zaista da neću, ali ... ovo sam morao da učinim!«

»Sve ćemo srediti.« Pukovnik zgrabi kvaku »Edi! Vazduhoplov za Kapetana Krosu. Najvećom mogućom brzinom! Spusti ga gde ti bude rekao! Juriš!«

»Da, Kapetane!«

Brizbi se vrati, začuđeno podiže obrve a potom koraknu u drugu prostoriju. Krosa ostade nasamo sa Torbijem čije su se usne krivile od pritajenog bola. »Sine.«

»Da, oče.«

»Moram da pođem. Možda ćeš uspeti da prisustvuješ Skupu ... jednog dana.«

»Potrudiću se, Oče.«

»Ako ne ... pa, krv ostaje u čeliku, čelik ostaje u krvi. Ti si još uvek *Sisu*.«

»Čelik ostaje u krvi.«

»Tako je, sine. Budi dobar momak.«

»Da ... tako je ... oh, Oče!«

»Prestani! Nateraćeš i mene da... Slušaj, ovog popodneva ću uzeti odgovore. Ne smeš da se pokazuješ.«

»Da, gospodine.«

»Majka te voli ... a i ja.«

Brizbi pokuca na otvorena vrata. »Vozilo čeka, Kapetane.«

»Dolazim, Kapetane.« Krosa poljubi Torbija u oba obraza i naglo se okrete pa Torbi uspe samo da mu vidi široka leđa koja se za tili čas izgubiše u hodniku.

Pukovnik Brizbi se vrati, sede i pogleda Torbija. »Baš i ne znam šta da radim s tobom. Ali, nešto ćemo već smisliti.« pritisnu jedno dugme u zidu. »Neka se pripremi pomoćni ležaj, Edi.« Zatim se Brizbi ponovo okrete Torbiju. »Ukoliko nisi cepidlaka ... Vi Trgovci živite prilično luksuzno, shvatam ja to ... «

»Gospodine ... «

»Da?«

»Beslim je bio pukovnik? U vašoj službi?«

»Pa ... da ... jeste.«

Torbi je ćutke razmišljao nekoliko minuta — stare uspomene su navirale i snažno ga uznemiravale ..«

»Imam poruku za vas... čini mi se...«, rekao je oklevajući. »Od pukovnika Beslima?«

»Da, gospodine. Potrebno je samo da me dovedete u laki trans. Međutim, čini mi se da mogu da počnem.« Torbi pažljivo izusti nekoliko šifarskih grupa. »Je li poruka za vas?«

Pukovnik Brizbi užurbano zatvori vrata i reče ozbiljnim glasom; »Nikada nemoj da upotrebljavaš šifru ako nisi siguran da u blizini nema nikoga i da je prostorija bez prislušnih uređaja.«

»Žao mi je, gospodine.«

»Pa nisi uradio nešto loše. Samo, u toj šifri sve je vruće. Nadam se da se za dve godine nije ohladilo.«

Potom ponovo pritisnu dugme interfona. »Edi, otkaži onaj pomoćni ležaj. Pozovi mi psihologa. Neka ga pronađu čak i ako je u zemlji propao.« Zabrinuto je posmatrao Torbija. »I dalje ne znam šta ću sa tobom. Trebalo bi da te čuvam na sigurnom mestu.«

Torbi izgovori dugu poruku u prisustvu pukovnika Brizbija, njegovog izvršnog oficira Stenkija i brodskog psihologa, medicinskog kapetana Isidora Krišnamurtija. Seansa se odvijala lagano. Doktor Kriš nije baš često pribegavao hipnoterapiji, Torbi je bio toliko napet da je pružao otpor a izvršni oficir je psovao uređaje za snimanje. Međutim, psiholog je uspeo da sve dovede u red — poruka je bila izgovorena do kraja. »To je sve, čini mi se«, rekao je Krišnamurti umorno. »Ali, šta je to?«

»Zaboravite sve što ste čuli, Doktore«, posavetovao ga je Brizbi. »Još bolje, odsecite jezik.«

»Hvala, Šefe.«

Stenki dobaci. »Tatice, da prođemo još jednom! Moram bolje da podesim ovu ludu naučničku izmišljotinu. Akcenat mu je možda izopačen...«

»Besmislica. Dečko govori čistim teranskim.«

»U redu, moje uši su takve... Bio sam izložen rđavim uticajima... predugo sam na brodu.«

»Ako je to«, reče Brizbi hladnokrvno, »nipodaštavanje tečnog govora tvog zapovednika, već ću se potruditi da pronađem odakle vetar duva. Stinkpote, je li istina da vi zapisujete sve što želite da zapamtite?«

»Jedino sa Aralešima.. gospodine... nikad nešto lično...«

»Doktore?«

»Hm... subjekat je zamoren. Je li vam ovo jedina prilika?«

»Molim? A ne, biće s nama neko vreme... dobro, probudite ga.«

Za kratko vreme Torbija sprovedoše u jednu kabinu; posle oporavka i nekoliko litara kafe, Pukovnik i izvršni oficir dešifrovaše hiljade reči poslednje poruke starog Beslima Bogalja. »Možete da se opustite, Tatice. Ovaj materijal se neće ohladiti — barem pola veka, čini mi se.«

Brizbi trezveno odgovori. »Da, da, a mnoštvo dobrih momaka nestaće dotle.«

»Opasno je to trgovačko momče. Jurca po Galaksiji sa svim tim spali-pre-nego-što-pročitaš materijalima u glavi i... Da ga otrujemo?«

»Šta ti pada na pamet!«

»Možda Kriš može da iz njegove nežne sive materije izbriše podatke, bez pribegavanja trans-orbitalnom...«

»Pukovnik Beslim će izaći iz groba i zadaviti svakoga ko pipne dečka, siguran sam. Jesi li poznavao Beslima, Stinki?«

»Pratio sam jedan njegov kurs o psihološkom oružju, na poslednjoj godini Akademije. Neposredno pre njegovog odlaska u X-Korpus. Najbriljantniji duh koji sam ikada upoznao — osim vašeg, Tatice, naravno, gospodine, mislim Šefe. ..«

»Ne trudi se. Nema sumnje da je bio briljantni učitelj... najbolji u svemu. Ali, trebalo je da ga upoznaš pre nego što je prešao na ograničenu dužnost. Imao sam privilegiju da služim pod njim. Sada, kad imam vlastiti brod, često se pitam: Šta bi učinio Beslim? Bio je najbolji zapovednik broda uopšte. Bilo je to u vreme kada je kažnjen po drugi put i kada je otišao kod maršala da zatraži da mu se ponovo dodeli brod. Nije podnosio kancelarijski posao.«

Stenki sumnjičavo zavrte glavom. »Ni ja ne mogu da sedim za stolom i pišem izveštaje koje niko ne čita.«

»Ti nisi Beslim. Posao mu se nije dopadao iako uopšte nije bio težak.«

»Ja nisam heroj. Ja sam više zamaljski tip. Tatice, jeste li bili s njim na spašavanju *Hanzee*?«

»Zar misliš da bih u tom slučaju propustio da nosim lentu? Ne bih, hvala bogu. Tada sam bio premešten. Bio je to posao za ručni rad. Haos.«

»Možda niste hteli da budete dobrovoljac?«

»Stinki, čak i ti, tako debeo i lenj, bio bi dobrovoljac da je Beslim to tražio.«

»Nisam ja lenj... No, odgonetnite mi ovo: šta je on zapravo uradio?«

»Starac je sledio propise samo ako bi se slagao s njima. Želeo je da sopstvenim rukama uništi robovsku pijacu — mrzeo je robovlasnike i trgovce robovima iz dna duše. Vratio se kao heroj... a Odeljenje...

šta bi drugo nego da sačeka da izađe iz bolnice i onda ga kazni! Tako su ga pozvali na sud pod specijalnim okolnostima i premestili ga na ograničenu dužnost. Počev od tada, kad god se pojave »specijalne okolnosti«, svaki zapovednik broda zna da ne može imati alibi i nalazi rupu u zakonu. Nastavlja primer.«

»Ja ne bih«, reče Stinki odlučno.

»Ah, ti... Kad dođe vreme da učiniš nešto neugodno i ti ćeš se svrstati u red heroja, sa tim tvojim bucmastim licem. Nećeš moći da se odupreš. Pogodiće te Beslimov uslovni refleks.«

Otišli su na spavanje tik pred svanuće. Brizbi je nameravao da spava duže ali ga je duga navika dovela za sto samo nekoliko minuta kasnije nego obično. Nije ga iznenadilo kada je ugledao Poručnika blagajne.

Finansijski službenik je čekao sa formularima za poruke; odmah je shvatio da posla ima mnogo — noć ranije, posle nekoliko časova rada na dešifrovanju Beslimovih poruka, i snimanju radi slanja preko razdvojenih kanala, bilo mu je jasno da posla ima toliko da govoto i ne bi smeo da spava. Pre svega, trebalo je organizovati identifikacionu potragu za poreklom usvojenog sina pukovnika Beslima. Brizbi nije verovao da bi se podaci o siročetu sa Džubula mogli naći u vitalnim arhivima Hegemonije — ali, ako je to bila starčeva želja — moralo se obaviti i nema pardona. Naspram Beslima, mrtvog ili živog, pukovnik Brizbi imao je rang mlađeg oficira.

Napisao je depešu i sredio sa dežurnim oficirom da uzme otiske Torbijevih prstiju i kodira ih. Tek onda je otišao na spavanje.

Sada je zatražio izveštaj, kao prvo.

»Pa zar to još nije gotovo?«

»Foto-laboratorija tek sada kodira otiske, Kapetane. Ovo nije dao Zapovednik, pošto se on nalazi izvan broda — mislim, dao mi je zadatak da vam predam jednu poruku.«

»Zar ja moram da se gnjavim sa svim tim rutinskim sitnicama?«

Blagajnik je zaključio da šef ponovo nije spavao dovoljno.

»To su, ustvari, loše vesti.«

»U redu, samo ih prospi.«

»Ne znam kako će se pokriti ti troškovi. Sumnjam da je moguće dobiti odobrenje, čak i ako bismo bili u stanju da platimo na odgovarajući način.«

»Baš me briga za trošak. Daj da vidim. Koristi opšti troškovnik.«

»Nepredvidljivi troškovi, opšti fond..?« Hm... to neće delovati, Kapetane. Identifikaciona potraga za civilom ne može se tumačiti kao opšti brodski trošak. Oh, mogu da stavim troškovni broj pa će odgovor stići... ali...«

»To želim. Odgovor.«

»Da, gospodine. Ali, on će možda stići do Opšteg računarskog sektora, pokreće se mehanizam pe će nam iskočiti karton sa crvenom etiketom. Onda se moje plaćanje proverava... sve dok stvarno ne platim.«

»U redu, plati ako si suviše slabić da potpišeš. Potpisaću ja. U redu?«

»Da, gospodine. Ali, gospodine...«

»Blagajniče, imao sam tešku noć...«

»Da, gospodine. Zakon zahteva da vas posavetujem. Ne morate da prihvatite savet, naravno.«

»Naravno.«, složi se Brizbi tmurno.

»Kapetane, imate li predstavu koliko može da košta identifikaciona potraga?«

»Ne može biti mnogo. Ne vidim zašto od toga praviš tragediju. Želim samo da moj knjigovođa mrdne zadnjicom i zaviri u arhive. Sumnjam da će nam uopšte naplatiti. »Rutinska usluga.«

»Voleo bih kad bi bilo tako, gospodine. Ali, vi ste preduzeli neograničenu potragu. Pošto niste imenovali planetu, prvo će ići do Tiho Sitija, u žive i mrtve arhive. Ili želite da se ograničite samo na žive arhive?«

Brizbi je razmišljao. Da je pukovnik Beslim verovao da ovaj mladić potiče iz unutrašnje civilizacije, verovatno je da bi ga porodica oglasila mrtvim.

»Ne.«

»Šteta. Mrtve arhive su tri puta veće od živih. Oni počinju da traže u Tihou a to će malo potrajati, znate, bez obzira na mašine... treba preko dvadeset milijardi ulaza... Pretpostavimo da ne dobijete nikakav rezultat. Kodirani zahtev odlazi do biroa na svim planetarna, pošto veliki arhivi nisu nikada moderni, neke planetarne vlade uopšte i ne ubacuju podatke. A tek inos troškovi — pogotovo ako koristite kanal n-

svemira... samo kodiranje otiska prsta obimno je kao jedna knjiga... Naravno, ako uzmete jednu planetu i koristite poštanski...«

»Ne.«

»Pa... Kapetane, zašto ne ograničite potrebe? Zašto se ne ograničite na hiljadu kredita ili kako god već mislite, ako oni — hoću da kažem kad oni provere naše plaćanje.«

»Hiljadu kredita? Smešno!«

»Možda grešim... uostalom, nije važna baš ta granica. Zapravo, hiljadu kredita bi moglo biti početak.«

Brizbi ga mrko pogleda.

»Blagajniče, vi ne radite za mene samo zato da biste mi rekli da ja nešto ne mogu da uradim.«

»Da, gospodine.«

»Tu ste da biste mi rekli kako da uradim ono što nameravam. Počnite da kopate po vašim knjigama i utvrdite kako. Legalno. I besplatno.«

»Ajaj, gospodine.«

Brizbi se za trenutak zamislio. Ljutio se — jednog dana će se posao tako zamrsiti u crvenu traku da se brod nikada neće pomeriti sa tla. Kladio se da je Starac otišao u X—Korpus sa osećajem olakšanja — Korpus nikada nije imao crvenu traku; agenti su mogli da potroše deset kredita ili deset miliona... Tako i treba da se radi — treba uzeti ljude i pokloniti im poverenje. Bez izveštaja, formulara, ičega — Samo sa onim što treba da se uradi.

Stigao mu je izveštaj o gorivu i stanju inženjerije. Odložio ih je za kasnije, posegnuo za formularom za poruke i napisao produžetak na Beslimovom izveštaju, informišući X—Odeljenje da je kurir koji je isporučio izveštaj još uvek u jurisdikciji potpisanog i da bi se, po mišljenju potpisanog, mogli dobiti i dodatni podaci ukoliko bi potpisani bio ovlašćen da u poverenju razmatra izveštaj sa kurirom.

Odlučio je da ne vrati na šifru i grupu cifara; otvorio je sef i ustao da kodira. Upravo je završio kada je na vratima pokucao Blagajnik.

»Dakle, našli ste paragraf.«

»Možda, kapetane, Razgovarao sam sa Izvršnim oficirom.«

»Dobro.«

»Vidim da na brodu imamo traženu osobu.«

»Ne reci da i za to treba da ti platim.«

»Ma kakvi, kapetane. Srediću sledovanje za njega bez problema. Držite ga na brodu koliko god hoćete i ja uopšte neću primetiti da je tu. Stvari se ne komplikuju sve dok se ne zavedu u knjige. Samo, koliko dugo ćete ga zadržati? Mora biti duže od dan—dva, inače ne biste preduzimali identifikacionu poruku, zar ne?«

Zapovednik slegnu ramenima. »Možda sasvim kratko... Najpre moram da utvrdim ko je i odakle je. A to znači da treba da mu pružim pomoć koja se neće uvesti u knjige. Ako potraga uspe — zadržaću ga na brodu. No, komplikovano je da bih vam objasnio u nekoliko reči.«

»U redu. Zašto ga onda ne regrutujete?«

»Šta?«

»To bi sve raščistilo.«

Brizbi uzdahnu. »Znam. Mogao bih legalno da ga uzmem... i sredim transfer. Ali... šta ako dođemo do Šive III koja je pogodna a regrutacija nije okončana. Ne mogu mu reći da prosto ode. Osim toga, uopšte ne znam želi li on da bude regrutovan?«

»Možete ga pitati. Koliko ima godina?«

»Sumnjam da zna. On je siroče.«

»Utoliko bolje. Ukrcajte ga. Onda, kad utvrdite gde mora da ide, otkrivate grešku u njegovim podacima..., u pogledu doba starosti... i ispravljate je. Ispostavlja se da je on zreo da bude poslat na rodnu planetu.«

Brizbi zatrepta. »Blagajniče, jesu li svi blagajnici nepošteni?«

»Samo oni dobri, kapetane. Ne sviđa vam se to, gospodine?«

»Itekako mi se sviđa, naravno. U redu, proveriću. I zadržaću ovu depešu. Poslaćemo je kasnije.«

Blagajnik čedno pogleda Brizbija. »Oh, ne, gospodine, nećemo je uopšte poslati.«

»Kako to?«

»Neće biti potrebno. Regrutujemo ga da bismo popunili mesto upražnjeno u formacijskom sastavu. Poslaćemo podatke Personalnom. Oni će napraviti rutinsku proveru, ime i rodna planeta — Hekata, pretpostavljam, pošto smo ga tamo dobili.

Međutim, mi ćemo već biti vrlo daleko. Oni pronalaze da dečko nije tamo registrovan. Obraćaju se Bezbednosti koja nam šalje hitan zahtev da se toj i toj osobi ne dopusti služba na osetljivim mestima. To je sve, pošto je moguće da jadni i nevini građanin nikada nije ni registrovan. Pošto oni nemaju mira, započinju pravu potragu, najpre u Tihou pa onda na svim drugim mestima, sa prioritetom koji Bezbednost uvek ima. Na taj način uspevaju da ga identifikuju. Ukoliko se ne traži zbog ubistva, u pitanju je čista rutinska zbrka. Ako ga koji slučajem ne identifikuju, moraće da se napregnu da ga registruju ili će mu dati rok od dvadeset četiri sata da napusti Galaksiju — sa sedam glasova protiv dva odlučuju da sve zaborave— osim što će nekom na brodu reći da pripaze na njega i izveštavaju o sumnjivom ponašanju. Ali, stvarna lepota slučaja je u tome što se za troškove tereti Bezbednost!«

»Blagajniče, mislite li da Bezbednost ima na ovom brodu agente o kojima ja nemam pojma?«

»Kapetane, šta vi mislite?«

»Mmmm... ne znam... ali, da sam ja šef bezbednosti, imao bih! Dođavola, ako prebacim civila do Bajma oni će i o tome izvestiti — bez obzira šta ja unosim u dnevnik.«

»Ne bi trebalo da vas to iznenađuje, gospodine.«

»Izađite odavde! Videću šta kaže momak na sve ovo!« Pritisnuo je dugme.

»Edi!«

I, umesto da pozove Torbija, Kapetan je odlučio da ga pošalje u Ambulantu na ispitivanje, pošto bi bilo bespredmetno navaliti na dečka da se regrutuje ukoliko komisija ne utvrdi je li uopšte sposoban za to. Doktor Stejn, po činu major, stiže do Brizbija još pre ručka, praćen doktorom Krišnamurtijem.

»Pa, šta kažete?«

»Medicinskih primedbi nema, Kapetane.«

»U redu. Koliko ima godina?«

»Ne zna.«

»Da, da«, reče Brizbi nestrpljivo. »Šta vi mislite, koliko ima godina?«

Dr. Stejn uzdahnu. »Kakva mu je genetska slika? Okolina? Bilo kakvi faktori radijacije? Planeta visoke ili niske gravitacije? Planetarni metabolički indeks? Po fizičkom izgledu mogao bi imati deset planetarnih godina ali i trideset, takođe. Mogu da na pretpostavci mutacije u okolini ekvivalentnoj Teri približno označim starost — šta bi bila neosnovana pretpostavka sve dok on ne dobije dete i dok se na papir ne stave svi podaci — po tome bi bio star ne manje od 14 standardnih godina i ne više od 22.«

»Da li bi odgovarao uzrast od 18 godina.«

»Tu negde.«

»U redu, neka onda bude nešto mlađi. Znači, regrutovanje ispod starosne granice.«

»Ima tetuaž na sebi«, javio se doktor Krišnamurti. »To bi moglo da bude putokaz. Znak roba.«

»Ma šta kažete!«

Pukovnik zaključi da je depeša X—Korpusu opravdana. »Datiran?«

»Samo manumisija. Sargoneški podatak koji potvrđuje njegovu priču. Znak je fabričke izrade. Nema datum.«

»Šteta. No, pošto je sada sve jasno sa lekarskim pregledom, poslaću po njega.«

»Pukovniče...«

»Da? Molim, Kriš?«

»Ne preporučujem regrutovanje.«

»Šta? Pa normalan je kao i vi.«

»Svakako. Ali, rizično je.«

»Zašto?«

»Jutros sam razgovarao sa subjektom pod hipnozom. Pukovniče, jeste li ikada držali psa?«

»Nisam. Niti to čine drugi na planeti sa koje dolazim.«

»Vrlo korisne laboratorijske životinje, njihove karakteristike umnogome su bliske ljudskim. Uzmite štene, grdite ga, udarajte ga, maltretirajte — preobraziće se u divljeg mesoždera. Uzmite sad njegovog brata iz korpe za otpatke, mazite ga, volite, razgovarajte s njim, pustite ga da spava s vama, trenirajte ga — postaće srećan kućni ljubimac, dobro vaspitan. Uzmite još jednog iz iste korpe za otpatke — mazite ga i tucite ga... Zbunićete ga tako da će biti uništen za bilo kakvu ulogu, neće moći da preživi kao divlja životinja a neće razumevati šta se

očekuje od njega kao kućnog ljubimca. Za kratko vreme prestaće da jede, neće spavati, neće biti u stanju da kontroliše svoje funkcije, samo će se šćućuriti u uglu i drhtati...«

»Hm... Da li vi psiholozi često radite takve stvari?«

»Ja nikada. Ali, to je sve opisano u literaturi... a slučaj ovog momka je vrlo sličan. Podvrgnut je seriji traumatskih iskustava u godinama formiranja. Poslednja trauma bila je upravo juče. Zbunjen je i potišten. Kao onaj pas, može zalajati bilo kad, može i ujesti, dabome. Ne bi trebalo da bude izložen novim pritiscima, valjalo bi ga smestiti tamo gde je moguće primena psihoterapije.«

»Fuj!«

Psiholog uzdahnu. Pukovnik Brizbi energično dodade: »Izvinjam se, doktore, ali ja ipak nešto znam o ovom slučaju, uz sve poštovanje prema vama. Ovaj momak je poslednjih par godina bio u dobroj sredini.« Brizbi se priseti oproštaja kome je prisustvovao protiv svoje volje. »A pre toga bio je u rukama pukovnika Ričarda Beslima. Čuli ste za njega?«

»Poznata mi je njegova reputacija.«

»Ako postoji neka činjenica zbog koje bih mogao brod da stavim na kocku, onda je to činjenica da pukovnik Beslim nikada ne bi uništio dečaka. U redu, slažem se, dečak je prošao kroz ružne periode, ili, takođe je bio potpomognut od najčvršćih, najzdravijih i najhumanijih ljudi koji su ikada nosili ovu uniformu, vi se kladite na vaše pse; ja se vraćam na pukovnika Ričarda Beslima... znači, vi savetujete da ga ne regrutujem?«

Psiholog je oklevao. Brizbi zapita: »Pa?«

Prekida ga major Stejn. »Polako, Kriš, i ja imam pravo glasa.«

»Želim čestit odgovor. Posle toga ja odlučujem.« reče pukovnik Brizbi.

Doktor Krišnamurti lagano reče: »Pretpostavimo da negde zabeležim svoje mišljenje ali da izjavim da ne postoje određene smetnje za regrutovanje?«.

»Zašto?«

»Očigledno je da želite da regrutujete tog momka. Ali, ako bude zapao u neprilike — pa, u tom slučaju moje medicinsko odobrenje može mu umesto kazne doneti otpuštanje. Imao je dovoljno brodoloma.«

Pukovnik Brizbi pljesnu doktora po ramenu. »Dobar si ti momak, Kriš. To je sve, gospodo.«

Torbi je proveo nesrećnu noć. Glavni podoficir brodske policije smestio ga je u grupu starijih regruta, tretirali su ga dobro ali je on bio zbunjujuće svestan učtivog načina na koji su buljili u njegovu upadljivu uniformu sa *Sisua*. Do tada je bio ponosan na tu uniformu, sjajno mu je pristajala, a sada, bolno je shvatio da ta odeća ima odgovarajuće poreklo i... Prve noći smetalo mu je hrkanje oko njega... stranci... frakiji... želeo je da se vrati u Narod, gde su ga poznavali, razumevali, prepoznavali.

Vrpoljio se u krevetu koji je bio tvrđi nego što je navikao — pitao se kome je zapao njegov, na *Sisuu*.

Takođe ga je mučilo pitanje da li je iko ikada natrapao na rupu o kojoj je uvek razmišljao kao o »kući« — Hoće li popraviti vrata? Hoće li održavati red i čistoću, kao Poup? Šta će uraditi sa Poupovom nogom?

Zaspavši, sanjao je Poupa i *Sisu*, sve izmešano; na kraju su u snu giljotinirali Baku, u trenucima dok mu se približavao napadač. Poup je šaputao: Nema više ružnih snova, sinko. Nikada više. Od sada samo srećni snovi...«

Potom je spavao spokojnim snom — probudivši se na tom pretećem mestu, punom frakija koji su brbljali i brbljali... Doručak je bio obilan ali ne po visokim standardima tetke Atene; međutim, nije ostao gladan.

Posle doručka su zatražili da se skine i podvrgne poniženju. Bilo mu je to prvo iskustvo sa medicinarima koji svašta improvizuju sa ljudskim telom — gnušao se pretraga i ispitivanja.

Kada je Zapovednik poslao po njega, nije ga nimalo obradovala činjenica što vidi čoveka koji je poznavao Poupa. Bila je to prostorija u kojoj je morao da se oprosti sa ocem i kaže mu »Sve najbolje u poslu.«

Slušao je ravnodušno Brizbijeva objašnjenja. Razbudilo ga je shvatanje da mu se nudi status; ne neki naročit, ali ipak status. Da, frakiji između sebe imaju status. Nikada

ne bi ni pomislio da je status važan za frakija.

»Ne moraš,«, zaključio je pukovnik Brizbi, »ali će to pojednostaviti stvar koju je od mene zahtevao pukovnik Beslim — mislim, da ti nađem porodicu. Ti bi to voleo, zar ne?«

Torbi se zamalo zaleteo, htedući da kaže kako zna gde je njegova porodica. No, razumeo je na šta pukovnik misli: na rođenu braću i sestre, one čije postojanje nikada nije bio u stanju da zamisli. Da li je zaista negde imao srodnike po krvi?

»Pa, čini mi se...« odgovorio je lagano. »Ne znam.«

»Hm. Pukovnik Beslim se bojao da mi bliže locira tvoju porodicu. Biće mi lakše da to uradim ako si zvanično jedan od nas. Onda? To je mesto gardiste treće klase... trideset kredita mesečno i sve što možeš da pojedeš... Bez mnogo spavanja. I slava. Nešto malo.«

Torbi podiže pogled. »To je ista ona porod... služba u kojoj je bio i moj Poup... vi ga zovete pukovnik Beslim... ? Zaista je bio pukovnik?«

»Da. Starešina poslova na kojima ćeš ti raditi. Ista služba. Učinilo mi se da si hteo da kažeš porodica, zar ne? Mi volimo da razmišljamo o službi kao o jednoj ogromnoj porodici. Pukovnik Beslim bio je jedan od njenih najslavnijih pripadnika.«

»U tom slučaju žalim da budem usvojen.«

»Regrutovan.«

»Svejedno kako se kaže.«

(Nastavak u 4. broju)

NOVEMBARSKI ALEF DONOSI ČETVRTI, ZAVRŠNI DEO TORBIJEVIH AVANTURA KROZ GALAKSIJU. NASLOVNA NOVELA JE »NEPRIJATELJ MOJ« BARIJA LONGJEARA – NAJNAGRAĐIVANIJA PRIČA U ISTORIJI NAUČNE FANTASTIKE, PO KOJOJ JE SNIMLJEN MNOGO MANJE USPEŠAN FILM, KOD NAS PRIKAZIVAN POD NASLOVOM »SVEMIRSKI BRODOLOMNICI«.

OD ZNAČAJNIH PRIČA IZDVAJAMO »DRAGA, BILA SI SJAJNA« KEJT VILHELM, »FILMOVI« DOMAĆEG AUTORA KONSTANTINA TEZEUSA, A POŠTO NEMA HERBERTA I NOVIH PEŠČANIH PLANETA, KJUBITELJI OVE VRSTE LITERATURE MOĆI ĆE DA UŽIVAJU U PRIČI SIMONA LEBELA (verovatno nečiji pseudonim), U JEDNOJ OD VARIJACIJA NA TU NEISCRPNU TEMU. KAO POSEBNU ZANIMLJIVOST, PRIPREMILI SMO ZAVRŠNO POGLAVLJE ROMANA »PAKLENA POMORANDŽA«, KOJE IZ KORENA MENJA UTISAK O TOM DELU, A SVOJEVREMENO JE IZOSTALO IZ JUGOSLOVENSKOG IZDANJA. U INTERVJUU PREDSTAVIĆEMO FILIPA HOZE FARMERA, ČIJI NAJBOLJI ROMAN »UPUTITE SE KA SVOJIM RASUTIM TELIMA« (prvi deo »River World« serije) POČINJEMO OBJAVLJIVATI U ALEFU OD PETOG BROJA.

NIŠRO »DNEVNIK«, OOUR IZDAVAČKA DELATNOST 21000 NOVI SAD, Vojvođanskih brigada 7/VI
Odeljenju fiksne prodaje

N A R U DŽ B E N I C A

1) Ovim se neopozivo pretplaćujem na SF magazin »Alef« počev od broja _____ pa zaključno sa brojem _____ (Rok pretplate ne može biti kraći od šest, niti duži od dvanaest meseci). Ukupan iznos od ___________ dinara uplatiću u roku od 10 dana po prijemu čekovne uplatnice. U slučaju povećanja cene »Alefa«, ovaj iznos ostaje nepromenjen do isteka pretplate.
2) Istovremeno, naručujem i sledeće knjige iz biblioteke »Supernova«, koja je oglašena na poslednjoj stranici korica ovog broja »Alefa«: ________________
____
____
____
(dovoljno je upisati samo naslove knjiga)

po prodajnoj ceni koja za knjige »Spok mora da umre«, »Ka spuštanju noći« i »Nevolje sa Tihoom« iznosi 400, a za knjige »Podmorsko traganje«, »Buldožer ubica« i »Zvezdani ponor« — 800 dinara.
U slučaju spora nadležan je sud u Novom Sadu
____
(prezime, očevo ime i ime)
____
(mesto, ulica i broj)
____________________________ ____________________________ (datum)
(svojeručni potpis)

Ukoliko želite da ovaj broj »Alefa« sačuvate, narudžbenicu istovetne sadržine, ili samo njen prvi ili drugi deo, pošaljite običnim pismom.

Cena pojedinačnog primerka 600 dinara. Godišnja pretplata: 7.200 dinara. Polugodišnja pretplata: 3.600 dinara. Godišnja pretplata za inostranstvo: 39 DM, 270 Asch, 32 Sfr, 128 FF, 134 Skr, 31 USA $, 42 A $ i 42 C $
Dinarska pretplata uplaćuje se opštom uplatnicom na žiro-račun: 65700—603—6350 — NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, Novi Sad, sa naznakom »za Alef«.
Pretplate za inostranstvo uplaćuju se na devizni račun NIŠRO »Dnevnik«, Radna zajednica zajedničkih službi: 25730—421—8049882, takođe sa naznakom »za Alef«.
Cena oglasnog prostora za crnobelu stranu iznosi 300.000 dinara, za unutrašnje strane korica 400.000 i za poslednju, spoljnju stranu — 500.000 dinara.

ALEF - SCIENCE FICTION MAGAZIN • Izdavač: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Izdavačka delatnost, 21000 Novi Sad, Bulevar 23. oktobra 31 • Direktor NIŠRO »Dnevnik«: JOVAN SMEDEREVAC • Rukovodilac OOUR Izdavačka delatnost: ILIJA VOJNOVIĆ • Glavni i odgovorni urednik OOUR Izdavačka delatnost: TODOR ĐURIĆ • Sekretar Redakcije: ZDENKA KARABASIL • Korektor: SAVA MALEŠEVIĆ •Štampa: NIŠRO »Dnevnik«, OOUR Štamparija

Biblioteka »SUPERNOVA«

supernova

REMEK—DELA
NAJPOZNATIJIH SVETSKIH MAJSTORA

DŽEJMS BLIŠ: Spok mora da umre
ARTUR KLARK: Ka spuštanju noći
KLIFORD SIMAK: Nevolje sa Tihoom
POL — VILIJEMSON: Podmorsko traganje
TEODOR STERDŽEN: Buldožer ubica
SEMJUEL DILEJNI: Zvezdani ponor

Format 11,5 × 18 cm, latinica, 128 — 160 strana.
Cena kompleta: 3.600 dinara